

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS
TREBALLS DE L'OFICINA D'ONOMÀSTICA, X

MONTSERRAT CAILÀ GUITART
JEAN-PAUL ESCUDERO

HISTÒRIA DELS NOMS
DE REINERS.
LES ARRELS D'UN POBLE
DEL VALLESPÍR

BARCELONA
2005

HISTÒRIA DELS NOMS
DE REINERS.
LES ARRELS D'UN POBLE
DEL VALLESPÍR

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS
TREBALLS DE L'OFICINA D'ONOMÀSTICA, X

MONTSERRAT CAILÀ GUITART
JEAN-PAUL ESCUDERO

HISTÒRIA DELS NOMS
DE REINERS.
LES ARRELS D'UN POBLE
DEL VALLESPÍR

BARCELONA
2005

Biblioteca de Catalunya. Dades CIP

Cailà Guitart, Montserrat

Història dels noms de Reiners : les arrels d'un poble del Vallespir. —
(Treballs de l'Oficina d'Onomàstica ; 10)

Bibliografia

ISBN 84-7283-805-6

I. Escudero, Jean-Paul II. Verdaguer, Pere, 1929-, ed. III. Institut d'Estudis Catalans

IV. Títol V. Col·lecció: Treballs de l'Oficina d'Onomàstica ; 10

1. Topònims — Reiners 2. Noms de persona catalans — Reiners

804.99-311(448.9)

L'edició d'aquesta obra
ha estat a cura de Pere Verdaguer i Juanola,
membre de l'Institut d'Estudis Catalans

© Montserrat Cailà Guitart i Jean-Paul Escudero
© 2005, Institut d'Estudis Catalans, per a aquesta edició
Carrer del Carme, 47. 08001 Barcelona

Primera edició: novembre de 2005
Tiratge: 550 exemplars

Text revisat lingüísticament per l'Oficina de Correcció i Assessorament Lingüístics
de l'IEC

Compost per Víctor Igual, SL
Carrer del Peu de la Creu, 5. 08001 Barcelona

Imprès a Limpergraf, SL
Polígon industrial Can Salvatella. Carrer de Mogoda, 29-31. 08210 Barberà del Vallès

ISBN: 84-7283-805-6
Dipòsit Legal: B. 45658-2005

Són rigorosament prohibides, sense l'autorització escrita dels titulars del *copyright*, la reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol procediment i suport, incloent-hi la reprografia i el tractament informàtic, la distribució d'exemplars mitjançant lloguer o préstec comercial, la inclusió total o parcial en bases de dades i la consulta a través de xarxa telemàtica o d'Internet. Les infraccions d'aquests drets estan sotmeses a les sancions establertes per les lleis.

*Als meus pares, Joan i Francisca;
al meu avi, Josep Cailà Rondoní,
i al seu besavi, Alexandre Rondoní Rovira,
vallespirenc, de Prats de Molló,
que per circumstàncies de la història
va emigrar a Barcelona*

*A la meua esposa, Montserrat Cailà,
exploradora incansable d'arxius,
descobridora de la història de Reiners
i arquitecta principal d'aquest llibre*

TAULA

PRÒLEG	9
MAPES DE REINERS	13
1. INTRODUCCIÓ: VISIÓ GENERAL DE REINERS	27
1.1. Elements de geografia	27
1.2. Demografia i poblament	32
1.3. Unes pinzellades d'història	34
1.4. La llengua	39
2. COMENTARI METODOLÒGIC	43
2.1. Ordenació del treball	43
2.2. Alfabet fonètic	44
3. FONTS DOCUMENTALS	45
3.1. Arxius i documents	45
3.2. Bibliografia impresa	51
Altres revistes	54
Mapes	55
3.3. Altres	55
4. FONTS ORALS I AGRAÏMENTS	57
5. LLISTA DELS NOMS DE LLOC I DE PERSONA	59
6. APÈNDIX TEMÀTIC	239

PRÒLEG

Ja fa uns quants anys, motoritzat —que, segons com, és una manera no prou bona d'anar pel món—, em vaig aturar als Banys d'Arles i a Ceret, vaig rodar per aquella zona i, doncs, vaig passar per la proximitat de Reiners. Però anava de turista i encara no sabia que a Reiners, al cor del Vallespir, hi havia —o si llavors encara no hi era, aviat hi seria— una parella que es convertiria en amiga meua gràcies al fil conductor de l'onomàstica. Encara que ja ha passat força temps, a mi —en aquella època— ja m'havia picat el fibló de l'arplega de noms. Parlo de cap a l'any 1985, o potser lleugerament més tard.

Ell, Jean-Paul Escudero, no va estar gaire temps a deixar conèixer els dos temes que centrarien el seu interès d'investigador: l'onomàstica i també la llengua dels gitanos. Ho va fer el 1992, en un article publicat en el número 49 del Butlletí Interior de la Societat d'Onomàstica (BISO), «Tradició i novetat en l'onomàstica dels gitanos de Perpinyà», resultat d'un escorcoll que va durar diversos anys pel barri de Sant Jaume, sota la direcció del doctor Jordi Costa. Hi surten noms, cognoms i renoms i, també, l'evolució des del segle XIX cap aquí de l'ús lingüístic, des del caló dominant i el català en segon lloc, al català dominant i el caló en segon lloc, i el català dominant i el francès en segon lloc. En els escrits que coneixem no es retroben els gitanos fins al 2003, a «L'obra inèdita de Bernard Leblon: antroponímia dels gitanos a Catalunya» (BISO, núm. 93, p. 713). És un tema que no havia abandonat; el va tractar en una conferència que va pronunciar a l'Institut d'Estudis Catalans, cap al final de maig d'aquell any.

De seguida —amb resultats escrits aquell mateix any 1992— trasllada el seu interès investigador del Rosselló al Vallespir, i en el BISO, núm. 54 publica «Problemes de toponímia i recerca lexical al Vallespir», on exposa dificultats creades per la substitució lingüística forçada despòticament per l'Estat francès, al començament —segle XVII— i fins no fa gaire, de primer moment només —o sobretot— per escrit, i comenta la degeneració ortogràfica consistent a pre-

sentar noms catalans amb ortografia francesa i substitucions malintencionades com Fraussa que passa a France. Tanmateix, la conservació de paraules com còrrecs, ribera, etc., malgrat l'opressió.

Tres anys més tard, novament a BISO (núm. 60), va aparèixer «Algunes aportacions a la toponímia vallespirenca». O sigui, que la dedicació a l'onomàstica del Vallespir continuava. L'article és breu i concís. S'admira del pas de ca (més nom de casa) a mas de (més nom de casa), importat del Rosselló, i comenta unes quantes irregularitats lingüístiques de la cartografia francesa al mateix temps que fa un elogi del mapa de l'Alt Empordà —una comarca que confronta amb el Vallespir— de l'Institut Cartogràfic de Catalunya (1992), «amb un intent interessant de recatalanització».

A partir d'ara, i ja amb la col·laboració de Montserrat Cailà, la seva muller, la dedicació va més centrada a Reiners, el seu poble de residència. Amb diversos articles apareguts en el BISO i també en el Bulletin Municipal, de Reiners mateix. Fet i fet, un llarg període de preparació d'aquest llibre que ara presentem. Aquesta és la bona manera d'elaborar un recull d'onomàstica de qualsevol terme municipal: sense presses però, tanmateix, sense distreure's gens, ans tenint sempre present l'objectiu que un s'hagi proposat, i anant-hi donant toms a mesura que s'escorcolla i s'arreplega informació.

A la Catalunya del Nord hi ha hagut diversa gent distingida que ha sentit preocupació per l'onomàstica, principalment per la toponímia, i per la llengua catalana. Ja cap al final del segle XIX, el conflentí Bernat Alart va treballar aspectes de la història del Rosselló i va publicar un aplec de Documents sur la langue catalana (1881). El vallespirenc Enric Guiter va dirigir l'Atlas linguistique des Pyrénées-Orientales (1960) i va publicar fins a noranta-vuit articles relacionats amb l'onomàstica, segons la relació que en va presentar Jordi J. Costa en ocasió del XX Col·loqui de la Societat d'Onomàstica celebrat a Perpinyà el 1995. El doctor Jordi Costa mateix ha exercit mestratge i divulgació des de la Universitat de Perpinyà, ha participat en congressos i ha redactat múltiples ressenyes, a part del seu Répertoire: Atlas patronymique des Pyrénées-Orientales au XIX siècle. Renada Laura Portet ha contribuït amb diversitat d'articles i dos llibres: A la recerca d'una memòria: els noms de llocs del Rosselló (microtoponímia) (1983) i Toponímia del Rosselló (1985). Lluís Basseda, amb Toponymie historique de Catalunya Nord (1990), un text en francès sobre onomàstica catalana. I l'historiador i arqueòleg Pere Ponsich, traspassat el 1999, fundador de l'Associació per a la Salvaguarda del Patrimoni Artístic i Històric Rossellonès i de la revista Études Roussillonaises, conservador del Palau dels Reis de Mallorca i membre de l'Institut d'Estudis Catalans. Finalment, si més no segons el nostre coneixement, Pasqual Tirach Alventosa, amb cinc articles en el BISO (entre 1992 i 2003), especialitzats en l'anàlisi de sobrenoms nordcatalans.

Tota aquesta gent ha posat l'atenció en les etimologies, en l'antroponímia, en la lingüística relacionada amb l'onomàstica, en la història de la llengua, en la influència nociva del francès sobre els topònims i —no caldria ni dir-ho— en tots aquests camps ha fet aportacions notables, de gran utilitat. Han estat exàmens plantejats sobre tota l'extensió del territori, o seccionats per temàtiques generalitzables, com noms preromans, o històrics, o hagiònims, etc., siguin allà on siguin de qualsevol de les terres catalanes que fa tres-cents cinquanta anys van ser incorporades a l'Estat francès.

No sabem que, fins ara, hi hagi hagut un recull fet per peces menudes de tots els noms de lloc i de persona d'un espai concret petit, limitat a l'extensió d'un terme municipal —tret d'un cas que comentem tot seguit—, amb una aportació de la realitat actual, obtinguda directament de la gent que utilitza els noms i, al mateix temps, d'una realitat passada i extingida, treta de documents antics que, en el cas de Reiners, es remunten al segle XIV i arriben, sense llacunes, fins al començament del segle XIX. Potser s'hi assemblen Toponymie de Nohedes: Inventaire des noms de lieux et interprétation (1992) i Toponymie de Jújols (1997), dues localitats de la comarca del Conflent, al massís de Madres. Aquests reculls han estat fets per Didier Payré i són unes obres que no hem tingut ocasió d'examinar; tanmateix, pel que en sabem, no inclouen un tractament específic de l'antroponímia, una particularitat que —sense voler dir, ni de bon tros, que no tinguin un notable interès, perquè, ans al contrari, sabem que realment el tenen— les diferencia del recull de Reiners.

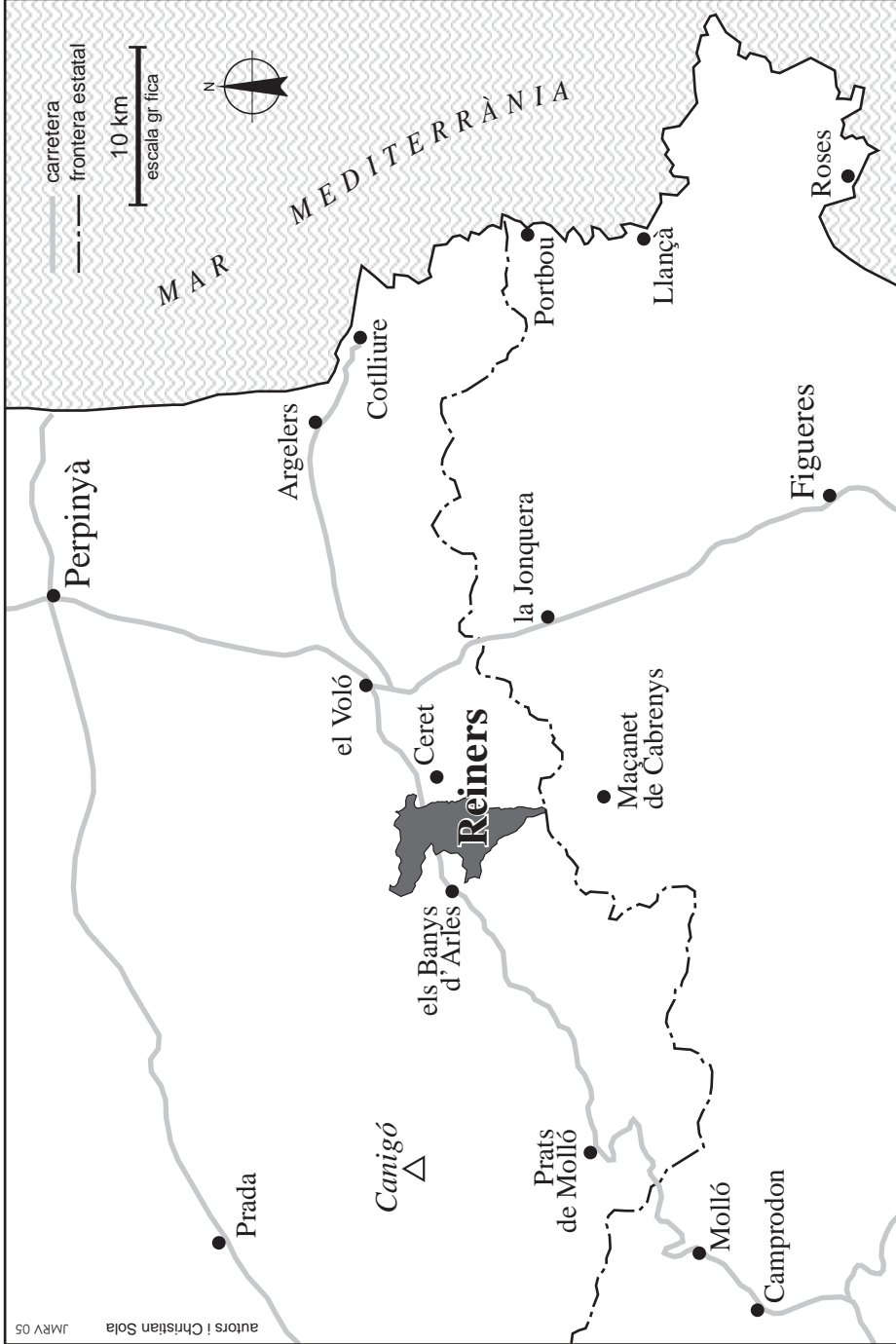
Aquest inventari onomàstic de Reiners és el primer —si és cert el que hem dit suposadament sobre Noedes— que ha estat fet d'una manera integral i —com dèiem més amunt— sense presses, sense prefixació d'un límit de temps dintre el qual se l'hagués de donar per llest, que és la bona manera de treballar en investigacions així. I ha estat confeccionat per un estudiós responsable, bon coneixedor de la llengua i enamorat entusiasta de la terra que trepitja, dos factors que representen una base sòlida per a poder aixecar aquesta mena de monument a honor precisament d'aquestes dues coses: el país representat per un terme municipal i l'idioma que s'hi parla; en aquest cas, que s'hi parla encara, amb penes i treballs, i quan estan a punt d'exhaurir-se les forces que calen per a superar les innumbrables barreres i els enormes fossats que hi interposa l'Estat que fa vanaglòria ostentosa i ridícula de llibertat, igualtat i fraternitat.

Fet i fet, i en resum, aquest aplec de noms de Reiners resulta un treball modèlic, per l'abundància d'informació que aporta tant de l'època actual com d'èpoques passades, per la sobrietat dels comentaris que conté i per l'estructuració acurada que adopta quan s'ofereix al públic.

El professor doctor Joan Tort i Donada ha afirmat, en una ponència en el XXVI Col·loqui de la Societat d'Onomàstica, a Lleida, el 1999, que l'onomàs-

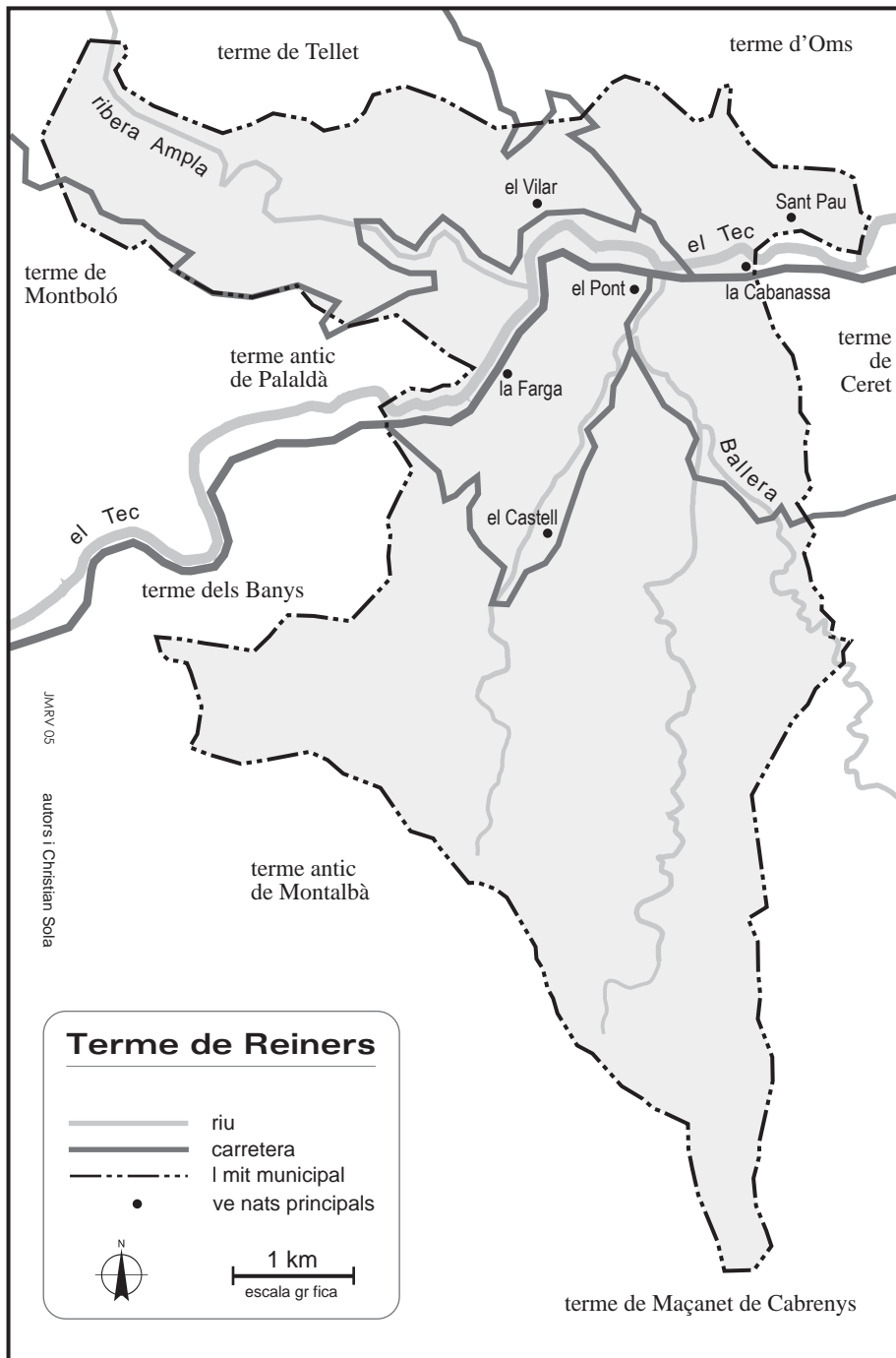
tica quedarà com un exercici de laboratori, vistós però estèril, si no és tinguda en consideració pels geògrafs, els historiadors i els lingüistes, conjuntament. Hi deuriem poder afegir, a més a més — com a instrument per a la posada en pràctica —, els polítics, potser començant pels alcaldes de cada terme municipal, que haurien de ser els que haurien de vetllar perquè s'apliquessin al territori les decisions que afectessin el domini públic d'aquestes tres branques de la ciència: geografia, història i llengua. Si això, si aquesta vetlla política, s'arribés a produir, reculls com aquest de Reiners serien la pedra de toc indispensable per a posar en pràctica la regeneració que demana el bon sentit humà i ètic.

RAMON AMIGÓ

autors i Christian Sola JMRY 05

Situació de Reiners

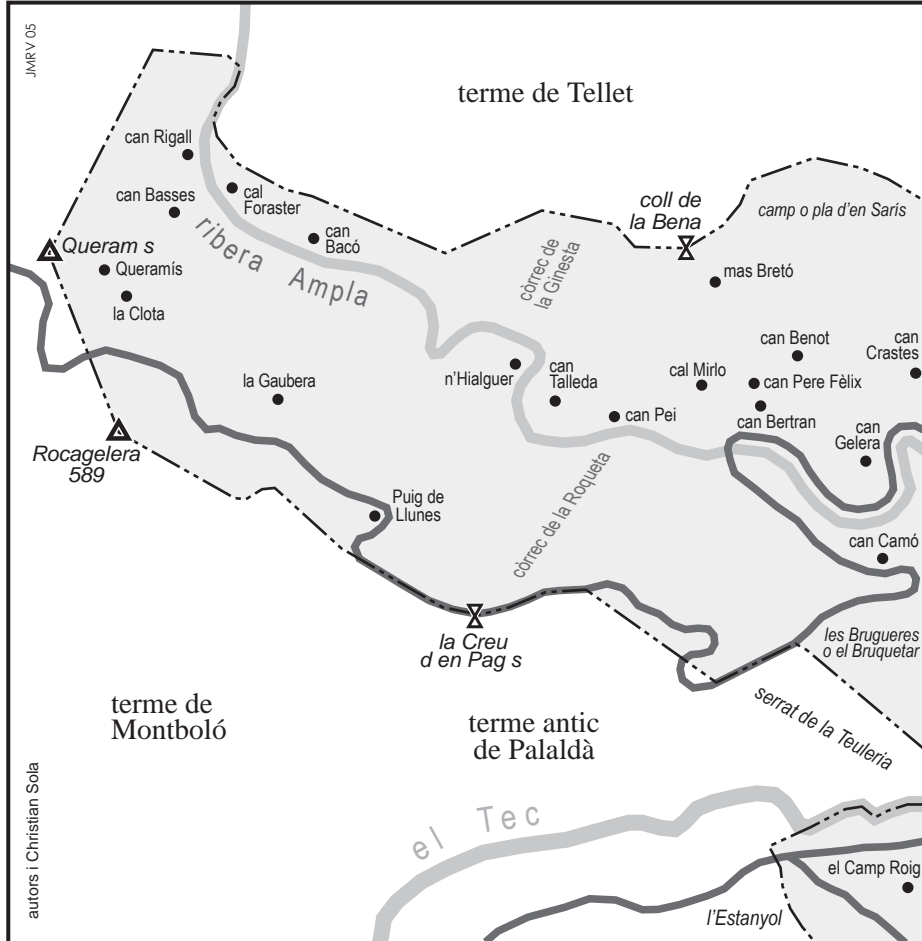
Terme de Reiners

- riu
- carretera
- límit municipal
- veïns principals

1 km
escala gràfica

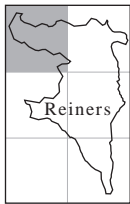
JM/RV 05
autors i Christian Sola

autors i Christian Sola

Terme de Reiners (sector nord-oest)

topònims més importants

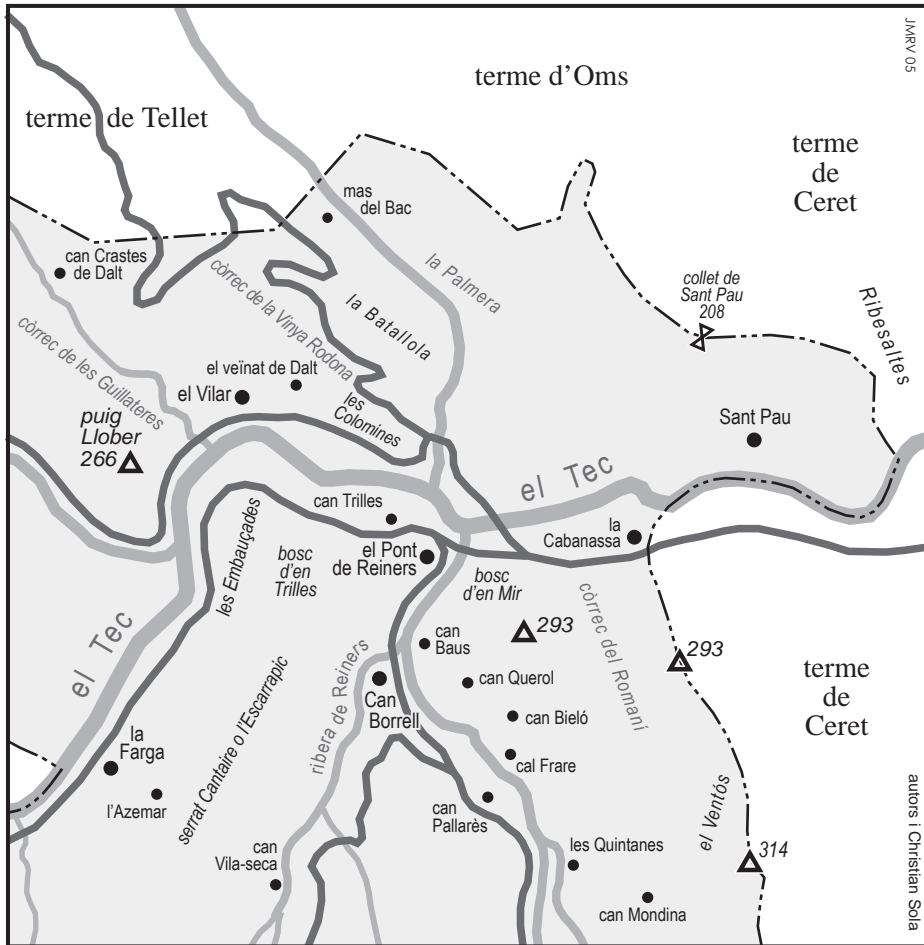

mapa clau

- riu
- carretera
- límit municipal

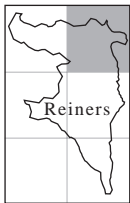

0,5 km
escala gràfica

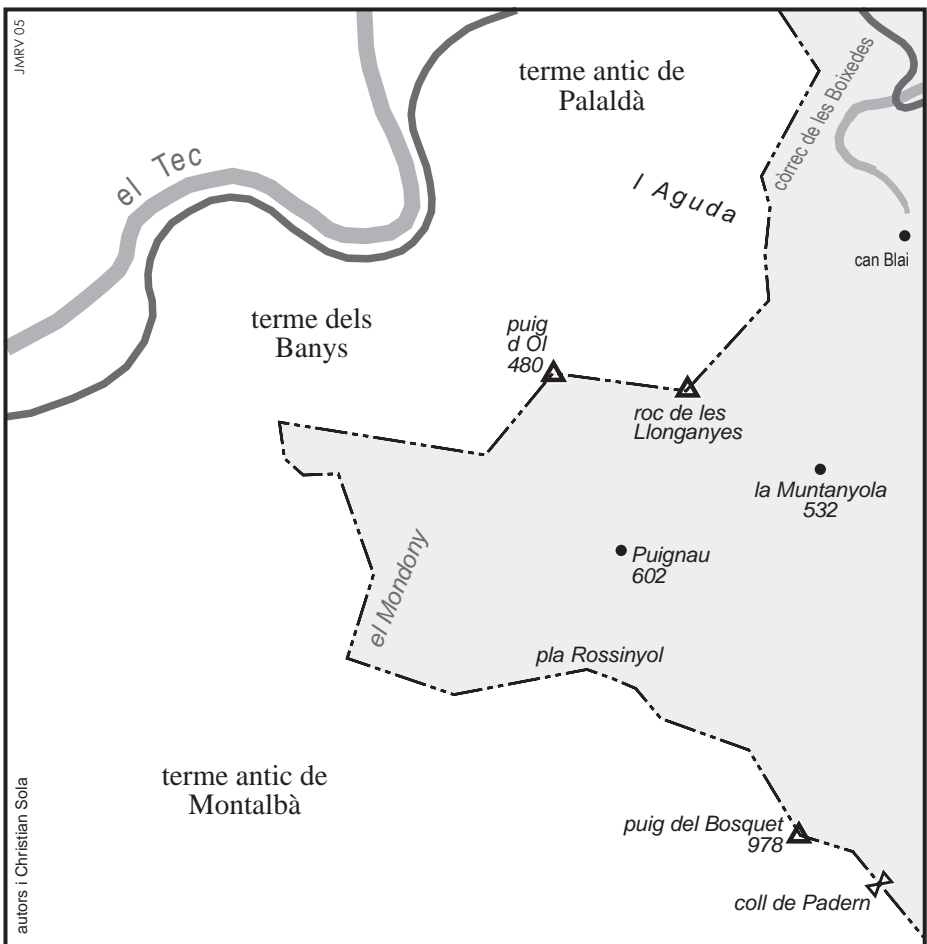
Terme de Reiners (sector nord-est)

topònims més importants

mapa
clau

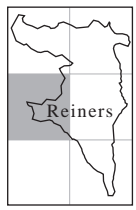
JMRV 05

autors i Christian Sola

Terme de Reiners (sector centre-oest)

topònims més importants

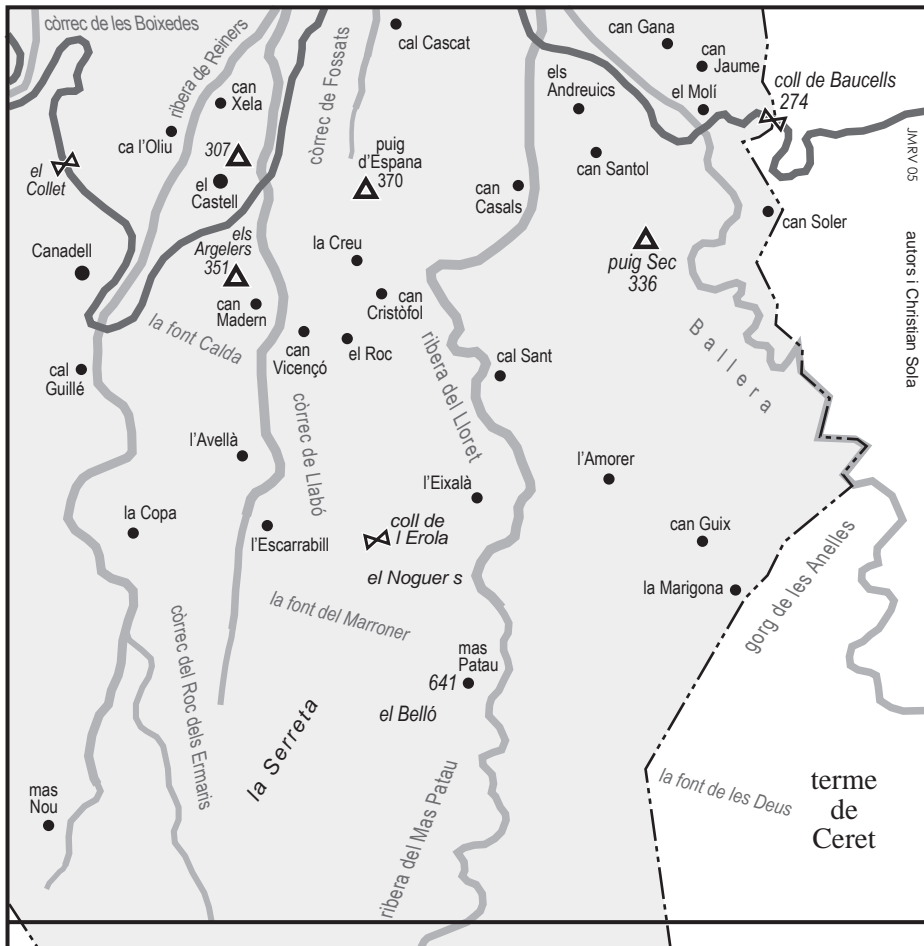

mapa clau

- riu
- carretera
- límit municipal

0,5 km
escala gràfica

JMRE/05
autors: i Christian Solà

Terme de Reiners (sector centre-est)

topònims més importants

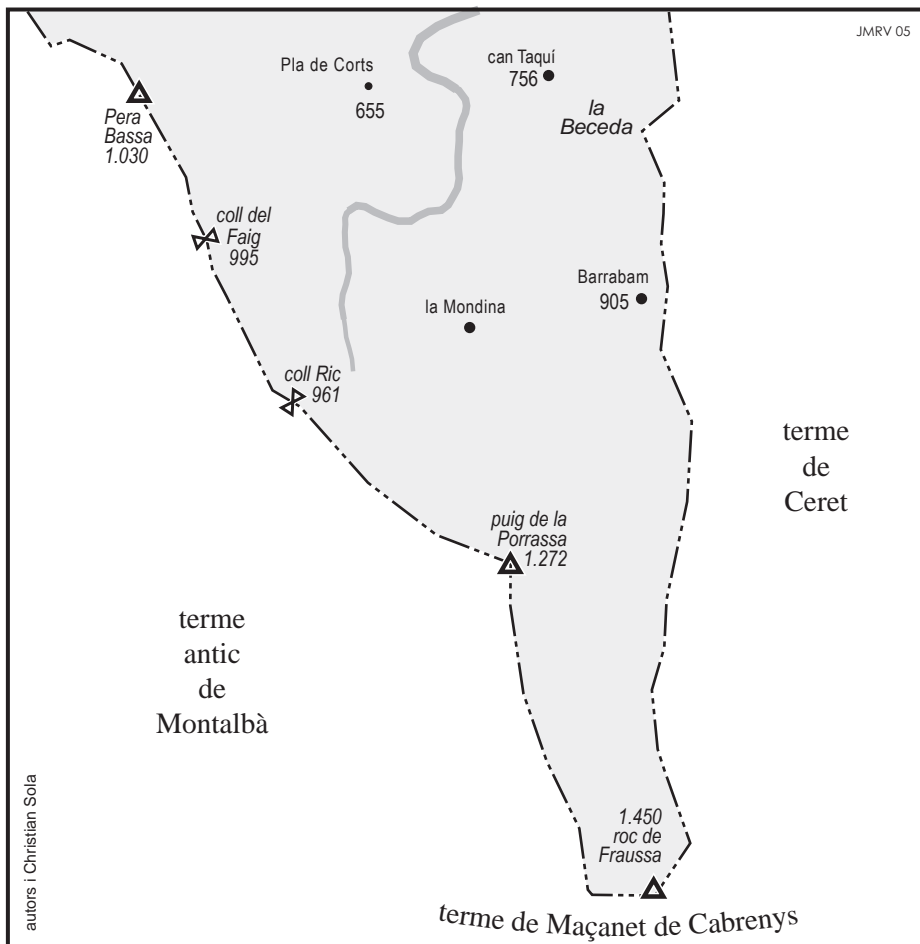

mapa
clau

- riu
- carretera
- límit municipal

0,5 km
escala gràfica

autors i Christian Sola

Terme de Reiners (sector sud-est)

topònims més importants

mapa clau

- riu
- carretera
- límit municipal

0,5 km
escala gràfica

1. INTRODUCCIÓ: VISIÓ GENERAL DE REINERS

1.1. ELEMENTS DE GEOGRAFIA

Reiners és un poblet situat a la comarca del Vallespir. El Vallespir és un trosset de les terres catalanes septentrionals que annexionà França el 1659. A 35 km al SO de Perpinyà, a 10 km de la sortida de l'autopista del Voló i a 20 km de la Jonquera. El terme, que té 2.765 ha d'extensió, limita a l'est amb Ceret, la capital comarcal; a l'extrem sud, amb el municipi altempordanès de Maçanet de Cabrenys; a l'oest, amb els Banys d'Arles (oficialment, en francès *Amélie-les-Bains*) i Montboló (antigament, també amb Palaldà i Montalbà, que han quedat incorporats avui dia als Banys d'Arles), i al nord, amb Tellet i Oms.

Les coordenades de Reiners en un mapa són 42° 28' 34" de latitud N, la qual cosa correspon més o menys a Andorra, i 2° 42' 27" de longitud E, el mateix meridià que passa a tocar de Palma de Mallorca, a l'oest de Pineda de Mar, i a prop de París.

La part més ampla del terme no arriba als 7 km i la més llarga, als 11 km. A grans trets, té forma de triangle rectangle invertit, amb el costat més curt al nord; l'altre costat, a l'est, perpendicular al primer, forma l'extensa línia divisòria amb Ceret; el més llarg, a l'oest, és el que presenta més irregularitats, fa un petit entrant seguint el Tec, que correspon als pobles de Palaldà i els Banys, i un petit sortint ocupat per Puignau, després continua cap al sud fent partió amb Montalbà fins a arribar a l'angle (o quasi) meridional que limita amb Maçanet de Cabrenys.

A pocs quilòmetres a l'oest, es troba la immensa serralada de Canigó (de 2.784 km d'altitud) que domina tot el paisatge. La perspectiva és magnífica entre els boscos de Reiners i la frontera: per una banda, la muntanya blanca i per l'altra, la plana del Rosselló i el mar.

Les muntanyes més importants són al sud del terme (1.450 m), on comença la serralada que el separa de Montalbà. D'aquesta cal assenyalar el puig de la Porrassa (1.272 m) i Pera Bassa (1.030 m). La resta de serres transcorren més o menys en direcció S-N: la de la Muntanyola, Canadell i l'Esquerrapic; la de la Serreta, l'Eixalà (550 m), puig d'Espana, no *Espanya*, (370 m) i serra de Fossats (336 m); i més a l'est, la que toca al terme de Ceret i baixa fins a puig Sec (336 m) i després el Ventós (314 m). Al nord del Tec només destaquem Rocagelera, límit entre Reiners, Montboló i Palaldà, que fa 589 m.

L'eix central de tot el Vallespir és el Tec. La carretera principal de la comarca segueix aproximadament aquest riu, *la ribera*, com es diu aquí. El Tec divideix el terme de Reiners en dos sectors reunits per un pont original: *el pont de ferro*. Construït ara fa cent anys, fou una obra destinada al tren. Avui dia sols hi passen, per dins, els cotxes. Les riuades virulentes del Tec arrenquen *les palanques* ('passarelles') del Vilar i de Sant Pau en el decurs del segle xx i només el pont de ferro ha resistit a la fúria del riu.

El Tec travessa el municipi d'O a E. Al nord s'obre la vall de Buçac, solcada per la ribera Ampla, que, baixant de les muntanyes de Prunet i Bellpuig, es dirigeix cap al SE fins al Tec; a la seva esquerra, el poblet del Vilar i, separat per la ribera de la Palmera, que ve del N i desemboca també al Tec, apareix el veïnat de Sant Pau. El S l'ocupa la ribera de Reiners, formada per la que en altre temps es va anomenar *ribera d'Aigües Caldes* i per la *ribera del Mas Patan*, totes dues baixen de la serra que limita amb Montalbà. Se'ls ajunta la ribera de Ballera, que ve de Ceret, i en direcció N, aquestes aigües acaben al Tec. Tant a la ribera Ampla com a la de Ballera i al Tec, hi hagueren molins fariners des de l'edat mitjana; i a la ribera de la Palmera, almenys des del segle xviii. Els gorgs, abundants en totes les riberes, i les cascades que es formen després de les pluges són d'un gran atractiu.

El clima de Reiners és entre muntanyenc i mediterrani, càlid i sec, que difereix del fresc i humit de l'alt Vallespir. És un clima de contrastos caracteritzat per les pluges de tardor violentes i abundants, la forta secada estival i la vegetació discontinua. La influència del mar és notable. El relleu és complicat: el mar a 27 km a l'E i el Canigó a la mateixa distància a l'O, tan propers, creen una gran varietat de microclimes als quals contribueixen també l'altitud i l'orientació de cada vall, a obaga o a solana.

Els vents predominants són la tramuntana, freda o fresca i seca, de NO; la marinada, fresca i humida, que ve del Mediterrani, de l'E; el vent de Roses, de SE, que porta mal temps i a l'hivern fins i tot neu; el vent d'Espanya, calent i humit, de S, i el canigonenc, fred, de l'O.

La mitjana anual de pluges, calculada amb dades de vint anys, és de 780 mm.

El mes d'agost és el més calent, amb una temperatura mitjana de 19,5 °C. El més fred és el mes de gener, amb una mitjana de 5,8 °C. La mitjana anual és de 14,4 °C a la part baixa del terme, i d'11 °C a la part alta.

Des d'un punt de vista geològic i segons ens explica Christian Sola, hidrogeòleg de Reiners, el territori del municipi es divideix en tres zones. Començant pel nord i el nord-est, en un sector que també inclou la serreta del Ventós, dominen els esquistos paleozoics amb alguns filons de calcari metamòrfic que sovint contenen mineral de ferro. A la zona central, que pertany al sinclinal mesozoic dels Banys-Reiners, trobem calcaris, margues i guixos. A les muntanyes meridionals que s'enfilen cap al puig de la Porrassa i fins al roc de Fraussa, trobem gneis, micasquist i granit. Aquestes muntanyes estan limitades pel pas d'una gran falla que afavoreix, en tot aquest sector pirinenc, la presència de fonts termals o minerals, com les de la Presta, els Banys, la font Calda de Reiners, les termes del Voló... En aquesta geologia peculiar apareixen tres minerals que han estat explotats econòmicament, el ferro, el guix i el talc.

Ja hem dit que els boscos són considerables. A la tardor omplen el paisatge de pinzellades de colors grocs i vermellorsos. En la toponímia antiga descobrim un «loco vocato Bosch» (1377), «lo camp del Bosch» (1516) i «lo Bosch» (1772). Fins als 650 m d'altitud predominen les alzines (el 1700 trobem «lo bosch de la Alsineda» i «lo Garrulle») i els siures —geosinònim de *sureira*—; també es veu algun pi aïllat («lo camp del Pinyer», 1656, a Buçac). Més amunt, els castanyers (atestats el 1377: «pla del Castanyer», o conservats en la toponímia actual: «la font del Castanyer») i els roures («la Royreda», 1555; «lo Roure Llarch», 1700; «lo pla dels Rouras», 1701). Als cims destaquen els faiigs («la costa del Faix», 1772; «coll de Faichx», 1823). «La Betosa» (1667) ens indica un clap d'avets. A les proximitats es localitza «el serrat dels Bessos» (1656), «la Basseda» (1656) i la «fontaine de la Bosseda» (1823) —de *beç* i *beceda*, formes equivalents a *bedoll* i *bedollar*. A prop de les riberes abunden els freixes («la Frexeneda», 1377), els verns («camp de les Vernedes», 1407) i els polls —geosinònim de *pollancre*s. Uns altres arbres presents al terme són els lledoners («lo camp del Lladoner», 1656), els noguers i els llipoters —arboços. I no són els únics que ens mostra la toponímia. Trobem «la Tremolera», «corracho dels Marrones» (1656), «deux fontaines appellées del Grau et del Marroner» (1772), «mansi de la Grevoleda» (1407) i «Perelloner» (1377).

A la garriga (el 1597 apareix una peça de terra a Buçac anomenada «la Garriga») creixen els boixos («les Boxedes», 1615), els brucs («pla de les Brugeres», 1377, que avui es diu *el Bruquetar*), l'espínàs («la font de l'Espinàs» i «el serrat de l'Espinàs»), el timó —que en català oriental és el nom de la *lavandula stœchas*— («lo Timoner», 1656), el ginebre («la creu del coll del Gi-

nebra», 1700; «la Ginebreda», 1407), les estepes, l'aranyoner, la ginesta («ravin de la Ginesta», 1823), l'espig —l'*espígol*—, a les zones de roca calcària, i la farigola. El romaní, en canvi, no es veu enlloc, tot i que hi ha un topònim ben conegut actualment que ja apareix escrit el 1377, «coma del Romani». D'altres plantes existents esmentades des de fa segles són les falgueres («Falguera Redona», 1377, i «el coll de les Falgueres»), l'hedra —anomenada *heura* en català central— («lo quer del Edra», 1656; «el gorg de l'Hedra»), la porrassa («lo bach de la Porrassa», 1656), la boga («lo camp de la Bogatera», 1701)...

Fossilitzats en la toponímia, sorgeixen els noms dels animals que poblaven Reiners: el puig Llober —l'últim llop van matar-lo a finals del segle XIX al bosc d'en Trilles—, el roc de l'Àguila... I els que encara habiten el terme: el còrrec de les Guillateres, la roca del Trauc de la Guilla, les Teixonerres, cal Mirlo, el pla Rossinyol, el roc de la Marellenga —*mallerenga*—, el camp del Niu de l'Astor, la font del Canari, ca l'Ocell, «Coma Truÿtera» (1656)... Uns altres animals ben nombrosos són els senglars, els eriçons, les colobres, els gripaus, les granotes —anomenades aquí, com a l'Alt Empordà, *granyotes*—, etc. Havent perdut Reiners el seu caràcter rural i essent cada vegada més urbanitzat, els animals salvatges disminueixen; abans es podien trobar espècies més grans i en més quantitat.

El terreny accidentat del terme no ha estat gaire favorable a l'agricultura. En uns censos del 1730-1731 (*Récolte*) hem pogut copiar la producció agrícola i ramadera d'aquells anys. El terme constava de setanta-nou cases. Les terres estaven ocupades per vinyes, oliveres, farratges, boscos, castanyers i alzines. Els conreus eren de forment, mestall, segle, mill, fajol, civada, mongetes, faves i lli, i es produïa vi, palla i oli. El 1274, al poble veí de Palaldà, es feia, entre altres: forment, ordi, segle, mill, lleties, cigrons, faves, raïms i olives (CAZES, «Analyse de chartes»). Ara queden poques explotacions. L'agricultura és una activitat residual. Al bosc, les castanyedes encara es mantenen. Els camps estan ocupats principalment per arbres fruiters: cirerers sobretot (el 1656 recollim «lo camp del Sirer»), però també pomeres («lo camp dels Pomers», 1702), presseguers i albercoquers. Fins a mitjan segle XX la presència dels avellaners ha estat notable. En menor importància segueixen les pruneres, les pereres («lo camp del Parer o la Roureda», 1656), les figueres («lo camp de las Figueras», 1656), els ametllers, les maduixes, els gerds —anomenats localment *guerxos*... La vinya —vi de denominació d'origen controlat i raïm de taula— té també una extensió considerable. El 1377 ja existia, al sector del Vilar, «la Vinya Redona», «la Vinyassa», i el 1479, «la Vinyeta». S'han plantat mimoses per comercialitzar les seves flors primerenques els mesos de gener i febrer. Hi ha camps de cereals, hortalisses, pastures i farratges, i de manera residual trobem algunes oliveres, restes del que havia estat molt més estès, com

ho demostra l'abundant onomàstica escampada per tot el terme: «Lauliveda» (1377), «coll del Oliu» (1407), «lo camp del Oliver» (1656), «la plana del Oliver Gros» (1656) i «los Oliverons» (1656). Bona part del que ara són boscos estan atapeïts de feixes abandonades que denoten una intensa ocupació agrícola anterior («les Fexes, hodie la feixa del Camp del Pinyer», 1656). Hi ha d'altres topònims relacionats amb els conreus del passat: «In collo de Sero-la» (1377), «la Colomina» i «les Colomines» (1377), «loco vocato la Femada» (1407), «olivera nomenada del Canamar» (1656), «las Llacas» (1656), «la feixa dels Magraners» (1699), «lo camp dels Orts» (1700), «lo camp de la Era» (1700), «lo Quinta» (1700), «terra [...] anomenada las Colominas» (1701), «la Closa» i «el camp del Paller»...

Pel que fa a la producció ramadera, en el cens del 1730 es mencionaven bous, vaques, cavalls, mules, burros, ovelles, cabres i porcs. A mitjan segle XX encara hi havia explotacions de bovins, ovins, cabrums, equins i porcins. El 1945 sis masies tenien vaques. Actualment, només queda un ramat de bens a la Gaubera. La toponímia es fa ressò d'aquesta activitat: «el camp de la Jacea», «les Saleres»...

Les petites indústries que constaven en el mateix cens del segle XVIII són set molins de farina, un molí d'oli i una farga. Els molins, que ja existien a Reiners a l'edat mitjana —al segle XIII ens consta un molí reial (CAUCANAS)—, havien reculat el 1823 i en quedaven quatre. Estan registrats, en el cadastre d'aquell any, la farga, dues teuleries i un forn de calç. Ja hem dit que a Reiners s'han explotat minerals com el ferro (trobem citacions de mines al segle XV i el 1604), el talc, el guix («el camp de la Guixera», que el capbreu del 1700 descriu com «una guixera uberta y que si fa guix dita la guixera den Alday») i la calç. Al segle XVII es van construir pous de neu per al negoci del gel. Al segle XIX s'extreia pedra d'una pedrera. A mitjan segle XX encara s'explotava el talc (la mina de talc ha funcionat fins al 1975, i fins al 1940, a la Cabanassa, hi va haver un molí per polvoritzar el talc). Després de l'aiguat de 1940, tota aquesta activitat industrial va disminuir i, actualment, hi ha una petita indústria relacionada amb l'automòbil, petits comerciants, artesans..., és a dir, empreses petites i els serveis bàsics. El més important és el sector de la construcció i el turisme, la compra de terrenys per part de forans i estrangers, les residències secundàries i els allotjaments rurals (en francès *meublés saisonniers*).

Per a les compres de la setmana es pot anar a Ceret, on hi ha mercat els dissabtes, o als Banys. Les més importants es fan a les zones comercials del Voló o de Perpinyà. Hi ha costum d'adquirir alguns articles a la Jonquera o a Figueres, i darrerament fins i tot a Olot o Girona (que és a menys d'una hora en cotxe).

La carretera principal travessa el municipi d'est a oest, venint de Ceret i del Voló, va resseguint el curs del Tec, passa pels Banys i Arles i s'endinsa al fons del Vallespir fins a Prats de Molló. Des d'allí es pot continuar fins a la Presta o fins al coll d'Ares i, un cop passada la frontera, a Camprodon. Unes altres carreteres molt menys importants s'escampen per tot el terme, i porten als pobles veïns o a les recents urbanitzacions. Per arribar a la multitud de masos dispersos per les muntanyes hi ha camins que només es conserven en bon estat quan el mas és encara habitat. Volem esmentar el camí que va a Maçanet de Cabrenys i que la frontera va fer quasi desaparèixer, sobretot a partir dels últims cinquanta anys, el qual queda només en el record de la gent gran que l'ha freqüentat o dels que l'utilitzaven per a les activitats de contraban i de clandestinitat.

Abans de 1970 la via fèrria passava per Reiners. Venint d'Elna, el Voló i Ceret, els trens arribaven a Arles, i des d'allí un tren elèctric, que compartia el pas amb els carros, menava a Prats de Molló i a Sant Llorenç de Cerdans. Actualment, la línia només funciona per a alguns trens de mercaderies fins a Ceret. A partir d'aquí es van arrancar els rails i les travesses, i sols ens queda admirar els ponts i túnels, obres gegantines d'enginyeria, que van ser utilitzades a penes setanta-dos anys.

1.2. DEMOGRAFIA I POBLAMENT

La història de Reiners és la història dels seus masos escampats per tot el terme, que han anat donant lloc a posteriors veïnats o han estat abandonats quan era més difícil accedir-hi. Poca documentació hem pogut consultar de l'edat mitjana sobre Reiners. Però els dos interessants capbreus de finals del segle XIV i començaments del segle XV ens informen de la gran quantitat de cases i bordes que havien existit al segle XIII i que van desaparèixer o van ser assimilades amb els masos més importants després de les greus crisis de finals de l'edat mitjana.

Destaquem quatre nuclis principals de població, agrupaments d'unes poques cases que han crescut per les noves urbanitzacions: el Vilar, amb la seva església parroquial dedicada a Santa Maria, lloc assolellat, al nord del Tec, a redós del puig Llober, de la serreta que el separa de Tellet (d'uns 300 m) i de la serra de la Batallola; Sant Pau, a l'est del Vilar, amb una esglésiola que mai no ha estat parròquia, arrecerat per petites serres; la vall de Buçac, a l'oest del Vilar, frondosa, tranquil·la i misteriosa a la vegada, plena de masies escampades, que al segle IX va tenir una capella, avui desapareguda, dedicada a Sant Julià, i Reiners, pròpiament dit, més fred, més humit i més verd, als voltants del castell i de l'església de Sant Vicenç, al sud del Tec, en zona muntanyosa, de cases i masies dis-

perses. Podem parlar també dels barris més moderns, establerts sobretot a partir del segle XIX al llarg de la carretera principal: la Cabanassa, a l'est, tocant a Ceret; la Farga, a l'oest, en contacte amb els Banys; el Pont de Reiners, el centre modern del poble, i a part, la zona de Ballera-coll de Baucells.

Pel que fa al nombre d'habitants, donem a continuació una llista amb totes les dades que hem pogut trobar publicades (GGCC, GEC) o en documentació inèdita. Les vuit primeres dades fan referència als focs o nombre de cases, incloent sempre el Vilar i Sant Pau. A partir de 1792 les xifres són del nombre d'habitants.

<i>Any</i>	<i>N. de focs</i>	<i>Any</i>	<i>N. d'hab.</i>	<i>Any</i>	<i>N. d'hab.</i>	<i>Any</i>	<i>N. d'hab.</i>	<i>Any</i>	<i>N. d'hab.</i>
1378	40	1792	700	1856	855	1896	872	1946	590
1490	14	1799	644	1861	834	1901	830	1954	662
1515	16	1806	725	1866	821	1906	840	1962	671
1553	15	1830	789	1872	892	1911	798	1968	692
1643	30	1836	810	1877	849	1921	748	1975	695
1670	33	1841	842	1881	790	1926	714	1982	786
1730	79	1846	851	1886	818	1931	692	1990	964
1740	64	1851	824	1891	932	1936	668	1999	1.203

Probablement, abans del 1378, data del primer fogatge que compta els caps de casa de Reiners, el nombre d'habitants era superior. En el capbreu del 1377 s'esmenten uns quants noms de masos rònecs. Això vol dir que la crisi ja havia fet estralls i la població havia començat a minvar. Com va passar a tot Europa, les males collites, les epidèmies i les guerres van portar-la al seu punt més baix a finals del segle XV. La recuperació, gràcies sobretot a la immigració, va ser molt lenta fins al segle XVIII. En aquest segle el creixement va ser extraordinari, i va continuar les primeres dècades del segle següent, malgrat que la Revolució i altre cop la guerra van truncar per uns anys la tendència a l'augment. En la segona meitat del vuit-cents, amb els seus alts i baixos lligats a les crisis agrícoles, el creixement va quedar estabilitzat, seguint la tendència de la resta del Vallespir. A partir del 1891, l'any culminant de la demografia de l'antic Reiners, el descens va ser irreparable i va arribar als mínims després de la Segona Guerra Mundial. A finals del segle XX s'inicia una vertical ascensió del nombre d'habitants, gràcies a la immigració més que no pas al creixement natural, que arriba fins als nostres dies. El mateix comportament s'observa a Ceret, els Banys i tot el baix Vallespir, contràriament a l'atonía demogràfica de l'alt Vallespir.

El cens del 1906 ens informa de tots els llocs de naixement. De vuit-cents quaranta persones censades, en teníem cent deu nascudes fora de Reiners

(el 13 %). D'aquestes, trenta-tres eren de municipis circumdants (el 30 %); quaranta-cinc, de la resta del Vallespir, més exactament de l'alt Vallespir quasi totes (un 40,9 %); dotze, de la resta de les comarques nord-catalanes (un 10,9 %); tres, de l'Alt Empordà (un 2,73 %); onze, de la resta de Catalunya Sud (un 10 %); tres, de la resta de l'Estat espanyol (un 2,73 %), i tres, també de la resta de l'Estat francès (un 2,73 %). Veiem que no hi havia grans desplaçaments en la immigració. La gent venia dels pobles del voltant. Només hem de remarcar la notable arribada de Prats de Molló, Montferrer, Arles i la Menera, a l'alt Vallespir, terra amb un important flux cap a la plana en aquesta època. Sabem molt poca cosa de l'emigració. A part de la clàssica vers les ciutats, hi va haver un moviment considerable de població cap al sud amb la Revolució. També tenim coneixement que fins ben entrat el nou-cents, els habitants del Vallespir travessaven la frontera, i els de l'altre costat feien el mateix, per anar a treballar als masos de muntanya, per evitar les guerres al seu país...

Sense arribar a un estudi més aprofundit com seria la consulta de l'últim cens, hem fet un cop d'ull als cognoms de la guia de telèfons del 1995 (*Annuaire*) i hem vist que a Reiners predominen els antropònims francesos, seguits dels catalans, entre els quals encara hi ha una alta presència de noms locals: *Arnaudies*, *Mas*, *Caritg*, *Borreill* (< *Borrell*), *Baches* (< *Baixés*). Després vénen els de diferents països (com ara castellans, polonesos, anglosaxons, holandesos, italians...).

La densitat de població, segons el cens de 1999, és de 44 ha per km². Entre 1990 i 1999 s'han registrat vuitanta-un naixements i cent quatre defuncions. El dèficit natural de vint-i-tres persones s'ha compensat per l'arribada de gent de fora. Atès que en aquest període la població total ha augmentat de dos-cents trenta-nou habitants, ens dona un excedent, entre entrades i sortides, de dos-cents seixanta-dos.

1.3. UNES PINZELLADES D'HISTÒRIA

Segons el que ens diuen les recerques fetes a la cova de la Font Calda, sabem que Reiners estava habitat almenys cinc mil anys abans de la nostra era. Aquesta cova, situada a sobre de la ribera de Reiners, en una paret calcària, deu el seu nom a la font d'aigües calentes que brolla a prop. A l'interior es va trobar una gerra de fang que podria ser del Neolític antic i altres objectes de l'edat de bronze. No gaire lluny de l'anterior, apareix una altra cova amb restes prehistòriques d'aquesta època, és la cova de la Dona. Jean Abelanet explica que al Vilar es va descobrir una necròpolis de la fi de l'edat de bronze corresponent a la civilització dels camps d'urnes.

Al nord del terme, quasi al punt on limiten el terme veí de Tellet, el territori de la parròquia del Vilar i la vall de Buçac, al lloc anomenat *camp d'en Serís*, podem veure les restes d'un dolmen.

La Via Vallespiriana de l'època romana, que partia de la Via Domitia, travessava el territori de Reiners per anar fins a l'estació termal d'Aquae Calidae (*els Banys d'Arles*). Sota l'administració romana, la comarca formava el Pagus Vallis Asperi. S'explotava de manera colonial el ferro de Canigó. La població s'instal·lava sobretot al llarg dels rius. Al sector del Vilar i a la cova de la Dona s'han trobat monedes romanes. Sobrevivien cultes agraris, com es pot desprendre de l'ermita de Nostra Senyora del Roure a Tellet.

Amb els visigots es va crear la diòcesi d'Elna al segle VI. Al contrari de l'època romana, la vida es replegava a les zones de muntanya. Es va adaptar la llei visigòtica, que van fer reforçar els carolingis tres segles més tard. Els models germànics estenien llur influència. A Reiners hem localitzat antropotopònims clarament germànics: el «coll Dolrich» (Oldric), el 1377, que ha acabat per dir-se *coll Ric*, i el desaparegut «la femada Vernicha», també de l'any 1377.

Des de finals del segle VIII, petits nuclis de població que venien del sud empesos per la conquesta musulmana es van anar instal·lant al Vallespir. Es fundaren monestirs, com el de Santa Maria (situat primer als Banys, on eren les termes romanes, i després traslladat a Arles), que, amb el suport dels reis carolingis, van anar construint la seva xarxa d'esglésies, com la de Sant Julià de Buçac, citada el 820, actualment en emplaçament desconegut. Els normands, en els seus atacs, van arribar fins al vell monestir de Santa Maria al segle IX. El territori era poc poblat i permetia la conquesta de terres per apriació i la creació d'alous. La documentació més antiga de Reiners data del 988, en una acta de donació del monestir d'Arles. L'hàbitat, al segle X, era semiconcentrat en petits agrupaments d'uns quatre o cinc masos repartits per la muntanya. Hem trobat cites del desaparegut veïnat de Vilarzell o del lloc de Fitor, que havia inclòs almenys cinc masos. D'aquests «vilars» només el Vilar «de Asenari» (citada el 930), anomenat també *Vilar Gennoni* (el 1114), ha tingut continuïtat fins als nostres dies.

El Vallespir, cap a l'any 1000, formava part del comtat de Besalú. Al centre aproximat del terme de Reiners, dalt d'un petit turó, romanen les restes del castell de Reiners, que, segons l'arqueòleg Joan Badia-Homs, podia datar del segle XI. La moderna església de Sant Vicenç va substituir l'antiga capella del castell dedicada al mateix sant i que es troba ja esmentada el 1027. La parròquia de Santa Maria del Vilar va ser consagrada el 1114 i l'esglésiola de Sant Pau va ser, possiblement, bastida al segle X. Al segle XI es consolidava el domini senyorial i els senyors s'apoderaven de la terra dels pagesos lliures. El poblament era més espars i al mateix temps, per protegir-se de les rapinyes

dels senyors, es creaven espais sagrats al voltant de les esglésies que s'anomenaren *celleres*. Documents de segles posteriors ens parlen d'una cellera que havia existit a Reiners, en aquest cas, però, a les proximitats del castell.

El 1111 el comtat de Besalú es va integrar a la casa dels comtes de Barcelona. Així, al segle XIII Reiners depenia del comte de Barcelona i rei d'Aragó Jaume I. El 1313 la senyoria de Reiners, que fins llavors era dels Serrallonga-Cabrenys, va passar als Rocabertí a través de Beatriu de Serrallonga, muller del vescomte de Rocabertí. El 1412 Eulàlia Jordà la comprà a Bernat Hug de Rocabertí i l'aportà a la família del seu marit Bernat Albert. Els Albert van ser senyors de Reiners fins al 1650, quan Felip d'Albert la va vendre a Francesc de Ros, comte de Sant Feliu, domiciliat a Perpinyà. La família Ros va mantenir la senyoria de Reiners fins a l'abolició dels privilegis. Segons els diversos capbreus consultats, la sagristia del monestir de Santa Maria d'Arles, la sagristia del monestir de Sant Pere de Camprodon, la confraria de Nostra Senyora de la Concepció, la sagristia i el capítol de l'església de Sant Pere de Ceret, tenien el domini directe d'alguns masos i peces de terra de Reiners. Hem localitzat beneficis eclesiàstics fundats a l'església de Sant Pau; a la de Sant Vicenç; a la de Sant Genís de Fontanes, al Rosselló; a la sagristia de Serrabona; a l'església de Peralada, a l'Alt Empordà...

Així doncs, al segle XI la població augmentava i l'hàbitat era dispers. Es construïen masos prop les fonts i els rierols. Al seu voltant s'explotaven els horts, els conreus, els boscos, els prats, les oliveres, algunes vinyes... Al Tec, a la ribera Ampla i a Ballera es van fer molins fariners. Posteriorment, anaren naixent les bordes, masos més petits, que en els temps dolents van ser les que més es van abandonar. En aquells anys hi havia més de setanta masos i bordes. En acabar-se l'edat mitjana, després de les crisis, les epidèmies, les fams i els terratrèmols (tenim notícia dels danys que van ocasionar a Prats de Molló, a Arles i a Maçanet), només quedaven catorze masos habitats. La resta van ser abandonats, els uns, de més difícil accés o menys productius, per sempre; els altres van quedar assimilats amb els masos supervivents, i alguns, pocs, van tornar-se a habitar segles després.

Quan va començar l'edat moderna, les masies isolades van conèixer una gran prosperitat. Es va iniciar una onada d'immigració que va venir, principalment, com a la resta de Catalunya, de més al nord, de terres occitanes, sigui directament o amb una estada que podia ser curta, o allargar-se algunes generacions, per l'alt Vallespir. Així tenim *en Crastes*, documentat el 1597, que es sobrenomenava *Gascó*; l'*Alcufo*, que va venir de Vilafranca de Roèrgue i es va casar, el 1602, amb una pubilla de Reiners, tot fundant un llinatge que perdura fins avui; els *Borrell*, d'algun poblet del que el 1652 era el Regne de França. També abunden sobretot els vinguts de les poblacions veïnes, com els *Tamesa* (1630) els *Basses* (1643), *Baus* (1628). I hem d'esmentar algun nom

d'origen basc: *Aldai*, arribat a Reiners de Sant Llorenç de Cerdans a finals del segle XVI, o *Santol*, immigrant del país basc que, com d'altres, venia al Vallespir per treballar a les fargues.

Les fargues, els molins i els pous de gel eren les petites indústries que vivifaven a Reiners amb el benestar i l'increment demogràfic del segle XVI, sobretot a partir de la segona meitat. Va ser l'època daurada de l'exportació del ferro català, i les fargues es van multiplicar a tot el país. Al Vallespir eren situades al costat del Tec i dels seus afluents, i feien fondre el mineral de les mines de ferro de Canigó, conegudes des d'abans de la conquesta romana. El 1532 trobem referències de fargues al lloc de Reiners, i el 1600 el senyor decidí de construir-ne una que va funcionar fins al segle XIX.

En la mateixa època proliferà també el negoci amb el gel o la neu, que s'emmagatzemava en pous construïts amb aquest motiu. Sabem que Reiners posseïa un pou de neu pels contractes d'arrendament que hem pogut llegir en els protocols notariais gràcies a les troballes de l'historiador Denis Fontaine.

Després de la guerra de 1640, amb el tractat dels Pirineus del 1659, Reiners entrà a formar part del Regne de França i es creà una nova frontera estatal que transcorre pel límit amb el terme empordanès de Maçanet de Cabrenys. Reiners va passar a ser un municipi francès i fronterer. Malgrat que per als seus habitants les coses no van canviar d'un dia per l'altre, sinó que va costar anys de prendre consciència del que això representava. Es va encetar un moviment de població d'un costat a l'altre de la nova frontera. Els lligams amb els municipis veïns del sud van continuar. Es feien festes i aplecs aquí i allà, amb assistència de gent d'arreu; ajustos, com el de les Salines, ben vius fins al segle XX. Les relacions, a part de familiars i humanes, també van ser econòmiques. Els ingressos de l'agricultura es van complementar amb el contraban.

La resistència antifrancesa al Vallespir va explotar en les revoltes dels «angelets» contra el nou impost sobre la sal. Els «angelets» es refugiaven en els masos de muntanya. El contraban de la sal va durar fins a la Revolució.

A finals del segle XVII les terres es van anar parcel·lant i repartint, els conreus es van diversificar i especialitzar, van sorgir nous masos en zones allunyades de muntanya i noves cases als voltants del vell castell. Per causa d'aquest increment de població, es va demanar la construcció d'una nova església parroquial a Reiners. La capella que feien servir per a les misses dels diumenges, segurament la del castell, s'havia fet petita, i per als batejos i les defuncions s'havia d'anar a Ceret.

Com ens explica l'historiador Michel Brunet (en el seu llibre citat a la bibliografia), al segle XVIII els pobles del Vallespir i del Rosselló en general tenien unes sòlides estructures municipals. L'òrgan de base era el Consell General, obert a tots els caps de casa. Els principals magistrats municipals eren

els cònsols, normalment tres, el mandat dels quals es renovava cada any. Aquest element de democràcia directa que permetia la gestió dels seus conflictes, es perdé amb la instauració de la democràcia representativa per la Revolució, però els pobles també van guanyar unes perspectives més amples, van obrir-se més al futur i es va trencar l'immobilisme conservador. Va ser un segle de prosperitat econòmica a tot el país, i la demografia va augmentar fins al 1792.

El Vallespir, principalment pagès i catòlic, va resistir-se a la Revolució Francesa, amb el suport ibèric. Quan les tropes espanyoles van entrar a Sant Llorenç de Cerdans i a Ceret el 1793, gran part de la població vallespirenca, pels lligams econòmics que mantenien amb el sud, pel prestigi dels clergues locals, entre les noves idees i el catolicisme, no els va ser hostil. Finalment, l'èxit del moviment revolucionari va implicar una emigració massiva cap a l'Estat espanyol.

A la primera meitat del segle XIX, van aparèixer els trabucaires. La gent tenia por. S'abandonaren els camps més allunyats dels masos. Un dels llocs considerats perillosos era el Pont de Reiners.

A mitjan vuit-cents, als pobles hi havia enfrontaments entre republicans i monàrquics. J. J. Caillis ens explica que el 1851 grups de republicans es reunien en secret a la Teuleria, prop de can Trilles, a Reiners. El Vallespir, però, malgrat l'onada de modernització que va portar el model republicà, no acabava d'identificar-s'hi, i quan el 1870 es proclamà la República no van deixar d'haver-hi incidents.

El 1851 es va crear una escola per a nens a Reiners, i el 1872 es va obrir l'escola de nenes.

Per comunicar amb la vall de la Tet, al nord, o amb els municipis del sud, hi havia camins de ferradura. Fins a Arles, la carretera només deixava passar un carro o dos, i a partir d'allí, el camí era també de ferradura. Al segle XIX es van millorar les comunicacions. El 1840 es construí la nova carretera fins als Banys i es van urbanitzar les seves vores. La carretera que uneix el Pont de Reiners amb el poble de Reiners, d'uns 3 km, es va fer el 1889. El 1860 s'inaugurà el canal de reg des dels Banys, Reiners, Ceret, Maurellàs i Sant Joan, que permet de regar una important franja de terres a la dreta del Tec.

Amb la crisi de l'agricultura per la plaga de la fil·loxera, es buscaren nous recursos, com la cria de cucs de seda, i es va revifar la indústria del suro.

El 1876 va començar l'explotació d'una mina de talc a la muntanya. Hi treballaven homes i dones, ja que, a part de l'extracció, transportaven els sacs de mineral a l'esquena fins a la tremuja.

El 1889 una nova línia de tren que venia d'Elna arribava a Ceret. El 1898 el tren passava pel Vilar de Reiners i pels Banys fins a Arles.

El segle XX va estar marcat per les dues guerres mundials. La primera va

despoblar el terme. Al monument als morts es compten trenta-tres homes. Després van arribar els refugiats de la guerra d'Espanya, que a milers van passar pel Vallespir. Un altre esdeveniment va ser l'aiguat del 1940, quan el Tec es va desbordar emportant-se pobles sencers. A Reiners es va endur el pilar central d'un pont, va inundar el barri de la Farga, va endur-se la carretera a les Embauçades, una fàbrica hidroelèctrica, el molí de talc a la Cabanassa i els camps de pomeres del riberal.

Després de la Segona Guerra Mundial, la població va créixer sense parar. Va passar de 560 habitants el 1946, a 1.203 el 1999. El creixement va ser notable, sobretot a partir dels vuitanta. El poble es va francesitzar amb l'escolarització, l'arribada de gent de la resta de l'Estat i, a partir dels anys seixanta i setanta, la desaparició del món rural tradicional. S'han perdut, com arreu, oficis tradicionals abans ben arrelats: basters, boters, traginers, carboners... Abans de la guerra, els pagesos vivien quasi en autarquia. Després va anar disminuint l'agricultura i les velles petites indústries. Els habitants d'avui dia treballen majoritàriament (segons el cens del 1999, un 80 % de la població activa) en altres pobles (Ceret, els Banys, Perpinyà...). La construcció i el turisme són sectors d'economia importants.

1.4. LA LLENGUA

Després de tres-cents anys de magnífica i estranya fidelitat a la llengua catalana (recordem que l'annexió francesa es va fer el 1659), l'ús social d'aquest idioma s'ha estancat, en aquestes darreres dècades, en la capa més fràgil de la població, la gent gran. Els avis autòctons són, per consegüent, les últimes fonts d'informació oral sòlida de què disposem.

Si la llengua parlada ha perdurat fins ara, malgrat la seva marginació creixent, la llengua escrita, d'àmbit exclusivament privat, va desaparèixer durant la primera meitat del segle XIX (quan encara s'havia mantingut en cartes, rebuts entre veïns o dietaris), i no cal dir que quasi tota la documentació administrativa oficial ja era francesa al segle XVIII. Hem d'insistir en aquest *quasi* tota, perquè els notaris vallespirencs, que redactaven les seves actes en francès, conservaven per inèrcia els noms de lloc de tota la vida, i aquests noms, copiats i recopiats de documents anteriors, eren senzillament en català, com es pot veure en aquests exemples: «Le chemin entre la penya del Roc et le gorch de la Topina», «une pièce de terre au Vilar appelée la feixa dels Malgraners» i «au chemin qui va à la font del coll Ric» (*Capb.* 9, 1772).

Al segle XIX, l'aparició dels mapes cadastrals va contribuir a millorar el coneixement de la geografia local, però va crear, paradoxalment, les bases d'una grandíssima confusió ortogràfica en tota la toponímia. Aquesta font adminis-

trativa, i per tant «oficial», explica el caos actual. A primera vista, les formes catalanes ben conservades, les transcripcions amb grafies franceses o les traduccions, no presenten cap ordre aparent. Ben mirat, aquest procés de transformació dels noms assenyala un conflicte lingüístic amb una lògica progressiva de francesització general.

La Creu i *el Ventós* esdevenen «la Creou» i «le Ventous» (1823). *Puig Sec* es muda en «Poux Sec» (1823). El cognom *Camó* i la casa del mateix nom es conserven, però la família *Bacó*, que viu a la mateixa vall i no és tant important, es canvia en «Bacou» (1788). S'afegeix una *i* a *Rigall* («Rigaill», 1754), a *Borrell* («Bureill», 1788) i a *Baucells* («Bousseills», 1823). *Sant Pau* es tradueix per «Saint Paul» (1772)...

El català parlat a Reiners pertany al domini dialectal septentrional. Les característiques de la llengua d'aquesta terra es reflecteixen, lògicament, en la seva onomàstica. Vegem tot seguit alguns dels seus trets més significatius:

ACCENT. Les paraules esdrúixoles han desaparegut. Formes com *màrfega*, *retòriques*, *Maria santíssima* han evolucionat cap a *marfa*, *retolis*, *Maria santíssim* o *Maria santíssimeta*. El topònim *Coma Llóbrega*, documentat «Coma Lobrega» el 1407, ja s'havia convertit en «Coma Llobra» al segle XVII (1656). El substantiu *àliga*, que podria ser l'últim supervivent d'aquest gènere (GUITER, ALPO, 392), es canvia definitivament en [álgə] a finals del segle XX o se substitueix pel gallicisme *aigle* [ɛkkló].

VOCALISME. L'evolució de [ó] tònica tancada cap a [ú], característica del llenguadocià i del català de Rosselló, ja és atestada al segle XVI a Reiners: «Ventos» (1407), és a dir, *Ventós* > «Ventus» (1568); «Guillermus Breto» (1377), és a dir, *Bretó* > «lo mas Brotu» (1594). Sembla, però, que els pobles de Sant Llorenç de Cerdans, Custoja, la Menera i Prats de Molló hagin quedat sempre fora d'aquesta isoglossa que divideix el Vallespir en un sector més «central» al SO i més rossellonès a l'E. Els diftongs àtons *-au-* i *-eu-* es redueixen a [uu] o [u]: les *Embauçades* [əmbuəsádəs / embusádəs], coll de *Baucells* [buuséʎs / buséʎs], la *Gauber* [gubére], els *Andrenics* [əndruíks], la *Creueta* [kruéta]. A pocs quilòmetres cap a l'est, *Maurellàs* (atestat amb *-au-* a tota la documentació) es pronuncia sempre [murəʎás]; al terme municipal veí de Ceret, el mas *Tauriac* es coneix per *mas* [turiák]. Una vocal neutra epentètica pot formar-se en contacte amb les alveolars *-l-* o *-r-*: *clot* > *calot*, *glan* (*gla* o *aglà*) > *galan*. Els descendents de «Marc Bru» (1772) s'anomenen «Barou» (*u* = *ou* en el sistema ortogràfic francès) en la documentació del segle XIX.

CONSONANTISME. La *-n* final s'ha conservat en alguns mots com *aranyon* [əɾəɲún], *glan*, *rodon* [ruðún]. En l'onomàstica local trobem l'antropònim

Toron, dos llocs anomenats *Camp Rodon* i, al terme de Ceret, el *Roc Rodon*, o *Roc del Pou*, que separa el Vallespir de l'Empordà.

FORMACIÓ DE MOTS. Els sufixos *-eda* (collectiu de vegetals) i *-ós, -osa* (qualitat o abundància d'un element) són molt freqüents: *Alzineda, Beceda, Castanyeda, Freixeneda, Ginebreda, Grevoleda, Oliveda...* i *Avetosa, Noguerós*, (font) *Rovillosa, Ventós, Ventosa...*

LÈXIC. En pàgines anteriors hem esmentat uns quants geosinònims d'espècies vegetals i animals (1.1. Elements de geografia). A més d'aquells exemples, volem assenyalar alguns substantius interessants que apareixen en la formació dels orònims o dels hidrònims locals: de *bauç* ('precipici', variant de *balç* amb *-l-* vocalitzada) deriven *embaucar-se* ('caure en un *bauç*'); el lloc *les Embauçades*, un pas perillós de la carretera gran que s'alça sobre el Tec, a l'est de la Farga de Reiners; *coll de Baucells*, a la partió entre Ceret i Reiners, o simplement, *els Bauços*, un indret pintoresc del terme de Ceret. Les muntanyes aquí s'anomenen *serra, serreta, serrat* i *puig*. Les roques o *penyes* més espadades són *cingles*. Centenars de *feixes*, avui dia abandonades enmig dels boscos, recorden una activitat agrícola i una silvicultura intenses en el passat. Les formes habituals de la hidronímia, també presents al nord de l'Empordà són *còrrec, correquet* ('torrent o rierol, sovint eixut') i *corregada* ('conca d'un còrrec gran'), *gorg* ('clot més o menys profund en un riu'), *ribera* (sinònim de 'riu') i *riberal* ('terres utilitzades per conreus o pastures a la vora d'un riu'). Les edificacions més corrents són el *mas* (no es coneix *masia*) i el *cortal*, si bé la documentació antiga també demostra l'omnipresència de *bordes* ('masos secundaris') i de *molins*.

2. COMENTARI METODOLÒGIC

2.1. ORDENACIÓ DEL TREBALL

Independentment del seu origen preromànic, llatí o germànic, la formació dels topònims de Reiners s'ha fet des de la llengua catalana.

No hem inclòs els noms francesos, que són pocs, recents i sense tradició històrica (com ara noms d'urbanitzacions: *Le Vert Vallon*, *Clairefontaine*), ni els noms dels carrers d'aquestes urbanitzacions, que s'han creat quan aquest llibre estava ja en curs; tanmateix, s'ha de fer esment del nom francès *La Redoute* (espai militar estratègic), que ja consta en el cadastre de 1823, al nord-oest de Sant Pau.

En general, no hem incorporat els cognoms documentats una sola vegada, que no han tingut continuïtat. Hem decidit de «normalitzar» les entrades dels noms de família per a evitar el caos que es produeix en posar un mateix nom segons les seves diferents grafies. No obstant això, respectem que cadascú escrigui el seu nom com cregui que s'ha d'escriure, després d'haver sofert les diferents circumstàncies històriques que han arribat a deformat-lo al llarg dels anys.

Pel que fa als renoms, hem anotat els malnoms històrics procedents de la documentació escrita; per als més recents podeu consultar el llibre de Pasqual Tirach citat a la bibliografia. Hem recollit, però, els noms de les cases, que cada vegada s'utilitzen menys. Una mateixa casa pot tenir diferents noms, i acaben substituïts pels cognoms dels habitants.

Les recerques portades a terme fins ara deixen encara topònims —alguns dels més antics— sense la seva ortografia definitiva (com ara *Ballera*, *Balquer*, *Buçac*, *Escarrapic*, *Llabó*, *Parrallada*, *Queramis...*). Esperem que estudis posteriors ajudin a trobar l'etimologia d'aquests toponímics per poder conèixer així la seva grafia correcta.

L'asterisc al costat d'un topònim o un antropònim aconsella al lector de consultar aquesta altra entrada per tenir-ne més informació.

Hem normalitzat l'ús de les majúscules a les transcripcions per a facilitar-ne la lectura. Aquestes transcripcions, a vegades difícils, poden incloure alguna errada nostra per la qual demanem indulgència al lector.

Veient les llargues llistes de topònims que ens ha proporcionat la consulta dels capbreus de Reiners en relació amb els que apareixen en el cadastre de l'any 1823, en constatem la desaparició de molts. Aquesta tendència és encara més important si comparem les fonts escrites amb els coneixements dels habitants actuals. És urgent, doncs, la tasca de recollida de noms de lloc en aquestes contrades, atès el canvi tan ràpid de població que s'està produint.

2.2. ALFABET FONÈTIC

a	menjar	ŋ	fang
b	ball	o	carbó
β	roba	ɔ	bola
d	donar	p	apagar
ð	badar	r	paret
ə	roba (català oriental)	r	riu
e	cantaré	ʁ	rien (francès)
ɛ	cel	s	força
f	foc	ʃ	peix
g	gos	ts	potser
ɣ	agulla	tʃ	bateig
i	gallina	t	tabac
j	aire, noia	u	música
k	casa	w	beure
l	oli, animal	ʊ	caterinó
ʎ	fulla	z	casament
m	mare	ʒ	gitano
n	noi	dz	dotze
ɲ	enguany	dʒ	viatge

3. FONTS DOCUMENTALS

3.1. ARXIUS I DOCUMENTS

AB **Arxiu dels Banys (Amélie-les-Bains – Palalda)**

AB BI Fons Billaud (còpies dels llibres de batejos, casaments i defuncions de les parròquies dels Banys, Montalbà i Palaldà)

AC **Arxiu de Ceret**

AC Comptes	Comptes 1625-1766	Sèrie CC
AC Deman.	Demanda d'una parròquia a Reiners, 1755	Sèrie GG 61
AC Parr.	Llibres de batejos, casaments i defuncions de la parròquia de Sant Pere de Ceret	Sèrie GG

ACA **Arxiu de la Corona d'Aragó (Barcelona)**

ACA Focs 1496	Nominació dels focs dels comtats de Rosselló: Reiners, Sant Pau i el Vilar	MR 2593
ACA Focs 1515	Fogatges 1515: Reiners, Sant Pau i el Vilar, Palaldà, Tellet, Oms	MR A-401

AP **Arxiu de Palaldà**

AP Ros. Llibres de la confraria del Roser de Palaldà

APB **Arxiu de Protocols Notarials de Barcelona**

APB, Not. J. Mas Manual de Joan Mas, notari de Ceret, 1593

Arxius privats

APAR	Arxiu Arnaudies (Reiners)
APMS	Arxiu Marill-Sola (Reiners), 1809-1900
APVB	Arxiu Vinas-Baills (Reiners), 1724-1919
APVG	Arxiu procedent de Montboló conservat per la senyora Vargas (Ceret), Not. Noell 1780

AR Arxiu de Reiners

AR Cad. 1823	<i>Cadastré de Reiners</i> , 1823
AR Cad. 1980	<i>Cadastré de Reiners. Tableau d'assemblage. Cadastré révisé 1955</i> . 2a. edició, 1980, 1:10 000
AR Mat. Cad.	Matrius del cadastré de Reiners 1877, 1913-1973
AR Parr.	Llibres de batejos, casaments i defuncions de la parròquia de Sta. Maria del Vilar (des del 1692) i de la parròquia de St. Vicenç de Reiners (des del 1739), llibres d' <i>Etat Civil</i> (a partir de 1793)

BP Biblioteca Municipal de Perpinyà

BP ALART	Julien-Bernard ALART, cartulari, manuscrit, s. XIX (còpies manuscrites de documents de segles anteriors dipositats als Archives Départementales des Pyrénées-Orientales)
----------	--

ADPO Archives Départementales des Pyrénées Orientales (Perpinyà)

<i>Cad. Tellet</i>	<i>Cadastré de Tellet</i> , 1823	2J127/201
--------------------	----------------------------------	-----------

Capbreus

<i>Capb. 1</i>	de Guillem Hug de Rocabertí senyor de Reiners, 1377 (data no segura, escrit en llatí)	3E40/847
<i>Capb. 2</i>	de Guillem Hug de Rocabertí senyor de Reiners, 1407-1408 (llatí)	3E40/1171
<i>Capb. 3</i>	del senyor de Reiners, 1597 (llatí, còpia de data posterior)	3E40/1172
<i>Capb. 4</i>	de François Ros senyor de Reiners, 1656 (llatí)	3E44/241
<i>Capb. 5</i>	de Josepa Ros vídua de Francesc Ros senyor de Reiners, 1699-1707 (llatí i francès)	3E40/1173

<i>Capb. 6</i>	de Josepa Ros vídua de Francesc Ros senyor de Reiners, 1699-1707 (català, possiblement és traducció de l'anterior)	3E44/241
<i>Capb. 7</i>	del senyor de Reiners, 1711-1713 (francès)	3E40/1174
<i>Capb. 8</i>	de Maria de Ros i de Margarit, comtessa de Sant Feliu, senyora de Reiners, 1721 (francès)	3E20/445
<i>Capb. 9</i>	de Josep de Ros senyor de Reiners, 1772-1773 (francès)	2J110 (són fotocòpies)
<i>Capb. Arles 1</i>	de la sagristia del monestir de Sta. Maria d'Arles, 1715-1751 (francès)	3E49/126
<i>Capb. Arles 2</i>	del Benefici de l'Almoïna del monestir de Sta. Maria d'Arles, 1749-1753 (francès)	3E20/485
<i>Capb. Ba. 1</i>	dels Banys, 1632	3E20/457
<i>Capb. Ba. 2</i>	dels Banys, 1671	3E20/478
<i>Capb. Campr. 1</i>	de la sagristia del monestir de St. Pere de Camprodon, 1716 (francès)	3E49/167
<i>Capb. Campr. 2</i>	del monestir de St. Pere de Camprodon, 1702-1722 (lletí)	3E20/506
<i>Capb. Campr. 3</i>	del monestir de St. Pere de Camprodon, 1702-1722 (francès)	3E20/507
<i>Capb. Campr. 4</i>	de la sagristia del monestir de St. Pere de Camprodon, 1757 (francès)	3E49/168
<i>Capb. Campr. 5</i>	de la sagristia del monestir de St. Pere de Camprodon, 1772 (francès)	3E49/169
<i>Capb. Cer. 1</i>	del capítol de St. Pere de Ceret, 1555-1732 (lletí i català)	3E40/1188
<i>Capb. Cer. 2</i>	del capítol de St. Pere de Ceret, 1555-1761 (català)	3E40/1201
<i>Capb. Cer. 3</i>	<i>Capbreu de la Sacristia de Ceret.</i> <i>Estat de los que deuben regoneixer en</i> <i>favor de la Sacristia de Ceret, 1597-1743</i> (francès)	3E40/1189
<i>Capb. Cer. 4</i>	de la sagristia de l'església de St. Pere de Ceret, 1636-1637 (lletí i català)	3E49/91
<i>Capb. Cer. 5</i>	de la confraria de Nostra Senyora de la Concepció de l'església de St. Pere de Ceret, 1551-1718 (lletí)	3E49/117
<i>Capb. Cer. 6</i>	del capítol de St. Pere de Ceret, 1716-1724 (francès)	3E40/1200
<i>Capb. Cer. 7</i>	de la sagristia de l'església de St. Pere de Ceret, 1732-1743 (francès)	3E49/95

<i>Capb. Monta.</i> 1	de Bernat de Paguera baró de Cabrenys i Montalbà, 1608 (lletí)	3E20/437
<i>Capb. Monta.</i> 2	de Montalbà, 1700-1711	3E49/75
<i>Capb. Palal.</i> 1	de Baltasar del Soler i de Florentina esposa seva, filla i heretera de Guillem del Voló, 1486-1487 (lletí)	3E40/1154
<i>Capb. Palal.</i> 2	de Palaldà, 1499	3E49/74
<i>Capb. Palal.</i> 3	de Palaldà, 1700-1711 (francès)	3E49/77
<i>Capb. Palal.</i> 4	de Maria de Ros i de Margarit senyora de Palaldà, Reiners, 1721-1723 (francès)	3E20/446
<i>Capb. St. Vi.</i> 1	de l'església de St. Vicenç de Reiners, 1516 (lletí)	3E49/138
<i>Capb. St. Vi.</i> 2	de l'església de St. Vicenç de Reiners, 1628-1766 (lletí i francès)	3E49/142
<i>Capb. St. Vi.</i> 3	de l'església de St. Vicenç de Reiners, 1650-1703 (lletí i francès)	3E49/140
<i>Capb. St. Vi.</i> 4	de l'església de St. Vicenç de Reiners, 1656 (lletí)	3E49/141
<i>Capb. St. Vi.</i> 5	de l'església de St. Vicenç de Reiners, 1663-1671 (lletí)	3E49/139
<i>Capb. St. Vi.</i> 6	de l'església de St. Vicenç de Reiners, 1658-1705 (lletí i català)	3E49/138
<i>Capb. St. Vi.</i> 7	de l'església de St. Vicenç de Reiners, 1714-1725 (francès)	3E49/138
Cens 1841	<i>Recensement de la population</i> 1841	6MP143
Cens 1886	<i>Dénombrement de 1886. Liste nominative des habitants de la commune de Reynès</i>	6MP206/2
Cens 1906	<i>Dénombrement de 1906. Liste nominative des habitants de la commune de Reynès</i>	6MP401/2
<i>Commun.</i>	<i>Communauté de Reyners, 1666-1789</i>	1C1836
	(dins d'aquesta carpeta destaquem els documents següents:	
<i>Co. Estat</i>	<i>Estat dels bestias ques troban al terma de Raynes, 1720</i>	
<i>Co. Rolle</i>	<i>Rolle del blat del terma de Reines, 1720</i>	
<i>Co. Mem.</i>	<i>Mémoire de la paille que les habitants de Reynes ont pourté au magazin des Bains, 1724</i>	
<i>Co. Repar.</i> 1	<i>Répartition de la somme de sept cens soixante liures sur les plus pauvres habitants du terroir de Reynes qui ont essuye des dommages par l'inondation du mois de setxbre, 1778</i>	
<i>Co. Repar.</i> 2	<i>Répartition de la somme de trois cents huit liures dix sols, sur tous les habitants du lieu et terroir de Rainés pour la contribution à la depouse des travaux des routes, 1788)</i>	

Establiment	Establiment reial a Fernando Albert, senyor de Reiners, per prendre aigua del Tec, 1532	1BP447
<i>Estim. 1</i>	<i>Llibre de les estimes de Reiners</i> , 1691-1696 (català)	3E40/1312
<i>Estim. 2</i>	<i>Llibre de les estimes de Reiners</i> , 1727-1752 (francès)	3E40/1313
Fossa	Fons François de Fossa. Cartulari d'Elna, p. 36 (any 930) i 91 (any 988)	12J25
<i>Liber</i>	<i>Liber Feudorum C</i> , 1307	1B16
<i>Llibre</i>	<i>Llibre de comptas de Jolita Vial del lloch del Tech</i> , 1650-1720	
<i>Mat. Cad.</i>	<i>Matrius del Cadastre de Reiners</i> , 1823-1913	1016W363 i 1016W364
Proc. 1	Procediments criminals contra les bandes armades dels Angelets de la Terra, 1670 (català)	B1657 i 22B1658
Proc. 2	1679-1680	2B1690
<i>Récolte</i>	<i>Etat de la récolte en grains et vins</i> , 1725-1731	1C1081
<i>Regis.</i>	<i>Registre de la Cour et Jurisdictions des lieux et territoires de Palauda, Reynes, Montalba et autres</i> , 1752-1758 (francès)	3E40/1314
Ros	Fons de la família Ros, 1601-1786	1E773
<i>St. Pau</i>	<i>Llibre per lo benefici de St. Pau</i> , 1361-1718 (còpies del 1718)	3E20/503
St. Pere	Fons de l'església de Sant Pere de Camprodon, 1555-1750	H264
St. Vi.	Fons de l'església de St. Vicenç de Reiners	G847
St. Vi. <i>Etat</i>	(dins d'aquesta carpeta destaquem el document següent: <i>Etat des maisons ou familles composant la paroisse de Reynès</i> , 1755)	
Taxa	Taxa del Batalló. Noms de totes les cases, 1643: Reiners, Oms, Tellet, Montboló i Ceret	1B395
Vendes	<i>Relevé d'actes de ventes sur Reynès, Ceret</i> (1718-1758)	3E40/1165

Protocols notarialis (majoritàriament de notaris de Ceret)

Not. Angl.	Josep Anglès, 1699-1714 (fotocòpies cedides per Bernard Pons, originals en els ADPO)	
Not. Arnal	Geroni Arnal (d'Arles), 1602	3E20/60
Not. Calvo	Miquel Calvo (d'Arles), 1553-1554	3E20/8
Not. Canta	Tomas Canta (de Perpinyà), 1666	3E1/6623

Not. Carr.	Andreu de Carreras, 1580-1581	3E40/133 i 3E40/134
Not. Comes	Josep Angel Comes (d'Arles), 1620-1624	3E20/174
Not. Comp. CM	Joan Companyó. <i>Capítols matrimonials</i> , 1603-1634	3E40/294
Not. Comp. I	Joan Companyó. <i>Inventaris</i> , 1613-1702	3E40/301
Not. Comp. RT	Joan Companyó. <i>Rúbrica dels testaments</i> , 1611-1707	3E40/300
Not. Comp. T	Joan Companyó. <i>Testaments</i> , 1611-1633	3E40/296
Not. F. Comp.	François Companyó, 1817-1818	3E40/746
Not. J. Comp. 1	Joan Companyó Bombes, 1775	3E40/699
Not. J. Comp. 2	Joan Companyó Bombes, 1792	3E40/721
Not. J. Comp. 3	Joan Companyó Bombes, 1814	3E40/734
Not. J. Comp. 4	Joan Companyó Bombes, 1815	3E40/735
Not. J. Comp. 5	Joan Companyó Bombes, 1816	3E40/736
Not. L. Comp.	Louis Companyó, 1852-1853	3E40/798
Not. Estr.	Narcís Estrada, 1602-1607	3E40/185, 3E49/19, 3E49/20, 3E40/187
Not. Ferrer	Josep Ferrer, 1635	3E40/226
Not. Fran.	Onofre Francolí (de Prats), 1615-1617	3E53/18
Not. Juanyes	Llorenç Juanyes, 1644	3E44/25
Not. Julià	Julià (d'Arles). <i>Repertori</i> , 1790-1794, 1803-1807	3E20/415
Not. Llautart	Francesc Llautart, 1612-1620	3E40/217
Not. Malzach	Louis Malzach, 1886	3E46/67
Not. J. Mas	Joan Mas, 1551-1577	3E40/106, 3E40/120, 3E40/121 i 3E40/122
Not. P. Mas	Pere Mas, 1571-1595	3E40/149, 3E40/150 i 3E40/151
Not. Mir	Antoni Mir (de Perpinyà), 1542-1544	3E1/3557
Not. Morer	Esteve Morer, 1427-1439	3E40/31 i 3E40/32
Not. Noell	Noell Sitger, 1814	3E44/126
Not. Prim	Jordi Prim, 1491-1520	3E40/72, 3E40/74, 3E40/75, 3E40/79, 3E40/80
Not. Quera	Joan Quera, 1449	3E44/6
Not. Reador	Melcior Reador, 1602-1631	3E40/225
Not. F. Ribes	Francesc Ribes, 1588-1601	3E49/16
Not. F. Ribes T	Francesc Ribes, testaments, 1611-1638	3E40/203
Not. P. Ribes	Pere Ribes, 1580-1601	3E40/146, 3E40/147 i 3E40/138

Not. Roure	G. Roure, 1429	1B231
Not. Sabater	Onofre Sabater (de Perpinyà), 1600	3E2/900
Not. Suquet	Joan Suquet (de Prats de Molló), 1625	3E53/26
Not. Tor	Pere Tor, 1521	3E44/7
Not. J. Torr. CM	Jaume Torralles. <i>Capítols matrimonials</i> , 1601-1630	3E49/24
Not. J. Torr. R	Jaume Torralles. Rúbrica de capít. matrim. i testaments, 1598-1634	3E40/184
Not. O. Torr.	Onofre Torralles, 1591-1611	3E40/152, 3E40/153, 3E40/161, 3E40/162, 3E40/163, 3E40/164, 3E49/17 i 3E49/18

3.2. BIBLIOGRAFIA IMPRESA

- ABADAL I DE VINYALS, Ramon d'. *Catalunya carolíngia*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 1926-1950.
- ABELANET, Jean. *Autrefois, des hommes... Préhistoire du pays catalan*. Perpinyà: Trabucaire, 1992.
- ALCOVER, Antoni; MOLL, Francesc de B. *Diccionari català-valencià-balear*. 10 v. Palma de Mallorca: Moll, 1930-1962. (DCVB)
- ALIBÈRT, Loís. *Dictionnaire Occitan-Français*. Tolosa: Institut d'Etudes Occitanes, 1966. (DOF)
- AMIGÓ I ANGLÈS, Ramon. *Toponímia del terme municipal de Vilallonga de Ter*. Barcelona: Rafael Dalmau, 1979. (Fundació Salvador Vives Casajuana)
- *Siurana de Prades*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 1995.
- AMIGÓ, R.; ROIGÉ, D.; TERRADO, X.; TURULL, A. [cur.]. *Introducció a l'onomàstica*. Lleida: Institut d'Estudis Ilerdencs de la Diputació, 1994.
- ARNALL, Maria Josepa. «Toponímia medieval de l'Alt Empordà». *Annals de l'Institut d'Estudis Empordanesos* [Figueres], vol. 15 (1981-1982).
- ARNALL JUAN, M. Josepa; PONS GURI, Josep M. *L'escriptura a les terres gironines*. Girona: Diputació, 1993.
- ARNAUDIES, Marcel. *Le moulin de mon père: Chronique de la vie de Reynès au XX*. París: L'Harmattan, 2004.
- BADIA-HOMS, Joan [et al.]. *Llançà a l'època medieval*. Figueres: Brau, 1995.
- BASSEDA, Lluís. *Toponymie historique de Catalunya Nord*. Prada: Revista Terra Nostra, 1990.
- BASTARDAS RUFAT, Maria Reina. *La formació dels collectius botànics en la toponímia catalana*. Barcelona: Reial Acadèmia de Bones Lletres, 1994.
- BOLÓS, Jordi de. *El mas, el pagès i el senyor: Paisatge i societat en una parròquia de la Garrotxa a l'edat mitjana*. Barcelona: Curial, 1995.
- BOSCH DE LA TRINXERIA, Carles. *Montalba*. Figueres: Brau, 1997. [1a. ed. de 1891]

- BRUNET, Michel. *Les pouvoirs au village*. Perpinyà: Trabucaire, 1998.
- CAILÀ GUITART, Montserrat. «Renoms històrics de Reiners». *Butlletí de la Societat d'Onomàstica* [Barcelona], núm. 88 (març 2002).
- CAILÀ GUITART, Montserrat; ESCUDERO, Jean-Paul. «Toponímia d'un poble del Vallespir». A: *Actes del XX Col·loqui General de la Societat d'Onomàstica*. Perpinyà, 1997.
- CAILLIS, Jean Jacques. *II siècles d'histoire du village des Bains 1659-1880*. Amélieles-Bains, 1999.
- CAMPO JORDÀ, Ferran del. *Set segles d'una família empordanesa: Els Jordà de Molins*. Figueres: Brau, 2000.
- CASTELLVELL, Ventura. «Antroponímia de la Catalunya Nord dels segles XV i XVI». A: *Actes del XX Col·loqui General de la Societat d'Onomàstica*. Perpinyà, 1997.
- CATAFAU, Aymat. *Les celleres et la naissance du village en Roussillon (X-XV siècles)*. Perpinyà: Presses Universitaires de Perpignan, 1998.
- «À propos des origines de l'abbaye Sainte-Marie d'Arles-sur-Tech». *Bulletin de l'Association Archéologique des Pyrénées-Orientales* [Perpinyà], núm. 15 (desembre 2000).
- Catalunya romànica*. Vol. XXV. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1996.
- CAUCANAS, Sylvie. *Moulins et irrigation en Roussillon du IXe. au XVe. siècle*. París: Centre National de la Recherche Scientifique, 1995.
- CAZES, Abbé. «Analyse de chartes». *Conflent* [Prada], núm. 169 (gener-febrer 1991).
- «La font de Gatillepa». *Conflent* [Prada], núm. 190 (juliol-agost 1994).
- COLOMER, Jordi. *Memorial de les cases de Prats de Molló*. Arles, 2001.
- COROMINES, Joan. *Estudis de toponímia catalana*. Barcelona: Barcino, 1965, 1970. 2 v.
- *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana*. Barcelona: Curial; Caixa de Pensions "la Caixa", 1980-1991. 9 v. (DECAT)
- *Onomasticon Cataloniae*. Barcelona: Curial; Caixa de Pensions "la Caixa", 1989-1997. (OC)
- COSTA, Georges J. *Atlas linguistique «Sacaze» des confins catalano-languedociens*. Sant Esteve: Société des Professeurs de Catalan, 1986.
- *Répertoire: Atlas patronymique des Pyrénées-Orientales au XIXe. siècle*. Perpinyà: Presses Universitaires de Perpignan, 1994. 2 v. (Etudes) (COSTA 1841)
- «Enric Guiter toponimista». A: *Actes del XX Col·loqui General de la Societat d'Onomàstica*. Perpinyà, 1996.
- *Répertoire: Atlas diachronique des noms de famille des Pyrénées-Orientales au XXe. siècle*. Perpinyà: Presses Universitaires de Perpignan, 2000. (Etudes) (COSTA 1931)
- DAUZAT, Albert. *Dictionnaire étymologique des noms de famille et prénoms de France*. París: Références Larousse, 1987. [Nova edició revisada]
- DAUZAT, A.; ROSTAING, Ch. *Dictionnaire étymologique des noms de lieux en France*. 2a. ed. París: Librairie Guénégaud, 1989.

- ESCUADERO, Jean-Paul. «Contribució a l'estudi del canvi de la [o] tònica tancada en [u] al Vallespir». A: *Actes del XXI Colloqui General de la Societat d'Onomàstica*. Vilafranca del Penedès, 1999.
- «Ribera (riu o riuet): un mot septentrional oblidat en la toponímia empordanesa». A: *Actes del XXVII Colloqui General de la Societat d'Onomàstica*. Manresa, 2001. [En premsa]
- FARELL DOMINGO, Joan. *Castellfollit de Riubregós: Toponímia i vocabulari de la vila i el terme*. Barcelona: Rafael Dalmau, 1994. (Fundació Salvador Vives Casajuana)
- FOUCHÉ, Pierre. *Phonétique historique du Roussillonnais*. Genève: Slatkine, 1980.
- GINESTE, Roger. *Le Tech, la mémoire d'un village*. El Tec, 1993.
- Gran enciclopèdia catalana*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1978-1988. (GEC)
- Gran geografia comarcal de Catalunya*. Vol. 5. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1985. (GGCC)
- GUITER, Henri. *Atlas linguistique des Pyrénées-Orientales*. París: Centre National de la Recherche Scientifique, 1966. (ALPO)
- GUITER, Enric. «Origen dels noms de municipis al Departament del Pirineu Oriental i a Andorra». *Revista Catalana*. Perpinyà: Institut Rossellonès d'Estudis Catalans, 1975-1977.
- IGLÉSIES, Josep. *El fogatge de 1553*. Barcelona: Rafael Dalmau, 1979 i 1981. 2 v. (Fundació Salvador Vives Casajuana)
- *El fogatge de 1497*. Barcelona: Rafael Dalmau, 1991. 2 v. (Fundació Salvador Vives Casajuana)
- JASSANS, Miquel S. *Toponímia de Rasquera*. Rasquera: Grup Cultural Rasquera, 1988.
- MARCA, Petrus de. *Marca Hispanica sive limes hispanicus, hoc est geographica atque historica discriptio Cataloniae*. París, 1688 / Barcelona, 1972.
- MIRAMBELL, Enric. «Els protocols notariais històrics de Peralada». *Annals de l'Institut d'Estudis Empordanesos* [Figueres], vol. 15 (1981-1982).
- MISTRAL, Frédéric. *Lou tresor dóu Felibrige ou Dictionnaire provençal-français*. Raphèle-lès-Arles: Culture Provençale et Méridionale Marcel Petit, 1979. 2 v.
- MOLL, Francesc de B. *Els llinatges catalans*. Mallorca: Moll, 1987.
- MOREU-REY, Enric. *Els nostres noms de lloc*. Palma de Mallorca: Moll, 1982.
- PAYRÉ, Didier. *Toponymie de Nohedes*. Noedes: Association Gestionnaire de la Réserve Naturelle de Nohedes, 1992.
- *Toponymie de Jújols*. Réserve Naturelle de Jújols, 1997.
- PEYTAVI, JOAN. «Antroponímia i immigració a la Catalunya Nord moderna: l'exemple de l'Alt Vallespir». A: *Actes del XX Colloqui General de la Societat d'Onomàstica*. Perpinyà, 1997.
- PONSICH, Pere. *Limítis històrics i repertori toponímic dels llocs habitats dels antics «Països» de Rosselló-Vallespir-Conflent-Capcir-Cerdanya-Fenolledès*. Prada: Revue Terra Nostra, 1980.
- PORTET, Renada-Laura. *Els noms de llocs del Rosselló*. Perpinyà: CDACC, 1983.

- RAFAT SELGA, Francesc. *Masos, safrà, occitans i pesta negra*. Manresa: Centre d'Estudis del Bages, 1993.
- RIBES, Jean. *Haut et Moyen Vallespir*. Perpinyà: Castillet, 1981-1984. 4 v.
- ROCA GARRIGA, Pere. *Índex toponímic del cartulari de Sant Cugat del Vallès*. Sabadell: Museu d'Història de Sabadell, 1981.
- ROIGÉ FIGUERAS, Dolors. *Els noms de lloc i de persona de Riudecanyes*. Reus: Centre d'Estudis de la Comarca de Reus, 1989.
- ROURA SABÀ, Pere. *Maçanet de Cabrenys: Història i natura*. Maçanet, 1999. (ROURA 1999)
- «Camins i carreteres». *Maçanet de Cabrenys*. Festa d'estiu, juliol 2003. (ROURA 2003a)
- «Els noms de casa». *Maçanet de Cabrenys*. Festa de Sant Martí, novembre 2003. (ROURA 2003b)
- SIBOUNE, Antoine de. *Histoire de Céret*. París: Res Universis. 1990. [Reedició de «Mon vieux Céret» publicat el 1896]
- TARRIS, Paul. *Notes d'histoire concernant la ville de Ceret*. Ceret: Louis Roque Imprimeur-Libraire, 1898. [Facsimil publicat a Ceret el 2001]
- TIRACH ALVENTOSA, Pasqual. *Les surnoms catalans*. Canet: Trabucaire, 2001.
- VERGÈS DE RICAUDY, E. «Die diari d'en Jeppe Vilar-Salgues». *Revue Catalane* [Perpinyà] num. 26 (1909), p. 54-55.
- VIVAS LLORENS, Eduard. «La vida jonquerenca en la centúria del 1700». *Annals de l'Institut d'Estudis Empordanesos* [Figueres], vol. 15 (1981-1982).

Altres revistes

Reynès en Vallespir (Bulletin Municipal):

- «Histoire de la commune» (octubre 1989).
- «Les maires de Reynès depuis 1823» (juliol 1995).
- «Les résultats du recensement de mars 1999 pour la commune de Reynès» (gener 2001).
- ARNAUDIES, Jean. «L'agriculture à Reynès» (maig 1990).
- CAILÀ, M.; ESCUDERO, J. P. «Les noms retrouvés» (toponímia) (1a part: juny 1994, 2a: juliol 1995, 3a: desembre 1995, 4a: juliol 1996, 5a i última: desembre 1996).
- CAILÀ, M.; ESCUDERO, J. P. «Les noms de famille de Reiners» (1a part: juliol 1998... 6a i última: gener 2001).
- GUITARD, Henri. «Si Palalda et Reynes m'étaient contés!» (maig 1990).
- MARILL, Georges. «Chapelle de Saint Paul» i «Connaissez vous votre commune?» (maig 1990).
- MARILL, Georges. «Histoire du Pont de Reynes» (desembre 1990).

Revue Catalane [Perpinyà], núm. 26 (octubre 1909).

Mapes

- Mapa Cassini segle XVIII (fotocopiat a ADPO).
 Mapa ICC Institut Cartogràfic de Catalunya. Alt Empordà, 1:50.000,
 any 1992.
 Mapa IGN 1991 Institut Géographique National. Ceret, 1:25.000, any 1991.
 Mapa IGN 1999 Institut Géographique National. Ceret, 1:25.000, any 1999.
 Mapa SCE Servicio Cartográfico del Ejército, full núm. 38-10 (219),
 1:50.000, any 1987.

3.3. ALTRES

- 1914 Monument als morts de Reiners en la guerra de 1914-1918.
Annuaire 1995 *Annuaire 66* (Guia de telèfons de Reiners, any 1995).

4. FONTS ORALS I AGRAÏMENTS

A tota la gent de Reiners, a les persones que ens han ajudat a conèixer una mica més el terme:

La família Arnaudies (especialment Marcel i Angela Arnaudies, que ens han ensenyat el molí funcionant, l'últim del Vallespir, i ens han acompanyat pels verds camins de Ballera)

Jean Baills, la Farga (1914-2001)

Andreu Barnadas, coll de Baucells

Pierre Berges, Sant Pau

La família Borrell, can Borrell

La família Bourrat, can Talleda

La família Coste-Erre, els Andreuics

Jean Danyach, *en Jau del Castell* (1908-1998)

Sébastien Falguere (1902-1993) i la seva família, Sant Pau

La família Foch Coste, el Vilar

Maria Lluïsa Gatones (1917-2001), Maixent Gatones (1912-2002) i Josep Juanola, *en Jepe*, el Vilar

Berta Mas, el Pont de Reiners (1908-2003)

Dolores Mas, Canadell

Françoise Mas (1904-1989), Canadell, can Bacó i el Vilar

Jacques Peytavi, el Vilar (1932-2002)

Justine Sabatier, Buçac i la Farga (1910-1994)

Margarida Sola, el Pont de Reiners (1908-1997)

Christian i Anne Marie Sola, Reiners (per les dades de geologia i climatologia, sempre disposats a ajudar-nos en tot, i particularment en els nostres problemes informàtics)

François Solé, dit l'*Escarrabill*

Raymond Solé, el Vilar
La família Vinas, la Farga

I també:

Georgette Bayonade, Ceret (la memòria genealògica del Vallespir)
Michel Baches, Reiners i Ceret
Roger Baches, Reiners
René Borrat, Reiners i Ceret
Rosa Ferrer, Reiners
Henri Farré, el Collet
La senyora Gilliocq, descendent de can Bieló
Isidore i Agustin Ildefonso, la Gaubera
Georges Marill (1922-1991) (primer investigador de la història de Reiners)
Jean Mas, la Farga
Magali Mas-Ferrari, Ceret (mestra de Reiners)
Bernard Pons, Vilanova de la Raó (genealogista de la família Arnaudies)
Jacques i Régine Marill, el Vilar
Joan Anton Rabella
Rosa Thomas, can Benot (Buçac)

A tots ells, amb afecte, els agraïm les estones que ens han dedicat per ajudar a resoldre els nostres dubtes i la informació que ens han fornit. Tanmateix, per haver nascut lluny de Reiners i haver-ne descobert tard els misteris, hem de dir que ens poden haver passat per alt alguns detalls obvis per a la gent del país.

Finalment, volem expressar també la nostra gratitud a l'Ajuntament de Reiners; al senyor Camps, secretari de l'Ajuntament de Ceret; a l'Ajuntament dels Banys; al personal dels Arxius Departamentals des Pyrénées-Orientales de Perpinyà (sobretot a Denis Fontaine, descobridor de documents importants per a la història de Reiners); a Pere Roura; a Antoni Egea; a Albert Mament, impulsor d'aquest recull; al professor Jordi Costa, que ens va iniciar en el món apassionant de l'onomàstica; a Ramon Amigó, pels seus consells sempre encertats, i a l'Oficina d'Onomàstica de l'Institut d'Estudis Catalans per haver acollit aquesta obra.

5. LLISTA DELS NOMS DE LLOC I DE PERSONA

Aguda, l'

Situat entre Palaldà i Reiners, des de la Muntanyola a l'Estanyol. Al mig hi ha un turó anomenat *el Comú de Palaldà*.

«Lloch dit Laguda» (*Estim.* 1, 1691); «Laguda» (*Capb.* 6, 1701); «Lieu dit Laguda» (*Capb.* 7, 1712); «La Aguda» (*Estim.* 2, 1748); «A l'endroit appelé Lagouda» (*Capb.* 9, 1772); «Lagoude» (*AR Cad.* 1823).

Aguda, el còrrec de l'

A ponent de la Muntanyola. Entra al terme dels Banys i desemboca al Tec.

«Corrac de la fontaine de Laguda» (*Capb. Palal.* 3, 1700); «Ruisseau de Laguda» (*Capb.* 7, 1712); «Ravin de l'Agude» (Mapa IGN 1991).

Àguila, la cabana d'

«Cabane d'Aigle» (1667, paper separat dins *Capb.* 5); «La cabana daguila» (*Capb.* 6, 1703); «Bois et montagne de Ceret auprès de la cabana d'Aguila», a l'É de Barrabam* (*Capb.* 9, 1772).

Àguila, el roc de l'

Darrere els Andreuics, dret amunt de la pedrera.

«Lo roc de l'Aguila» (*Capb.* 9, 1772).

Agustí, ca l'

Nom de casa del Vilar, al peu mateix de la carretera. En el Cens 1906 era d'«Augustin Janer».

Agustí, el camp de l'

Prop de la Palmera, al cim del camp d'en Duran*.

Aigual, el camp de l'

(la pronúncia local havia de ser [əjyál])

«Loco vocato laygall den Oliver de Bossacho» (*Capb. Palal.* 2, 1499); «Lo camp de laigal» (*Capb.* 6, 1699).

A Buçac, prop del terme de Montboló. També antropònim de Ceret, al segle xv, *Ayguals* (ACA Focs 1496) i al segle xvi, *Aigals* (AC Parr.).

Aigües Caldes, i la coma i la ribera d'Aigües Caldes (probablement, [ájyəs])

«Ripparia daigues caldes» (*Capb.* 2, 1407); «Ripparia de Aygues Caldes» (*Capb. Palal.* 2, 1499); «Ripparia de Aÿguas Caldas» (*Capb. Cer.* 1, 1564); «Coma de Aiguas Caldas» (1633, paper separat dins *Capb.* 5); «Al penjant de la ribera de Aiguas Caldas» (1662, paper separat dins *Estim.* 1); «Corrach de la Topina o ribera de Aiguas Caldas» (*Capb.* 6, 1699); «Rivière d'Aiguas Caldas» (*Capb.* 9, 1772).

Actualment, només queda el nom de *font Calda* per a designar la font d'aigües calentes a la dreta de la ribera de Reiners*. Abans del segle xix aquesta ribera s'anomenava *ribera d'Aigües Caldes*.

Aigües Caldes, el gorg d'

«Loco vocato guorch daigues caldes» (*Capb.* 2, 1407).

Airola, el camp de l'

Al sud dels Argelers. Mig apoderat per un bosc d'alzines.

Albanyana, l'

[lə məɲána]

Bosc de Buçac, al S de la Gaubera.

«Camp de la Albanyana» (*Capb. Campr.* 5, 1772).

Albanyana, els cingles de l', o els cingles de la Manyana

Gran renglera de roques que sobresurt enmig dels boscos de Buçac, entre Reiners i Montboló.

V. t. *Rocagelera*.

Alcufa (esdevingut **Alcouffe**)

[əlkúfə]

Fa quatre segles que Antoni Alcufa va arribar de terres occitanes i es va casar amb l'hereva de can Guix. El llinatge ha continuat fins avui.

«Antonium Alcuiffa brasseriunt loci de Vilafranca de Ruerga, diosc. de Rodes, Regni Franciae» es casa amb Joanna Anna, filla d'Antoni Sani i Rafaela «agricolae termini de Reyneriis» (Not. J. Torr. CM, 1601); «Antoni Alcuiffa» (Not. Comp. T, 1616); «Pera Alcuiffa» (Taxa, 1643); «Sebastia Alcuiffa» (Not. Comp. RT, 1672); «Salbado Cofa» (*Co. Estat*, 1720); «Joseph Alcuiffa» (St. Vi. *Estat*, 1755); «Joseph Alcouffe» (*Co. Repar.* 2, 1788); «Vincent Alcouffe» (Cens 1841); «Jean Alcouffe» (Cens 1886); «Joseph Alcouffe» (Cens 1906); «Alcouffe» (COSTA 1931); «Alcouffe» (*Annuaire* 1995).

Aldai

«Antoni Alday del loc de Sant Lorens de Sardas» (AC Parr., 1597) es casa amb «Hipolita Vilasequa», filla d'en Vilaseca del Castell. També es casa «Dàmia Alday de Montferrer» amb «Anna Vilasequa», germà i germana dels anteriors, respectivament (AC Parr., 1598); «Antoni Aldai» (Not. Comp. T, 1615); «Toni Adday» (Taxa, 1643); «Vicens Aldai» (Not. Comp. RT, 1677); «Guillem Alday» (*Capb.* 6, 1700); «Vincent Alday» (St. Vi. *Estat*, 1755); «Pierre Alday» (*Co. Repar.* 2, 1788); «Vincent Alday» (*Mat. Cad.*, 1828); «Alday» (Cens 1841); «Pierre Alday» (Cens 1886); «Joseph Alday» (Cens 1906).

Una altra família arribada a Reiners a la mateixa època que els Alcuiffa. Pensem que l'alt Vallespir era per a ells un lloc de pas i que el seu origen podria ser basc. Aquest exemple no és un cas aïllat. L'arxiver Denis Fontaine (ADPO) s'ha interessat per l'activitat d'un tal Martí de Parutxania, contractat per fer un pou de neu a la muntanya de Reiners l'any 1601. Per altra banda, el renom *Biscaia** i el cognom *Santol** són més indicis d'aquesta presència basca local.

Aldai, el cortal de n'

«Mas y cortal» de Maria vídua d'Antoni Aldai (Not. Comp. I, 1681); «Cortal Alday» entre el Castell i el Collet (AR *Cad.* 1823).

Aldai, la guixera de n'

«Ahont de present y a una guixera uberta y que si fa guix dita la guixera den Alday» (*Capb.* 6, 1700); «Guixera appelée den Alday» (*Capb.* 9, 1772); «Platrière» (AR *Cad.* 1823).

Al S del cementiri de Reiners, prop del cortal del mateix nom. Avui dia és el *camp de la Guixera*.

Aldai, el mas de n'

«Lo mas den Dai» de Maria vídua d'Antoni Aldai (Not. Comp. I, 1681); «Lo mas vuÿ anomenat den Alday, antes den Vilassecha y antes lo mas Coll y

lo mas Mateu» de «Maria Alday viuda relictada de Antoni Alday, y Joan Antoni Alday [...] mara y fill» (*Capb.* 6, 1700); «Maison den Alday, avant den Vilaseca et avant lo mas Coll et mas Matheu, dans les murailles du chateau» de «Jean Antoine Alday» (*Capb.* 9, 1772).

V. t. *Coll, el mas; Mateu, el mas d'en; Vilaseca del Castell, el mas d'en.*

Alzineda, l', i el bosc de l'Alzineda

«La Alzineda» i «Lo bosc de la Alzineda» (*Capb.* 6, 1700); «L'Alsineda» i «Lo bosch de l'Alsineda» (*Capb.* 9, 1772).

Topònims pretèrits que designaven unes peces de terra a ponent de Fossats.

Alzines, el mas de les

«Lo mas de las Alsinas» de Miquel Vilaseca (*Capb.* 6, 1699); «Une maison proche la chapelle de Saint Vincent appelée lo mas de las Alsinas» de «Gauderique Vilaseca» (*Capb.* 9, 1772).

Es tracta, aparentment, de *can Xela**.

Amarell, el camp

«Affronta ab la font de Puig de Lunes, ab lo camp Anorell y ab ts. del mas de la Gaubera» (*Capb.* 6, 1707); «Champ Amarell» (*Capb.* 9, 1773).

Amorer, l'

Mas habitat dalt de la muntanya, a l'esquerra de la ribera de Ballera, entre can Santol i can Guix.

«Mansi vocati den Morer situati in loco vocato Fitor» de Pere Morer* (*Capb.* 1, 1377); «Possideo mas Morer» de Pere Casals (*Capb.* 4, 1656); «Lloch dit lo Amoré» (1693, paper separat dins *Estim.* 1); «Un mas dit lo mas Morer» de Pere Casals (*Capb.* 6, 1701); «De la Moreu» (St. Vi. *Etat.* 1755); «Autre metairie appelée lo mas Morer» també d'en Casals (*Capb.* 9, 1772); «Mas Casals» i la secció «Lamouré» (AR *Cad.* 1823); «Lamoure» (*Mat. Cad.*, 1839); «Mas Lamouré» (AR *Cad.* 1980 i Mapa IGN 1991).

Amorer, el còrrec de l'

Neix a la dreta del mas del mateix nom, pren direcció N, una mica a l'O, i va a desguassar a la dreta de la ribera de Can Casals.

«Comba del Morer» (*Capb.* 2, 1407); «Ravin de Lamouré» (AR *Cad.* 1823).

Ampla, la ribera [riβerámplə]

Nom actual que es dóna a la *ribera de Buçac**. No existeix el nom escurçat *Ampla*.

«Rivière Ample» (AR *Cad.* 1823).

Andreu

«Thomas Andreu [...] au ventous» (AR Parr., 1815); «Thomas Andreu» (Cens 1841); «Pierre Andreu» (Cens 1886); «Pierre Andreu» (Cens 1906).

Andreua

Renom de Caterina viuda d'Andreu Garau*.

Andreuics, els [əndruíks]

Mas entre la ribera del Molí i la de Can Casals. A *Mat. Cad.*, 1823, era d'«André Erre», el qual havia batejat el seu fill «André Erra» el 1809 (*Andreu* en la llengua parlada). Ara dividit en tres cases habitades. L'origen d'aquest topònim es troba en el nom propi *Andreu*.

«M. Androuis» (AR *Cad.* 1823).

Anelles, el gorg de les, i el camí del Gorg de les Anelles

Lloc extraordinari a la ribera de Ballera. Separa els territoris de Ceret i Reiners. Per baixar en aquest gorg de bellesa espectacular s'ha de seguir un caminet que surt de la carretera de coll de Baucells* a Fontfreda, just abans del trencant que duu al mas Querol (Ceret).

«Gourg de las Aneilles» (AR *Cad.* 1823); «Sentier du coll au gourg de las Aneilles» (AR *Cad.* 1980).

Angelica, ca l' [əŋʒəlíkə]

Casa abans d'arribar a can Madern. També anomenada *ca la Monja*.

Anglada

«Marigono Anglada pagesi termini de Ceret» compra el mas d'en Guimerà* (Not. P. Mas, final segle XVI); «Joan Anglada pages de Raines» (AC Parr., 1611); «Bartholomei Anglada ats Marigo» (*Capb.* 4, 1656); «Jean Anglada dit Marigo» (1667, paper separat dins *Capb.* 5); «Anna Maria Anglada viuda de Joseph Anglada ats Marigo» (*Capb.* 6, 1701); «Marianna Anglada» (*Co. Estat*, 1720); «Marianne Camps et Anglada veuve de Felix Camps de Montalba» (*Capb.* 9, 1772); «Anglade» (COSTA 1931).

V. t. *Marigó, Marigona*.

Arbellines, les, i el còrrec de les Arbellines

«Las Arbellinas», «Arballinas» i «Correch de las Arbellinas» (*Capb.* 4, 1656); «Lo corrach de les Arbellinas o corrach del Gratulles o corrach de St. Vicens o corrach de la font del veinat de St. Vicens» (*Capb.* 6, 1700); «Las Arveillinas» i «Correch de las Arbeillinas ou dels Gratoillers» (*Capb.* 9, 1772).

Un altre nom del còrrec de *Llabó** i d'una peça de terra a l'E del còrrec.

Areny, el gorg de l', i el camí de Coll de Baucells al Gorg de l'Areny

«Lo gorch del Areny» (*Capb. St. Vi.* 3, 1650); «Cum itinere quod tenditur del coll de Baucells al gorch del Areny» (*Capb.* 4, 1656); «Au gouch del Aren» (1667, paper separat dins *Capb.* 5); «Loco dicto Ballera de antiquitus lo gorch del Areny» (*Capb. St. Vi.* 5, 1670); «Cami del coll de Bossells al gurch del Areny» (*Capb.* 6, 1701); «Sen va tout droit au gorch de l'Arench trabersant [*sic*] la riviere et va tout chemin enlla tout droit al coll de Bauscells» (Not. Angl., 1714); «Chemin qui va de coll de Bousseills au gorg del Areny» (*Capb.* 9, 1772).

Argelers, els

Peça de terra i puig al S del castell de Reiners.

«Loco vocato Argelers» (*Capb.* 2, 1407); «Loco vocato Argelers» (*Capb.* 4, 1656); «Los Argelers» (*Capb.* 6, 1700); «Lo Camp dels Argelers» (*Capb.* 6, 1701); «Le Champ dels Argeles» (*Capb.* 8, 1721); «Los Arjalers» (*Capb.* 9, 1772); «Pic des Argeles» (Mapa IGN 1991).

Arnau, el mas de l'

A Buçac, a l'esquerra de la ribera, davant de can Rigall. Només en resta alguna paret. Pertanyia a can Basses. A Ceret tenim també el còrrec de *l'Arnau*.

«M. de Larnaou» (AR *Cad.* 1823).

Arnaudies

[arnoðiés] (i en algun cas [ərnəwðiəs])

Veiem documentat aquest llinatge a Ceret el 1598 (AC Parr.) i ja és a Montboló el 1553 (APAR). Creiem que la seva arribada en aquests indrets (des de terres més septentrionals?) no va ser anterior al primer quart del segle XVI.

«Joannis Petri Arnaudias braserii et Maria consorti termini de Rayneriis» (AC Parr., 1663); «Joan Pera Arnaudias» (*Capb.* 6, 1700); «Joseph Arnaudies» (St. Vi. *Etat.* 1755); «Patllary Arnaudies» (*Co. Repar.* 2, 1788); «Raphael Arnaudies» (Cens 1841); «Joseph Arnaudies» (Cens 1886); «Pierre Arnaudies» (Cens 1906); «Arnaudies» (COSTA 1931); «Arnaudies» (*Annuaire* 1995).

Arnés, el mas

«Lo mas Arnes» de Pere Camó (*Capb.* 6, 1700).

A Buçac.

V. t. *Camó, can.*

Artigues

«Jean Artigas» (AR Parr., 1793); «Laurent Artiguas» (Cens 1841); «Jean Artigues» (Cens 1886); «Jean Artigues» (Cens 1906); «Joseph Artigues» (*Mat. Cad.*, 1910) té una casa a les Quintanes. (V. t. *Frare, cal*); «Artigues» (COSTA 1931); «Artigues» (*Annuaire* 1995).

Aspre, l', o la vinya de l'Aspre

Es diu *la vinya de l'Aspre* i és al Camp Roig, a l'E de la carretera que baixa del Collet.

«A l'Aspre a la partie dite lo Camp Roig» (APVB, 1859).

Astor, el camp [del Niu] de l', i el serrat [del Niu] de l'Astor [ləstú]

Partida encara coneguda per una informadora nascuda cap al 1910. A ponent del castell.

«Lo serrat del Astor» (*Capb.* 4, 1656); «Lo camp del niu del Astu» i «Al serrat dit del niu del Astu» (*Capb.* 6, 1700); «Lo camp del Estor» (*Capb.* 6, 1702); «Camp del Astor» i «Camp del nuí [*sic*] del Astou», «Serrat del nuí del Astou» i «Lo serrat del Asto» (*Capb.* 9, 1772).

Astorc

«Joan Astorch» (Not. Comp. RT, 1672); el 1688 es casa «Francisco Astorch», fill de Joan, «gasella du Mas de Camp Roig» (AB BI); «François Astourc» (*Co. Mem.*, 1724); «François Asturch» (AR Parr., 1740).

Aulinell, el mas de l'

«Loco vocato al Olinell» (*Capb.* 1, 1377); «Borda del Olinell» (*Capb.* 2, 1407); «Vos venc dos masos la un apellat lo mas del Armada y laltre laulinell» (BP ALART, 1528); «Vocatum del Aurinell» (BP ALART, 1544); «Lo mas Aulinell [...] al puig de la Montanyola» (*Capb.* 6, 1701).

Desconegut.

Avellà

«Petrus Avellani» (*Capb.* 2, 1407); «Petrus Avella» (Not. Morer, 1430).

Avellà, l¹

«Jean Cantenys dit l'Aballá» (St. Vi. *Etat*, 1755).

Avellà, l²

[ləβə́lɔ́]

Mas habitat al N de la Copa i de l'Escarrabill, a ponent del còrrec de Llabó.

«Lo mas den Avella» (*Capb.* 2, 1407); «Manso del Avella que hodie tenes pupillo Lombarda» (Not. Calvo, 1553); «Mansi de la Valla» (*Capb. Cer.* 1, 1555); «Masada del Avallá» (*Capb. Cer.* 4, 1637); «Mansatam vocatam den Avalla» (*Capb.* 4, 1656); «Lo mas dit la Aballá» de Joan Pere Cantenys (*Capb.* 6, 1701); «Borde dite Laballa» de «François Cantenys» (*Capb.* 8, 1721); «Mettairie appellée de la Vellá» de «Joseph Duch» de Ceret (*Capb.* 9, 1772); «Louis Baxés [...] metairie dite l'Aballá» (AR Parr., 1818); «Mas Bachés» [nom del mas que fa referència al propietari «Louis Baches»] i la secció «L'Abeilla» (AR *Cad.* 1823); «L'Abeilla» (*Mat. Cad.*, 1855); «La Bailla» (Cens 1906); «L'Abeilla» (APVB, 1919); «Mas la Bella» (Mapa IGN 1991).

Ben a prop, a Montalbà, hem vist documentat un altre mas homònim.

«Te laballa de Montalba qui es Pere Vigern» (*Capb.* 2 [nota de data posterior al marge]).

Avellà, el bosc de l', i el camí, les feixes i la font de l'Avellà

«Lo bosch den Avalla» i «Las feixas del Avalla» (*Capb.* 4, 1656); «Chemin de Luballa» (*Capb.* 9, 1772).

Avellà, el còrrec de l'

«Correch den Avalla» (*Capb.* 4, 1656); «Corrach den Avallá» (*Capb.* 6, 1701); «Correc dit del Avalla» (*Capb.* 8, 1721).

Un altre nom del còrrec de Llabó.

Avellaner, la font de l'

Al còrrec de la Marigona.

Avetosa, l', i l'Avetoseta i el puig de l'Avetoseta

«Que dit lloch anomenat la Betuseta es terme del lloch de Reynes» (Not. Canta, 1666); «Un chemin qui va a la Betosa» (1667, paper separat dins *Capb.* 6); «Au puig de la Batozeta», «sur la betoze en bois noir» i «A la Batoseta» (Not. Angl., 1714).

Entre Ceret i Reiners, al sud del terme.

«la Batouse» també a Montalbà, a l'O de la serra que limita amb Reiners (Mapa IGN 1991).

Avinent, la borda de l'

«Lo canal del Avinent» (*Capb. St. Vi. 5*, 1670).

Mas rònec que va quedar incorporat a can Guix*.

V. t. *Fontana d'en Fitor*.

Azemar

«Raymond Pujolli alias Azemar mansi del Asemar» (BP ALART, 1419).

L'antropònim *Azemar* (< *Ademar*), existent també a l'Alt Empordà (la Jonquera, 1603, Not. Estr.; Llers, 1577, del CAMPO; Peralada, 1401 i 1487, MIRAMBELL; Llançà, 1029, BADIA) és un cognom corrent al sud de l'Estat francès.

Azemar, l' [ləzəmə]

Mas habitat, al pla de l'Azemar.

«Mansata mea vocata del Azemar» de Margarida filla de Bernat Camó i esposa de Ramon Pujol (*Capb. 2*, 1407); «Mansum den Camo de les Samar» (*Capb. Palal. 1*, 1486); «Mansata del Asemar» de Baldiri Gener (*Capb. St. Vi. 1*, 1516); «Mas Azamar» (*Capb. Arles 1*, 1741); «Dépendances de la mettairie de l'Azemar» (*Capb. 9*, 1772); «Mas Erre» (AR *Cad.* 1823); «Las Amas» (AR *Cad.* 1980).

Azemar, la colomina de l'

«La colomina del Azemar» (*Capb. 2*, 1407); «Las colominas [...] lloch dit a lasamar» d'Agustí Gener» (*Capb. 6*, 1700); «Las colominas a lo Azemar» de «François Trilles» (*Capb. 9*, 1772).

Azemar, la farga de l'

No és ni la *farga de les Armes* (Mapa ICC i GEC) ni la *forge des Âmes*.

V. t. *Farga*.

Azemar, el pla de l'

Entre el serrat Cantaire i la Farga.

«Loco vocato Lasemar» (*Capb. 1*, 1377); «Loco vocato al Azemar» (*Capb. 2*, 1407); «Propietat vulgarment dita lo pla de Lasamas» (Not. F. Ribes, 1637); «Loco dicto lo Asamar» (*Capb. 4*, 1656); «Del pla de l'Azema» (AR Parr., 1698); «Lieu dit al Asemar» (*Capb. 7*, 1713); «Piece de terre a Lazemar» (*Capb. 9*, 1772); «Lo pla dels Azemar» (APVB, 1828).

Azemar, la serra de l'

«Serra del Azamar eo los Barones» (*Capb.* 4, 1656).

Bac, el camp del

A ponent del còrrec de les Guillateres.

Bac, el mas del

[əl bák]

El fet de no haver-ne trobat cap referència escrita fa sospitar que antigament tenia un altre nom (v. t. *Batallola, el mas de la*). És a la dreta de la ribera de la Palmera, de cara al nord. També n'han dit, al segle xx, *can Pussoles i ca l'Isidret*. Documentat al segle xix com a *mas d'en Gansola**. Actualment habitat.

Bacó

«Joannes Petrus filius et heres Dominici Bacó de Bussach» (*Capb.* 4, 1656); «Isidro Baco» de Buçac (*Capb.* 6, 1699); «Isidore Baco» (*Estim.* 2, 1746); «Blaise Baco», fill d'Isidre Bacó, té una peça de terra «avec maison au voisinage de Boussach dépendences de la metairie Galangau» (*Capb.* 9, 1772); «Blazy Bacou» (*Co. Repar.* 2, 1788); «Jean Baco» (AR Parr., 1813); «Jean Bacou» de Buçac (Not. Noell, 1814); «Bacou, Jean» (*Mat. Cad.*, 1839).

Bacó, can

[kəmbəkɔ]

Mas habitat de Buçac, a l'esquerra de la ribera. La notícia més antiga que en tenim és en el capbreu de 1656, a partir del qual prendrà el nom dels seus posseïdors, esmentats en l'entrada anterior.

«Mas Bacou» (AR *Cad.* 1823); «Mas den Bacou» (*Mat. Cad.*, 1843).

Bacó, el còrrec de Can

Passa a l'E de la casa i va a parar a la ribera Ampla.

«Ravin du mas Bacou» (AR *Cad.* 1823).

Bacó, la font de Can

Davant de can Bacó, a l'altre costat de ribera.

«Foun d'en Bacou» (AR *Cad.* 1980).

Baixés (actualment, Bachès)

[bəʃés] gairebé [bəʃés]

Casat amb l'heretera de can Guix, Josep Baixés va encetar a Reiners un llinatge que ha continuat fins avui dia, malgrat la francesització de l'ortografia. En el cens de 1931 era el cognom més abundant del terme, amb vint-i-set persones que el portaven.

«Se desposaren Joseph Baixes pages del lloch de Montbolo y Margarida Cuffa [al marge: «Alcuffa»] donsellà del lloch de Reynes» (AC Parr., 1678); «Joseph Baixes» (*Capb.* 6, 1701); «Pierre Baixes dit d'en Guix» i «d'autre Pierre Baixes dit lo Fullatu» (St. Vi. *Etat*, 1755); «Pierre Baixes» (*Capb.* 9, 1772); «François Baixes» (Not. F. Comp., 1818); «Louis Bachés» (Cens 1841); «Louis Baches del Guich» (*Mat. Cad.*, 1855); «Joseph Baches» (Cens 1886); «Pierre Baches» (Cens 1906); «Baches» (COSTA 1931); «Baches» (*Annuaire* 1995).

A Montboló hem vist anotat, el 1643, «Baxes» (Taxa).

Ballera

[bəlérə]

Indret paradisiac entre la verdor, a tocar de la ribera del mateix nom. És un veïnat d'unes cinc cases que ara són segones residències: *ca la Nanna**, *can Pere Curt*, *can Ponet*, *can Nivet* i *can Figueres*. N'hi ha un parell més de construcció recent i algunes en ruïnes, com *cal Repinxo*.

«A Bellera» (*Capb.* 1, 1377); «A Ballera» i «Loco vocato Bellera» (*Capb.* 2, 1407); «Loco vocato Ballera» (*Capb.* 4, 1656); «Loco vocato Ballera» (*Capb. St. Vi.* 5, 1663); «De son mas y terras de Reynes a Vallera» (*Capb. St. Vi.* 6, 1703); «Antoine Camps de Ballere» i «fermier de Jean Sors de Ballere» (*Co. Repar.* 2, 1788); «Ballere» i «Chemin de Baillère» (AR *Cad.* 1823); «Baillere» (Cens 1886).

Ballera, la font de

Encara raja a mà dreta de la ribera. És la que abastia el veïnat de Ballera.

Ballera, la ribera de

Neix a Ceret, on s'anomena també *ribera del Perer* o *del Mas Perer**, passa a Reiners pel gorg de les Anelles. Més avall pren el nom de *ribera del Molí*.

«Cum flumine de Ballera» (Not. P. Mas, final segle XVI); «Riparia de Ballera» (*Capb.* 4, 1656); «Ripparia de Ballera» (*Capb. St. Vi.* 5, 1663); «Ribera de Ballera o del mas Parer» (*Capb.* 6, 1701); «Rivière qui descend du bois de Ceret nommée la rivière de Ballera» (*Capb.* 9, 1772); «Rivière de Baillère» (AR *Cad.* 1823); «Riv. de Vaillère» (Mapa IGN 1991); «Ribera de Vallera» (Mapa ICC, 1992).

Balquer, el clot del, i el còrrec i el solà del Balquer

«Lo clot del Balquer i los Falgues» nom d'una vinya de Joan Antoni Alday (*Capb.* 4, 1656); «Corrach del Bulque» i «Lo solà del Balque» (*Capb.* 6, 1700); «Lo Clot del Velquer o Falguer» (*Capb.* 6, 1702); «Jusqu'au dit correch del Bolqué», «Lo clot del Valquer» i «Partie vigne appellée lo sola del Bolqué» (*Capb.* 9, 1772).

Malgrat que s'escrigui amb grafies diferents, segons sembla, és la mateixa peça de terra prop del castell.

Banys, la ribera (o el riu) dels

Anomenada també *ribera de Montalbà** i *Mondony**.

«In rivo Balneos» (BP ALART, 878); «Ribiere dite de saldon ou des Bains» (*Capb.* 7, 1712).

Banys d'Arles, els

Poble a ponent de Reiners. Forma municipi amb Palaldà* i amb Montalbà*, i oficialment es diu *Amélie-les-Bains - Palalda*. Entre la gent gran és general [əɫzbáɲs], però és [aməlí] per a les noves generacions. És un balneari famós per les seves aigües sulfuroses i les seves termes romanes. Els turistes hi són presents tot l'any.

«Ipsos Bagniles» (D'ABADAL, 832); «Sancti Quintini martyrís cum Balneis» (MARCA, XXX, i BP ALART, 869); «Ecclesiae Scti Quintini de Balneis» (BP ALART, 1260); «Dels Banys» (*Capb.* 1, 1377); «Els Banys» (Not. Carr., 1581); «En lo lloc dels Banys» (Not. Comp. CM, 1633); «Des Bains d'Arles» (*Capb. Palal.* 4, 1721); «Bains d'Arles» (*Estim.* 2, 1746).

Banys d'Arles a Montalbà, el camí dels

Travessa Reiners a l'O del terme.

«Chemin dels Bains d'Arles à Montalba» (AR *Cad.* 1823).

Barba, l'era d'en

«La era dita del Barbe» (*Capb.* 6, 1703).

Cap a can Taquí.

«Pere Barba» (AC Parr., 1645).

Barba és un antropònim de Ceret a mitjan segle XVII.

Barberà

«Petri Barberani» (*Capb.* 1, 1377).

Barboteu

«Pierre Barboteu» (AR Parr., 1776); «Pierre Barbuteu» (*Co. Repar.* 2, 1788); «Marie Barbouteu» (Cens 1841).

Cognom anotat a Montboló el 1643 (Taxa).

Barboteu, el cortal d'en

Casot a l'esquerra de la ribera de la Palmera, al peu del camí de Ceret, a Oms. Està acuradament restaurat i es lloga als estiuejants.

«Cortal Barboteu» (AR *Cad.* 1823).

Barceló

«Reymon Barcelo» (*Co. Repar.* 1, 1778); «Jerôme Barcelo» (Cens 1886); «Joseph Barcelo» (Cens 1906).

V. t. el renom *Escarrabill*.

Bardetis

[bərðétis]

«Damia Verdetis [...] fill de Marsal Verdetis del lloch de Corcevi» (AC Parr., 1665); el 1692 es casa Josep «Verditis» fill de Damià de la Copa (AB BI); «Joan Bardetis [...] habito en lo mas dit de la Sala terma de Raines» (*Estim.* 1, 1692); «Damia Bardetis fuster» (*Estim.* 1, 1693); «Joseph Bardetis fuster [...] una casa novament feta [...] lloch dit les Giumeranes o Ventos» (*Capb.* 6, 1701); «Toni Bardetis» (*Co. Mem.*, 1724); «Bardetis» (Cens 1841).

Baronés, el, i el còrrec del Baronés

«Al Barones» i «Correch del Barones» (*Capb.* 2, 1407); «Dictam al Barones» (Not. Reador, 1621); «Corraco del Barones» (*Capb.* 4, 1656); «Los Barones» peça de terra de Miquel Vilaseca (*Capb.* 6, 1699); «Corrach dit del Barones» a l'Azemar (*Capb.* 6, 1700); «Los Baronés» de «Gauderique Vilaseca» i «Correch del Baronés» (*Capb.* 9, 1772).

Barrabam¹

«Vincens Puigsagui dit Barabam» (*Co. Repar.* 2, 1788); el 1792 mor «Joseph Puixsegur dit *Barrabam*» (AR Parr.).

Barrabam²

Mas renovat al sud del terme, gairebé a la ratlla de la frontera amb Ceret. En el *Capb.* 9, 1772, «Elisabeth Puigsagur», esposa de «Joseph Puigsagur», declara tenir una casa a tocar del bosc i la muntanya de Ceret, a la solana del Pinell.

«Au mas Barrabam» (AR Parr., 1822); «Mas Barrabam» (Secció de l'AR *Cad.* 1823); «Mas Barrabam» (Cens 1886); «Mas Barrabam» (Mapa IGN 1991); «Mas Barraban» (Mapa ICC, 1992).

Prop del coll de Formentera, al NO de Montboló figura un altre «Mas Barrabam (Rnes.)» i un «Ravin de Barrabam» (Mapa IGN 1991).

Barrabam, el còrrec d'en

Només el seu naixement correspon a Reiners, després baixa cap a Ceret fins a la ribera de Ballera.

«Ravin den Barrabam» (AR *Cad.* 1823); «Ravin del mas d'en Barrabam» (Mapa IGN 1991).

Barrabam, el cortal d'en

A l'O de Barrabam.

Barraca, el puig de la

És el turonet on s'assenta l'actual església de Sant Vicenç.

Bartomeu, can

Nom d'una casa del Vilar, al veïnat de Dalt*. Forma una sola casa amb ca la Jauma. En el Cens 1906 era de «Barthelemy Pujol», conegut per la gent del Vilar per *en Bartomeu Vell*.

Bartra, can

Ruïnes a l'esquerra de la ribera Ampla, a la divisòria amb Tellet. Entre n'Hialguer i can Bacó.

Basco, el camp del

«Lloch dit al sim de la garriga del camp del Basco» (*Capb.* 6, 1703); «Al sim de la garrigue del camp del Basco» (*Capb.* 9, 1772).

Desconegut.

Baserba

«Josep Baserba» (*Co. Estat*, 1720); «Vicens Baserba» (*Capb. Cer.* 6, 1724); «Vicens Baserba» (AR Parr., 1742).

A Ceret, on també va ser antropònim, existeix un *mas Baserba*.

Basses

«Joan Basas» (Taxa, 1643); «Joseph Basses del terme de Reynes que es al llarch de la ribera de Bussach» (Proc. 2, 1679); «Joseph Bassas y altre Joseph Bassas para y fill propietaris del mas dit den Bassas» (*Capb.* 6, 1701); «Joseph Basses» (*Capb. Campr.* 2, 1722); «Joseph Bassas» (*Capb.* 9, 1772).

Cognom de Montboló el 1600:

«Joannes Bassas» (Not. O. Torr., 1600), i de Palaldà: «Johannes Vasses» (*Capb.* 2, 1407); «Julia Basses» (ACA Focs 1515); «Joan Bassas balle de dit lloch y terme de Palauda» (Not. Suquet, 1625).

Sembla que els Basses de Reiners procedeixen d'aquesta família de Palaldà.

Basses, can [kəmbásəs]

Mas arreglat a la dreta de la ribera Ampla, tocant a Montboló. Era dels Basses als segles XVII i XVIII.

«Mas dit den Bassas» (*Capb.* 6, 1701); «Lo mas d'en Basses» (*Estim.* 2, 1751); «Fermier den Basses» (*Co. Repar.* 2, 1788); «Mas de las Basses» (AR *Cad.* 1823); «Mas des Basses» (Mapa IGN 1991).

A poca distància, però al territori de Palaldà, existeix el mateix topònim documentat amb més antiguitat.

«Lo mas den Basses» de «Johannes Vasses de Palaudano» (*Capb.* 2, 1407); «Mas des Basses» (Mapa IGN 1991).

Per altra banda, apareix una «Coma de les Basses» (*Capb.* 1, 1377) relacionada amb aquest mas de Palaldà.

Basses, la solana d'en, i el còrrec de la Solana d'en Basses

«La solana den Bassas» (*Capb.* 6, 1701); «La solana den Basses» (*Capb. Campr.* 2, 1722); «La solana d'en Bassas» (*Capb. Campr.* 5, 1772); «Soula den Basses» i «Ravin du soula d'en Basses» (AR *Cad.* 1823).

A Buçac, al N de can Basses. El còrrec desguassa a la dreta de la ribera Ampla.

Bassotes, el còrrec de les

«Ravin de las Bassottes» (AR *Cad.* 1823).

Un bocí del seu traçat fa de divisòria entre Reiners i Tellet i desemboca a la dreta del còrrec d'en Toron.

Batalla, la serra de la

«A la serra de la Batalla» (*Capb.* 2, 1407); «La serra del Esquerrapich o de la Batalla» i «Serra de la Batalla» (*Capb.* 4, 1656).

V. t. *Escarrapic*.

Batallola, la, i el camí del Vilar a la Batallola [lə bətəlóla]

Turonet allargat orientat d'E-O, al Vilar, a la dreta de la ribera de la Palmera. També dit *serra del Vilar**. La confusió entre *Batallola* i *Ventallola*, que

apareix en algunes atestacions dels segles XVI i XVII, no té, de moment, una explicació clara. Joan Coromines apunta la possibilitat d'una altra confusió *Batallola-Ventallola* a Sant Jaume de Frontanyà (OC, vol. VII, p. 456).

«Loco dicto la Ventellola» (*Capb. St. Vi.* 1, 1516); «Lo bach de la Batallola» (*Capb. St. Vi.* 5, 1664); «Via tendente del Vilar a la Batallola o Palmera» (*Capb.* 4, 1656); «Cami de la Batallola o Palmera» (*Capb.* 6, 1703); «La Batallola» (*Capb. St. Vi.* 2, 1764); «Chemin de la Batallola» i «Chemin du Vilar a la Batallola» (*Capb.* 9, 1772).

Batallola, el mas de la

«Borda de la Batallola» (*Capb.* 2, 1407); «Mansum vocatum de la Batallola» (Not. Roure, 1429); «Borda de la Batallola» (*Capb.* 3, 1597); «Borda de la Batallola ats Ventallola antiquitus unit cum dicto manso Palmera [...] dicta bordam obtionet Anthonis Fabre de Vilari» (*Capb. St. Vi.* 5, 1663); «Mansum antiquitus dictum de la Batallola [...] ab oriente cum ripparia de la Palmera» d'Andreu Fabre (*Capb. St. Vi.* 6, 1695); Andreu Fabre posseix «lo casal o capmas dit lo mas Batallola novament tornat construhir y redificar» (*Capb.* 6, 1703); «Casal ou borde dit la Batallola» de «Joseph Salas et Fabre» i de «Paul Lana» tots dos del Vilar (*Capb.* 9, 1772).

V. t. *Bac, el mas del.*

Batallola, la ribera de la

«Ripparia de la Batallola» (*Capb.* 1, 1377); «Ripparia de la Batallola» (*Capb.* 2, 1407); «Ripparia de la Palmera ats de la Batallola» (*Capb. Cer.* 5, 1651).

Nom amb el qual també s'ha anomenat la *ribera de la Palmera**.

Batlló

«Joan Batllo» (*Co. Rolle*, 1720); «Michael Batllo» (*Capb. Campr.* 2, 1722); «Michel Batllo» (*Co. Repar.* 2, 1788); «Michel Ballou et Delclos» també escrit «Michel Ballo» (Not. J. Comp. 2, 1792); «Cir (Quirc ?) Batllo» fill de «Michel Batllo» (AR Parr., 1816); «Baillou» (Cens 1841); «Baillau, Kyrç» i «Joseph Batllou» (*Mat. Cad.*, 1866).

El 1721 Miquel Batlló i Margarida Delclòs, de Buçac, bategen un fill a la parròquia de Palaldà. Suposem que tots ells són de la mateixa família de Buçac, residents a la Clota.

Baucells, coll de, i la creu i l'oratori de Coll de Baucells [kól də ɓuséʎs]

Separa Ceret i Reiners, al sud de la muntanya del Ventós.

V. t. *Areny, el gorg de l'.*

Tornem a trobar la referència d'una creu en un coll, lloc limítrof i molt transitat, antic camí de Ceret.

«Coll de Baussells» (*Capb.* 1, 1377); «Collum dels Baucells» (BP ALART, 1568); «Coll dicti dels Baussells» (*Capb. Cer.* 4, 1636); «La creu del coll de Baucells», «Lo oratori del coll de Baucells» i «Lloch dit a coll de Baucells» (*Capb.* 6, 1703); «Lieu dit coll de Baucells ou Ventos» (*Capb.* 7, 1712); «Coll de Bousseills» (AR *Cad.* 1823).

Un altre *coll de Baucells*, de 368 m, separa els termes de Darnius, Maçanet de Cabrenys i Sant Llorenç de la Muga, a l'Alt Empordà (ROURA 2003a).

Baucells, el còrrec de

«Ravin de Bousseills» (AR *Cad.* 1823).

A la dreta de la ribera de Ballera.

Baucells a la Cabanassa, el camí del Coll de

«Chemin de Bousseills à la Cabanasse» (AR *Cad.* 1823).

Baus

«Joan Antoni Baus» (Not. Comp. CM, 1628); «Toni Baus» de Buçac (Taxa, 1643); «Joseph Baus» (*Capb. Cer.* 3 [escrit en data posterior però es refereix a l'any 1657]); «Joseph Baus» de Buçac (*Estim.* 1, 1692); «Joseph Baus» de Buçac (*Capb. Cer.* 6, 1724); «Joseph Baus bracier de Bussach» (*Capb. Cer.* 7, 1741); «Joseph Baus» (*Co. Repar.* 2, 1788); «Baus» (Cens 1841).

A Tellet, el 1593, a Not. P. Mas, figura «Joannes Baus».

Baus, can

A l'esquerra de la ribera de Reiners, al peu del camí de les Quintanes. V. t. els cognoms *Noguer*; *Tesà*.

«Mas Souis» (AR *Cad.* 1823); «Can Baous» (Mapa IGN 1991).

Existí a Buçac un altre mas amb aquest nom, segons el mapa Cassini (segle XVIII). Segurament, pel nom de família dels propietaris, que relacionem a l'entrada anterior. Podria ser el que a partir del segle XIX s'ha anomenat *can Gelera**.

Baus, el cortal d'en

«Cortal Baux» (AR *Cad.* 1823).

A l'O del Tec, quasi a la frontera amb Palaldà.

Beceda, la, i la font de la Beceda i el còrrec de la Font de la Beceda

«La Basseda» (*Capb. Cer.* 1, 1656); «La Basseda den Casanovas» (1667, paper separat dins *Capb.* 6); «La basseda den Casanovas» (Not. Angl., 1714); «Fontaine de la Bosseda» i la secció «La Bossede» (AR *Cad.* 1823); «Font de Bassède» i «Ravin de la font de Bassède» (Mapa IGN 1991).

El còrrec neix entre Ceret i Reiners i acaba a la ribera de Ballera, ja dins el terme veí.

Casanoves era un antropònim de Ceret:

«Joannes Casanovas» (Not. Juanyes, 1644); «Malcion Casanovas de Ceret» (*Capb.* 6, 1703).

Beços, el serrat dels

«Fins al serrat dels Bessos» (*Capb.* 4, 1656); «Ab lo dit serrat dels Vessos» (*Capb.* 6, 1700); «Serrat dels Bessos» (*Capb.* 9, 1772).

Els capbreus no permeten de relacionar amb seguretat aquest serrat amb *la Beceda*, el situen més a l'oest, al sud de Pla de Corts.

Bell-lloch

V. el renom *Santpau*².

Belló

«Perpiniani Beloni dels Caminells» (*Capb.* 1, 1377); «Perpiniani Belloni dels Caminells» (BP ALART, 1401); «Perpinyani Belloni» (*Capb.* 2, 1407); «Petrus Bello» (Not. Morer, 1439); «Pierre Ballu dit la Cupa» (St. Vi. *Etat.*, 1755).

Belló, el

El nom d'aquesta castanyeda, prop del mas Patau, és l'únic record que queda del mas d'en Belló*.

Belló, el mas d'en

«Borda den Belo» de Perpinyà Belló (*Capb.* 1, 1377); «La borda den Belo dels Caminells» (*Capb.* 2, 1407); «Mansum vocatum lo mas Ballo» (BP ALART, 1544); «Lo mas Bello» on viuen «Joan Mundi» i la seva muller Antònia (AC Parr., 1601); «Mansi Ballo» (*Capb.* 4, 1656); «Lo mas Ballo» de Joan Pere Carbonell de Ceret (*Capb.* 6, 1700); «Metterie appelée del Ballo a l'endroit appelé los Caminells» de Pierre Potau Carbonell de Ceret, nét de l'anterior (*Capb.* 9, 1772).

Mas desaparegut, cap al mas Patau.

Al municipi veí de Maçanet de Cabrenys també consta un «mas Balló»

i un «clot del Balló» (Mapa ICC). Segons ROURA 2003*b*, el mas ja existia l'any 1362.

Bena, el coll de la, i el camp de la Bena

El coll és al límit amb Tellet, a prop del camí de can Gelera a can Sobrequés. El camp és una peça de terra de can Talleda on hi havia olius.

«Coll de l'Avent, borne en pierre brute» (AR *Cad.* 1823).

Hem localitzat, no gaire lluny: «Altre mallol situat al coll de la Vena en dit terme de Sant Marsal» (Not. Comp. I, 1699). Joan Coromines ha registrat també aquest topònim i el comenta a l'OC, vol. II, p. 418.

Beneset, can

Davant del salt de la Truja, a l'altre costat de la ribera del Mas Patau.

Benet, can

Mas entre la ribera del Molí i la de Can Casals.

«Can Banet» (AR *Cad.* 1980).

També és el nom d'una casa vella, restaurada, del veïnat de la Farga, a la banda meridional de la carretera dels Banys.

Benot

El 1739 Josep «Baus o Banot» i Francisca, de Buçac, bategen una filla a Palaldà (AB BÍ); «Vilar, Paul, Banot, au mas Banot» (*Mat. Cad.*, 1882).

Benot, can (o Banot) [kəmbənót]

Mas de Buçac, al fons del còrrec que porta el mateix nom. Dividit en dues cases habitades, l'altra s'anomena *can Pol*.

«Mas d'en Banot» (AR *Cad.* 1823); «Mas d'en Banot» (Mapa IGN 1991).

Benot, el còrrec de Can, i el prat d'en Benot

A l'esquerra de la ribera Àmpla. El prat és abans de n'Hialguer; s'hi troba un important casot arruïnat.

«Ravin d'en Banot» (AR *Cad.* 1823).

Bernic

«Alamanda filia Guillerms Bernych qº» (*Capb.* 2, 1407).

Bernica, la femada d'en

«La femada Vernicha», «De na Bernich» i «Den Bernich» (*Capb.* 1, 1377); «La femada Bernicha» (*Capb.* 2, 1407); «Tenentia de la Bernica» (*Capb.* 3, 1597); «Campus in dicto vicinatu del Vilar antiquitus nuncupato la famada den Vernica, nunch vero lo camp de la Iglesia» (*Capb.* 4, 1656); «La femada den Vernica [...] se toca ab la iglesia dita del Vilar y ab lo sementiri» (*Capb.* 6, 1701).

Bertran¹

«Barthomeu Bartran» (AC Parr., 1572); «Bartholomeus Bertran» (Not. P. Ribes, 1592); «Barthelemi Bertran de Reynes [...] fils et heritier de Jean Bertran» (*Capb. Cer.* 3 [escrit en data posterior però es refereix a l'any 1597]); «Pera Bartran» fill de l'anterior (Not. Comp. RT, 1616); «Pere Bartran» (Not. F. Ribes T, 1636).

Llinatge que donarà nom al *mas d'en Bertran* de la ribera de Ballera.

Bertran²

«Negre, Jn., dit Bertran» al «Mas del Broutou» (*Mat. Cad.*, 1833).

Renom relacionat amb el nom de casa que esmentem a continuació.

Bertran, can

Mas habitat a la drete de la ribera Ampla, a tocar de can Pere Fèlix, al lloc conegut per *mas Bretó**.

«Mas Bertrand» (Cens 1886); «Can Bertrand» (Mapa IGN 1991).

Bertran, el mas d'en

«Mansum Bertran alias Citger» (BP ALART, 1568); «Lo mas den Bertran» de Bartomeu Bertran (AC Parr., 1598); «Mansi Bertran» (*Capb.* 4, 1656); «Mansum Bertran et antiquitus Sitger» [d'Anna Coderc casada amb Joan Ribes de Ceret] (*Capb. St. Vi.* 6, 1695); «Mas antigament den Sitger apres den Bertran apres den Ribas y vuÿ den Mauro» [de Tadeu Mauro de Ceret casat amb Margarida Ribas, filla dels anteriors] (*Capb.* 6, 1703); «Lieu dit coll de Baucells ou Ventos qui fut de pertinences de la borda Bertran de Reynes» (*Capb.* 7, 1711); «Lieu dit les Quintanes de pertinences de la borda Bertran» (*Capb.* 7, 1712); «Mettairie appellée den Bertran et avant den Sitger» de Pierre Vasi de Ceret (*Capb.* 9, 1772).

Aquest mas amb denominacions diferents (*Sitger**, *Coderc**, *Ribes** i *Mauro*) se situa al costat del camí de can Santol, prop de la ribera de Ballera. En queda alguna paret drete que es coneix per *mas d'en Ribes*.

Betra, can

Casa al Serrat*.

Bieló, can

Nom d'una casa entre *cal Frare* i *can Querol*. L'atzar ens ha permès de conèixer la grafia correcta d'aquest topònim. L'explicació del seu origen la devem a la senyora Gilliocoq de Maurellàs. Es tracta de «Gabriel [> *Biel* > *Bieló*] Colomines» (propietari de la casa, segons el Cens 1906, nascut el 1853), que fou l'avi de la nostra informadora.

«Can Bialou» (AR *Cad.* 1980).

Biga Llarga, la

«Al endret nomenat vulgarment y comunament la Vigallarga» (*Capb.* 6, 1703); «L'endroit la Biga Llarga» i «Chemin de la Bigua Llarga» (*Capb.* 9, 1772).

Per les descripcions dels capbreus, era un indret localitzat entre la Mondina i Barrabam.

A Maçanet de Cabrenys existeix «el coll de la Biga», de 894 m (ROURA 2003a).

Biscaia, el molí d'en

A Sant Pau. A la vora del Tec se'n poden veure algunes parets en ruïnes.

«Menier [*sic*] au moulin du Biscaie» (AR Parr., 1754).

Bisern

«Pere Bisern de Montalba habitant en lo terme de Raynes» es casa amb Caterina Vilaseca (AC Parr., 1607); «Pera Bigern pages de Reynes» (Not. Comp. T, 1614); «Bernat Bigern» (Not. Comp. T, 1620); «Antich Bisern» (Not. Reador, 1624).

Bisern era un cognom de Tellet el 1643 (Taxa), i també de Montalbà a mitjan segle XVI (nota al marge del *Capb.* 2: «Te laballa de Montalba qui es Pere Vigern»).

Bisern, el mas, i el cortal i la pallerà d'en Bisern

A Tellet. El cortal és a la dreta de la Palmera, prop del Bac, i el mas és més al N, a pocs metres de la divisió amb Reiners.

«Mas Vizern» i «Cortal Vizern» (*Cad. Tellet*, 1823).

Blai

«Pierre Blay» (*Co. Repar.* 1, 1778); «Jean Blay» posseeix una casa a Canadell que s'anomenarà can Blai (*Mat. Cad.*, 1865).

Blai, can

Mas abandonat del veïnat de Canadell.

«Mas Blay» (*Mat. Cad.*, 1865); «Can Blay» (Cens 1906).

Blai, la serra de Can

V. *Roques, el pla de les*.

Blanc, cal

Mas en ruïnes, a Tellet, gairebé a la partió dels dos municipis, al N de n'Hialguer. En el *Cad. Tellet* apareix amb el nom de «Mas Cadenne». *Blanc* és un cognom de Tellet el 1694 (Not. Comp. RT) i abundant al mateix poble el 1841 (COSTA).

Blanca, la borda

V. *Rasola, la borda*.

Bogatera, el camp de la

«Petiam terre antiquitus vocatam Vinÿeta sitam prope dicta domum nunch vocatus lo camp dessus la Bogatera» [de can Casals] (*Capb.* 4, 1656); «Una pessa de terra antigament dita la Vinÿeta, de present se diu lo camp de la Bogatera prop de la dita casa» [de Pere Casals] (*Capb.* 6, 1701); «Une pièce de terre appellée lo camp de la Bogatera, anciennement la Vinÿeta, joignant la dite maison» [de can Casals] (*Capb.* 9, 1772).

Boixedes, les, i el camí de les Boixedes a Reiners

A l'oest del Collet i a sobre del Camp Roig.

«A les Boxeres» (*Capb.* 1, 1377); «Loco dicto a les Boxedes» (Not. Llaupertart, 1615); «Lloc dit a las Buxedas» (Not. Comp. CM, 1633); «Las Bouis-sedes» (Secció de l'AR *Cad.* 1823).

Boixedes, el clot de les, i la coma, la conca i el còrrec de les Boixedes

Neix al darrere de Canadell, passa pel Camp Roig i va a parar a la dreta del Tec.

«Coma de les Boxeras» (*Capb. Palal.* 1, 1486); «Corrego de les Boxeres» i «Cumba vocata de les Boxeres» (*Capb. Palal.* 2, 1499); «Correch de les Buixedes» (Not. F. Ribes T, 1637); «Conca de las Buixedas» i «Corrach de

las Boixedas» (*Capb.* 6, 1700); «La conca de las Boixedas» i «Correch de las Boixedas» (*Capb.* 9, 1772); «Ruisseau de las Bouissedes» (*AR Cad.* 1823); «Correch de las Boxedes» (*APVB*, 1827); «Clot de las Bouchèdes» (*APVB*, 1895).

Bolcadors, els, i la coma, el còrrec i la font dels Bolcadors

«Cumba vocata dels Bulcadors», «Correch dels Bolcadors» i «Alia tenentia mea vocata los Bolcadors» de Francesc Crastes (*Capb.* 4, 1656); «Fonti dels Bolcadors et correcho dels Bolcadors» i «Au dessus dels baus de la dite fontaine dels Bolcadors» (*Capb. Campr.* 3, 1722); «Correch de Boulcadors» i «Los Bolquadors» (*Capb.* 9, 1773).

A Buçac. No s'ha pogut determinar el lloc exacte. En el Mapa IGN 1991 també hem localitzat un petit afluent al començament de la ribera Ampla dit el «Ravin de Boulcadous», al terme de Prunet i Bellpuig.

Bonansa, el bosc d'en

«Lo bosc den Bonansa» (*Capb.* 6, 1700); «Lo bois den Bonansa» a prop del castell (*Capb.* 9, 1772).

Antropònim de Ceret el 1592: «Petri Bonansa coloni Cereti» (Not. O. Torr.), i el 1701: «Malcion Bonansa» (*Capb.* 6).

Bonauesi¹ o Bonouesi

«Perpiniani Bonouesi» de Sant Pau (*Capb.* 1, 1377); «Guillermus Bonavesi de Sto. Paulo» (BP ALART, 1411); «Perpinianus Bonouesi de Santo Paulo» (*Capb.* 2, 1407); «Foren de Pera Bonauesi» (*St. Pau*, 1419); «Petrus Bonauesi filius et heres universalis Perpiniani Bonauesi q^o de Sto Paulo» (BP ALART, 1420); «Perpinyani Bonauesi» (Not. Morer, 1428); «Perpinya Bonavia» de Sant Pau (ACA Focs 1496); «Perpinianus Bonauey» (Not. Prim, 1503).

La variació de les grafies amaga, aparentment, el mateix nom.

Bonauesi²

«Guillermum Laurigo alias Bonavesi» (BP ALART, 1416).

Bonauesi, el mas d'en

«Lo mas den Benouesi» comprat per Arnald Rocafort a Guillem Llaurigó alias *Bonauesi* (*Capb.* 1, 1377); «Lo mas de Benauesi de la ribera de Raynes» (*Capb.* 2, 1407); «Mansata mea voccata den Benauesi de la ribera de Reynes e postea den Rocafort» d'Anna, filla de Miquel Llombarda, i «Mansus Bonauehi» de Sant Pau, de Maria Carbonell (*Capb.* 4, 1656); «Lo

un dit den Bonauesi de la ribera de Reÿnes antigament, y vuÿ den Rocafort» dels pares del Carme de Ceret (*Capb.* 6, 1703).

Nom medieval del *mas d'en Rocafort** a la ribera de Reiners, i d'un altre mas a Sant Pau que, posteriorment, es va dir *mas d'en Ferrer**.

Borràs, l'hort d'en

«Lo hort den Borràs y altrament lo ort de las Figueras» (*Capb.* 6, 1700); «Lo hort den Borràs» (*Capb.* 9, 1772).

Pels volts del castell.

Borrat

«Barthelemy Borrat» (Cens 1906); «Bourrat» (COSTA 1931).

Borrell¹ (posteriorment, Borreill i Borreil)

Des de fa més de tres-cents anys a Reiners, els Borrell també degueren venir de terres occitanes, tal com es trasllueix en la documentació antiga.

«Joan Borrell y Frca. Bauressa tots [paper estripat] de França» (AC Parr., 1652); «Fill de Joan Borrell del terme de Raÿnes [...] y de Fca. muller sua» (AC Parr., 1656); «Joseph Burrell» (*Estim.* 1, 1691); «Joseph Borrell» (*Co. Rolle*, 1720); «Antoine Borrell» (*St. Vi. Etat*, 1755); «André Bureill» (*Co. Repar.* 2, 1788); «Paul Borrell» (Cens 1841); «Henri Borreill» (Cens 1886); «Pierre Borreill» (Cens 1906); «Borreill» (COSTA 1931); «Borreill» i «Borreil» (*Annuaire* 1995).

Borrell²

«Michel Pujol surnommé Borrell» (APVB, 1836); «Pujol, Michel, dit Borreill» (*Mat. Cad.*, 1845).

Borrell, el camp d'en

A orient de la ribera de Can Querol.

Borrell, el casot d'en

A l'era de la Sala.

Bosc, el camp del

«Lo camp del Bosch» de Sebastià Fabre de Buçac (*Capb. St. Vi.* 1, 1516); «Lo camp del Bosch» (*Capb.* 3, 1597); «Lo camp del Bosch» (*Capb.* 4, 1656); «Camp del Bosch» (*Capb.* 9, 1772).

Per les descripcions dels documents, sembla situat al N del puig Llober.

Boscàs, el

«Loco vocato Boschas» (*Capb.* 1, 1377); «Lloch dit lo Boschas» (*Capb.* 6, 1703); «Lo Boscas» (*Capb.* 9, 1772).

Situat, segons els capbreus, a l'esquerra de la ribera de Ballera.

Bosquerós, la font de

«Corrach baixant de la font dita de Boscaros» (*Capb.* 6, 1699).

Hem localitzat també el topònim *Bosquerós* a Capmany (Alt Empordà).

Bosquet, el puig del

A ponent del mas Nou, a la vora de l'antic terme de Montalbà.

«Puig del Bousquet» (AR *Cad.* 1980); «Puig del Bousquet» (978 m) (Mapa IGN 1991).

Bra(qu)eta

«En Bra(s?)eta y sa moler» (AC Parr., 1592); «Vicens Ferrer ats Braqueta» (*Capb.* 4, 1656).

Renom dels habitants del mas Falguer*.

Brasés o Brazés

«François Brazes et Barboteu» (APMS, 1809); «François Brases» (Cens 1841); «François Brazés» (Cens 1886); «Jean Brazes» fill de l'anterior (Cens 1906).

Es tracta d'una mateixa família del Vilar.

Bretó

«G. Breto pagesius de manso den Solerio» (*Capb.* 1, 1377); «Guillermus Bretoni pagesius mansi de Solerio de Bossacho» (*Capb.* 2, 1407); «Jacobus Breto monerius loci de Rayneriis», del molí d'en Soler* de Buçac (BP ALART, 1422); «Guillem Breto» (Not. Morer, 1427).

Bretó, el

[əl brutú]

Nom que es dóna a un camp al N de can Bertran. Era plantat de cirerers, substituïts per mimoses. És tot el que queda del mas Bretó.

Bretó, el mas, i el camí del Bretó

Mas desaparegut a l'esquerra de la ribera Ampla, a sobre de can Pere Fèlix i can Bertran. Fa uns vint anys encara es trobaven per terra, enmig del bosc, les seves teules. Al segle xv era el *mas d'en Soler**.

«Mas Broto» (Not. O. Torr., 1593); «Lo mas Brotu» d'Antoni Camó (Not. O. Torr., 1594); «Petrus Antonius Font agricola loci de Talleto [...] teneo et possideo mansate vocato lo mas den Breto que antiquitus vocabatur lo mas Soler» (Not. Estr., 1604); «Quandam mansatam vocatam lo mas Breto & antea mas Soler» de Josep Font de Tellet (*Capb.* 4, 1656); «Mas Breto» de Josep Font (*Capb.* 6, 1699); «Mas Brotó» i «Mas Breto» (*Capb. Cer.* 6, 1724); «Borda Brato appartenant au sieur Antoine Font de Tallet» (*Commun.*, 1787); «Mas Broutou» (AR *Cad.* 1823); «Mas d'en Broutou» i «Chemin rural dit du Broutou» que ve de Tellet (AR *Cad.* 1980).

Bru (posteriorment, **Barou**)

«Joseph Bru» (AR Parr., 1754); «Jean Bru» (St. Vi. *Etat*, 1755); «Marc Bru» (*Capb.* 9, 1772); «Marc Bru» (*Co. Repar.* 1, 1778); «Joseph Barou» (*Mat. Cad.*, 1835); «Barou» (Cens 1841).

A partir del segle XIX, *Bru* es transforma en *Barou*.

Brugueres, les, i el camí de les Brugueres

Lloc al S de la ribera Ampla, entre aquesta i el Tec. També dit *el Bruquetar*. El camí segueix gairebé la ratlla divisòria amb Palaldà.

«Al pla de les Brugueres» (*Capb.* 1, 1377); «Les Brugeres» i «Pla de les Brugeres» (*Capb.* 2, 1407); «Brugueres» (Not. Mir, 1543); «Lloch dit las Brogueras» (Not. Comp. I, 1694); «Lloch de les Brugueras» i «Cami qui va de dit veinat del Vilar al lloc de Palauda passant per lo camí de les Brugueras» (*Capb.* 6, 1700); «Les Brugueras» (*Capb.* 7, 1712); «Las Brugueras» (*Estim.* 2, 1748); «Las Bourguères» (AR *Cad.* 1823); «Chemin rural dit de las Bourguères» (AR *Cad.* 1980).

Brugueres, el còrrec (o correguet) de les

Baixa al costat del serrat de la Teuleria, i va a desguassar al Tec.

«Corraguet amont nomenat las Brugueras» (*Capb.* 4, 1656); «Ravin de las Bourguères» (AR *Cad.* 1823).

Bruquetar, el

V. *Brugueres, les*.

Brusí (actualment, escrit **Brouzy**)

«Mathieu Brouzi» (*Co. Mem.*, 1724); «Cicille Brousi» (AR Parr., 1752); «Brouzy» de Conflent (*Annuaire* 1995).

Buçac o Bussac

Coromines, a l'OC (vol. III, p. 99), l'escriu *Bossac*, i cita també «Infra te. de Buçago» del 941. La vall de Buçac és un veïnat d'una vintena de masies al voltant de la ribera Ampla o ribera de Buçac*, al NO de Reiners. La seva parròquia tradicional és a Palaldà; a l'alta edat mitjana, però, existí l'església de Sant Julià* de Buçac, avui desapareguda. El nom de *Buçac* ja només es conserva en el llenguatge de la gent més gran i sol ser substituït per *ribera Ampla* o per la seva adaptació francesa *rivière Ample*.

«De Bossach» (*Capb.* 1, 1377); «Bartholomei Montada de Bossacho parrochie S. Martini Palaudano» (BP ALART, 1390); «De Bossach» (*Capb.* 2, 1407); «Bossacho» (*Capb. St. Vi.* 1, 1516); «La vall de Bussach» (BP ALART, 1571); «De Busacho» (*Capb.* 3, 1597); «Valle de Busach» (Not. O. Torr., 1611); «Pages de Bussach» (*Estim.* 1, 1692); «Bussach» (AP Ros., 1707); «A la partie dite Boussach» (*Capb.* 9, 1772); «Boussac» (Secció de l'AR Cad. 1823); «Les vieilles familles d'autrefois [...] les Camo, les Llense de Bous-sac» (SIBOUNE, 1896); «Boussach» [veïnat] (Cens 1906).

Buçac, el camí del Vilar a

«Itinere regio tendente a Bussach» (*Capb.* 4, 1656); «Lo camí anant a Bus-sach» (*Capb.* 6, 1703); «Chemin du Vilar a Boussach» (*Capb.* 9, 1772).

Buçac, la ribera de

En el cadastre de 1823 ja es diu «Rivière Ample». Coromines esmenta, entre altres, «Rivo Boçago», any 991 (OC, vol. III, p. 99). Neix de l'afluència de diferents còrrecs al terme de Prunet i Bellpuig, entra a Reiners per l'extrem NO, fent la divisòria amb Tellet, i desemboca al Tec per l'esquerra.

«Ecclesiam Sancti Iuliani super Buciacum rivolum» (MARCA, III, i BP ALART, 820); «Ripparia de Bossach» (*Capb.* 1, 1377); «Ripparia de Bos-sach» (*Capb.* 2, 1407); «Ripparia de Bussach» (Not. Estr., 1604); «Ribera de Bussach» (*Estim.* 1, 1692); «Ribera de Bussach» (*Capb.* 6, 1707); «Ri-vière de Boussach» (*Capb.* 9, 1772).

Cabanassa, la

És actualment un veïnat a la dreta del Tec, arran de la carretera principal que ve de Ceret i a tocar d'aquest municipi. Fou un hostel, a l'edat mitjana, anomenat *la cabana de Reiners* o *d'en Tor**.

«La Cabanassa» (BP ALART, 1568); «Casale de la Cabanassa» (BP ALART, 1571); «Lloch dit la Cabanassa» (Not. J. Torr. CM, 1601); «In hostali nuncupata de la Cabanaça de Reineris» (Not. O. Torr., 1605); «Joan Baptista Rocha hostaler de la Cabanassa» (AC Comptes, 1626); «En lo ostal de la

Cabanassa» (*Capb. St. Vi.* 3, 1650); «Narcís Guitart hoste de la Cabanassa» (Proc. 1, 1670); «Lo hostal y casa de la Cabanassa» arrendada per Francisco de Ros senyor de Reiners (Ros, 1682); «La Cabanassa» (*Capb.* 6, 1700); «Le cabaret appelé la Cabanassa» (*Commun.*, 1753); «Le champ de la Cabanassa» (*Capb.* 9, 1772); «La Cabanassa» (Secció de l'AR *Cad.* 1823); «La Cabanassa» (Cens 1906).

Cabanassa, el còrrec de la

Baixa del serrat del Ventós i desemboca al Tec per la dreta. Separa els territoris de Reiners i Ceret.

«Ravin de la Cabanasse» (AR *Cad.* 1823).

Cabanassa, el molí de la

També es diu *molí d'en Lloret**.

«Lo moli nou de la Cabanassa» (*Capb.* 9, 1772).

Cabanassa, el pou de neu de la, i el pou de gel de la Cabanassa

«Lo hostal de la Cabanassa [...] item quendam [...] pou de neu» (Ros, 1677); «Lo pou de glas vocatus lo pou de la Cabanassa» (Ros, 1682).

Va ser arrendat pel senyor de Reiners juntament amb l'hostal de la Cabanassa. Ignorem on era situat i si es refereix a un sol pou.

Cabanassa a Arles, el camí de la

«Lo camí real qui va de la Cabanassa a Arles» (*Capb.* 6, 1703); «Vieux chemin de la Cabanasse a Arles» i «Oliviers sous le chemin royal de la Cabanassa a Arles touchant le pont neuf» (*Capb.* 9, 1772).

Cabanassa a les Quintanes, el camí de la

«Chemin de la Cabanassa a las Quintanas» (*Capb.* 9, 1772).

Cabotes, el camp de les, i el mas de les Cabotes

El camp de les Cabotes és una peça de terra amb alzines, a la vora de la ribera Ampla. És de n'Hialguer. Del mas ja ningú es recorda. Devia ser rònc a l'època d'aquests capbreus.

«Mas de les Cabotes» (*Capb.* 6, 1707); «Terres de la mettairie de las Cabotas» i «Champ de las Cabotas» (*Capb.* 9, 1773).

Cadena (escrit, actualment, **Cadène**)

«Martinus Cadena» (*Capb.* 4, 1656); «Galderich Cadena» (*Capb. St. Vi.* 6, 1658); «Benture Cadena» (*Capb.* 7, 1712); «Cadene» (COSTA 1931); «Cadène» (*Annuaire* 1995).

Antropònim d'Oms el 1643: «Cadena» (Taxa).

Cadena, les feixes d'en, i el mas d'en Cadena

«Les feixes den Cadena o los Ortets [...] a migdia ab lo riu Tech [...] a ponent ab lo camí par lo qual se vaixa a la palanca del Vilar» i «Una casa [...] veýnat del Vilar nomenada antigament lo mas den Cadena» (*Capb.* 6, 1699).

La casa i les feixes eren de Josep Gener. Aquest en va fer donació al capellà del Vilar, que va vendre-la a Josep Barda de Palaldà.

«Maison au Vilar anciennement lo mas den Cadena» i «Les feixes den Cadena» (*Capb.* 9, 1773).

Al N de l'església del Vilar existeix un casot vell dit *ca l'Honorat**, és l'únic que queda de l'antic mas, també anomenat en els capbreus *mas d'en Costa**, les restes del qual es poden veure en les pedres i teules escampades per terra al seu voltant.

Cagaferro, la font del

A la Puella*, a sobre de can Casals.

Calda, la cova de la Font

Una altra cova prehistòrica, en la qual s'ha trobat una gerra de ceràmica que podria datar del 5000 aC (Revista *Reynès en Vallespir*, «Histoire de la commune»).

Calda, la font

Font d'aigua tèbia a la dreta de la ribera de Reiners* (que abans s'anomenava *ribera d'Aigües Caldes*), arran de la carretera que va del castell de Reiners als Banyes, passant pel Collet. La temperatura de l'aigua és constant tot l'any, pels volts de 28 °C, i conté fluor.

V. t. *Canadell, la font de*.

«La Deu Calda» (*Capb.* 4, 1656); «Foun Calde» (AR *Cad.* 1823).

Caminells, els, i el mas Caminells

«Ipsa loco dels Caminells» (*Capb.* 1, 1377); «Dels Caminells» i l'anotació de data posterior dins del mateix capbreu «Lo mas Caminells afronta ab lo

mas den Guillaumes y ab las terras del Bello» (*Capb.* 2, 1407); «Loco vocato los Caminells» (*Capb.* 4, 1656); «Lloch dit los Caminells» (*Capb.* 6, 1700); «Autre metairie appelée del Ballo à l'endroit appelé los Caminells» (*Capb.* 9, 1772).

Nom desaparegut, descrit a la muntanya, entre el mas Patau i Pla de Corts. A Maçanet de Cabrenys existeix també «la collada de Caminells», de 759 m (ROURA 2003a).

Camó

«Bernardus Camoni de Bossach» (*Capb.* 2, 1407); «Barth[olomeus] Camo, B[er]n[ardus] Camo [...] de Bossacho» (Not. Morer, 1427); «Johannes Camo de Bossacho» (*Capb. Palal.* 1, 1486); «En Camo» (ACA Focs 1496); «En Camo» i «Joan Camo» (ACA Focs 1515); «Georgÿ Camo» (Not. Mir, 1543); «Anthonius Camo» i la seva esposa Margarida (Not. J. Mas, 1557); «Joannis Camo» (*Capb.* 3, 1597); «Margarida [...] filla de Joan Pere Camo» (Not. Rector, 1624); «Antonio Camo» (Taxa, 1643); «Pera Camo pages de Bussach» (*Estim.* 1, 1692); «Pera Camo» (*Capb.* 6, 1700); «Pierre Camo» (*Capb. Cer.* 6, 1724); «Jean Camo [...] a la partie dite Boussach» (*Capb.* 9, 1773); «Abdon Camo» (Cens 1841); «Pierre Camo» (Cens 1886); «Camo» (COSTA 1931).

Un dels llinatges més antics de Reiners. Tenim notícies de Bernat Camo en un document dels anys 1292-1294, que no hem pogut consultar, dipositat en els ADPO. La família Camó, amb cognom ara diferent, encara té el vell mas de Buçac, *can Camó*.

Camó, can

Mas de Buçac a la dreta de la ribera, una mica enlairat, al peu de la carretera que va a Palaldà. Són dues cases habitades. A la més petita, restaurada recentment, s'hi havien estat els masovers, raó per la qual li han posat un cartell que diu «Cal Masover».

«Lo mas den Camo [...] juntament ab tots los cortals de aquella dita la masada den Camo» de Clara vídua de Josep Camó (Not. Comp. I, 1669); «Mas Camo» (Cens 1886).

Els Camó, durant els segles XVII i XVIII, posseïen set masos rònecs, les terres dels quals tocaven a la ribera de Buçac:

«Lo mas Llauter, lo mas Spital, lo mas Marti, lo mas Arnes, lo mas Tor y lo mas Pages» (*Capb.* 4, 1656); «Plusieurs metairies unies à une seule appelées lo mas Llauter*, lo mas Hospital*, lo mas Marti*, lo mas Arnés*, lo mas Tor* et lo mas Pages* [...], autre metairie lo mas den Ramon Camo de Boussach, anciennement lo mas Noguer*» (*Capb.* 9, 1772).

El cadastre de 1823 ja només recull «Mas den Camo» i la secció cadastral (que porta el mateix nom) situada entre el còrrec de la Roqueta, la ribera Ampla i Palaldà.

Camó, el cortal de Can

Ruïnes a l'O de can Camó. Un caminet estret enmig del bosc uneix les dues cases.

Un altre «Cortal Camo» apareix a AR *Cad.* 1823, a baix, prop de la ribera, a la dreta del còrrec de la Roqueta. D'ençà que han tallat els arbres que el tapaven, es poden veure, des del camí, les quatre parets que queden d'aquest cortal.

Camó, el molí d'en

A la dreta de la ribera Ampla, a sota de can Camó. És arruïnat i cobert de vegetació. El 1853 va cessar la seva activitat (*Mat. Cad.*).

«Lo moli den Camo» (Not. Comp. I, 1669); «Un aquaducto per lo qual va la aigua de dita ribera al seu moli blader en la dita ribera de Bussach», de Pere Camó (*Capb.* 6, 1700); «Moulin de farine» de «Jean Camo» (*Capb.* 9, 1772); «Le mounier [*sic*] de Pierre Camo» (*Co. Repar.* 2, 1788); «Moulin» (AR *Cad.* 1823); «Moulin à farine du sieur Camo» (AR Parr., 1824).

Camonet, el mas

«Borda del Camonet» de Pere Gras (*Capb.* 1, 1377); «Borda del Camonet» de Pere Gras, i «La plana del Camonet» (*Capb.* 2, 1407); «Anthonius Vilaseca agricola de Reyneris [...] lo mas Camonet» (BP ALART, 1544); «Pera Vilaseca [...] manso del Camonet» i «Riparia del Camonet» (*Capb. Cer.* 1, 1555); «Mansum Camonet» de Pau Vilaseca (*Capb.* 4, 1656); «Lo mas Camonet» de Josep Vilaseca (*Capb.* 6, 1699); «Pierre Vilaseca et Sobraques [...] lo mas Camonet» (*Capb.* 9, 1772).

Nom perdut prop de la ribera de Reiners, podria tractar-se de l'actual *can Vila-seca**.

Camp de Baix, el

«Champ de Baix anciennement appellé la Famade» (*Capb. St. Vi.* 3, 1703); «Camp de Baix» (*Capb.* 9, 1772).

Al N del cementiri del Vilar.

Camp del Puig, el roc del

«Roc del Camp del Poux» (AR *Cad.* 1823).

Al S de la Gaubera, entre Reiners i Palaldà.

Camp Gran, el

A l'O del Molí, a l'altra banda de la ribera.

«Camp Grand» (Secció de l'AR *Cad.* 1823).

Camp Rodon

«Loco vocato Camp Redon» (*Capb.* 1, 1377); «Camp Redon» (*Capb.* 2, 1407); «Camp Rodon hodie lo camp del Sirer» (*Capb.* 4, 1656); «Lloch dit a Camprodon ÿ de present dit lo camp del Sirerer» (*Capb.* 6, 1701).

Al Vilar.

V. t. *Cirerer, el camp del.*

Són homònims una peça de terra sota el camí que va a Puignau, actualment amb cirerers, i un hort pretèrit a la vora del castell.

«Hortum vocatum Camprodon» (1633, paper separat dins *Capb.* 6); «Hortum hodie vocatum Camprodon» (*Capb.* 4, 1656).

Camp Roig, el, i el còrrec del Camp Roig [əl kám rúts]

Pla a l'esquerra del còrrec de les Boixedes*, al S de la carretera que va als Banys. Hi passa el canal de reg que ve dels Banys i travessa tot Reiners vorejant el Tec.

«Loco vocato Camp Roig» (*Capb.* 1, 1377); «Lo Camp Roig du sr. Trilles» (*Estim.* 2, 1748); «Agouille d'arrosage du Camp Rouge» i la secció «Camp Routg» (AR *Cad.* 1823); «Le ravin du Camp Roig» es refereix al còrrec de les Boixedes (APVB, 1854); «A la partie dite lo Camp Roig» (APVB, 1859); «El Camp Roug» (Mapa IGN 1991).

També és el nom del mas habitat a la dreta del canal, que pertanyia a can Trilles i al costat del qual s'ha fet un càmping.

«Fermier du Champ Roig» (*Co. Repar.* 2, 1788); «Mas Gros» (AR *Cad.* 1823); «Mettairie dite Mas Rouig» (APVB, 1827); «Mettairie dite Camp Roig» (APVB, 1836); «Mas Roigt» (AR *Cad.* 1980).

A Buçac, prop de les terres de can Crastes, se cita un altre *Camp Roig* en els *Capb.* 4, 1656, i *Capb.* 9, 1773.

Campana, el roc de la

Limita amb el territori dels Banys, sobre les gorges del Mondony. S'hi arriba per un corriol ben senyalitzat que surt del camí dels Banys al roc de Fraussa i Montalbà. La vista des d'allí és impressionant. El lloc és fàcil de localitzar perquè s'hi ha col·locat una senyera.

«Roc de la Campana» (256 m) (Mapa IGN 1991).

Camps

«Sébastien Camps de Busach [...] son épouse Marie Camps et Oliver fille et héritière des biens de Antoine Oliver» (*Capb. Arles* 2, 1749); «Thedée Camps dit Talleda de Reynes partie Boussach», né d'Antoni Oliver de can Talleda, i «Marianne Camps et Anglada veuve de Felix Camps de Montalba» propietària de la Marigona i la Mondina (*Capb.* 9, 1772); «Antoine Camps de Ballera» (*Co. Repar.* 2, 1788); «Camps» (Cens 1841); «Joseph Camps» posseïx una casa a Ballera (*Mat. Cad.*, 1882).

Sebastià Camps era de Teulís. Es va casar amb Maria Oliver de can Talleda el 1710, a l'església de Palaldà (AB BI).

Can Borrell

Veïnat a la dreta de la ribera de Reiners, al punt on conflueix amb la ribera de Can Querol, no gaire lluny del Pont de Reiners. El 1823 eren quatre cases *can Carrasquet**, *can Pelegrí**, *can Rufaca** i *can Quin*. Posteriorment, se n'han fet més, com ara *ca la Cinteta* i *can Patllari*.

En el *Capb.* 6, 1701, Joan Pere Borrell declara en aquest lloc «una casa construhida de nou [...] lloch dit Rocafort». Segons el *Capb.* 9, 1772, la casa era d'Antoni Borrell.

«Hameau des Borreills» (AR *Cad.* 1823); «Can Borrell» [veïnat] (Cens 1886).

Can Borrell, el pont de

Al punt on la carretera de Reiners travessa la ribera, a tocar del veïnat del mateix nom.

«Pont den Borrell» (AR *Parr.*, 1824).

Canadell¹

«Bernardus Masonet ats vocatus Canudell» (*Capb.* 1, 1377); «Bernardus Masonet ats cognominatus Canudell» (*Capb.* 2, 1407); «Joseph Cantenys dit lo Canadell» (St. Vi. *Etat*, 1755).

Canadell², i el solà de Canadell [kənəðéʎ] i [kənəðéʎs]

Veïnat de nou cases orientat al S, a l'esquerra de la ribera de Reiners: *can Cautrés* o *can Rossinyol*, *can Debusí* o *ca la Teresina*, que forma una sola casa amb *ca la Degusta*, *ca l'Elisa* «Maire» [mérə], *la Casa Nova*, *ca n'Onofre*, *can Degust Vell*, *cal Guillé**, *can Blai** i *el Collet**. La carretera que hi va passa per un túnel construït a la roca cap al 1955. Abans només s'hi podia accedir per camins de terra.

«Loco vocato la cabana de Canudell» (*Capb.* 1, 1377); «Borda de Canudell», «Loco vocato la cabana de Canudell» i «Loco vocato al sola de Canudell» (*Capb.* 2, 1407); «Lo mas Canadell» de Pau Vilaseca (*Capb.* 4, 1656); «Lo mas Canadell» de Josep Vilaseca (*Capb.* 6, 1699); «Sola de Canadell» (*Capb.* 6, 1701); «Lo mas Canadell [...] lieu dit Canadell» (*Capb.* 7, 1712); «Mas Canadell» (*Capb.* 9, 1772); «A la partie dite lo Canadell» (Not. J. Comp. 2, 1792); «Chemin des Canadeils à Reynés» i «Canadeils» (Secció de l'AR *Cad.* 1823); «Le Canadeil» (Cens 1886); «Canadells» (Mapa IGN 1991 i Mapa ICC, 1992).

Canadell, el còrrec de

Aflueix a la ribera de Reiners, per l'esquerra.

«Ravin des Canadeils» (AR *Cad.* 1823).

Canadell, la font de

És un altre nom de la *font Calda**. Aquesta font es va transformar en rentador, i en una de les seves parets es pot llegir un testimoni raríssim de català escrit espontàniament al segle xx al Vallespir; la llengua, profundament influenciada pel model ortogràfic francès, reflecteix, tanmateix, la realitat de la parla de Reiners: «Si bouleou que aquet rantadou faji pas poudou, renteou y bougade y pas la tripade. Al bassi de Canadeils es pas par renta boudeils. D. D. Mas, J. M. Noël 1956». (Transcripció en català normalitzat: «Si voleu que aquest rentador fagi [*sic*] pas pudor, renteu-hi bugada i pas la tripada. El bací de Canadells és pas per rentar budells»).

Canal, el gorg de la

A la ribera de Reiners. Abans de la font Calda.

Canals, les

Font a dalt de can Pallarès. S'hi anava a rentar.

Canari, la font del

Prop del mas Nou, sobre la pista nova.

Canemar, el

Hort darrere de can Benet, a tocar de les feixes que acaben a la ribera de Can Casals.

Existia un altre canemar a Reiners:

«Oliveda nomenada del Canamar» a Buçac (*Capb.* 4, 1656).

Hem trobat algun exemple del cultiu del cànem a Reiners:

«Us tros de terra regatiu que tinch al castell de Reyners [...] que si fa canem» (Not. F. Ribes T, 1637).

Canta

«Margarida Canta» filla de «Pau Canta de la Selva» i germana de «Jacinto Canta pages de Raines» (Not. Comp. CM, 1629); «Joan Pere Canta pages habitant en Raynes» (AC Parr., 1640); «Jasinto Canta» (Taxa, 1643); «Paulus Canta» (*Capb.* 4, 1656); «La borde d'Anne Canta et Llombarda» (*Capb.* 7, 1712).

Jacint Canta, fill de Pau Canta de la Selva —llogaret del terme de Maurellàs— es va casar amb Anna Llombarda, filla i heretera de Joan Miquel Llombarda i viuda de Pau Gener. No ens consta si van tenir fills. Els masos que va heretar Anna del seu pare van acabar en mans del convent del Carme de Ceret.

Tenim notícies de Ramon Canta el 1618 a Maçanet de Cabrenys (ROURA 1999).

Cantaire

«Joseph Vaills dit Cantaire» (AR Parr., 1753).

Cantaire, la font de Cal

Darrere de cal Cantaire de la Farga, baixant cap al Tec.

Cantaire, el serrat

És un altre nom de la *serra de l'Esquerrapic**. La família Valls (o *Baills*), coneguda amb el renom de *Cantaire**, va comprar gran part de les terres d'aquest serrat, anteriorment de can Trilles. Se li diu *serrat d'en Cantaire*.

«Trabés del serrat Cantayre» a sobre el pla de l'Azemar, a ponent del serrat, i «Soula del serrat Cantayre» al SE del serrat (AR *Cad.* 1823); «Serrat Cantaire» (Mapa IGN 1991).

Cantaire Vell, cal, o cal Cantaire del Bac

Ja no existeix. Era a l'O del serrat del mateix nom, baixant del Collet a la Farga. Cal Cantaire és avui dia una casa de la Farga, al cantó N de la carretera que va als Banys.

«Mas del Cantaire» (AR Parr., 1741); «Mas Cantayre» (AR *Cad.* 1823) de «Baills, Barthelemy» (*Mat. Cad.*, 1836); «Mettairie dite cal Cantaire» (APVB, 1892).

Cantenys

«De Joan Pere Cantenys alias Puig y de Maria muller sua del lloch de Reyñes [...] padrins Pere Cantenys de Sant Pere dels Vilars» (AC Parr., 1663); «Joan Pera Cantenys» (*Estim.* 1, 1692); «François Cantenys» (*Capb.* 8, 1721); «Jean Cantenys dit l'Aballá» i «Joseph Cantenys dit lo Canadell» (St. Vi. *Etat*, 1755); «Jean Cantenys» i «Joseph Cantenys» tots dos de Canadell (*Capb.* 9, 1772); «Cantenys» (Cens 1841); «Louis Cantenys» (Cens 1886); «Jacques Cantenys» (Cens 1906); «Cantenys» (COSTA 1931).

El fet que en la primera atestació el padrí del bateig fos de Sant Pere dels Vilars, un veïnat de Maçanet de Cabrenys, i l'existència de l'antropònim «Marti Cantenys», localitzat el 1606 a Maçanet (ROURA 2003*b*) ens fan pensar que els Cantenys venien d'allí.

Capdevila, el mas d'en

«Que fou den Capdevila» (*St. Pau*, 1399); «Lo mas den Capdevila» d'en Santpau (*Capb.* 2, 1407); «Mansata sua vocata den Capdevila» d'Anna Santpau (*Capb.* 4, 1656); «Mas dit den Capdavila» de Pau Llombarda (*Capb.* 6, 1701); «Autre mettairie appelée den Capdevila» d'Emmanuel Pascot de Prats de Molló (*Capb.* 9, 1773).

Mas rònc que va passar a dependre del mas d'en Santpau*.

Capellans, l'era dels

A tocar de la Marigona*.

Carabassa (escrit també Carbasse), i can Carabassa

Antropònim i nom de casa del Vilar, dita també *ca la Jauma**; *Carabassa* era el nom dels seus amos fa uns cents anys.

«Carbasse» (COSTA 1931); «Carbasse» (*Annuaire* 1995).

Als segles XVI i XVII una família amb aquest cognom vivia a Oms.

«Pe. Carabassa» (ACA Focs 1515); «Joan Thomas Carabassa pages del terme de Oms» (Not. P. Mas, 1588); «Carabassa» (Taxa, 1643).

Carbonell

«Pe. Carbonell» a Sant Pau (ACA Focs 1515); «Petrus Carbonell agricultor de Sancto Paulo» (*Capb. St. Vi.* 1, 1516); «Galdarico Carbonell oriundo loci de Sancto Paulo» (Not. J. Mas, 1553); «Testamentum Hieronymi Carbonell loci de Rayneriis» (Not. J. Mas, 1577); «Joannes Carbonell agricola et baiuli loci de Reyneriis» (Not. Estr., 1602); «Jeronim Carbonell», «arrendador de Pera Carbonell» i «arrendador de Jeronim Carbonell» (Taxa, 1643); «Hieronymi Carbonell» (*Capb.* 4, 1656).

Terratinents importants de Sant Pau que al cinc-cents tenien el mas d'en Bonauesi*. Al segle XVII posseïen també la Muntanyola*, la Copa*, el mas Patatau*, Pla de Corts* i el Belló*.

Carbonell, el mas d'en

«Mettairie den Carbonell» de Pierre Potau Carbonell de Ceret, descendent dels Carbonell de Sant Pau (*Capb.* 9, 1772).

És un dels noms del *mas Patatau**. Per altra banda, es va anomenar així un mas de Sant Pau propietat de la família Carbonell: el *mas d'en Bonauesi** o *mas d'en Ferrer**.

Carbonell, les planes d'en

«Las planes den Carbonell» (*Capb.* 4, 1656); «Les planes den Carbonell» (*Capb.* 6, 1699); «Lieu dit les planes de Joan Carbonell» (*Capb.* 7, 1712); «Las planas den Carbonell» (*Capb.* 9, 1772).

A orient del camí d'Oms a Sant Pau, tocant a Ceret.

Carboneres, el còrrec de les

«Corrach dit de las Carboneras» (*Capb.* 6, 1701); «Ravin de las Carbouneres» (AR *Cad.* 1823); «Ravin des Carboneres» (Mapa IGN 1991).

Procedeix de Montboló, s'uneix amb el còrrec de Rocagelera a sota Queramis i aboca a la dreta de la ribera Ampla.

Caritg (escrit també Krich)

El 1872 mor «Philippe Caritg» de Lliurona (Alt Empodà) fill de «Raymond Critg» (AR Parr.); «Raymond Krich» (Cens 1886); «Baudile Critg» de Maçanet (Cens 1906); «Caritg», «Krigt» i «Crigt» (COSTA 1931); «Caritg» i «Krich» (*Annuaire* 1995).

El 1762, un dels caps de casa de Maçanet de Cabrenys era Bartomeu Caritg (ROURA 1999).

Carrasquet, i can Carrasquet

«Pierre Borreill dit Carrasquet» (*Mat. Cad.*, 1845).

La persona citada en el document vivia en el veïnat de Can Borrell, on una de les cases s'anomena *can Carrasquet*. Aquest malnom, d'origen incert, ens recorda el guerriller antiborbònic del segle XVIII Pere Joan Barceló Anguera, *el Carrasquet*, ben conegut a la regió de Perpinyà.

Carrera, el camí de la

«Via publica nuncupata la Carrera» (*Capb.* 4, 1656); «Cami publich dit la Carrera» (*Capb.* 6, 1701); «Chemin public dit la Carrera» (*Capb.* 9, 1773).

A Sant Pau. Desconegut.

Casa Grossa, la, i la font de la Casa Grossa

Nom d'una casa al peu de la carretera que va als Banys, al costat de l'edifici de la Farga. La font, calenta, va desaparèixer amb l'aiguat del 1940.

Casa Nova, la

Nom de casa al veïnat de Canadell*.

Casals¹

«Joanot Casalls de Raynes» (AC Parr., 1558); «Joan Casals» (AC Parr., 1595); «Joan Casals» (Not. Comp. T, 1616); «Petrus Casals bajulus loci et termini de Reynes» (Not. Ferrer, 1635); «Pera Casals» (Taxa, 1643); «Francisca Casals muller de Pera Casals» (*Estim.* 1, 1693); «Pera Casals» (*Capb.* 6, 1701); «Pierre Cazals» (St. Vi. *Etat*, 1755); «Pierre Casals» (*Co. Repar.* 2, 1788); «Pierre Cazals» (APVB, 1812); «Pierre Casals, maire» (*Mat. Cad.*, 1828).

Cognom de llarga tradició al poble. És una de les famílies arribades a Reiners després de la crisi demogràfica dels segles XIV i XV que es va fer càrrec dels masos rònecs. Al segle XVI, eren amos de can Casals*; al segle XVII, també de l'Eixalà i el mas d'en Masó*, i al segle XVIII, de can Casals, l'Amorer* i el Molí*.

Casals²

«Joan fill den Janot de Reynes ats Casals» (AC Parr., 1573).

Casals, el bosc de Can

Entre la ribera de Can Casals i la serra de Cal Cascat.

Casals, can, i el bac de Can Casals

Mas medieval a l'esquerra de la ribera del mateix nom, a l'E del puig d'España. A l'edat mitjana era el *mas d'en Guix de la Ribera**.

«Mansum Joanoti Casals» (BP ALART, 1568); «Lo mas den Casals» de Joan Casals (AC Parr., 1598); «Dit lo mas den Casals» de Margarida vídua de Pere Casals (Not. Comp. I, 1667); «Lo mas de Pera Casals antes dit lo mas den Camo y antigament lo mas de Guix de la Ribera» (*Capb.* 6, 1701); «Metairie den Casals anciennement den Camo et plus anciennement la borda Guix de la Riviere» (*Capb.* 9, 1772); «Sur la montagne de Reynés dans un lieu appellé lo bach den Casals» (AR Parr., 1818); «Mas Casals» (AR *Cad.* 1823).

Casals, el molí de Can

S'hi poden veure les restes a l'esquerra de la ribera, aigües amunt de can Casals, just després d'una magnífica cascada travessada pel rec del mateix molí.

Casals, el pont d'en

Travessa la ribera de Ballera per sobre de gorgs espectaculars. La casa a què es refereix la citació ha de ser *can Patllari**. El pont uneix aquesta casa amb el Molí*. El seu amo el va restaurar recentment. S'hi pot llegir una inscripció que diu: «Pere Cazals de Reynes a fet lo dit pon als 12 7br 1797».

«Maison sise au pont de Casals» (AR Parr., 1823).

Casals, la ribera de Can

És el nom d'un tros de la ribera que baixa del puig de la Porrassa, fins que s'ajunta amb la ribera del Molí.

V. t. *Coma llobra*.

«La ribera dita den Casals» (*Estim.* 1, 1692); «Rivière d'en Casals» (AC Deman., 1755); «Rivière d'en Casals» (AR *Cad.* 1823).

Cascat

Renom que portaven els Ros ja el 1658, i que ha donat nom a casa seva.

«Silvestra Ros ats Cascat» (AC Parr., 1658); «Rous, Jqn. dit Cascat» (*Mat. Cad.*, 1823); «F. Baches Coste dit Cascat» (*Mat. Cad.*, 1851).

Cascat, cal

És a l'E del còrrec de Fossats, a dalt del turó.

«Au mas Cascat» (AR Parr., 1815); «M. d'en Cascat» (AR *Cad.* 1823).

Cascat, el retorn del

Revolt a la carretera que puja a Reiners, on comença el camí que puja a cal Cascat.

Cascat, la serra de Cal

Entre el còrrec de Fossats i la ribera de Can Casals. Té direcció N-S. Al S es troba el puig d'Espana.

Cases, el mas de les

«Borda de les Cases» (*Capb.* 2, 1407); «Mas de les Cases» (*Capb.* 6, 1701).

Topònim desconegut, a tocar del mas de la Muntanyola.

Castanyedes, les

Masia de Ceret, prop de coll de Baucells, a tocar de can Galí. No sabem si té relació amb un antropònim.

«Den Castanyeda de Cereto» (*Capb.* 2, 1407); «Raymundus Castanyeda dominationis loci de Cereto» (Not. Morer, 1428).

Castanyedes, els siures d'en

A l'E del còrrec del Romaní. Els seus propietaris eren de les Castanyedes.

Castanyer, el camp del, i el pla del Castanyer

«El pla del Castanyer» (*Capb.* 1, 1377); «Campus del Castanyer» (*Capb. Cer.* 5, 1651); «Lo pla del Castanyer» d'Anna Santpau i «Lo camp dels Castanyers» de Joan Jaume Gener [sembla que es tracta de dues peces de terra diferents, una a tocar de l'altra, que deuen correspondre al mateix topònim] (*Capb.* 4, 1656); «Las Embausadas antigament nomenat lo pla del Castanyer y apres lo camp den Santpau» d'Agustí Gener (*Capb.* 6, 1700); «Las Ambaussadas» abans «lo pla del Castanyer» després «lo camp den Sanpau» de François Trilles (*Capb.* 9, 1772).

Castanyer, el còrrec del

«Correch del castanyer» (Not. F. Ribes T, 1637); «Ravin de la Chataigne-raie» a tocar de can Xela (*AR Cad.* 1823).

Castanyer, la font del

A sobre de can Vila-seca, al peu del camí que puja al serrat Cantaire. Hi ha una altra *font del Castanyer* a ca l'Oliu, que surt d'una soca de castanyer.

El camp, el pla, el còrrec i la font del Castanyer se situen tots a la mateixa zona i podrien tenir un origen comú.

castell, el, i el bosc, el camí, el còrrec, l'hort (o l'horta) i el roc del Castell

Del castell de Reiners a penes queden algunes restes en un turó de 307 m al mig del municipi. A ponent passa la ribera de Reiners, i a orient, el còrrec de Llabó. Segons l'arqueòleg Joan Badia-Homs, podria ser del segle XI.

«In castro de Rayneriis» (BP ALART, 1267); «In castro de Raineriis» (BP ALART, 1312); «Catri de Rayneriis» (*Capb.* 2, 1407); «In orta de castri de Rayneriis» (*Capb. Palal.* 2, 1499); «Castrum de Reñneriis» (*Capb. St. Vi.* 1, 1516); «Corraco del Castell» i «Lo hort del castell» (1633, paper separat dins *Capb.* 6); «Lo bosch del castell» i «Lo hort del castell» peces de terra de Joan Antoni Alday (*Capb.* 4, 1656); «Roch de dit castell» (*Capb.* 6, 1699); «Castell de Rañnes», «Cami qui va al dit castell», «Cami qui va de dit castell a la ribera de Aiguas Caldas», «Lloch dit orta del castell de Rañ-

nes» i «Extremitat de la rocha ferma de dit castell» (*Capb.* 6, 1700); «Dans les murailles du chateau», «Vieux portal du dit chateau», «Chemin qui monte au chateau», «Chemin qui va du chateau a la riviere d'Aiguas Caldas», «Horta del castell» i «Le dit roc ferme du dit chateau» (*Capb.* 9, 1772); «Au castell de Reynés» (AR Parr., 1818).

Castell, el veïnat del

Encara es mantenen un conjunt de cases habitades dalt del turó, al voltant de les antigues pedres del castell, com ara *can Pere de la Xica* i *cal Cucut*.

«Una casa [...] en lo veïnat del castell de Raïnes» (*Capb.* 6, 1702); «Autre maison au voisinage du chateau» (*Capb.* 9, 1772); «Le Chateau» (Cens 1906).

Castellàs, el roc del

El Mapa IGN 1991 indica que fa 1.036 m. Marca el límit amb Ceret, al S de Barrabam.

«Roc del Casteillas» (AR *Cad.* 1823).

Castellet

«G. de Castelleto» (*Capb.* 1, 1377); «Beneseta uxor venerabilis Guillermi Castelleto» (*Capb.* 2, 1407); «Ego Beneseta uxor Guillermi de Castelleto» (BP ALART, 1413); «Guillem de Castellet marit de la dona na Beneseta filla e heretera den Berenger Sa Riba q^o batlle natural del castell de Rayners» (BP ALART, 1420).

Castellet, el mas d'en, i l'hort d'en Castellet

«Manso del Castellet» (1554, paper separat dins *Capb.* 6); «Lo hort den Castallet» i «Mansum [...] del Castallet» [Anna Llombarda n'és la usufructuària pel seu primer marit Pau Gener] (*Capb.* 4, 1656); «Lo mas Castallet [...] al veïnat de St. Vicens» de Pau Gener (*Capb.* 6, 1701); «Chemin venant de la dite riviere a la maison de Castallet» i «Casal démoli appellé la borda Castallet au voisinage de Saint Vicens» de Joan Antoni Alday (*Capb.* 9, 1772).

Desconegut. Relacionat amb el lloc de Fossats.

Castellmaura

«Bremon Castellmaura cabana de Reyneriis» (BP ALART, 1401); «Bremon Castell Maura cabanerii cabane vocata den Tor» (BP ALART, 1416).

Casterà

El 1690 Joan «Casterach» i Maria, de Buçac, bategen un fill a l'església de Palaldà (AB BI); «Joannes Castera» (Not. Comp. I, 1694); «De dit Joan

Castará q^o» (*Capb.* 6, 1701); «Cum Agustin Rigall que fuit Joanis Castara» (*Capb. Campr.* 2, 1722).

Cognom d'origen gascó. El trobem a Peralada (Alt Empordà) el 1619 (MIRAMBELL). Al costat de Vaqueira, en domini aranès, existeix el «Tuc de Maria Casteràs» (Mapa ICC). *Castéra* és un topònim del departament francès d'Haute-Garonne. Pel que fa a Reiners, no sembla relacionat amb el llinatge *Crastes**.

Catalanes, les

És el nom d'un tros de la ribera del Mas Patau o Coma llobra*.

Catalanes, el camí de les

Ve de la mina vella de talc, passa per can Guix i va a Pla de Corts. A l'E de la ribera del mateix nom.

Caterinó, ca la

[kətrinú]

Nom de casa del poblet del Vilar. Davant de la font.

Caumells, els, i el còrrec i la serra dels Caumells

«Als Calmells» (*Capb.* 1, 1377); «Als Calmells» (*Capb.* 2, 1407); «Loco vocato als Calmells» i «Podÿ dels Calmells» (*Capb.* 4, 1656); «Als Caumells» (*Capb.* 6, 1699); «Corrach dit del Caumells» i «Cami public anant a la serra dita dels Caumells per lo qual se va del terma de Montalba al mas de la Montanyola» (*Capb.* 6, 1700); «Als Caumells» (*Capb.* 7, 1713); «Los Caumeills» i «Chemin public qui est a la serra des Caumeills qui conduit a la Montanyola, et de là à Montalba» (*Capb.* 9, 1772).

Aquest lloc s'ha de situar prop del veïnat de Canadell.

Cautrés

«Jacques Cautres» (AR Parr., 1749); «Marianne Cautres» o «Cauteras» (*Co. Repar.* 1, 1778); «Marianne Cautrés» (*Co. Repar.* 2, 1788); «Pierre Cautrés [...] au Collet» (AR Parr., 1816); «Jean Cautres» (Cens 1841); «Cautres» (Cens 1886); «Cautres» (Cens 1906).

El parònim *Cauterèths* és una ciutat del Bearn. Els primers *Cautrés* de Reiners eren pastors al Vilar, probablement a can Trilles.

Cautrés, can

Nom de casa del veïnat de Canadell, al peu de la carretera que va de Reiners al Collet, dita també *can Rossinyol*. Va ser de la família Cantenys des d'abans de 1772 fins a principis del segle passat.

cellera del castell de Reiners, la

«Domum in cellaria de Rayneriis» (*Capb.* 1, 1377); «Intos cellariam de Rayneriis» (*Capb.* 2, 1407); «Petrus Exela dominacionis de Rayneriis vendo vobis Barth. Masdamont de Monte Albano quandam bordam meam vocatam del Steve sitam intus cellariam castri de Rayneriis» (BP ALART, 1416).

Aquest últim exemple apareix també a l'obra d'Aymat Catafau (citada a la bibliografia) en la qual estudia les celleres de Catalunya Nord. La cellera (també anomenada *sagrera**) era l'espai de refugi format per cellers construïts al voltant de les esglésies o dels castells a partir del segle x. Han estat la base dels nuclis originaris de molts pobles de Catalunya.

Ceret

Municipi a l'E de Reiners, capital de la comarca del Vallespir. Molt turístic pel seu museu d'art modern i per les estades que hi van fer escultors, músics, escriptors i pintors famosos, com Manolo Hugué, Picasso, Braque, Max Jacob, Gris, Matisse, Soutine, Chagall... És interessant de visitar l'església de Sant Pere, la plaça dels Nou Raigs del segle xv, el pont del Diable, les muralles, els carrerons amb l'aigua que circula pels costats...

La seva línia divisòria amb Reiners és molt llarga, des del límit amb Maçanet de Cabrenys, al S, fins al còrrec de Roirós, al N, on comença el territori d'Oms.

Actualment, s'ha posat un accent gràfic a la primera *-e-* i s'omet expressament la pronúncia de la *-t* final quan es parla en francès. La creació artificial de [seré] o [sevé] obeeix a una motivació clarament francesitzadora i s'explica per la importància administrativa d'aquest poble que ha arribat a ser sous-préfecture des Pyrénées Orientales i que havia de tenir un nom homologable als models francesos. A pocs quilòmetres, tanmateix, Tellet o Prats de Molló es pronuncien sempre [təlé] i [práts] amb *-t* final constant.

«Sirisidum» (D'ABADAL, 814); «Ad villam construxit quae vocatur vicus Sirisidum» (BP ALART, 833, i MARCA, VIII); «Villa Ceriset» (Fossa, 988); «Parrochiis Sti. Petri de Çereto» (BP ALART, 1292); «Cereto» (*Capb.* 2, 1407); «Brassier de Ceret» (*Capb.* 9, 1772).

Ceret, el camí del Vilar a

El camí que ve de Sant Marçal* voreja el vilar i continua cap a Sant Pau. Travessava el Tec per entrar a Ceret.

«Chemin du Vila a Ceret» (AR *Cad.* 1823); «Chemin rural du Vilar à Ceret» (AR *Cad.* 1980).

Ceret a Arles, el camí de

«Via publica quy va Arles» (*Capb. Palal.* 1, 1486); «Cami real qui va de Ceret a Arles» (*Capb.* 6, 1700); «Chemin royal de Ceret a Arles» (*Capb.* 7, 1712); «Gran chemin de Ceret a Arles» (*Capb.* 9, 1772); «Grande route d'Arles à Perpignan» (*AR Cad.* 1823); «Route nationale n° 115 de Perpignan à la Preste par Prats de Mollo» (*AR Cad.* 1980).

És la carretera principal que travessa el terme des de Ceret cap als Banys, Arles i Prats de Molló, seguint el curs del Tec. L'antic camí era, probablement, d'època romana.

Ceret a la Cabanassa, el camí de

«Oliveda a vinyas planas desota lo camí qui va de Ceret a la Cabanassa» (*Capb. St. Vi.* 6, 1695); «Cami qui va de Ceret al ostal de la Cabanassa» (*Capb.* 6, 1703).

Ceret a Reiners, el camí de

Amb les carreteres modernes a penes s'utilitza. Sortint del castell, passa per la Creu, travessa la ribera del Lloret, passa per can Casals, les ruïnes del mas d'en Ribes, el Molí, el Serrat, coll de Baucells i Ceret.

«Vico regio eunte de ville Cereti at castrum dicti termini de Reynes» (*Capb.* 4, 1656); «Lo camí anant de Ceret al castell de Raynes en passant per la montanya» (*Capb.* 6, 1703); «Cami de Ceret à l'eglise de Saint Vincens» (*Capb.* 7, 1712); «Gran chemin qui va de Ceret à la chapelle de Saint Vincens» (*Capb.* 9, 1772); «Chemin de Reynés à Ceret» (*AR Cad.* 1823); «Chemin rural n° 1 de Ceret à Reynés» (*AR Cad.* 1980).

Cigala, el mas de la

V. *Dela, can.*

Cinteta, ca la

Nom d'una casa del veïnat de Can Borrell.

Cirerer, el camp del

«Lo camp de Cirisier avant Camp Rodon» (*Capb.* 9, 1773).

Al Vilar, a orient del còrrec de la Vinya Rodona.

V. t. *Camp Rodon.*

A la dreta de la ribera del Molí, existeix una peça de terra homònima.

Cirerer, el gorg del

A la ribera de Ballera.

Civadera, el còrrec de la

«Ravin de la Cibadère» (AR *Cad.* 1980).

Desemboca a la dreta del còrrec de Puignau. A Ceret trobem un *serrat de la Civadera* (TARRIS).

Claret, can

Cortal a les Embauçades, a l'E de la carretera que va als Banys. Va pertànyer a can Trilles i després a cal Cantaire Vell. El trobem com a antropònim en els dos primers documents citats.

«Claret» (COSTA 1931); «Claret, Vincent, cortal de can Trilles» (AR Mat. Cad., 1955); «Can Claret» (AR *Cad.* 1980); «Can Claret» (Mapa IGN 1991).

Clauets o Clouets, els [kluéts]

Camp a l'esquerra de la ribera del Molí.

Closa, la

És el nom d'una collada a occident del mas Perer de Ceret; hi passa el camí que va a can Taquí.

També és una peça de terra a Puignau, al S del mas.

Clot, el

«Loco vocato al Clot» (*Capb.* 1, 1377); «Loco vocato al Clot» (*Capb.* 2, 1407); «Loco vocato lo Clot» (*Capb.* 3, 1597); «Una pessa de terra nomenada lo Clot» (*Capb.* 6, 1700); «Lo Clot» (*Capb.* 9, 1772).

Terra del mas Noguer, a Buçac.

Clot, el pas del

«Jusques a la jassa den Rodor tornant serrat avall jusques au pas del Clot» (*Capb.* 9, 1772).

A la part més meridional del municipi, no lluny de la partió amb Ceret.

Clota

«R[aimund]us Clota de Bossacho» (*Capb.* 1, 1377).

Clota, la

Mas desaparegut enmig del bosc, a la dreta de la ribera Ampla, prop de la ratlla de Montboló. Un document del segle xv menciona la *mina de la Clota*.

«Mansi [...] den Clota» (*Capb.* 1, 1377); «Mansi den Clota» (*Capb.* 2, 1407); «Mas Clota» (*Capb.* 6, 1700); «Mansi Clota» (*Capb. Campr.* 2, 1722); «Une pièce de terre dite la Clota» (*Estim.* 2, 1751); «Lo casal de la Clota» (*Capb. Campr.* 5, 1772); «Mas de la Clote» i la secció «La Clote» (*AR Cad.* 1823).

Existeix una peça de terra homònima a can Crastes:

«La Clota» (*Capb.* 4, 1656); «La Clota» (*Capb.* 9, 1773).

Als pobles veïns de Montboló i Montalbà apareix citat també aquest topònim.

«Un mener en lo terme de Montbaulo lloch dit les montanyes de la Clota» (BP ALART, 1544); «Mas de la Clota quod habeo in dicto termino de Monte Albano [...] ripariam de la Fargua de Monte Albano» (BP ALART, 1557).

Clota, el casal del Molí del Mas de la

«Lo casal del moli del mansi de la Clota» d'Antoni Oliver (*Capb. Campr.* 2, 1722); «Lo casal del moli de la mettairie de la Clota» (*Capb. Campr.* 5, 1772).

Clota, el còrrec de la, o el comal de la Clota

Es tracta del que l'AR *Cad.* 1823 anomena *còrrec de Rocagelera*. Baixa a la ribera Ampla passant a l'esquerra de la Clota.

«Correch dit de la Clota» (*Capb.* 6, 1701); «Comall de la Clota» (*Capb. Campr.* 2, 1722).

Clots, els

«Los Clots» (*Capb.* 6, 1700); «Los Clots près la maison du mas Castaillet, penya del Roc au milieu» (*Capb.* 9, 1772).

Coderc

«François Coderch» (*Capb. Cer.* 3 [escrit en data posterior però es refereix a l'any 1637]); «Anne Coderch» (*Capb.* 4, 1656); «Martin Couderc» (Cens 1841); «Jean Coderch» de Buçac (Cens 1886); «Coderc» (COSTA 1931).

No creiem que hi pugui haver cap relació entre els Coderc del segle XVII, propietaris de can Bertran*, amb els altres, atès que l'heretara del mas, Anna, es va casar amb Joan Ribes, i fins i tot el mas va canviar de nom.

Coll

«Johannes Colli» (*Capb.* 2, 1407).

Coll, el mas, i el cortal i l'oliveda d'en Coll

«Loco vocato al cortall den Coll» (*Capb.* 1, 1377); «Lo cortal del Coll» i «La oliveda den Coll» (*Capb.* 4, 1656); «Jean Antoine Alday [...] possedant lo mas Coll et autres mettairies» (*Capb. Cer.* 3 [escrit en data posterior però es refereix a l'any 1656]); «Mas Coll [...] dit mas entra les parets eo murallas de dit castell» i «La oliveda antigament dita la oliveda den Coll» (*Capb.* 6, 1700); «Terres du mas Coll» de «Jean Antoine Alday» i «Olivette, anciennement oliveda d'en Coll» (*Capb.* 9, 1772).

A tocar del castell. És el nom anterior del *mas de n'Aldai**.

Collada, el còrrec de la

«Ravin de la Coullada» (*AR Cad.* 1823).

Baixa del coll al S dels Argelers i acaba a la dreta de la ribera de Reiners.

Collell, el

«Via publica del Collell» (1597, paper separat dins *Capb.* 6); «Corracho del Collell» (1633, paper separat dins *Capb.* 6); «Via publica del Collell» i «Correch del Collell» (*Capb.* 4, 1656); «Al serrat del Coleill» (*Capb.* 9, 1772).

La localització d'aquest *Collell*, no lluny del castell de Reiners, fa pensar en una confusió amb *Collet*, amb el qual alterna en un mateix capbreu.

Collet

«Pierre Cautres, Couillet» (*Mat. Cad.*, 1834).

Collet, el¹, o el collet de Reiners [əl kułét]

Coll entre Canadell i la Farga; hi passa el camí, ara carretera, del castell de Reiners als Banys.

V. t. *Sant Pau, el collet de*.

«Lo Cullet» (Not. F. Ribes T, 1637); «Lo puig que es mes prop del Collet den Day, que era den Vilasecha» i «Cami del Collet» (*Capb.* 4, 1656); «Lloch dit lo Collet de Raïnes» (*Capb.* 6, 1704); «Al Collet de Reynes» (*Capb.* 8, 1721); «Al Collet de Reynes ou Escarpich» (*Regis.*, 1754); «Lieu dit lo Collet de Reïnés» (*Capb.* 9, 1773); «Le Couillet» (Secció de l'AR *Cad.* 1823).

Collet, el²

Mas al collet de Reiners, a peu de carretera. El 1834 «Pierre Cautres, Couillet» (*Mat. Cad.*) posseeix una casa al Collet.

«Mettairie del Collet paroisse du Vila» (AR Parr., 1741); «Maison d'habitation dite al Collet» (APVB, 1836); «El Collet» (Cens 1886); «El Collet» (Cens 1906); «Le Collet» (Mapa IGN 1991).

Collet, les feixes del, i el còrrec del Collet

«Corracho vocato del Collet» (*Capb.* 4, 1656); «Las feixas del Collet» (*Capb.* 6, 1700); «Feixas del Coillet» (*Capb.* 9, 1772); «Partie dite Fexes aux alentours de dite maison» [del Collet] (APVB, 1836).

Collet Fondo, el

Entre Pera Bassa i el coll del Faig.

Colom, el roc d'en

Fa frontera amb Ceret, entre el gorg de les Anelles i la Marigona.

«Roc d'en Couloum» (AR *Cad.* 1823).

Coloma, la font de

Es troba quasi al cim de la serra, al S de la Muntanyola.

«Foun de Couloume» (Secció de l'AR *Cad.* 1823).

Colomer, el mas

«[...] den Colomer» (*Capb.* 2, 1407); «La masada del mas Colomer» (Not. P. Mas, final segle XVI); «Mas Colomer [...] en lo terma de Ceret» d'Anna Maria Anglada de Reiners (*Capb.* 6, 1701).

Era de Ceret, entre el mas Perer i can Guix.

Colomina, la

«La Colomina» (*Capb.* 4, 1656); «La Colomina» (*Capb.* 6, 1701).

A Sant Pau.

Colomina, el còrrec de la

Al Vilar, entre el còrrec de la Vinya Rodona i la Palmera.

V. t. *Vilar, la colomina del.*

«Corracho de la Colomina» (*Capb.* 4, 1656); «Corrach dit de la Colomina» (*Capb.* 6, 1701); «Correch de la Colomina» (*Capb.* 9, 1772).

Colomines

«Pierre Colominas brassier né à la Bayol [la Vajol, Alt Empordà] en Catalogne dom. à las Illas» (AR Parr., 1814); «Pierre Corominas» (Not. F.

Comp., 1817); «Joseph Colomines» (Cens 1841); «Pierre Colomines» (*Mat. Cad.*, 1862); «Gabriel Colomines» (Cens 1886); «Gabriel Colomines» (Cens 1906); «Colomines» (COSTA 1931).

Colomines, les

«Aliam petiam terre vocatam las Colominas y los Argeles» (*Capb.* 4, 1656); «Terra [...] al veinat de St. Vicens y anomenada las Colominas y los Argeles» (*Capb.* 6, 1701); «Las Colominas et los Arjales» (*Capb.* 9, 1772).

V. t. *Argelers, els*.

Coma, el camp de la

«Lo cam de la Coma» a Buçac (*Capb.* 6, 1707); «Lo camp de la Coma» (*Capb.* 9, 1773).

Peça de terra de n'Hialguer, entre Puig de Llunes i la Gaubera.

Coma d'Oliva, la

«Coma doliva» (*Capb.* 1, 1377); «Loco vocato Coma doliba» (*Capb.* 2, 1407); «Coma doliva» (*Capb.* 4, 1656); «Lloch dit coma de Oliva» (*Capb.* 6, 1701); «Bois roreda au Comu de l'Olive» (*Capb.* 9, 1773).

Peça de terra al Vilar.

Coma llobra

«Loco vocato Coma Lobrega» (*Capb.* 1, 1377); «Loco vocato Coma lobrega» (*Capb.* 2, 1407); «Loco vocato Comalobrega» i «Corracho de Comallobra» (*Capb.* 4, 1656); «Lo corrach dit de Comallobra» a Pla de Corts (*Capb.* 6, 1700); «A la ribera dita de Comallobrega [...] ve del bac de la Borrassa» [corregit *Porrassa*] (*Capb.* 6, 1701); «Clot de Comallobra» (*Capb.* 6, 1703); «Muntant Comallobra amunt» (*Estim.* 2, 1746); «Riviere de Comallobra» i «Correch de Comallobra» (*Capb.* 9, 1772).

És la ribera que baixa del bac de la Porrassa, però ningú ja fa servir aquest nom (AR *Cad.* 1823: «de las Pignateres», Mapa IGN 1991: «Riv. de Calsan»). En diuen *ribera de Can Taquí, de Pla de Corts* o *del Mas Patau*, segons el mas per on passa.

Coma Truitera

«Cumbam vocatam Truitera» (BP ALART, 1568); «Coma Truitera» (*Capb.* 4, 1656); «Et monte par Come Truitera» (1667, paper separat dins *Capb.* 6); «Lieu dit. Comatruitera» (*Capb.* 7, 1711); «Et de ditte Come Truitera descend a la fontaine de Cibona» (Not. Angl., 1714)

Comes, les

«Loco vocato les Comes» (*Capb.* 2, 1407); «Camploch dit las Comas» (*Capb.* 6, 1701).

Els campbreus situen aquest camp als voltants de la Muntanyola.

Comptador, el roc del

Entre el roc de la Fraussa i el ras del Moixer, a la frontera amb Maçanet.

Comú, el

«Le Commun de Reýnés» (*Capb.* 9, 1772); «Le Communal» (Secció de l'AR *Cad.* 1823).

Bosc a la part més meridional del terme. És una franja estreta i llarga que limita a l'E amb Ceret i al S amb Maçanet de Cabrenys.

El refrany local diu «Qui serveix al comú, serveix pas ningú».

Conqueta, la

V. *Puella*.

Copa¹

«Bartholomeus Copa» (*Capb.* 2, 1407).

Copa²

«Pierre Ballu dit la Cupa» (St. Vi. *Etat*, 1755).

Copa, la, i la femada, la ribera i la serra de la Copa [kúpə]

Mas del qual encara es conserva el nom i algunes parets. Segons el Cens 1906 era habitat. A la dreta de la ribera de Reiners, sobre la pista que va a la Muntanyola. Hi puja un caminet estret que s'agafa abans de passar el pont de la ribera. Després de tants de segles amb el mateix nom, els assessors catalans del Mapa IGN 1999 —suposant sense cap fonament que es tractava d'un derivat del francès *couper*— li han aplicat una traducció inventada al català i l'han rebatejat «la Tallada». La mateixa «carnisseria» ha sofert el topònim de Cortsaví *serrat des Bouchères*, en francès (V. *Boixedes, les*), en ser corregit a la *Gran geografia comarcal de Catalunya* per «serrat de les Carnisseres»!

«Femata vocata den Copa» (*Capb.* 2, 1407); «Un mas ab dues bordes lo qual mas se anomena la Qope y dites bordes la una al Soler y l'altra al Renoer» (BP ALART, 1528); «Mas de la Copa» de Francesc Carbonell (Not. J. Mas, 1577); «Manso de la Cupa» (Not. O. Torr., 1591); «Nuncupata lo mas Copa» de «Hieronim Carbonell» i «Serra de la Copa» (*Capb.* 4, 1656); «La

masada de la Copa» (*Estim.* 1, 1692); «La serra del Sole que presentament se anomena la serra de la Copa» (*Estim.* 1, 1693); «La femada den Copa» i «La ribera de la Copa» [un altre nom per a un tros de la ribera de Reiners] (*Capb.* 6, 1699); «Mas de la Copa» de Josep Carbonell (*Capb.* 6, 1701); «Mas de la Copa» d'«Antoine Alday», «La femada den Copa» i «Rivière de la Coupe» (*Capb.* 9, 1772); «Fermier de la Coupe» (*Co. Repar.* 2, 1788); «Mas Alday» i la secció «La Coupe» (*AR Cad.* 1823); «La Coupe» (Cens 1906).

Cosme, can [kójmə]
Un altre nom de *can Vila-seca**.

Cossi, el gorg del
A la ribera de Ballera, aigües avall del gorg de les Anelles.

Costa (actualment, escrit **Coste**)
Un dels llinatges més antics del Vilar. Curiosament, no es veu en el fogatge del 1496. Malgrat que persisteixi des de l'edat mitjana fins ara, després de l'any 1703 creiem que no es tracta de la mateixa família, ja que a partir d'aquesta data els Costa del Vilar desapareixen.

«Mansus qui fuit Vallespini de Costa de Villari» (BP ALART, 1267); «Vallespinio Costa de Sta. Maria de Villari» (BP ALART, 1301); «Guillermus Costa [...] de Villari» (*Capb.* 1, 1377); «Guillermus Costa de Villari» (BP ALART, 1390); «Guillermus Costa» del Vilar (*Capb.* 2, 1407); «Pe. Costa» del Vilar (ACA Focs 1515); «Petrus Costa de Vilario» (*Capb. St. Vi.* 1, 1516); «Anthonius Costa» i el seu fill Pere Costa, del Vilar (Not. J. Mas, 1557); «Rafael Costa de Vilario» (*Capb.* 3, 1597); «Francesch Costa del Vilar» (AC Comptes, 1626); «Pierre Costa du Vilar» (*Capb. St. Vi.* 3, 1703); «Rafel Costa» (AR Parr., 1743); «Joseph Costa dit d'en Torné» (St. Vi. *Etat*, 1755); «Joseph Costa» (*Co. Repar.* 1, 1778); «Gauderique Coste et Llinas» (Not. F. Comp., 1817); «Coste» (Cens 1841); «Jean Coste» (Cens 1886); «Damien Coste» (Cens 1906); «Coste» (COSTA 1931); «Coste» (*Annuaire* 1995).

Costa, el camp de la
«Lo camp de la Costa» (*Capb.* 3, 1597); «Lo camp de la Costa» (*Capb. St. Vi.* 2, 1628).

Al Vilar.

Costa, el camp del Pla d'en
«Camp del pla den Costa» de Guillem Costa del Vilar (*Capb.* 1, 1377); «Lo camp del pla den Costa antiquitus erat de la Palmera» de «Baldilius Gener» (*Capb. St. Vi.* 1, 1516); «Lo camp del pla den Costa» (*Capb.* 3, 1597); «La

vinçassa den Gener y antigament lo camp del pla den Costa de pertinències de la Palmera» (*Capb.* 6, 1699); «La vinçassa del pla d'en Costa» (*Capb.* 9, 1772).

Costa, la femada d'en, i la garriga i el mas d'en Costa

«Lo mas den Costa del Vilar» de Guillem Costa (*Capb.* 1, 1377); «La femada den Costa», «Garriga den Costa» i «Lo mas den Costa del Vilar» (*Capb.* 2, 1407); «La femada den Costa» (*Capb.* 6, 1699); «Mas Costa del Vilar» (*Capb.* 6, 1701); «La femada den Costa» i «Borda Costa del Vilar» (*Capb.* 9, 1772).

Al Vilar, prop de l'església. Sembla que es refereix a la casa que s'anomenarà després *mas d'en Cadena**.

Costa Roja

«Alia garriga a Costa Roja» (*Capb.* 1, 1377); «Loco vocato Costa Roiga» (*Capb.* 2, 1407); «Costa Roja» (*Capb.* 6, 1701).

Terra desconeguda a la Muntanyola.

Cova, el pas [del Roc] de la

«Fins al pas del roch de la Cova» (*Capb.* 6, 1700); «Pas de la Cova» (*Capb.* 9, 1772).

A la ribera Ampla.

Coves, les

Peça de terra a la dreta de la ribera del Molí. Ens expliquen que el nom li ve d'unes coves de guilles situades a sobre.

Crastes

«Joanis Crastas alias Gasco» (*Capb.* 3, 1597); «Joan Jauma Crastas fill de Joan Crastas y Margarida» (Not. Comp. CM, 1622); «Francisco Crastas» (Taxa, 1643); «Joseph Crastas pages» fill de «Francesch Crastas» (*Estim.* 1, 1694); «François Crastas» (*Capb.* 7, 1712); «Jean Crastas» (*Capb.* 9, 1772); «Jean Crastas» (*Co. Repar.* 2, 1788); «Jean Crastas de Reynes» (Not. Julià, 1805); «Thadée Crastes» (Cens 1841); «Jean Crastes» (Cens 1886).

Família resident a la vall de Buçac que ha donat origen a diversos topònims.

Crastes, can, i el bosc d'en Crastes, i la garriga i el solà de Can Crastes

A l'esquerra de la ribera Ampla i a ponent del puig Llober, un camí hi puja, però de la casa no en queden ni els fonaments; se'n van arrencar totes les

pedres per a construir-ne una de nova que, finalment, no es va fer. Es pot veure el cartell «Can Crastes» al trencant de la carretera. En època medieval era el *mas d'en Montada**. El 1516 pertanyia a Sebastià Fabre i el 1597 a Joan Fabre, la néta del qual, Margarida, va casar-se amb Joan Crastes.

«Garriga dicti Crastas» (*Capb. St. Vi. 2, 1628*); «Lo mas y terras den Crastas» (*Capb. 4, 1656*); «Bosch dit den Crastas» (*Capb. 6, 1700*); «Mas den Crastas [...] en lo lloch dit a Bussach [...] de present possaeix Pere Baixes pages de Montbolo» (*Capb. 6, 1701*); «Terres de la mettairie den Crastas» (*Capb. Cer. 6, 1724*); «Mas den Crastas» (*Estim. 2, 1752*); «Mettairie den Crastas anciennement den Montada» de Pierre Baixés de Montboló, «Lo sola den Crastas» i «La solana den Crastas» (*Capb. 9, 1773*); «Mas Bachés» (*AR Cad. 1823*); «Mas Crastres» (*Cens 1886*).

Crastes, el còrrec de Can

També anomenat *còrrec de les Guillateres**. Entre el Vilar i Buçac, va a parar al Tec per l'esquerra.

«Ravin du mas d'en Crastres» (*AR Cad. 1823*).

Crastes, la font de Can

És l'únic que queda al lloc on era la casa.

«Une garrigue sur la fontaine de dite mettairie [den Crastas]» (*Capb. 9, 1773*).

Crastes de Dalt, can, o can Crastes Vell

És a la dreta del còrrec de Can Crastes, uns quants metres més amunt de can Crastes. S'hi arriba per la carretera de Tellet i no per la ribera Ampla.

«Mas d'en Crastes» (*AR Cad. 1823*).

Crastotes, can

Un altre nom de *can Gelera**.

Creu, la

Coll que també figura en els documents amb les denominacions de *coll de l'Olin** o *coll de les Llaques**, i en el *Capb. 4, 1656*, «Coll del Auli». Al S del puig d'España. Hi passa el vell camí que va a Ceret i la carretera que va a la Muntanyola i al mas Patau. Hi trobem tres cases, dues més antigues i una que s'ha construït al segle xx. En el cadastre del 1823 consta com «Mn. Tombatoure», la qual cosa pensem que és un error de transcripció per *Bonaventura* (en el *Capb. 9, 1772*, Bonaventura Guisset posseeix una peça de terra a la creu del Ginebre on «il a bâti une petite maison»).

«Cami qui va al coll de la Creu del Ginebra, ȳ antes dit lo coll del Auli, al terma de Montalba» (*Capb.* 6, 1700); «La Creu del Ginebra avant al coll del Auli» (*Capb.* 9, 1772); «Creou del Ginebre» (*AR Cad.* 1823).

Creu, la garriga de la

«La garriga de la Creu» (*Capb.* 4, 1656); «La garriga de la Creu» (*Capb.* 9, 1772).

Peça de terra de can Crastes.

Creu al Castell, el camí de la

El camí de Ceret a Reiners passava per la Creu abans d'arribar al castell.

«Cum camino qui va del coll del Oliu ad castrum de Reÿneriis» (*Capb. St. Vi.* 1, 1516); «Cami qui va de dit castell a la creu del coll del Ginebra ȳ antes del coll dit del Auli» (*Capb.* 6, 1700); «Chemin qui va du chateau a la croix del coll del Ginebre» (*Capb.* 9, 1772).

Creu [de la Serra] d'en Pagès, la

La Creu d'en Pagès és un coll al camí que va de Buçac a Palaldà.

«Croix den Pages» i «Croix de la serre den Pages» (*AR Cad.* 1823).

Creu d'en Sales, la

Podria referir-se a la Creu del Bac*.

V. t. *Vilar, la serra del.*

Creu del Bac, la

És el nom que rep el coll per on passa la carretera del Vilar a Tellet i al mas del Bac. Podria ser el «collum de Batalia» esmentat com a límit de l'església de Santa Maria del Vilar en el moment de la seva consagració l'any 1114 (BP ALART).

Creueta, la

Coll entre l'església de Sant Vicenç i el veïnat del Castell. És la cruïlla principal del poble de Reiners on conflueixen la carretera que ve del Pont de Reiners i va cap al Collet i la que puja a la Creu i a la Muntanyola.

Cristòfol

«Joan Pera Tixador ats Cristofol» té una peça de terra al «lloch dit lo Lloret y tinch una casa novament construhida» que confronta a cers amb el «cami de Ceret al castell de Raÿnes en passant per la montanÿa» (*Capb.* 6, 1701); «Jean Pierre Tixador ats Cristofol» (*Capb.* 8, 1721); «Pierre Alday

ats Cristofol» (AR Parr., 1746); «Pierre Alday dit Christofol» (St. Vi. *Etat*, 1755); «Pierre Alday surnommé Christoffe» (*Capb.* 9, 1772).

V. t. *Tixador*.

Cristòfol, can [kristófu]

Mas a l'E de la Creu i al S del vell camí de Ceret. L'origen d'aquest topònim es troba en el nom de bateig i després renom dels propietaris als segles XVII i XVIII.

V. t. l'antropònim anterior.

«Au mas Christofol» (AR Parr., 1818); «Can Cristoffe» (Cens 1886); «Can Cristofoul» (Cens 1906); «Mas Cristophe» (AR *Cad.* 1980).

Cristòfol, el còrrec de Can

Passa al costat del mas i baixa fins a la ribera de Can Casals.

«Ravin d'en Cristophe» (AR *Cad.* 1823).

Cucut, cal

Nom de casa del veïnat del Castell.

Dalt, el veïnat de

Al Vilar, arran del còrrec de la Vinya Rodona. Anomenat també *el veïnat de la Pocafarina*. En el cadastre de 1823 era un mas dividit en dues cases. A principis del segle XX el trobem repartit en cinc propietaris: *can Sererols**, *can Bartomeu**, *ca la Jauma**, *ca la Rostanya** i *can Truquets*. També pertany al veïnat una antiga pallera, restaurada i eixamplada, anomenada *ca la Marta** o *can Lanes*. Tot ens fa pensar que antigament era el *mas d'en Fitor**.

Dama, el molí d'en (< Darma?)

A la ribera Ampla, fora del territori de Reiners, a l'aiguabarreig amb la ribera de Sant Marçal, a uns 500 m més amunt del molí d'en Vilar*.

A Palaldà hem localitzat l'antropònim.

«Felix Darma» (AP Ros., 1746); «François Darma Castell» (*Capb.* 9, 1773).

Danyach

Nom d'aspecte occità. Recollit a la pàgina web club.telepolis.com/genedan/base/base.htm, «Généalogie Danyach», a St. Paul (Corrèze), cap al 1655: «Daniac, Leonard», i a Tellet, el 1659: «Danyac, Joan Pere».

«Pera Danÿach» (1662, paper separat dins *Estim.* 1); «Antoni Danÿach» (*Capb.* 6, 1701); «Paul Danyach» (St. Vi. *Etat*, 1755); «Joseph Danyach» (Cens

1841); «Jean Danyach» (Cens 1886); «Jean Danyach» (Cens 1906); «Danyach» (COSTA 1931); «Danyach» (*Annuaire* 1995).

Debusí (actualment, **Dabouzy**)

«Andre Debouzi de Quanadeil» (*Co. Mem.*, 1724); «Dabusi» (AR Parr., 1739); «Andre Debuzi» (*St. Vi. Etat*, 1755); «André Debuzÿ» (*Co. Repar.* 2, 1788); «Andre Dabosy» (Cens 1841); «Vincent Dabousy» (Cens 1886); «Jean Dabouzy» (Cens 1906); «Dabousy» i «Dabouzi» (COSTA 1931); «Dabouzy» (*Annuaire* 1995).

Debusí, can

Nom d'un mas a Canadell, partit en dues cases: una s'anomena *ca la Teresina* i l'altra *ca la Degusta* [dəyústə]. El 1847 era de «Dabouzy, André, ex-maire» (*Mat. Cad.*).

«M. Dabousi» (AR *Cad.* 1823).

També s'havia anomenat així *can Nie**.

«Mas Dabouzy» (AR *Cad.* 1980).

Degust

Segons l'explicació popular, quan el convidaven, l'home deia sempre: «Me ven pas de gust».

«Jean Erre, ep. Bourrat, dit Dagoust» (AR *Mat. Cad.*, 1914).

Degust, can [dəyúst]

Casa al nucli del poble de Reiners, a tocar del còrrec de Llabó. És un restaurant.

Degust Vell, can

Nom d'una casa del veïnat de Canadell a tocar de cal Guillé.

Dejaula

«Jaume de Jaula» [no se sap si era de Ceret o de Reiners] (AC Parr., 1626); «Jacques Dejaula» (AR Parr., 1740); «Jaques Dejaula fermier de la metairie de la Montanyola» (*Estim.* 2, 1748); «Jacques Dejaula» (*Capb.* 9, 1772); «Jaques Dejaule» (*Co. Repar.* 2, 1788); «François Dejaule [...] métayer [...] fils d'autre François Dejaule [...] au mas de la Muntagnola» (AR Parr., 1823); «Bonaventure Dejaule» (Cens 1841); «Jean Dejaule» (Cens 1886); «François Dejaule» (Cens 1906).

Hem vist recollit a Prats de Molló «Joan Dejaula carnisser de dita vila de Prats de Mollo», el 1617 (Not. Fran.), i «Joan De Jaula» el 1621 (COLOMER).

Dela, can (< Adela)

Nom de casa del poblet del Vilar, al N del veïnat de Dalt. També s'anomena *cal Ferrer* i *mas de la Cigala*. Segons el Cens 1906, hi vivien els esposos «Adèle Noell» i «Jean Farrer».

Delclòs o Delcròs

«Joseph Delcros» (AR Parr., 1774); «Raymond Delclos cercleur né à Serrallongue domicilié à Reynés [...] au pont de Reynés» (AR Parr., 1813); «Jean Delclos» (Cens 1841); «Jean Delclos» al Vilar (Cens 1886); «Thérèse Delclos» al Vilar (Cens 1906); «Delclos» i «Delos» (COSTA 1931); «Delclos» i «Delcros» (*Annuaire* 1995).

El cognom *Delcros* ja era als Banys a mitjan segle XVII, i *Delclos*, a final del mateix segle (CAILLIS).

Destral, el gorg de la, i la ribera del Gorg de la Destral

«Ripparia del gorch de la Destral» i «Guorch vocato de la Destral» (*Capb.* 1, 1377); «Guorch vocato de la Destral» i «Ripparia del gaorch de la Destral» (*Capb.* 2, 1407); «La ribera del gorc de la Destral» (*Capb.* 6, 1703); «Riviere du gorch de la Destral» (*Capb.* 9, 1772).

Relacionada, en els capbreus, amb el mas d'en Bertran i al costat de les terres de la Maura de Ceret. Podria ser un altre nom de la *ribera de Ballera*.

Deu Calda, la

V. *Calda, la font*.

Deus [d'en Guix], la font de les

A tocar de Ceret, al S de la Marigona.

«Fontaine ditte de las Deus den Guix» (1667, paper separat dins *Capb.* 6); «La fontaine ditte de las Deus den Guix» (Not. Angl., 1714); «Foun de las Deux» (AR *Cad.* 1823); «Fontaine de las Beux» (Mapa SCE, 1987); «Font de les Dous» (Mapa ICC, 1992).

Deutaner

«March Deutaner» (*Commun.*, 1787); «March Deutané» (*Co. Repar.* 2, 1788); «Joseph Dautaner» pare de «March Dautaner» (AR Parr., 1795).

Dimoni, el gorg del

A la ribera Ampla. Uns 150 m amunt de n'Hialguer. Segons els nostres informants, feia una cova a sota que anava a sortir al camp de les Basses de Palaldà.

Dolls, el quer dels

«Doils» (*Capb.* 1, 1377); «Quer dels Doils» (*Capb.* 2, 1407); «Lloch dit al quer dels Dolls» (*Capb.* 6, 1701).

A la Muntanyola.

Domènec

«G. Domingo» (BP ALART, 1279).

Guillem Domènec és citat en un altre document dels ADPO (1B19) entre els anys 1292 i 1294.

Dona, la cova de la

Galeria d'una dotzena de metres, prop la font Calda. Sembla que havia servit d'ossari a l'edat del coure (uns dos mil anys aC). S'hi ha trobat diferents restes prehistòriques que són al Museu Arqueològic de Ceret. També és coneguda com *cova de les Encantades*.

Dona Morta, el còrrec de la

«Loco vocato lo correch de la Dona Morta o la ribera de Reÿnes» (*Capb.* 4, 1656).

Dones, la font de les

A l'E del Mondony, en una corregada fonda al peu del camí dels Banys a Riubanyes.

«Font de las Donas» (Mapa IGN 1991).

Dunyach

«Patlarÿ Duniach» (*Co. Repar.* 2, 1788); «André Dunÿac [...] fils de Jaques Dunÿac [...] de la commune de Prats de Muillo» (AR Parr., 1797); «Dunÿach» (*Mat. Cad.*, 1876); «Dunyach» (1914); «Dunyach» (*Annuaire* 1995).

A Prats de Molló, Colomer cita «Miquel Dunyach» el 1651.

Duran, el camp d'en

A la vall de la Palmera, a tocar del molí d'en Rei. Hi ha cirerers perduts i bardisses. A *Mat. Cad.*, 1889, és d'«Henri Durand» de Ceret.

Eixalà

«Petrus Exala» (*Capb.* 1, 1377); «Petrus Exalani» (*Capb.* 2, 1407); «Petrus Exala» (Not. Morer, 1430).

Eixalà, l', i el còrrec, la font i el puig de l'Eixalà

Mas en ruïnes (al seu davant hem aconseguit veure, no fa gaire, el cartell amb el nom) al NE del coll de l'Erola, al peu d'un gran daltabaix on passa la ribera del Mas Patau (anomenada anys enrere *de l'Eixalà*). El 1906 encara era habitat.

«Masada vocata den Exala» de Pere Eixalà i «Loco de puig dexala» (*Capb.* 1, 1377); «Mansata vocata den Exala» i «Puig dexala» (*Capb.* 2, 1407); «Lo mas Axalá que poseheix Joan Casals» (*Capb. Cer.* 4, 1637); «Mas del Axela» de Pere Casals (*Capb.* 4, 1656); «Mas dirruhit ab sas terras [...] dit lo mas Axala [...] ab la ribera dita del Axala» i «Mas Aixalá» de Joan Pera Cantenys (*Capb.* 6, 1701); «Borde Axala» (*Capb.* 8, 1721); «Deux bordes démolies [...] l'Axala [...] Grabuleda» de «Jacques Sodrias» d'Arles, i «Rivière Axala» (*Capb.* 9, 1772); «Fermier de la Xala» (*Co. Repar.* 2, 1788); «Can Guich» [es refereix al propietari «Louis Baches del Guich»] (*Mat. Cad.*, 1842) i la secció «L'Echala» (*AR Cad.* 1823); «L'Echalar» (*Mat. Cad.*, 1879); «La Chala» (*Cens* 1906).

Elisa Nuta, ca l'

Casa del Pont de Reiners.

V. t. *Nuta, la font d'en*.

Embauçades, les

Precipici entre el serrat Cantaire i el Tec; hi passa la carretera principal.

«Lambausada» (*Capb.* 1, 1377); «Loco vocato lambausada» (*Capb.* 2, 1407); «Lloch dit las Anbausadas» (*Estim.* 1, 1692); «La Embausada» i «Las Embausadas» (*Capb.* 6, 1700); «Au pas des enbaussades» (*Commun.*, 1760); «Las Embaussades» (*AR Cad.* 1823).

Embauçades, el còrrec de les

A la dreta del Tec, entre l'Azemar i les Embauçades.

«Ravin de las Embaussades» (*AR Cad.* 1823).

Encantades, la cova de les

V. *Dona, la cova de la*.

Era, el camp de l'

«Lo camp de la Hera, antigament la femada den Gras» (*Capb.* 6, 1700); «Lo camp de la Hera, anciennement la femada den Gras» (*Capb.* 9, 1772).

Topònim pretèrit que designava una peça de terra entre el castell i la ribera de Reiners.

Ermaris, el còrrec del Roc dels

«Ravin du roc des Armaris» (AR *Cad.* 1823).

A la dreta de la ribera de Reiners i del Mas Nou.

Ermaris, el roc dels

És una roca gran, uns cent metres a sota de la serra, entre Pera Bassa i coll de Padern.

«Roc dels Armaris» (AR *Cad.* 1823).

Ermedà, la castanyeda de l'

Joan Coromines cita la *castanyeda de l'Ermedà* al SO del poble de Reiners (OC, vol. IV, p. 85). Relacionada amb l'antropònim següent, deu referir-se a les *castanyedes de la Muntanyola**.

Ermedà, el mas

«Den Ermeda» (*Capb.* 1, 1377); «Den Ermeda» (*Capb.* 2, 1407); «Vos venc dos masos la un apellat lo mas del Armada y laltre Laulinell» (BP ALART, 1528); «Mansi del Armada» (BP ALART, 1544); «Cum terris mei mansi del Armada» (*Capb.* 4, 1656); «Mas Armada» (*Capb.* 6, 1701).

No identificat. Descrit en els documents a prop de la Muntanyola.

Erola, l'alzina de l'

Al coll de l'Erola. D'aquesta alzina immensa només queda avui dia el tronc tallat.

Erola, el coll de l'

Coll entre la ribera del Mas Patau i el còrrec de Llabó; hi passa el camí que porta al mas Patau.

«In collo de Serola» (*Capb.* 1, 1377); «In collo de Serola» (*Capb.* 2, 1407); «Et cum collo de larola» (Not. Calvo, 1554); «Collo vocato de la Arola» i «Coll de la Arola» (*Capb.* 4, 1656); «Coll de Larola» (*Estim.* 1, 1693); «Lo coll [...] dit de la Arola» (*Capb.* 6, 1700); «Coll de la Arola» (*Capb.* 9, 1772); «Coll de la Ruole» (Mapa SCE, 1987); «Coll de la Ruole» (Mapa IGN 1991); «Coll de la Ruola» (Mapa ICC, 1992); «Coll de la Riola» [lamentable intent de traducció al català] (Mapa IGN 1999).

Erra

«Domingo Erra pages del mas Puignau, natural de Fontanills» [es refereix, aparentment, a un veïnat del terme d'Arles] (Proc. 1, 1670); «Josep Erra»

(AC Parr., 1684); «François Erra» (Not. Comp. I, 1702); «Thomas Erra» (AR Parr., 1740); «Jean Erra» (St. Vi. *Etat*, 1755); «Jean Erra» (*Capb.* 9, 1772); «Joseph Erre» (Cens 1841); «Raphael Erre» (Cens 1886); «Pierre Erre» (Cens 1906); «Erre» (COSTA 1931).

Escaleres, les

«Corracho de las Escaleras mediante» (*Capb.* 4, 1656); «A meridie ab las Escaleras de la Montanyola» (*Capb.* 6, 1699); «Lloch dit las Escaleras a la ribera de Aiguas Caldas» (*Capb.* 6, 1701); «Las Escaleras de la Montanyola» (*Capb.* 9, 1772).

Nom desaparegut en els cingles de la Muntanyola. Els nostres informants, fent memòria, ens han explicat que només coneixien en aquest indret «les saleres» per donar sal als animals. A Montalbà, descobrim un topònim idèntic: «Sobre lo guorch de la Escalera» (BP ALART, 1557).

Escarrabill

És un malnom que va donar nom al mas i que, de retruc, l'han utilitzat els que hi han viscut. «Barcelo, Jérôme» i la seva dona «Anne Erre» eren els propietaris del mas, segons el cens de 1886. En el cens de 1906, es diu que la casa era ocupada per masovers.

«Jean Escarrabill» (*Estim.* 2, 1748); «Erre, Jaques, Escarrabill» (*Mat. Cad.*, 1836); «Pierre Erre fils, Escarrabeill» (*Mat. Cad.*, 1876); «Ohit a Reynès en l'any 1883 [...] Paraulas de l'Escarabille, muller d'en Gironi Barcelo dit Escarrabill, de Reynès» (*Revue Catalane*, 1909).

Escarrabill, l'

Mas a l'esquerra del coll de l'Erola, sota el camí que va a mas Patau. Podria tractar-se del nom posterior del *mas Grau**.

«Metairie dite Escarrabill» (AR Parr., 1816); «Escarrabill» (Cens 1906); «Mas Escarabill» (AR *Cad.* 1980); «Mas Escarabill» (Mapa IGN 1991 i Mapa ICC, 1992).

Escarrabill, la font de l'

A tocar del mas. Baixa de la Serreta.

Escarrapic, l', o la serra de l'Escarrapic, i la solana de l'Escarrapic o l'Esquerapic

Nom enigmàtic de la serra que va des del collet de Reiners, al S, fins al que ara s'anomena *el bosc d'en Trilles*, al N. En el Mapa IGN 1991 apareix com «Serrat Cantaire»*. També s'havia dit *serra de la Batalla**.

«Serra del Escarrapich» (Not. Comp. I, 1696); «Lo fil de la serra vulgarment dita de lesquerrapich» (*Capb.* 6, 1700); «Au lieu dit Lasterrapich» (APVB, 1724); «Serra del Asquerrapich» (*Capb. Arles* 1, 1741); «lieu dit Ascarrapich» (*Estim.* 2, 1746); «Serra del Esquerrapich», «Fil de la serra de Lasterrapich» i «Solana del Esquerrapich» (*Capb.* 9, 1772); «Pièce de terre dite de l'Ascarrapich a l'oratori» (APVB, 1804); «L'Escarapic» (AR *Cad.* 1823); «A l'Escarrapic» (APVB, 1827).

Escofet, el roc de l'

«Roc Escoffet» (AR *Cad.* 1823 i AR *Cad.* 1980).

Fa frontera entre Reiners i Maçanet de Cabrenys.

Antropònim existent a Maçanet i als Banyes al segle XVII (ROURA, 1999, i CAILLIS), i a Ceret el 1841 (COSTA).

Escòssia o d'Escòssia

«Montcerratus Descossia» (Not. P. Ribes, 1592); «Elizabet Escossia y Molas muller de Monserrat Escossia» (*Capb.* 6, 1707, però fa referència a l'any 1595); «Monserrat Descosia alias del Roig de Busacho» (*Capb.* 3, 1597); «Monsserratus Scossia» (Not. Estr., 1602); «Nos Montserratus Scosia agricola valle de Busach et Alisabet eius uxor» (Not. O. Torr., 1611).

Església, el camp de l'

«Lo camp de la Iglesia» (Not. Juanyes, 1644).

Al Vilar.

Espana, el puig d'

Entre la serra de Fossats i la Creu. Hem de remarcar que en cap document històric s'ha observat *-ny-* ni *-gn-*; per tant, aquest nom no té res a veure amb *Espanya* o *Espagne*, sinó que el creiem relacionat amb el nom d'origen germànic *Span*, que ha produït altres topònims, com *Rocaspana* o *Portaspana* (prop de Nîmes), i noms de persona, com *Bernat Spana*, notari a Perpinyà el 1343. El Mapa IGN 1999, que ha traduït al català les grafies francesitzades de l'edició anterior, cau en el fàcil parany i escriu «Puig d'Espanya».

«Puig Despana» (*Capb.* 4, 1656); «Puig de Espana» (*Capb.* 6, 1700); «Puig Despana» (*Capb. Arles* 1, 1741); «Lo Just ou puig Despana» (*Capb.* 9, 1772); «A la partie dite Puig Daspane» (Not. F. Comp., 1818); «Puig d'Espagne» (Mapa IGN 1991).

Espinàs, la font de l'

Entre el Tec i la carretera dels Banyes, prop de les Embauçades, abans d'entrar a la Farga. Està plena de bardissa.

Espinàs, el serrat de l'

Del cortal de Pla de Corts a la serra, a tocar del coll del Faig. La penya més alta es diu *punta de l'Espinàs*.

Esquerp, el camp de l'

A l'E de la font Calda i al SO de can Madern, actualment amb cirerers.

Estanyol, el còrrec de l', i el pla de l'Estanyol

Còrrec i boscos entre Reiners i els Banys, al N de l'Aguda. L'*Estanyol* ha donat nom a un barri de pisos a l'entrada del terme dels Banys.

«Comba den Stanyol» (*Capb.* 1, 1377); «Comba den Stanyol» (*Capb.* 2, 1407); «Camp del Estanyol» (*Estim.* 2, 1747); «Ravin de l'Estagnol» (*AR Cad.* 1823); «L'Estagnol» (Mapa IGN 1991).

Estaques, el camp de les

«Lloch dit lo camp de las Estacas» (*Capb.* 6, 1701).

Cap a puig d'Espana.

Esteve, la borda de n', i la font i les llaques de n'Esteve

«Borda vocata den Steve» de Pere Eixalà (*Capb.* 1, 1377); «Borda den Steve», «La font den Steve» i «Les laques den Steve» (*Capb.* 2, 1407); «Petrus Exela dominacionis de Rayneriis vendo vobis Barth. Masdamunt de Monte Albano quandam bordam meam vocatam del Steve sitam intus cellariam castri de Rayneriis» (BP ALART, 1416).

Topònims desconeguts.

Estudiant o Étudiant

«Gibrat, Pierre, dit Étudiant» (*Mat. Cad.*, 1843).

Fabre

«Petri Fabri de Rayners» (BP ALART, 1293); «Petrus Fabri» del Vilar (*Capb.* 1, 1377); «Petrus Fabri» del Vilar (*Capb.* 2, 1407); «Johanis Fabri de Raynerys» (*Capb. Palal.* 2, 1499); «Sabestianus Fabre de Bossacho» (*Capb. St. Vi.* 1, 1516); «Joannis Fabra de Busacho» (*Capb.* 3, 1597); «Bernat Fabra» (Not. Comp. T, 1620); «Joan Fabra» del Vilar (Taxa, 1643); «Antho-nius Fabre del Vilar» (*Capb. St. Vi.* 5, 1663); «Andreu Fabra» (*Capb.* 6, 1703); «Jaques Fabra» del Vilar (*Estim.* 2, 1746); «Jaque Fabre dit Gonsolle» (AR Parr., 1750); «Joseph Salas et Fabre» fill d'Anna Maria Fabre (*Capb.* 9, 1772).

Un dels llinatges més antics del Vilar, posseïdors del mas d'en Fabre*, de can Crastes* i, al segle XVIII, del mas del Bac*. No apareix, però, en el fogatge de finals del segle XV ni en el de 1515.

Fabre, el còrrec d'en

«Corrach gran nomenat corrach de Fabra» (*Capb.* 6, 1700); «Correch gran nommé correch de Fabra qui descend des terres du dit mas Bretó correch aval a la rivièrre de Boussach» (*Capb.* 9, 1772).

Sembla que es refereixi al que s'anomena, actualment, *còrrec de Can Benot*.

Fabre, el mas d'en, i la feixa d'en Fabre

«Borde mea vocate den Fabre del Vilar» (*Capb.* 1, 1377); «Borda den Fabre del Vilar» i l'anotació al marge de data posterior «Lo mas den Fabre es lo que vui te en Costa» (*Capb.* 2, 1407); «Mas de Fabre del Vilar» (Not. Prim, 1520); «Manso den Fabra» (Not. Estr., 1604); «Tenentia dicti Costa que fuit dicti Petri Fabra» ara de «Jacobi Gener» (*Capb. Cer.* 5, 1651); «Cami qui va de St Pau al mas dit den Fabre» i «La feixa o ort den Fabre» (*Capb.* 6, 1699); «Cami anant del meu mas que fou de Joan Fabra a la Batallola» i «Cami real qui va de la casa mia [de Joan Angel Gener] que fou den Fabra a la casa de Anna Maria Lana y Fitor» (*Capb.* 6, 1703); «Maison de Baseli-ce Janer avant den Fabra», «Chemin qui va de la maison de Fabra a celle du Lana et Fitor» i «La feixa ou jardin den Fabra» (*Capb.* 9, 1772)

Al Vilar. Potser seria atrevit, però no inversemblant, voler-lo relacionar amb *can Llobera**.

Fadal, puig

«De parte vero circi iniciatur in pugo Fadal» límits de l'església de Santa Maria del Vilar (BP ALART, 1114); «Fins a la serra de puig Fadal» (*Capb.* 4, 1656).

Topònim oblidat que podríem situar a la divisòria amb Tellet, al N de can Crastes, és a dir, entre el Vilar i la vall de Buçac.

Faig, el coll del

A la partió amb Montalbà, entre coll Ric i Pera Bassa.

«Coll de Faichx» (AR *Cad.* 1823); «Coll del Freixe» (Mapa SCE, 1987, Mapa IGN 1991 i Mapa ICC, 1992).

Faig, el còrrec del Coll del

«Ravin del coll del Faich» (AR *Cad.* 1823).

Comença al coll i desemboca a la ribera de Pla de Corts, per l'esquerra.

Faig, la costa del

«En suivant la serra tout chemin de la Bigua Llarga arrivant a la costa del Faix» (*Capb.* 9, 1772).

No sabem si té relació amb el coll del mateix nom.

Falguer, el camp del, i la femada del Falguer

«Loco vocato camp del Falguer o del Pont» i «Famada del Falguer» (*Capb.* 4, 1656); «Lo camp del Falguer ou du Pont» i «La femada del Falguer» (*Capb.* 9, 1772).

Peça de terra de can Crastes.

Falguer, el mas

«Mansi Falguer» de Vicenç Ferrer (*Capb.* 4, 1656); «Lo mas Falguer ab sas terras» prop «la ribera de Aigas Caldas» (*Capb.* 6, 1699); «Lo mas Falguer où il fait son habitation à l'endroit appellé rivière d'Aiguas Caldas», de Josep Ferrer, besnét de Vicenç Ferrer (*Capb.* 9, 1772).

A ponent de la ribera. Tenim notícies que va ser de la família Ferrer des del segle xv fins a començament del segle xix. El 1823 era de «Jacques Guisset, dit Ferré». I el 1890 de «Jean Olieu», que segurament va originar el nom de *ca l'Oliu**.

Falguera

Actualment, *Falguère*.

«Jauma Falguera» (AR Parr., 1750); «Sébastien Falguère» (Cens 1886); «Joseph Falguère» nascut a Teulís (Cens 1906); «Falguere» (1914); «Falguère» (*Annuaire* 1995).

Falguera Rodona

«Altra pesa vocata Falguera Rodona» (*Capb.* 1, 1377); «Loco vocato Falguera Rodona» (*Capb.* 2, 1407); «Aliam petiam terre vocatam Falguera Rodona» (*Capb.* 4, 1656); «Falguera Rodona» (1667, paper separat dins *Capb.* 6); «Lloch dit lo Pla de les Corts antigament se anomenaba Falguera Rodona» (*Capb.* 6, 1700); «Al serrat de Falguera Rodona» (*Capb.* 6, 1703); «Serrat de Falguera Rodona» (*Capb.* 9, 1772).

Falgueres, el coll de les

Entre Pera Bassa i el coll del Faig.

Farga, la, o la farga de l'Azemar o la farga de Reiners

Es el nom que rep el veïnat a banda i banda de la carretera dels Banys, a l'extrem O de Reiners. També se'n diu *farga de Reiners* i *farga de l'Azemar*, perquè se situa al pla de l'Azemar*. És inversemblant dir-li *farga de les Armes* (inventant una fàcil explicació que no coincideix amb la realitat) o *forge des Âmes*. Malauradament, aquella denominació fantasiosa ha estat recollida àdhuc a la *Gran enciclopèdia catalana*.

Encara es pot veure l'edifici vell de la farga, que va funcionar fins a mitjan segle XIX. Un document de 1532 (Establiment) parla «de unas fargas de martinets [...] en los termens del lloch y castell de Reyners», però no sabem si es refereix a la mateixa. Una altra escriptura dóna notícia de la construcció d'una farga l'any 1600 (Not. Sabater).

«Cami qui va del mas Avalla a la Farga de Raynes» (*Capb.* 6, 1700); «Fargaira del Azemar» (Not. Comp. RT, 1706); «Ruisseau de la Forge del Azemar» (*Estim.* 2, 1748); «Forgeron a la Forge du Lazemá» (AR Parr., 1752); «Chemin qui va du mas Avalla a la Forge des Asemar» (*Capb.* 9, 1772); «Forge» (AR *Cad.* 1823); [El veïnat de] «La Forge» (Cens 1886); «La Forge» (Mapa IGN 1991); «La Farga de les Armes» (Mapa ICC, 1992).

Fèlix, can

[féliks] o [félis]

Mas de Montalbà, prop del mas Nou. En el *Capb.* 6, 1701, compareix «Felix Camps» de Montalbà.

Femada, la

«Loco vocato la Femada» (*Capb.* 2, 1407); «Loco vocato la Famada» (*Capb. St. Vi.* 1, 1516); «Lo camp de Baix antiguitus vocato Famada» (*Capb.* 4, 1656).

Nom d'un camp al Vilar, a tocar del Tec. Podria ser la *femada d'en Fitor**.

Femada Major, la

«Loco vocato la Famada Major» (*Capb.* 4, 1656); «Lloch dit la Femada Major» (*Capb.* 6, 1701); «La Femada Major» (*Capb.* 9, 1772).

Peça de terra de can Casals.

Ferrer¹

Els *Ferrer* que figuren documentats des del segle XV al segle XVIII eren els propietaris del mas Falguer*.

«Ferrer» (ACA Focs 1496); «Joan Ferrer» (ACA Focs 1515); «Lo mas de Frances Farrer» (AC Parr., 1598); «F. Farre» (Not. Comp. T, 1616); «Vicens Farrer» (Taxa, 1643); «Joseph Farrer pages de Raynes» (*Estim.* 1, 1695);

«Josep Farre» (*Co. Estat*, 1720); «Joseph Ferrer» (*St. Vi. Etat*, 1755); «Josep Ferré» (*Co. Repar.* 2, 1788); «Justin Farre» del Vilar (Cens 1906); «Farre», «Farrer» i «Ferrer» (COSTA 1931); «Farré» i «Ferrer» (*Annuaire* 1995).

Ferrer²

«Guisset, Jaques, dit Ferré» (*Mat. Cad.*, 1865).

També propietari del mas Falguer. El renom li ve dels seus avantpassats.

Ferrer, el bosc de Vicenç, i el solà d'en Ferrer

«Lo bosch de Vicens Ferrer» i «Lo sola den Ferrer» (*Capb.* 4, 1656).

A l'Esquerrapic. Eren, aparentment, peces de terra del mas Falguer*.

Ferrer, cal

V. *Madern, can.*

Ferrer, el camp d'en

«Champ del Farré» (APMS, 1900).

Entre el Tec i la carretera de Sant Pau al Vilar, a prop del pont de ferro.

Ferrer, el mas d'en

«Mas dit den Farrer antes den Carbonell antes den Bonauesi antes den Santpau» de Caterina Ferrer de Ceret (*Capb.* 6, 1701).

A Sant Pau. El 1407 era de Perpinyà Bonauesi i el 1643 de Jeroni Carbonell. A partir de 1755, encara en possessió de la família Ferrer de Ceret, no s'ha tornat a fer present en la documentació consultada.

El *mas Falguer** també s'havia anomenat així:

«Olieu Vincent et Olieu Jean, indivis au mas Farré» (AR Mat. Cad., 1936).

Figueres

«Vincent Figueras» (AR Parr., 1782); «Vincent Figueras [...] domicilié à Reynés [...] à Ballera» (AR Parr., 1813); «Figueras» (Cens 1841); «Jean Figueres» (Cens 1886); «Jean Figueres» (Cens 1906); «Figueres» i «Figueras» (COSTA 1931).

Figueres, el camp de les

«Lo camp de las Figueras» (*Capb.* 4, 1656); «Lloch dit lo camp de las Figueras» (*Capb.* 6, 1701); «Camp de las Figueras» (*Capb.* 9, 1772).

Peça de terra al Vilar, a l'E del puig Llober.

Figueres, can, i el gorg d'en Figueres

Casa vella arreglada com a segona residència, i gorg a la ribera de Ballera, al costat de la font de Ballera. El 1862 l'amo de la casa era «Figueres, Vincent» (*Mat. Cad.*).

Figueres, l'hort de les

«L'hort de las Figueras» (*Capb.* 9, 1772).

Prop del castell.

V. t. Borràs, *l'hort d'en*.

Figueres, la vinya de les

«La vinya de las Figueras» (*Capb.* 6, 1701).

A occident de la ribera de Can Casals.

Figuerola, la, i el camí de la Costa de la Figuerola, i la font de la Figuerola

Entre el Tec i la carretera de Sant Pau al Vilar, a l'E del camp d'en Ferrer*.

«Loco vocato la Figerola» (*Capb.* 2, 1407); «Camp de la Figarola» (*Capb.* 6, 1701) «Lieu dit la Figarola» i «Chemin de la costa de la Figarola» (*Capb.* 7, 1712); «La Figuerola» (*Estim.* 2, 1747); «La Figarola» i «Chemin appellé de la costa de la Figuerola» al N de la Figuerola (*Capb.* 9, 1772).

Fillols, can

Nom de casa del Vilar. Segons el Cens 1906, era d'«Etienne Fillols de Marquixanes», espòs de «Marie Janer».

Fina Caleta, ca la

Nom de casa del Pont de Reiners*.

Fita o Fite

«François Fita brassier [...] domicilié à Montferrer» es casa amb Maria Cadena «née à Montbolo domiciliée à Reynés» (AR Parr., 1811); «Mathias Fite» (Not. J. Comp. 5, 1816); «Fite, François» (*Mat. Cad.*, 1825); «Jean Fite» (Cens 1841); «Jean Fite» (Cens 1886); «Etienne Fite» (Cens 1906); «Fite» (COSTA 1931).

Fitor¹

«Bartholomeus Fitor del Fitor» (*Capb.* 1, 1377); «Bartholomeus Fitor de Fitorio» a la muntanya de Reiners (*Capb.* 2, 1407); «Franci Fitor» del Vilar (ACA Focs 1496); «Franciscus Fitor de Vilaro» (*Capb. St. Vi.* 1, 1516);

«Michael Fitor» (Not. J. Mas, 1557); «Madona Anna muller de Miquel Fitor pages del Vilar» (Not. P. Ribes, 1595); «Joan Miquel Fitor del Vilar» (AC Comptes, 1626); «Joan Michell Fitou» (Taxa, 1643); «Joannis Michaelis Fito» del Vilar (*Capb. St. Vi.* 5, 1663); «Juan Pere Phito pages del Vilar» (AR Parr., 1693); «Miquel Fitor [...] una casa en lo veinat del Vilar» (*Capb.* 6, 1701); «Michel Fitou» (*Co. Mem.*, 1724).

Els Fitor posseïen diversos masos a la muntanya de Reiners a l'edat mitjana. A finals del quatre-cents estaven establerts al Vilar, i el mas d'en Llaurigó* va ser llur fins al segle XVIII.

Fitor² (probablement, [fitú])

«Antoine Lana dit Fitó» (AR Parr., 1769); «Lanes, Sébastien, dit Fitou, au Vila» (*Mat. Cad.*, 1852).

Renom que portaven els descendents dels Fitor.
V. t. el cognom *Lana*; *Fitor del Vilar*, *el mas d'en*.

Fitor³

«In loco del Fitor» (*Capb.* 1, 1377); «Loco de Fitorio» (*Capb.* 2, 1407); «Loco dicto lo Fitor» (*Capb. Cer.* 1, 1656).

Topònim medieval desaparegut referit a un grup de masos de la muntanya no lluny de la partió amb Ceret (*can Guix* o *el mas d'en Fitor*, *el mas del Folletó*, i els masos rònecs següents: *la Fontana d'en Fitor*, *el mas* o *borda d'en Pagès* i *la borda de l'Avinent*).

Fitor, el mas d'en

«Mas del Fitor» de Bartomeu Fitor (*Capb.* 1, 1377); «Manso den Fitor» de «Bartholomeus Fitor de Fitorio» (*Capb.* 2, 1407); «Cum terris del mas Fitor» (Not. P. Mas, final segle XVI); «Antony Sani y Raphaela Sania conjuges y pares de la dita Joana Anna», que es casa amb Antoni Alcufa, «donan la meytat de aquell mas y terras que tenen y possehexen en lo terme de Reynes vulgarment dit y nomenat lo mas Fitor» (Not. J. Torr. CM, 1601); «Altra mas antigament dita lo mas den Fitor» de Josep Baixes (*Capb.* 6, 1701).

V. t. *Guix*, *can*.

Fitor del Vilar, el mas d'en, i la colomina, el còrrec i la femada d'en Fitor

«Antony Fitor sastre habitant en lo mas de Fitor» (Not. P. Ribes, 1601); «Cum famada dicti Fitor» (*Capb. St. Vi.* 4, 1656); «Un mas dit d'en Fitor, y antigament dit den Llaurigo» de Josep Lana i la seva muller Anna Maria Fitor, «Lo camí per anar del dit nostre mas [d'en Fitor] a la iglesia dita del

Vilar», «Terra [...] en la parroquia de la Mara de Deu del Vilar dita la colòmina den Fitor» a l'O de la ribera de la Palmera, i «La famada contigua a la casa den Fitor» (*Capb.* 6, 1701); «Corrach dit den Fitor» (*Capb.* 6, 1703); «Correch den Fitor» (*Capb.* 9, 1772); «Maison ou metairie appellée den Fitor anciennement den Llaurigo» de Josep Lana del Vilar (*Capb.* 9, 1773).

Al segle xv era el *mas d'en Llaurigó del Vilar**. A finals del segle xvii l'heretera Anna Maria Fitor es casa amb Josep Lana i canvia el cognom de la família. En el cadastre del 1823 el mas apareix dividit en dues cases. El 1886, amb afegits a un cantó i un altre, ja estava partit en sis cases i es va acabar anomenant *veïnat de Dalt** o *veïnat de la Pocafarina*.

Foguera, can, o can Falgueres [fuyérə]

A la dreta de la carretera que puja a Reiners, abans de can Vila-seca. El 1825 era d'«Erre, Jean» (*Mat. Cad.*). Com a antropònim, *Falgueres* surt a Reiners en el cens de 1931 (COSTA).

«Can Fouguères» (Mapa IGN 1991).

Folletó, el

«Autre Pierre Baixes dit lo Fullatu» (St. Vi. *Etat*, 1755).

El renom s'explica pel nom del mas on vivia.

Folletó, el mas del

«Borda vocata den Foletto» (*Capb.* 1, 1377); «La Borda del Folleto del Fitor» (*Capb.* 2, 1407); «Alia borda vocata del Folleto [...] loco dicto lo Fitor [...] vocata la borda del Folleto del Fitor» de Pere Alcufa (*Capb.* 4, 1656); «Altra mas dit antigament lo mas del Collato y de present lo mas Follato den Fitor» de Josep Baixes (*Capb.* 6, 1701); «Une metairie appellée del Follato» de Pierre Baixes (*Capb.* 9, 1772); «Fermier de la Fullatú» (*Co. Repar.* 2, 1788).

Ignorem quina és la grafia correcta d'aquest topònim totalment oblidat.

Font, el còrrec de la

En el cadastre de 1823 identifiquem tres còrrecs de la Font: al Vilar, «Ravin de la Fount» passa pel mig del poble on hi ha la font i conflueix a l'esquerra del Tec; a l'O de can Camó, «Ravin de la Foun» va a la dreta de la ribera Amla, i a tocar del mas Patau, «Ravin de la Fontaine».

«Corracho de la Font» al Vilar (*Capb.* 4, 1656); «Corrach dit de la Font» al Vilar (*Capb.* 6, 1701); «Ravin de la Fontaine» al Vilar (Not. L. Comp., 1853).

Font, la feixa de la

Al Vilar, sota el pont de ferro. Feta malbé per la inundació de 1940. L'aigua de la seva font era molt apreciada.

«La feixa de la Font» (*Capb.* 6, 1701).

Font Roja, el còrrec de la

«Ravin de la Foun Rouge» (*AR Cad.* 1823).

Dessota la Gaubera, baixa cap a la ribera Ampla.

Fontana

«Bernardus Fontana» (*Capb.* 2, 1407).

Fontana d'en Fitor, la

Bernat Fontana fill de Jaume Fontana posseeix una «borda vocata la Fontana den Fitor», la «borda del Pages» i la «borda del Avinent» (*Capb.* 2, 1407); «Petrus Alcufa [...] habeo tres bordas unitas [...] una vocata la Fontana den Fitor [...] alia vocatur borda den Pages [...] alia borda del Avinent [...] in dicto loco del mas Fitor nunch den Guix o den Cufa» (*Capb.* 4, 1656).

Mas rònec que va quedar incorporat a can Guix*.

Fontanilles, el còrrec de les

«Corracho de las Fontanillas» (*Capb.* 4, 1656); «Correch de las Fontanillas» (*Capb.* 9, 1772).

Al N de can Talleda. A Montboló també apareixen documentats «Bacu de les Fontanilles» i «Fonts dites de les Fontanilles» (St. Pere, 1602).

Fonts o Fons o Font

Llinatge existent a Tellet amb possessions a Buçac, i posteriorment també a Reiners.

«Jacobus Fonns de Teyleto» té el molí d'en Fonts a Buçac (*Capb.* 2, 1407); «J. Fons» de Tellet (ACA Focs 1515); «Fons» de Tellet (Taxa, 1643); «Joseph Font de dit lloch de Tallet» (*Capb.* 4, 1656); «Abdon Font pages de Tellet» (*Estim.* 1, 1691); «Joseph Font del mas Breto» de Buçac (*Capb.* 6, 1699); «Fons de Tallet per lo Breto» (AP Ros., 1735); «Abdon Fons de Reynes» (AR Parr., 1753); «Pierre Font» de Reiners (*Capb.* 9, 1772); «Borda Brato appartenant au Sieur Font de Tallet» (*Commun.*, 1787); «Agustí Fons» de Reiners i «Font» de Tellet (Cens 1841); «Pierre Fons» de Reiners (Cens 1886); «Augustin Fons» i «Jacques Font» de Reiners (Cens 1906);

«Fons» i «Font» de Reiners, i «Font» de Tellet (COSTA 1931); «Fons» de Reiners (1914); «Fons» de Reiners (*Annuaire* 1995).

Fonts, el cortal d'en

A la dreta de la ribera Ampla, al N del mas d'en Benot.

«Cortal d'en Fonds» (AR *Cad.* 1823).

Fonts, el mas d'en

Mas de Tellet, al N de Buçac.

«Mas Fonts» (Mapa IGN 1991).

Fonts, el molí d'en

«Al moli den Font de Teylet» (*Capb.* 2, 1407).

A Buçac. La seva localització és incerta, podria coincidir amb el que s'anomena avui dia *molí d'en Vilar**.

Foraster, cal

Mas a l'esquerra de la ribera Ampla, quasi tocant al terme de Tellet, davant de can Basses. Segons la memòria oral, era de can Basses i s'hi estaven els Massina d'Oms. Només en queden algunes parets.

«Mas Fouresté» (AR *Cad.* 1823).

Forn, el còrrec del

«Ravin dit du Fourn» (APVB, 1847).

És un altre nom del *còrrec de les Embauçades**.

Forn, la feixa del

A l'O del Tec, quasi al límit amb Palaldà. S'hi pot veure un forn antic en ruïnes.

Forn de Calç, el camp del

«Champ du Four de la Chaux» (*Capb. Campr.* 5, 1772).

A Buçac. El forn de calç, encara conservat, es veu al peu de la carretera, sota Rocagelera.

Forques, les, i el serrat de les Forques

«Las Furchas» (*Capb.* 4, 1656); «Les Furques» (*Capb.* 6, 1699); «Prop les Forques de Raÿnes que son sobre lo pont dirruhit de Raÿnes» (*Capb.* 6,

1703); «Lieu appellé prop les Furques» (*Capb.* 7, 1712); «A las Forcas pres le Pont», «Lo serrat de las Forques ou puig Oliver» i «Lo serrat del Romaný ou de las Forques» (*Capb.* 9, 1772).

A l'E del terme, també anomenat *puig Oliver**. Avui ningú fa servir aquests dos noms.

Fort

«Jean Fort» casat amb Elisabet Aldai (AR Parr., 1807); «Jean Fort» (Cens 1841); «Jean Fort» (Cens 1906); «Fort» (COSTA 1931).

Fossats, la coma de, i el còrrec de Fossats

A la dreta de la ribera de Reiners, sota cal Cascat.

«Correch de Fossats» i «Coma de Fossats» (*Capb.* 1, 1377); «Coma de Fossats» (*Capb.* 2, 1407); «Cum corracho de Fossats» (*Capb. Cer.* 1, 1555); «Correch de Fossats» (*Capb. Cer.* 4, 1637); «Coma dita de Fossats» (*Capb.* 6, 1701); «Corrach o ribera dita de Fossats» (*Capb.* 6, 1703); «Coma dels Fossats» i «Correch de Fossats» (*Capb.* 9, 1772); «Ravin de Foussats» (AR *Cad.* 1823).

Fossats, la serra de, i la vinya de Fossats

Entre el còrrec del mateix nom i la ribera de Reiners, té una direcció N-S.

«Lloch dit Fossats» i «La serra de Fossats» (*Capb.* 6, 1703); «Serra de Fossats» (*Capb.* 9, 1772); «La vinya de Fossats» (Not. J. Comp. 3, 1814); «Sarrat des Foussats» (AR *Cad.* 1823).

Franc

«J. Franc batle de Rayners» (BP ALART, 1279); «Petrus Franc mayor bajulus de Rayneris» (BP ALART, 1293).

Frare

«Artigues, Jean, dit Frare [...] maison a les Quintanes» (*Mat. Cad.*, 1839).

Frare, cal

Nom d'una casa al peu del camí que va a les Quintanes. Havia estat una granja amb tota mena d'animals que permetia visites educatives de les escoles. Ara és un taller de pintura i escultura, que també es pot visitar.

«M. Frare» (AR *Cad.* 1823); «Mas Frare» (Cens 1886).

Fraussa, el roc de

Entre Reiners i el municipi altempordanès de Maçanet de Cabrenys. Arrelada confusió que s'explica per la nova frontera del segle XVII i la paronímia entre *Fraussa* i *França*. El nom és el mateix que el de la ribera que neix al S del roc i passa pel poble de Maçanet de Cabrenys, «Ribera de Fraussa», formant la conca alta de la Muga. Els informants de Maçanet conserven la forma *Fraussa* (amb *s* sorda).

«Puig de France» (1667, paper separat dins *Capb.* 6); «Roc de France» (AR *Cad.* 1823); «Roc de Frausa ou roc de France» (Mapa IGN 1991); «Roc de Frausa» (Mapa ICC, 1992).

També documentem

«La serra del coll de Frauça» i «Les canals de Frauça» (Not. Angl., 1714).

Pere Roura troba, en un capbreu de Francesc de Rocabertí de l'any 1562 referit a Maçanet, «Ramon Taulera te el mas anomenat les comes de Frauça».

Freixeneda, la

«La Frexeneda» (*Capb.* 1, 1377); «Loco vocato sa Frexeneda» (*Capb.* 2, 1407).

Peça de terra que els capbreus situen cap al mas Patau.

Fusta, i can Fusta

La memòria popular explica aquest renom per la frase que l'home sempre repetia: «Tinc un carro de fusta, el puc portar?». Nom de casa al Pont de Reiners. És un restaurant.

«Fouste leur offrira un saraout [sarau] des mieux réussis» i «Chez Fouste» (SIBOUNE, 1896).

Fuster

«Ribere, Augustin, dit Fuster, à la Cabanasse» (*Mat. Cad.*, 1833).

Fuster, el camp del

«Champ del Fousté» (APMS, 1900).

Al Vilar.

Galangau

«Petrus Galangau de Bossach» (*Capb.* 1, 1377); «Petrus Galangau» (*Capb.* 2, 1407).

Galangau, el camp d'en

«Lo camp den Galengau» (*Capb.* 6, 1707).

Peça de terra lligada amb el mas del mateix nom. El 1407 era de Pere Galangau; el 1595, de Montserrat Escòssia i la seva muller Elisabet Molas, i el 1651, de Joan Basses.

Galangau, el mas d'en

«Mas den Galangau» de Pere Galangau (*Capb.* 1, 1377); «Lo mas den Galangau de Bossach» i l'anotació de data posterior «Mas Galangau posseïx en Saradell de Arles» (*Capb.* 2, 1407); «Mas Galangau» (*Capb.* 4, 1656); «Lo dit Bassas los paga com a posseïnt lo mas Galengau» (*Capb.* 6, 1707); «Lo mas Galengau» (*Capb. Camp.* 2, 1722); «Mas Galangau» (*Capb.* 9, 1773).

Nom d'un mas desaparegut de Buçac.

Galí (posteriorment, Galy)

«Antoni Gali viudo i Maria Mo[n]dina viuda» [No especifica si són de Reiners o de Ceret, però sembla que s'han de relacionar amb la Mondina*, el mas de la muntanya de Reiners] (AC Parr., 1634); «Anthoni Gali» (Not. Comp. RT, 1698); «Antoni Gali [...] prop de la casa del Pinell en la qual ma propietat jo e fet parets per fer construhir y edificar una casa» (*Capb.* 6, 1703); «Felix Gali» (*Co. Rolle*, 1720); «Joseph Gali» (*St. Vi. Etat*, 1755); «André Galy» (Cens 1841); «Marc Galy» (Cens 1886).

Alguns Galí van portar el renom *Manaut**. Com a possible explicació, l'any 1623 hem localitzat «Marc Galli braser fill [...] de Manaut Galli pages del lloch de Corsavi» (Not. Comes, 1623).

Galí, can

Mas a Ceret, no lluny de coll de Baucells. En el *Capb.* 9, 1772, apareix «Vicens Galý» de Ceret.

Gana

«Vilaceque, Jean, dit Gane, à Bousseills» (*Mat. Cad.*, 1823).

Gana, can

Mas entre can Mondina* i can Jaume*.

«Mas Gane» de «Jean Vilaceque» (*Mat. Cad.*, 1902); «Can Gane» (*AR Cad.* 1980).

Gana, el còrrec de Can

A la dreta de la ribera del Molí.

«Ravin de can Gane» (AR *Cad.* 1980).

Gansola¹

«Bernat Gansola del Vilar» (AC Comptes, 1626).

No és clar si és el cognom o el renom.

Gansola²

«Jacques Fabra dit Gansole» (AR Parr., 1750).

Gansola, el mas d'en

El 1807 mor «Pierre Salas [...] dans sa maison dit Gansola au Vilar» (AR Parr., 1807); «Lo mas Gansole» (AR Parr., 1824); «Fite, Mathias, au mas den Gansole» (*Mat. Cad.*, 1838); «Fite, Jean, mas den Gansole» (*Mat. Cad.*, 1882).

És una de les denominacions del *mas del Bac**. Existeix un mas homònim a Oms.

Garau

«Joan Garau de Reines y de Gracia conjuges» (AC Parr., 1648); «Jean Garau de Reynes» (*Capb. Cer.* 3 [escrit en data posterior però es refereix a l'any 1652]); «Pierre Garau de Reynes» (*Capb. Cer.* 3 [es refereix a l'any 1656]); «Mas y terras de Cataharina Garau ats Andreua, viuda de Andreu Garau» de Buçac (*Capb.* 4, 1656); «Petrus Andreas Garau» de Buçac «une maison [...] a midi avec la rivièrre de Bussach» (*Capb. Camp.* 3, 1722).

Probablement va donar nom a *can Pere Andreu**.

Garriga, el camp de la

«Loco vocato la Garriga» (*Capb.* 3, 1597); «Camp de la Garriga» (*Capb.* 9, 1773).

Peça de terra de can Crastes.

Garriga, el cortal de la

A Montalbà, tocant al territori de Reiners, després de coll Ric. Hi passa el GR 10.

Garroller, el

«Lo Garrulle» (*Capb.* 6, 1700); «Lo Garroiller» (*Capb.* 9, 1772).

Peça de terra a l'O dels Argelers. La garrolla és una classe d'alzina de poca alçària i molt punxeguda.

Gascó

Renom pretèrit.

V. t. *Crastes*.

Gatones (actualment, **Gatounes**) [gətúnəs]

Antropònim recent del Vilar procedent de Tellet.

«Emanuel Gatonas de Tallet» (*Capb. Cer.* 3, 1724); «Pere Gatonas de Tellet» (Not. J. Comp. 2, 1792); «Gatounes» (*Annuaire* 1995).

El cognom es troba també a Ceret al segle XVII:

«Antony Gatones» (AC Parr., 1636).

Per altra banda, a Calmelles, uns 7 km al NO en línia recta, existeix un «Mas d'en Gatounes» (Mapa IGN 1991).

Gatillepa, la font del

«Et descendit in rivo qui discurrit subtus Gatilepa ad ipso Toronel sive in ipso Thec» (BP ALART, 1114); «Tech avall fins al correch qui baixa al gorch de la font del Gatyllepa» (*Capb.* 4, 1656); «L'Indépendant du 3-X-1899 [...] situe la Font d'En Gat y Llepis aux abords du Tec, au mas Cantaire, à Reiners» (CAZES cita el diari).

Gau, el mas del, i el pas del Gau

Les terres d'aquest mas de Palaldà confrontaven amb les de la Muntanyola i Puignau. Al pas del Gau hi havia, sobre el Tec, un pont romà que unia la carretera de Ceret a Arles amb la de Palaldà. Va desaparèixer en l'aiguat de l'any 1940.

«Terres del mas Gau, ruisseau de la Forge au milieu» (*Capb. Palal.* 3, 1700); «Borde del Gau» (*Capb.* 7, 1712); «Lo mas Gau» (AP Ros., 1713).

Gaubera, la, i la font de la Gaubera [guβérə]

Mas habitat de Buçac, enmig de boscos, a la dreta de la ribera Ampla. És dels pocs masos on es viu de manera tradicional. La font és calcària, i encara raja.

«Lo mas de la Gaubera» i «Mansi [...] vocati den Gaubera» (*Capb.* 1, 1377); «Lo mas de la Gaubera» (*Capb.* 2, 1407); «Lo mas de la Gaubera» venut per Montserrat Escòssia a Pere Guitart de Palaldà, i «Fonte de la

Gaubera» (Not. O. Torr., 1611); «La font nomenada de la Galvera» (*Capb.* 6, 1700); «Corrach baixant de la font de la Gaubera» (*Capb.* 6, 1701); «Joseph Castell ats Batanu treballador de Montbolo com a possehint lo mas Gaubera» (*Capb.* 6, 1707); «François Castell dit Batano de Montbolo possède la méttairie de la Galbera» i «La fontaine de la Galbera» (*Capb. Camp.* 1716); «Fonte de la Galbera» (*Capb. Camp.* 2, 1722); «Une mettairie la maison de laquelle actuellement démolie appelée la Goulbera» i «Fontaine dite la Goulbera» (*Capb. Camp.* 5, 1772); «Bonaventure Fite metaier de la Gaubera» (AR Parr., 1816); «Mas Sola» [fa referència al nom del propietari, el 1830 era «Pierre Sola» de Montboló] (*Mat. Cad.*) i la secció «La Gaubère» (AR *Cad.* 1823).

Gaubera, el còrrec de la

A la dreta de la ribera Ampla, passa a l'O del mas.

«Ravin de la Gaubère» (AR *Cad.* 1823).

Gelera

«Banax, Jean, Jalaire, à Boussac, Roquejalere» (AR *Cad.* 1823).

Gelera, can

Nom d'un mas de Buçac, a l'esquerra de la ribera, al S de can Benot. També s'anomena *can Crastotes* o *can Margall*. La hipòtesi que es tracti de *Gelaire* —basada en la grafia *Jalaire*— no resisteix a les dades orals unànimes amb la forma [zəlérə]. Per altra banda, l'origen del topònim s'explicaria perquè els amos havien vingut de Rocagelera*, un mas no gaire allunyat d'aquest, i d'aquí el renom *Gelera* per simplificació de *Rocagelera*. El 1868 can Gelera era de «Therese Janer, veuve Banax, de Roque Jalère à Boussac» (*Mat. Cad.*).

«Mas d'en Jalaire» (AR *Cad.* 1823); «Mas Jalere» (Cens 1886).

Gelera a Can Sobrequés, el camí de Can

Pista que va de Buçac a Tellet, un tros de la qual també es diu *camí del Bretó**.

«Chemin du mas d'en Jalaire à can Sobraqués» (AR *Cad.* 1980).

Gener (posteriorment, Janer)

«Baldilius Giner pagesi de Capmany [...] et Catherina filia Ypolit Sala [...] mansi den Sala de la ribera» (Not. Prim, 1503); «Baudiri Giner» (ACA Focs 1515); «Baldilius Giner» (*Capb. St. Vi.* 1, 1516); «Baldiry Giner balle del terme de Rahines» (Not. Mir, 1543); «Baldiri Giner del Vilar» (Not. J. Mas, 1577); «Joan Gener» (Not. Comp. T, 1614); «Jauma Janer» (Taxa, 1643); «Jauma Janer batlla» signatura d'una carta (*Commun.*, 1669); «Agus-

ti Ganer pages y batlle de Reynes» (*Capb.* 6, 1700); «Joseph Gener de la mettaire de Lazema» (AR Parr., 1751); «Agustin Genner baile» (*Co. Repar.* 2, 1788); «Augustin Janer» (Cens 1841); «Augustin Janer» del Vilar (Cens 1886); «Augustin Janer» del Vilar (Cens 1906).

Cognom dut per una important família del Vilar des del segle XVI.

Gener, la vinyassa d'en

També anomenada *camp del Pla d'en Costa** o, simplement, *la Vinyassa**.

Gener de la Llombarda, el mas

«Lo mas Gener de la Llombarda» de Joan Jaume Gener (*Capb.* 4, 1656); «Lo mas Ganer de la Lombarda» d'Agustí Gener (*Capb.* 6, 1700); «Lo mas Janer de la Llombarda» de François Trilles (*Capb.* 9, 1772).

És el que es coneix, actualment, per *can Trilles** i, a l'edat mitjana, es deia *mas d'en Llombarda**.

Gibrat

«Joseph Gibrat» (*Co. Mem.*, 1724); «Joseph Gibrat» (AR Parr., 1743); «Joseph Gibrat» (St. Vi. *Etat*, 1755); «Jean Pierre Gibrat» (*Co. Repar.* 1, 1778); «Gibrat» (Cens 1841).

V. t. el renom *Estudiant*.

Gil, el bosc d'en [31]

Al NO del Vilar. També dit *bosc de Can Llobera*. A principis del segle XX era de «Gilles Drouille» d'Oms, casat amb l'heretera «Marie Llobere» (Cens 1906).

Gil, can

Casa habitada del Vilar, sota de can Llobera. En el cadastre del 1823 es deia que era un cortical.

Ginebre, la creu del

V. *Creu*.

Ginebreda, la

«Loco vocato la Ginebreda» (*Capb.* 2, 1407).

Prop del castell.

Ginesta, el còrrec de la

«Ravin de la Ginesta ou de la Figuera» (AR *Cad.* 1823); «Ravin de la Genette» (AR *Cad.* 1980 i Mapa IGN 1991).

A l'esquerra de la ribera Ampla, a l'altre costat de n'Hialguer.

Gorgs, la coma dels, i el mas dels Gorgs

«Comba vocata dels Gorchs» (*Capb.* 2, 1407); «Mas dels Gorchs» (*Capb.* 6, 1701).

Cap a la Muntanyola.

Gras

«P^{us}. Gras» (*Capb.* 1, 1377); «Petrus Gras» (*Capb.* 2, 1407).

Gras, la femada d'en, i les llaques i el mas d'en Gras

«Les laques den Gras» i «Borda mea vocata den Gras» de Pere Gras (*Capb.* 1, 1377); «La femada den Gras», «Les laques den Gras» i «Borda den Gras» de Pere Gras (*Capb.* 2, 1407); «La famada den Gras» o el camp de l'Era* (*Capb.* 4, 1656); «Anciennement dépendant de la mettairie den Gras» (*Capb.* 9, 1772).

Eren a tocar del castell de Reiners.

Gratollers, els, i el còrrec i la font dels Gratollers [grətu'lés]

Peça de terra a l'O de la serra de Fossats. El còrrec s'anomena també, en els documents, *de les Arbellines** o *de Llabó**. La font, que era per sobre de l'Escarrabill, es va ensorrar.

«Los Gratulles» (*Capb.* 4, 1656); «Lo Gratoillés» (*Capb.* 9, 1772).

Grau, el camp d'en

Al Vilar, anant cap a Buçac, al nord del mesclant de les aigües, entre la ribera Ampla i el Tec.

Grau, el mas, i el còrrec i la font del Grau

«Manso den Guerau» i l'anotació de data posterior «Lo mas Garau te Pere Vilasecha» (*Capb.* 2, 1407); «Et cum terris mansi den Garau» (Not. J. Mas, 1551); «Mansi del Grau» (*Capb. Cer.* 1, 1555); «Y a ponent ab lo mas Garau» (*Capb. Cer.* 4, 1637); «Terris mansi de la Costa vel mansi Garau» (*Capb.* 4, 1656); «Corrach del Grau [...] ab lo corrach qui ve del coll de Larola» (*Estim.* 1, 1693); «Mas Garau de dit Joseph Vilassecha» (*Capb.* 6, 1701); «Borda del Grau» (*Capb.* 8, 1721); «Mas Grau de Jean

Erra» (*Capb.* 9, 1772); «Maison dite al Grau» de «Marguerite Dabosy veuve Erra» (AR Parr., 1823).

Podria tractar-se del mas que ara es coneix amb el nom de *l'Escarrabill**. Pel que fa a la font, v. t. *Marroner, la font del*.

Grau de les Portes, el

«Loco vocato a les Portes» (*Capb.* 1, 1377); «Loco vocato a les Portes» (*Capb.* 2, 1407); «Loco vocato lo Grau de las Portas» (*Capb.* 4, 1656); «Lloch dit lo Garau de las Portas» (*Capb.* 6, 1701).

Els capbreus el localitzen al Vilar, entre la ribera Ampla i el Tec. Les seves confrontacions ens fan pensar en un lligam amb el *camp d'en Grau*.

Grevoleda, el còrrec de la, i el mas de la Grevoleda

«Mansi de la Grevoleda» (*Capb.* 2, 1407); «La borda Gravoleda» de Joan Fabre (*Capb. Palal.* 2, 1499); «Corrach dit de la Gravoleda» (*Capb.* 6, 1701); «Correc dit de la Grevoleda» (*Capb. St. Vi.* 7, 1724); «Correch dit de la Gravoleda» (*Capb. St. Vi.* 2, 1752); «Mettairie lo mas Axala [...] deus bordes démolies [...] l'Axala, Grabuleda» (*Capb.* 9, 1772).

V. t. *Eixalà; Masó, el mas d'en*.

Grifa, la

Masos de Montalbà, entre el Roc de Sant Salvador i el terme de Maçanet de Cabrenys, prop del roc de Fraussa. Cazes (1991) comenta la seva infeudació a Joan Antoni Olivet de Maçanet el 1597.

«Borde ditte de la Griffa» (*Capb. Monta.* 2, 1701); «Griffe d'Avall (Rnes.)» i «Griffe de Dalt (Rnes.)» (Mapa IGN 1991).

Grimau

«G. Grimaudi» (*Capb.* 1, 1377); «Guillermus Grimaudi» (*Capb.* 2, 1407).

Grimau, el mas d'en

«Mas den Grimau» (*Capb.* 1, 1377); «Mas den Grimau dels Caminells» de Guillem Grimau (*Capb.* 2, 1407).

Guillateres (o Guilloterres), el còrrec (o el clot) de les, i el solà de les Guillateres [giˈlətérəs]

Els mapes l'anomenen *còrrec de Can Crastes**.

«Corracho de las Guilloterres» (*Capb.* 4, 1656); «Una pessa de terra dita antigament lo corrach de las Guilloterres y de present se diu Puig Llober [...]

de cers, lo corrach de las Guilloterases» (*Capb.* 6, 1701); «Correc de las Guillateres» (*Estim.* 2, 1752); «Correch de las Guilloterases» i «Lo sola de las Guilloterases» (*Capb.* 9, 1773); «Une pièce de terre [...] dite Guillateres» i «Ravin de Guillateres» (Not. L. Comp., 1853).

Entre Maçanet de Cabrenys i Tàpies es troba el *puig de la Guilletera* (ROURA 2003a).

Guillaumes¹

«Testament de [...] Guillaumes [...] terme de Raynes» (Not. P. Ribes, 1586).

Guillaumes²

«Veuve Patau dit d'en Guillaumes» (St. Vi. *Etat*, 1755).

Guillaumes, el bosc, i el mas d'en Guillaumes

«Lo mas den Gilaumes, lo gasela y sa moler» (AC Parr., 1592); «Lo mas den Guilaumes» (AC Parr., 1598); «Ribera del mas den Guillaumes» (*Capb. Cer.* 1, 1656); «Cami de la borda den Guillaumes a Ceret» (*Capb.* 8, 1721); «Pierre Patau de Ceret [...] le bois qui luy appartient dit lo bosch Guillaumes» (*Commun.*, 1761); «Dans la metairie du sieur Patau de Ceret appellée lo mas d'en Guillaumes» (AR Parr., 1815).

El mas pertanyia als Carbonell de Sant Pau, i després als Patau de Ceret, que el tenien arrendat. El seu nom actual és *mas Patau**.

V. t. *Llevanya, el mas d'en*.

Guillé¹

«Frances Guille brasser habitant en lo terme de Raines» (AC Parr., 1651); «Franciscus Guille» (Not. Comp. I, 1665); «Joseph Guille» (*Capb.* 6, 1701); «Joseph Guillé» (AR Parr., 1739); «Joseph Guillé» (*Capb.* 9, 1772); «Joseph Guillé» (*Co. Repar.* 2, 1788); «Françoise Guillé» (AR Parr., 1797).

Guillé²

Sobrenom vinculat al nom de la casa on s'estava.

«Soler, Jean, dit Guille» (*Mat. Cad.*, 1837).

Guillé, cal [gi'lé]

Nom d'una casa del veïnat de Canadell.

«Can Guillet» i «Riv. de Can Guillet» [el tros més meridional de la ribera de Reiners] (Mapa IGN 1991).

Guillé, la palanca de Cal

Travessa la ribera de Reiners. El camí que venia de la Muntanyola i anava a can Madern hi passava.

Guimerà, el mas d'en

«La borda den Gimera de Fitor» (*Capb.* 2, 1407); «Mansatam [...] del Guimara» que ven «Jacobus Guix [...] oriundo vero termini de Reyneriis» a «Marigono Anglada pagesi termini de Ceret» (Not. P. Mas, final segle XVI); «Mas Guimera den Fitor» també «lo mas Guimerana» de Maria Anna vídua de Josep Anglada alias Marigó (*Capb.* 6, 1701); «Mettairie den Guimera den Fitor» de «Marianne Camps et Anglada veuve de Felix Camps» també «Mas Guimerana» (*Capb.* 9, 1772).

Conegut com *la Marigona**.

Guimeranes, les

«Loco vocato a les Gimeranes» (*Capb.* 2, 1407); «Les Guimeranes o Ventos» (*Capb.* 6, 1701); «Lloch dit les Guimeranes [...] en la qual y havia una guixera» (*Capb.* 6, 1703); «A lo Ventos a la partie dite Guimeranes» i «Une pièce de terre à les Guimeranes dans laquelle il y a une guixera» (*Capb.* 9, 1772).

Guisset

«Bonaventura Guisset» (AR Parr., 1739); «Bonnaventure Guisset» (St. Vi. *Etat*, 1755); «Bonaventura Guisset [...] a la creu del Ginebre [...] il a bâti une petite maison» (*Capb.* 9, 1772); «Pierre Guisset» (Cens 1841); «Jean Guisset» (Cens 1886); «Pierre Guisset» (Cens 1906); «Guisset» (COSTA 1931).

En el cens de 1841 (COSTA) era el cognom de Reiners més freqüent. A Ceret el trobem el 1643: «Joan Pere Guiset pages de Ceret» (AC Parr.). Segons informació personal de Georgette Bayonade, anteriorment *Guisset* apareix a Prats de Molló el 1575.

Guisset, can

Nom d'una casa a l'esquerra de la carretera que va de l'església de Sant Vicenç a la Creu. També dita *can Vicenç**. Existeix una altra casa anomenada *can Guisset* al Pont de Reiners.

«Can Guisset» (Mapa IGN 1991).

Guitart (posteriorment, Guitard)

«Antonius Guitart [...] in manso den Sala», casat amb Sibila, filla de Ramon Sala (Not. Morer, 1430); «Narcis Guitart tambe de Raines» (AC Parr.,

1666); «Jean Guitard» (Cens 1841); «Abdon Guitard» a Buçac (Cens 1886); «Abdon Guitard» a Buçac (Cens 1906).

Aquest nom sorgeix esporàdicament a Reiners, però és una important família de Palaldà documentada allà des del segle xv (*Capb.* 2, 1407: «Johannis Guitart de Palaudano»).

Guix¹

«Michael Guix» (*Capb.* 1, 1377); «Michael Guix de la ribera de Rayners» (*Capb.* 2, 1407); «Franciscus Gix» (Not. Morer, 1430); «Honorati Guix» (Not. Prim, 1503); «Pe Guix» (ACA Focs 1515); «Guillem Guix» (AC Parr., 1565); «Raphela Sania muller de [...] Antoni Sani [...] filla de Guillem Guix [...] y de mado Francescha» (Not. O. Torr., 1605).

Llinatge que ha donat origen al topònim *can Guix**.

Guix²

Renom que mantenien els propietaris de can Guix.

«Joseph Cufa ats Guix de Raynes» (*Capb. Cer.* 2, 1646); «Jaume Alcufa ats Guix» (*Estim.* 1, 1693); «Pierre Baixes alias Guix» (AR Parr., 1742); «Pierre Baixes dit d'en Guix» i «Silvestre Oliver dit d'en Guix» (St. Vi. *Etat*, 1755); «Pierre Baxés dit Guix» (AR Parr., 1816); «Louis Baches del Guich» (*Mat. Cad.*, 1823); «Baches Bails, Pierre, dit Guich» (*Mat. Cad.*, 1879).

Guix, can

Mas deshabitat, a la muntanya, a l'O de la Marigona i al S de l'Amorer.
V. t. *Fitor*³; *Fitor, el mas d'en*; *Fontana d'en Fitor*.

«Lo mas de Guix» ocupat per Antoni Sani i la seva muller Rafela (AC Parr., 1598); «Petrus Alcufa [...] possideo tres bordas, la Fontana den Fitor, la borda de Pages, la borda del Avinent citas in loco vocato lo mas Fitor nunch vero den Guix o den Cufa» (*Capb. Cer.* 1, 1656); «A meridie lo mas Guix» (*Capb. St. Vi.* 5, 1663); «Lo mas Guix de antiquitus lo canal del Avinent» de Pere Alcufa (*Capb. St. Vi.* 5, 1670); «Josep Baixes usufructuari [...] de Margarida Baixes y Alcufa propietaria de tres masos units, dits la una la Fontana den Fitor, l'altra lo mas Pages, y l'altra lo mas Savinet o antigament dit lo Fitor, apres den Guix, apres den Cufa» (*Capb.* 6, 1701); «Mas d'en Guich» (AR *Cad.* 1823); «Chez Guich» (SIBOUNE, 1896); «Can Guich» (Cens 1906); «Can Guich» (Mapa IGN 1991).

Guix, el cingle del

Daltabaix al nord de can Guix.

Guix, el clot (o còrrec) de Can

És un altre nom del *còrrec de la Marigona**.

Guix, la font de Can, i la font d'en Guix

Sota el camí de can Guix, sobre la font de l'Avellaner. El *Capb.* 9, 1772, l'esmenta com la «Fontaine de la borda du Baixes». Ens han informat també de la *font d'en Guix* a sota de can Casals. Recordem que can Casals s'anomenava *mas d'en Guix de la Ribera*.

«La font de dit mas [...] antes fou de Antoni Sani y antes den Fitor y antes den Fontana» (*Capb.* 6, 1701).

Guix, el graner d'en

«Loc dit la Cabanassa sive graner den Guix» de Rafela, filla de Guillem Guix (Not. O. Torr., 1605); «Le granier den Guix» (1667, dins *Capb.* 6, 1700).

Guix, la pedrera d'en

«Padregue d'en Guich» (AR *Cad.* 1823).

Al Ventós.

V. t. *Guimeranes*.

Guix, la ribera d'en, i la coma d'en Guix

«Ripparia del Guix» (*Capb.* 1, 1377); «Ribera del Guix» (*Capb.* 2, 1407); «Coma dita del Guix» (*Capb.* 6, 1701); «Ribera den Guix» (*Capb.* 6, 1703).

És una altra denominació de la *ribera de Can Casals**.

V. t. *Coma llobra*.

Guix de la Ribera, el mas d'en

«Borda vocata den Guix» de Miquel Guix (*Capb.* 1, 1377); «Borda den Guix» de Miquel Guix (*Capb.* 2, 1407); «Possideo mansum meum nuncupatum mas Guix de la Ribera, antiquitus & postea den Camo» de Pere Casals (*Capb.* 4, 1656).

Es diu actualment *can Casals**. No s'ha de confondre amb *can Guix*.

Guixa, la font de la

Arran de la carretera que va a la font Calda, no lluny de la Creueta. S'explica que amb la seva aigua no es poden coure les mongetes, perquè conté massa guix.

Guixera, el camp de la

V. *Aldai*, la guixera de n'.

Hedra, el gorg de l'

A la ribera de Ballera. Entre la Tallada i el gorg del Cossi.

Hedra, la pedra de l'

«Du cotté de la rivièrre de la Palmera, et passera au cotté d'un grand roch dit la pedra de l'Edra» (APVG, 1780).

Era al Vilar.

Hedra, el quer de l'

«Ab lo quer del Edra» (*Capb.* 4, 1656).

No té res a veure amb la pedra de l'entrada anterior. Era a la muntanya, cap a can Guix.

Hialguer

«Guillemus Hualguer de Bossacho» (*Capb.* 1, 1377); «Guillem Hualguer de Bossach» (*St. Pau*, 1383); «Guillemus Hualgueri» (*Capb.* 2, 1407); «Guillermi Hualgueri de Bossacho» (BP ALART, 1420); «Georges Hualguer» (*Capb. Palal.* 3, 1700 [però fa referència a l'any 1504]); «Jordi Alguer» (ACA Focs 1515); «Joannis Nialguer» o «Joan Isalguer» de Buçac (Not. J. Mas, 1577); «Joan Nialguer pages de Bussach» (*St. Pau*, 1579); «Hylger del terme de Bossac» (Not. P. Ribes, 1586).

Família que va residir a la vall de Buçac des de l'edat mitjana fins a finals del segle XVI. No obstant això, no apareix en el fogatge de 1496. La grafia ha canviat al llarg dels anys. De la mateixa arrel tenim, en altres indrets, «Guillaume Udalguer vicomte de Castellnou» (BP ALART, 1075), «Hudalguier de Pontonibus» (BP ALART, 1276) i «Josep Izalguer» a Peralada (1694, MIRAMBELL).

Hialguer, n'

La documentació antiga ens ha aclarit sobre l'ortografia d'aquest singular nom de mas, encara habitat, situat a la dreta de la ribera Ampla.

«Mas den Hualguer» de Guillem Hualguer (*Capb.* 1, 1377); «Lo mas den Hualguer de Bossach» (*Capb.* 2, 1407); «Hialguer de Bossach» de Pere Santpau (Not. P. Ribes, 1596); «Mas Hialguer», «Mansi Isalguer» i «Mas Ualguer» de Pau Santpau (*Capb.* 4, 1656); «Mas den Sant Pau antigament den Hialguer» i «del dit mas Hualguer» (*Capb.* 6, 1707); «Mas Hialguer» (*Estim.* 2, 1746); «Terres de la mettairie de Nialgué de François Pujol de

Ceret» (*Estim.* 2, 1751); «Masada den Hyalguer actuellement de Barthelemy Pujol» (*Capb. Camp.* 5, 1772); «Le fermier de Nialgué» (*Co. Repar.* 2, 1788); «Mas Nialgué» (*AR Cad.* 1823).

Hialguer, el bac de n'

Al S de n'Hialguer.

«Bac de Nialgué» (*AR Cad.* 1823).

Hialguer, la font de n'

Abans d'arribar a n'Hialguer.

Hialguer a Palaldà, el camí de n'

«Chemin de Palauda à Nialgué» (*AR Cad.* 1823); «Chemin rural de Nialgué à Palalda» (*AR Cad.* 1980).

A Buçac, puja de la ribera Ampla, travessa el còrrec de la Roqueta i passa a Palaldà.

Hialguer a Puig de Llunes, el camí de n'

«Chemin rural de Nialgué à Puydelune» (*AR Cad.* 1980).

A Buçac. Mig desaparegut.

Honorat, ca l'

Nom d'un casot al N del cementiri del Vilar. Honorat era el seu antic propietari, recordat per la gent gran del Vilar.

V. t. *Cadena, el mas d'en.*

Hort, el camí de l'

Baixava dret de coll de Baucells al camí de les Quintanes. Actualment, és mig perdut.

Hort, el còrrec de l'

«Ravin de l'Ort» (*AR Cad.* 1823).

A la dreta de Ballera, tocant a can Jaume.

Hortals, els

«Los Ortals» (*Capb.* 9, 1772).

Buçac, peça de terra de can Camó.

Horts, el camp dels, i el clot del Còrrec dels Horts

«Lo camp dels Orts» i «Lo clot del corrach dels Orts» (*Capb.* 6, 1700);
«Camp dels Horts» i «Clot del correch dels Horts» (*Capb.* 9, 1772).

Cap al castell.

Hospital, el camp de l' [l' ospítal]

A l'E del còrrec de Can Crastes. Toca a la carretera. Hi ha cirerers. Potser en relació amb l'homònim posterior.

Hospital, el mas de l'

«Mansatam vocatam den Spital» (*Capb.* 1, 1377); «Lo mas den Hespital» (*Capb.* 2, 1407); «Dit del Èspital» (Not. Mir, 1543); «Lo mas Ospital» i «Mansum Hospital» de Pere Camó (*Capb.* 6, 1700).

Mas rònc de Buçac.

V. t. *Camó, can.*

Hospital és un cognom existent a Peralada el 1369 (MIRAMBELL).

Isidret, ca l'

És un altre nom del *mas del Bac**.

Jaceta, el camp de la

Al N de Puignau.

Jan (o Jean) d'Arles

«Roig, Jean, dit Jeandarles, à Reynés» (*Mat. Cad.*, 1882).

Jan (o Jean) de Mal Embarrar, can

Nom posterior de *can Xiquetó** (segle XX).

Janot

«Jotja Casals alias Janot de Raynes» (AC Parr., 1572); «Den Janot de Raynes» (AC Comptes, 1625).

Jauma, ca la

Nom de casa del Vilar, al veïnat de Dalt*. Forma una sola casa amb can Bartomeu.

Jaume, can

Nom de casa a ponent de coll de Baucells. Segons el nostre informant, el nom li venia de Jaume Patllari, que va heretar la casa. També se n'ha dit *can Rufaca*.

«Can Jaome» (AR *Cad.* 1980); «Can Jaume Pallary» (Mapa IGN 1991).

Joan, el gorg de, i el clot o la ribera del Gorg de Joan

«Gorch de Johan» (*Capb.* 1, 1377); «Gorch de Joan» (*Capb.* 4, 1656); «Ribera del gorch de Joan» (*Estim.* 1, 1693); «Gorch de Joan» (*Capb.* 6, 1699); «Rivière de la Coupe autrement nommée lo gorch de Joan» i «Clot del gorc de Joan» (*Capb.* 9, 1772).

Joan, el mas d'en

«Mas den Johan» (*Capb.* 1, 1377); «Mas den Johan de la ribera de Raynes» d'«Arnadus Masdamont» (*Capb.* 2, 1407).

Joli, el mas d'en

«Mansata vocata den Joli» de Francesc Llombarda (*Capb.* 1, 1377); «Mas den Joly» (*Capb.* 2, 1407); «Que fuit Francisi Miro et ante den Joli» (*Capb.* 3, 1597); «Mansi den Joli» (*Capb. Cer.* 5, 1651); «Illam mansatam vulgo nuncupatam lo mas Miro ats Joli» de Joan Miquel Fitor (*Capb.* 4, 1656); «Mas dirruhit dit lo mas Miro ats Joli» de Josep Lana (*Capb.* 6, 1701); «Borde démolie appellée lo mas Miro alias Joly» de Josep Lana (*Capb.* 9, 1773).

Mas rònec del Vilar que ja no coneix ningú.

Jotgim

«Jean Vilaceca alias Jutgim» (AR Parr., 1741); «Jean Vilaseca dit Xutxim» (St. Vi. *Etat*, 1755); «Jean Pierre Vilaseca surnommé Jutgim» (*Capb.* 9, 1772).

L'origen d'aquest renom s'ha de buscar en l'avantpassat «Joatxim Vilasecha», que es va casar el 1663 (AC Parr.).

Jotgim, can

Camp que també s'anomena *els Argelers*, al sud del puig dels Argelers. Abans amb olius, després s'hi va plantar una vinya, darrerament, cirerers i una part de bosc.

Julia

«Pera Vilassecha ats Julia» (*Capb.* 6, 1702); «Jean Vilaseca dit Julia» (St. Vi. *Etat*, 1755); «Pierre Vilaseca surnommé Julia» (*Capb.* 9, 1772); «Pierre Vi-

laceque dit Julia» (*Co. Repar.* 2, 1788); «Vilaceque, Abdon, dit Julia» (*Mat. Cad.*, 1823).

Una altra branca dels Vilaseca va dur aquest renom, provinent de Julià Vilaseca (*Not. Comp. T.*, 1615).

Julià, el cortal d'en

Al S dels Argelers. Relacionat amb el renom *Julià*.

«Cortal Julia» (*AR Cad.* 1823).

Julià (o Juliana), la garriga d'en, i el mas d'en Julià (o Juliana)

«La borda Juliana» de Bernat Camó (*Capb.* 2, 1407); «Mansi Julià unit ab lo dit mas Hialguer» i «Mas Juliana» de Pau Santpau (*Capb.* 4, 1656); «Mas Juliana» (*Capb.* 6, 1699); «Dans laquelle est situe le casal dirui de la borde appellee Juliana situee a proche la ribiere de Bussach et anciennement appellee ditte borde den Julia» [segons aquest mateix capbreu, el 1504 era de «George Hualguer»] (*Capb. Palal.* 3, 1700); «Del mas dit den Julia eo de na Juliana» (*Capb.* 6, 1707); «La borda Julia a Reynes» (*Capb. Palal.* 4, 1721); «Des dependences du mas Juliana» (*Capb.* 9, 1772); «La garrigue den Julia» i «Une pièce de terre dite de na Juliana anciennement den Juliá [...] de la ditte metairie Juliá» (*Capb.* 9, 1773).

Mas rònc de Buçac. Completament desconegut. No sabem si té algun lligam amb l'esglesiola altmedieval de Sant Julià de Buçac*.

Just

«Petrus Justi de podio de la Montanyola» (*Capb.* 2, 1407); «Petrus Just» (*Not. Morer*, 1430); «Joseph Just» (*AR Parr.*, 1740).

Cognom que també trobem a Montboló al segle XVII.

Just, la font del, i el mas i la solana d'en Just

«La borda den Just» (*Capb.* 2, 1407); «Mansi Just» i «Loco vocato lo Just» (*Capb.* 4, 1656); «La font del Just», «Lo mas den Just» i «Lloch dit lo sola del Just» (*Capb.* 6, 1701); «A la solana del Just et, anciennement, partie de la dite piece s'appellait le Just et partie de la borde de Lauriol» (*Capb.* 8, 1721); «Borda Just» i «La solana del Just» (*Capb.* 9, 1772).

Desconeguts.

V. t. *Espana, el puig d'.*

Lana (posteriorment, Lanes)

«Joseph Lana» del Vilar (*AR Parr.*, 1693); «Joseph Lana» casat amb Anna Maria Fitor (*Capb.* 6, 1701); «Joseph Lana de la paroisse de N. D. du Vilar»

(*Estim.* 2, 1750); «Barthelemi Lana dit Taquí» (St. Vi. *Etat*, 1755); «Pierre Antoine Lana dit Fitó» del Vilar (AR Parr., 1764); «Joseph Lana» del Vilar (*Capb.* 9, 1773); «Jean Lanne» (*Commun.*, 1789); «Isidore Lane» del Vilar (APMS, 1821); «Isidore Lana» i «Joseph Lane» al Vilar (Cens 1841); «Isidore Lanes» (Cens 1886); «Isidore Lanes» (Cens 1906); «Lanes» (COSTA 1931).

Cognom de Prats de Molló el 1586 (COLOMER). Malgrat les grafies diferents, pensem que es tracta de la mateixa família. Una branca era a can Taquí i l'altra, al mas d'en Fitor del Vilar*. L'origen occità es trasllueix per la dedicatòria de Loís Alibèrt en la seva *Gramatica occitana*: «A mon pairin, Estanislau Lanas [...] a ma maire Francesa Lanas, totis de Bram en Lauragués...».

Lanes, can

Un altre nom de *ca la Marta**.

Llabó, els clots de la Coma de

«Los clots de coma de Llabó» (*Capb.* 6, 1700); «Los clots de la coma den Llabó» (*Capb.* 9, 1772).

Avui dia el *clot de Reiners**.

Llabó, la coma de, i el còrrec de Llabó > [əl ʎəyú]

Neix sota la Serreta*, baixa en direcció nord i passa a llevant del castell. A la dreta de la ribera de Reiners. Nom enigmàtic, d'aspecte preromà, avui dia quasi oblidat. Documentat també amb el nom de *còrrec de les Arbellines**, de *l'Avellà**, de *Sant Vicenç** o *dels Gratollers**.

«Comba de Lebo» (*Capb.* 1, 1377); «Coma de Lebo» i «Cum comba de Lebo» (*Capb.* 2, 1407); «Cum corracho de Labo» (*Capb. Cer.* 1, 1564); «Coma de Llabó» i «Corracho de Lobo» (*Capb.* 4, 1656); «Coma de Llabu» (*Capb.* 6, 1699); «Corrach de Llabo» (*Capb.* 6, 1700); «La ribera de Llabur» (*Capb.* 6, 1703); «Correc dit de Labu» (*Capb.* 8, 1721); «Correch de la font de San Vicens o correch de Llabó» (*Capb.* 9, 1772); «Ruisseau de Lliagou» (AR *Cad.* 1823); «Ravin del Liargou» (AR *Cad.* 1980); «Ravin du Llargou» (Mapa IGN 1991).

Llaques, les

«Las Llacas hodie de vinea plantatam» (*Capb.* 4, 1656); «Las Llacas» (*Capb. St. Vi.* 3, 1663).

Peça de terra a orient de la Palmera. *Llaca* és un nom comú, corrent al N de l'Albera i a l'Alt Empordà. Té el significat de 'renglera de plantes en un conreu'.

Llaques, el coll de les

«Loco voccato les Laques [...] del coll del Oliu» (*Capb. St. Vi.* 1, 1516); «Les Llaques del coll del Auli» (*Capb.* 6, 1700); «A benut la terra tenia al coll de les Llaques», «Al coll de les Llaques ats dit lo coll del Oliu» i «Al coll de les Llaques eo al coll del Oliu y de present al coll de la Creu del Ginebre» (*Capb. St. Vi.* 6, 1703); «Las Llacas del coll del Auli du mas Castaillet» (*Capb.* 9, 1772).

V. t. *Creu, la; Oliu, el coll de l'.*

Llauret

V. *Lloret.*

Llaurigó

«Laurigon de Villari» (BP ALART, 1301); «Petrus Laurigoni de Sto. Paulo» i «Jacobus Laurigoni del Vilar» (*Capb.* 1, 1377); «Pere Laurigo de St. Pau» (*St. Pau*, 1399); «Jacobus Laurigoni [...] del Vilar» i «Petrus Laurigoni [...] de Santo Paulo» (*Capb.* 2, 1407).

Una família era propietària a Sant Pau i l'altra al Vilar.

Llaurigó de Sant Pau, la femada d'en, i la garriga i el mas d'en Llaurigó de Sant Pau

«Borda den Laurigo de Sant Paul» (*Capb.* 1, 1377); «Borda den Laurigo de Sent Paul» de Pere Llaurigó (*Capb.* 2, 1407); «Terres mansi Laurigo» de «Petrus Lombarda de Sancto Paulo» (Not. J. Mas, 1556); «La famada den Llaurigo» i «Borda mea abantiguo vocata la borda den Llauriguo & nunch den Llombarda vicinatu de Sto. Paulo» de Pau Llombarda (*Capb.* 4, 1656); «Propietés dependantes de la garrigue appellée d'en Llaurigo a Riuserda» (Vendes, 1758); «Borda den Llaurigo apres den Llombarda a Saint Paul [...] aujourd'hui démolie» d'«Emmanuel Pascot maître apoticaire de Prats de Mollo» (*Capb.* 9, 1773).

Mas rònc de Sant Pau que va passar a dependre del mas d'en Santpau.

Llaurigó del Vilar, la colomina d'en, i el mas d'en Llaurigó del Vilar

«Masada den Laurigo» de «Jacobus Laurigoni» (*Capb.* 1, 1377); «La colomina den Laurigo» i «Mas den Laurigo del Vilar» de Jaume Llaurigó (*Capb.* 2, 1407); «Habeo, teneo & possideo totum illum mansum meum ubi ego habito situm in dicto vicinatus de Vilario antiguitus vocatum den Llauriguo & nunch den Fitor» de Joan Miquel Fitor (*Capb.* 4, 1656).

Posteriorment, es va dir *mas d'en Fitor del Vilar**.

Llauter

«G^{us}. Llauter de Bossacho» (*Capb.* 1, 1377); «Guillermus Lauter de Bossacho» (*Capb.* 2, 1407); «Guillermus Leuter» (Not. Morer, 1427).

Llauter, el mas d'en

«Mas den Lauter» de Guillem Llauter (*Capb.* 1, 1377); «Mas den Lauter» de Guillem Llauter (*Capb.* 2, 1407); «Lo mas Llauter» de Pere Camo (*Capb.* 6, 1700).

Mas rònec de Buçac.

V. t. *Camó, can.*

Lledoner, el camp del

«Situm vocatum lo camp del Lladoner» (*Capb.* 4, 1656); «Lo camp del Lladoner» (*Capb.* 6, 1701); «Lo camp del Lladoner» (*Capb.* 9, 1772).

Aquesta terra de localització incerta s'ha de situar a prop de can Casals.

Llença o Llensa

«Joseph Llence» (*Commun.*, 1787); «Thadée Llença» (AR Parr., 1795); «Joseph Llensa» (Cens 1841); «Eloi Llense» (Cens 1886); «Llense» (Cens 1906).

Propietaris, al segle XIX, de can Talleda*.

Llenya, el còrrec de la

«Corracho de la Llenya mediante» (*Capb.* 4, 1656); «Lo corrach de la Llenya» (*Capb.* 6, 1703); «Correch de la Llenya» (*Capb.* 9, 1772).

Topònim desaparegut del Vilar.

Llevanya (o de les Llevanyes), el mas d'en, i el còrrec i l'hort d'en Llevanya (o de les Llevanyes)

«Loco vocato les Levanyes», «Correch de les Lavanyes» i «Ort den Levanyes» (*Capb.* 1, 1377); «Borda den Levanyes» i «Loco vocato ort den Levanyes» (*Capb.* 2, 1407); «Ab lo mas de las Lavanyas que vuy poseeix lo pubill de na Sampau» (*Capb. Cer.* 1, segle XVI); «Mas de les Llevanyes», «Las masadas del puig den Llonsaïa» [al marge: «vocatus postea den Grimau & postea den Guillaumes»] i «Mas Llavanya» de Joan Pere Carbonell (*Capb.* 4, 1656); «Masadas anomenadas antigament del puig del Llevanya, apres den Grimau, apres den Guillaumas, y ara den Carbonell, ab un colomer unita ditas masadas, vuy dit colomer dirruit» (*Capb.* 6, 1700).

Nom pretèrit del *mas Patau**.

Llober, el puig

Muntanya que arrecera el poble del Vilar i el separa de la vall de Buçac.

«A meridie cum tenentia mea de Puig Lober» (*Capb. St. Vi.* 1, 1516); «Al serrat de Puig Llobe» (*Capb.* 4, 1656); «Una pessa de terra dita antigament lo corrach de las Guilloterias y de present se diu Puig Llober» (*Capb.* 6, 1701); «Puig Llobé» (*Capb.* 9, 1772); «Poux Llobé» (*AR Cad.* 1823); «Puig lloubé» (266 m) (Mapa IGN 1991).

Llobera

«Joseph Llobera» (*AR Parr.*, 1738); «Joseph Llobera» (Cens 1841); «Joseph Lloberes» (Cens 1886); «Abdon Llobera» (Cens 1906).

Llobera, el bosc de Can

V. Gil, el bosc d'en.

Llobera, can

Nom de casa del poblet del Vilar reconstruïda en forma de castell medieval. Té una inscripció que diu: «Apud Gennonium carpe diem». També s'anomena *can Drulla*. El 1861 era de «Joseph Llauberes» (*Mat. Cad.*). En el Cens 1906 trobem els esposos «Gilles Drouille» d'Oms i «Marie Llobere». Creiem que és una de les cases més antigues del Vilar. Podria correspondre al *mas d'en Fabre** i ser anterior a l'edat mitjana.

Llobera, l'oliveda de Can

Al costat de can Llobera.

Llombarda

«Franciscus Lombarda» del Vilar (*Capb.* 1, 1377); «Franciscus Lombarda» del Vilar (*Capb.* 2, 1407); «Polit Lombarda» al Vilar, «Jordi Lombarda» a Sant Pau, i «Andreu Lombarda, balle» a Reiners (ACA Focs 1496); «Joannes Lombarda de Sancto Paulo» (*Capb. St. Vi.* 1, 1516); «Petrus Lombarda de Sancto Paulo» (Not. J. Mas, 1556); «Monserratum Llombarda» de Sant Pau (*Capb.* 3, 1597); «Joan Miquel Llombarda balle de Reynes» (AC Comptes, 1626); «Pau Llombarda» (Taxa, 1643); «Paulus Llombarda de Sancti Pauli» (*Capb. St. Vi.* 6, 1695); «Pau Llombarda» (*Co. Estat*, 1720); «Etienne Llombarda» (*St. Vi. Etat*, 1755).

Llombarda, el mas d'en, i la feixa d'en Llombarda

«La fexa Lombarda» i «Lo mas den Lombarda» de Francesc Llombarda del Vilar (*Capb.* 1, 1377); «La fexa Lombarda» i «Masada den Francesc Lombarda del Vilar» (*Capb.* 2, 1407); «In manso de la Lombarda» (Not. Prim, 1494).

Es coneix actualment per *can Trilles**.
V. t. *Gener de la Llombarda, el mas*.

Llonganyes, les, i el còrrec i el roc de les Llonganyes

«Loco vocato la Longuanya» (*Capb.* 1, 1377); «Loco vocato Longanyes» (*Capb.* 2, 1407); «Un tros de bosch de pertinentias mansi de la Montanyola, loco dicto las Llonganyes [...] ab occidente cum tenentia termini de Palaldano, serra mediante» (Not. O. Torr., 1611); «Rocher de las Longaynes» entre Reiners i els Banyes, i «Ravin de las Lougaynes» que forma el còrrec de l'Aguda (AR *Cad.* 1823); «Ravin de las Lougaynes» (AR *Cad.* 1980); «Roc des Loungaynes» (Mapa IGN 1991).

Lloret

«Andreu Llauret moliner habitant en lo moli dels conjuges Puig» (Not. Angl., 1699); «Andre Lloret et Pierre Perillo mouniers habitants au terroir de Rayners» (*Capb. St. Vi.* 6, 1705); «Joseph Lloret» (AR Parr., 1743); «André Llauret» (*Co. Repar.* 2, 1788); «André Lloret» (Not. J. Comp. 2, 1792); «Abdon Lloret» (*Mat. Cad.*, 1869).

El 1699 Andreu Lloret o Llauret era moliner del molí de Sant Pau*, però després ell i els seus descendents van ser els propietaris del molí d'en Lloret*.

Lloret (o Llauret), el, i el bac, la coma, el clot i la ribera del Lloret (o Llauret) [Λurét]

«Loco vocato Lauret» (*Capb.* 1, 1377); «Loco vocato Lauret» (*Capb.* 2, 1407); «Coma del Lloret», «Riparia vocata del Lloret» i «Riparia del Llauret» (*Capb.* 4, 1656); «Lo bach del Lloret», «La coma del Lloret» i «La ribera dita del Lloret» (*Capb.* 6, 1701); «Lloch dit lo Lloret» (*Capb.* 6, 1703); «Bach den Llauret», «Coma den Llauret», «Un jardin appellé lo clot den Llauret» i «Riviere den Guix a present den Llauret» (*Capb.* 9, 1772); «Llauret» (Secció de l'AR *Cad.* 1823).

El Lloret era una peça de terra entre can Cristòfol i la ribera de Can Calsals* o *ribera del Lloret*.

Lloret (o Llauret), el molí d'en

«Le moulin d'Andre Llauret dit lo Moli Nou» (St. Vi. *Etat*, 1755); «Ruisseau du moulin den Llauret» i «André Lloret [...] un moulin à farine que possede dans une pièce de terre lieu appellé a Sivona» (*Capb.* 9, 1772); «Moulin de Llauret» (AR Parr., 1817); «Moulin de Llauret» (AR *Cad.* 1823); «Moulin du sieur Lloret» (AR Parr., 1824); «Jusqu'au moulin de Lloret» (SIBOUNE, 1896).

A la Cabanassa, al S del Tec, quasi tocant al terme de Ceret. No hi ha relació aparent amb l'entrada anterior, sinó amb el nom dels seus amos. Andreu Lloret va comprar, el 1701, una peça de terra anomenada *Sibona* a Agustí Gener, on va construir un molí.

Llosa, la

Peça de terra a Puignau, al S de la casa, pujant a pla Rossinyol.

Llosa, el camp de la

A Buçac, davant de can Talleda, al costat d'un camp que és de can Camó. Pertany a n'Hialguer.

«Lo camp de la Llosa» (Not. O. Torr., 1594); «Campo vocato de la Llosa» (*Capb.* 4, 1656); «Camp de la Llosa» (*Estim.* 1, 1691); «Camp meu nomenat lo camp de la Llosa» (*Capb.* 6, 1700); «Champ de la Llosa» (*Capb.* 9, 1772).

Lluansí o Lluanci

«Guillaume Lluancy» (AR Parr., 1754); «François Lluancÿ» (*Co. Repar.* 2, 1788); «Llouansy, André» (*Mat. Cad.*, 1880); «Andre Lloancy» (Cens 1886); «Andre Lloency» del Tec (Cens 1906).

Els tres últims es deuen referir al mateix personatge vingut del poble del Tec, potser sense cap lligam amb els precedents.

Llunes, el puig de

Segons el Mapa IGN, és a Palaldà, a sobre del mas del mateix nom, on comença el còrrec de la Roqueta.

V. t. *Puig de Llunes*.

«Puig appellé Puig de llunas» (*Capb.* 9, 1773).

Maçanet de Cabrenys

Poble de l'Alt Empordà al S de Reiners. La frontera comuna és molt petita, s'estén des del límit amb Ceret fins al límit amb el que actualment és terme dels Banys. Reiners i Maçanet són municipis agermanats. Al mes de maig, a Maçanet, es fa un aplec al santuari de les Salines concorregut per la gent de Reiners.

«Massaneto in pago Bisuldinensi» (D'ABADAL, 814); «Villam quae dicitur Macanetum» (MARCA, VIII, i BP ALART, 833); «In termino de ipsos hortos vel de Masaned» (MARCA, CXXXVIII, i BP ALART, 988); «Locí de Massaneto de Cabrens» (Not. P. Mas, 1588); «Chemin vicinal n° 1 de Reynés a Masanet» (*Mat. Cad.*, 1911).

Mach

«Paul Mach» (Cens 1841); «Jean Mach» (Cens 1886); «Mach» (Cens 1906); «Mach» (COSTA 1931); «Mach» (*Annuaire* 1995).

Madern

«Jean Madern de Massanet» (AR Parr., 1771); «Laurent Madern» (Cens 1841); «Laurent Madern» (APMS, 1846); «Bonaventure Madern» (Cens 1886); «Pierre Madern» (Cens 1906); «Madern» (COSTA 1931); «Madern» (*Annuaire* 1995).

Madern, can

Casa al S dels Argelers. *Madern* és el cognom de l'avi del propietari. També anomenada *cal Ferrer*, perquè era l'ofici d'aquest avi. A *Mat. Cad.*, 1849, pertanyia a «Laurent Madern».

Al Pont de Reiners existeix una altra casa dita *can Madern*.

«M. Madern» (AR *Cad.* 1823).

Magraners, la feixa dels

«Lloch dit la feixada dels Magraners prop la iglesia del Vilar, en la qual [Pere Gener] a feta una casa» (*Capb.* 6, 1699); «Une pièce de terre au Vilar appellée la feixa dels Malgraners» on viu «Margueritte Janer veuve à Augustin Janer» (*Capb.* 9, 1772).

Mal Pas, el còrrec del

V. *Oriol, el còrrec de l'.*

Maler (posteriorment, Malé)

«Cir Maler» [Quirc] fill de «Jaques Maler et Anne Dagués» de Montferrer, es casa amb «Basilisa Janer veuve de Guillaume Sales» del Vilar, propietària del mas d'en Fabre* (AR Parr., 1757); «Quirc Maler» (*Capb.* 9, 1772); «Abdon Malé» (*Commun.*, 1789); «Paul Malé» (APMS, 1809); «Jean Malé» (Cens 1841); «Jean Malé» (Cens 1886).

Els Maler, al segle XVII, eren originaris del poble de Leca. Hem consultat un document de 1785 (APVG) signat per «Quirch Maler» de Montboló, que degué donar nom al veïnat de *can Quirc* (Montboló), ara escrit *can Kirk*.

Manaut

«Jacques Gali dit Manaut» (Not. Angl., 1714); «Felix Gali alias Manau» (AR Parr., 1744).

V. t. *Gali*.

Manyer

«Loco vocato Manyer» (*Capb.* 1, 1377); «Loco vocato Manyer» (*Capb.* 2, 1407); «Petiam terre loco vocato Manÿer» (*Capb.* 4, 1656); «Une pièce de terre appellée Manÿer» (*Capb.* 9, 1772).

Peça de terra de l'Amorer*.

Marc

«Joseph Barou» o Bru* és l'amo de can Marc*. El renom i el nom de la casa provenen del qui devia ser el seu avi, Marc Bru.

«Pierre Taillada surnommé Marc» (*Capb.* 9, 1772); «Joseph Barou, dit Marc» (*Mat. Cad.*, 1835).

Marc, can

Nom de casa a sobre de les Quintanes, prop de coll de Baucells. Anys en-rere pertanyia a can Gana*.

«Can Marc» (*AR Cad.* 1980).

Marellenga, el roc de la

«Roc de Marliengue» (*AR Cad.* 1823).

Entre Reiners i Palaldà, al S del còrrec de les Brugueres.

Margall, can

V. *Gelera, can.*

Marigó

Renom que duia el llinatge Anglada*, derivat del nom *Marigó*. El 1602 hem vist anotat a Prats de Molló «Joan Marigó» (COLOMER).

«Te lo sastre Marigó» (*Capb.* 2, 1407 [anotació de data posterior referida al mas d'en Guimerà]); «Den Marygo» (Taxa, 1643); «Veuve Marigó» (St. Vi. *Etat*, 1755).

Marigona, la

[məriyúnə]

Mas en ruïnes, a tocar de Ceret, al SE de can Guix. S'hi arriba pel mas Perer de Ceret. La partió passa al mig de la casa; ens expliquen que «menjaven a Ceret i dormien a Reiners». Antigament, era el *mas d'en Guimerà**, que va passar a ser de la família Anglada*.

«Mas den Marigo» (*Capb. Cer.* 2, 1579); «Fermier de la Marigone» (*Co. Repar.* 2, 1788); «À la Marigone sise à la montagne de Reynés» (*AR Parr.*, 1816); «M. de J. Baux» i la secció «La Marigoune» (*AR Cad.* 1823); «Mas de la Marigoune» (Mapa IGN 1991).

Marigona, el còrrec de la

Neix entre can Guix i la Marigona i va a parar a l'esquerra de la ribera de Ballera.

«Ravin de la Marigonne» (AR *Cad.* 1823).

Marill

Els dos últims no tenen cap relació directa.

«Marill» (AR Parr., 1769); «Thadée Marill» d'Oms, té una part d'una casa al Vilar (*Capb.* 9, 1772); «Jaques Marill» (AR Parr., 1797); «Marill» (Cens 1841); «Marill» (*Annuaire* 1995).

Marroner, el còrrec del, i la font del Marroner [mərúnés] o [mərúné]

La font es troba sobre el coll de l'Erola, al camí que va cap a la Copa.

«Descendit dels Marrones» i «Corracho dels Marrones» (*Capb.* 4, 1656); «Arroser de l'eau de deux fontaines appellées del Grau et del Marroner» (*Capb.* 9, 1772).

Marta, ca la

Nom de casa del Vilar, al veïnat de Dalt. Segons el Cens 1906, era dels esposos «Jean Lanes» i «Marthe Sola». També anomenada *can Lanes*.

Martí

«Jaume Marti» (*Estim.* 1, 1691); «Joanni Petro Marti & Jacobo Marti fratribus molineribus farina dicti termini» (Not. Angl., 1699); «Joan Marti» (*Capb.* 6, 1703); «Jean Marti» (*Co. Mem.*, 1724); «Jean Marti alias Serrabona» (AR Parr., 1741); «Marty» (Cens 1841); «Sauveur Marty» de Montferrer (Cens 1906); «Marti» (*Annuaire* 1995).

Martí, el mas d'en

«Lo mas den Marti de Bossach» de «B[ernar]dus Rohir» (*Capb.* 1, 1377); «Mas den Marti» (*Capb.* 2, 1407); «Lo mas Marti» (Not. O. Torr., 1594); «Lo mas Marti» de Pere Camó (*Capb.* 6, 1700).

Mas rònec de la vall de Buçac.

V. t. *Camó, can.*

Mas

«Jean Mas» (*Co. Repar.* 2, 1788); «Pierre Mas» (AR Parr., 1796); «Saturnin Mas» (Cens 1841); «Joseph Mas» (Cens 1886); «Michel Mas» (Cens 1906); «Mas» (COSTA 1931); «Mas» (*Annuaire* 1995).

Mas, el bosc del

Al mas Patau.

Mas, el camp del

Al N del cementiri del Vilar.

Mas Nou, el

«Andre Rigall dit lo Mas Nou» (St. Vi. *Etat*, 1755).

Sobrenom vinculat al nom de la casa on s'estava.

V. t. *Nou, el mas*.

Masdemont¹

«Arnaldus Masdamont» (*Capb.* 1, 1377); «Arnadus Masdamont de Rippa-
ria de Rayners» (*Capb.* 2, 1407).

Masdemont²

«Franciscus Oliver alias Masdamont» (BP ALART, 1412).

Masó

«Bernardus Mesoni» (*Capb.* 1, 1377); «Bernardus Masoni de Vilarzello [...] castru de Rayneriis» (*Capb.* 2, 1407); «Johannem Maso» (BP ALART, 1416); «Johanni Maso» (Not. Morer, 1430); «Vidua Masona» (BP ALART, 1568).

Masó, el mas d'en

«Borda mea vocata vulgariter borda den Meso de Vilarzell» de Bernat Masó (*Capb.* 2, 1407); «Mansum meum nuncupatum la Maso & nunch den Auriol et alium mansum vocatum la Gravoleda unitos, situs in dictis terminis loco dicto Vilarzell» de Pere Casals, comprat el 1566 pel seu avi Joan Casals (*Capb.* 4, 1656); «Mansum de la Maso ad presens del Oriol» i «Lo mas den Auriol» (*Capb. St. Vi.* 3, 1663); «La borde de la Maso et apres de Lauriol» de François Cantenys (*Capb. St. Vi.* 7, 1724); «Borda de la Maso et de Loriol» (*Capb. St. Vi.* 2, 1752); «Mas Maso aujourd'hui l'Oriol» (*Capb.* 9, 1772).

V. t. *Oriol, el mas de l'*.

Masonet

V. el renom *Canadell*¹.

Massina

«André Massine» (Cens 1841).

Antropònim d'Oms el 1643. Al mateix terme d'Oms es troba el mas de can Massineta, a tocar de la ribera de la Palmera.

Mateu

«Arnaldus Mathei» (*Capb.* 1, 1337); «den Matheu» (*Capb.* 2, 1407).

Mateu, el mas d'en, i l'oliveda d'en Mateu

«Mas Matheu» (1633, paper separat dins *Capb.* 6); «Alium mansum nuncupatum mas Matheu» de Joan Antoni Alday, i «La oliveda den Matheu» (*Capb.* 4, 1656).

V. t. *Aldai, el mas de n'.*

Maura, la

Mas de Ceret, a l'est de la ribera de Ballera.

«Joan Asturch de la Maura ats Joan Petit» (AC Parr., 1656); «Mansi de la Maura» (*Capb. St. Vi.* 5, 1670); «Y ab terras del mas Maura y ab la ribera de Ballera» (*Capb.* 5, 1701); «Terras del mas de la Maura que de present pos-saheix Joseph Rocha bracer de Ceret» (*Capb.* 6, 1703); «Roque, Pierre a reconnu une metairie avec toutes ses terres en dépendantes appelée lo mas Maura» (Vendes, 1758); «Metairie de la Maura» (*Capb.* 9, 1772); «La récolte n'a pas été brillante à la Maoure» (SIBOUNE, 1896); «Mas de la Maure» (Mapa IGN 1991).

Maurí o Mauri, el mas d'en

«La borda den Mauri» (*Capb.* 1, 1377); «Borda den Mauri de la ribera de Rayners» de Bartomeu Sitger (*Capb.* 2, 1407).

Miquel

«Vilaceque, Gauderique, dit Miquel» tenia can Xela i can Miquel (*Mat. Cad.*, 1823).

El renom ve del rebesavi, Miquel Vilaseca, declarant al *Capb.* 6, 1699, que també apareix a *Llibre*, 1665: «Miquel Vilaseca del lloch de Reiners».

Miquel, can

Nom de casa, part de can Xela.

Mir, el bosc d'en

Al N del serrat d'en Querol, davant del pont de ferro que travessa el Tec per anar al Vilar. El nostre informant explica que a en Jacques Cantenys li deien «en Jacques d'en Mir» [mírt]. El seu avantpassat era «Casimir Cantenys» (Cens 1886).

Mir, can

És la primera casa vella del veïnat del Pont de Reiners.

Mirapeix, i el còrrec de Mirapeix

«Loco vocato Miralpeis» (*Capb.* 2, 1407); «A l'endroit appellé partie la Figarole et en partie Mirapeix» i «Correc dit de Mirapeix» (*Capb.* 7, 1712).

Peça de terra i còrrec a Sant Pau.

Mirlo

«Jean Maler, Mirlou», propietari de cal Mirlo (*Mat. Cad.*, 1827).

Mirlo, cal, i el còrrec de Cal Mirlo [mírlu]

Mas habitat i còrrec a l'esquerra de la ribera Ampla.

«Mirle» (Mapa Cassini, segle XVIII); «Maison dite Mirlou» de «Marie Baus» casada amb «Abdon Maler» (AR Parr., 1817); «Mas d'en Mirlou» (AR *Cad.* 1823); «Mas Mirlou» (Cens 1886); «Ravin de can Mirlou» (AR *Cad.* 1980); «Mas Mirlou» (Mapa IGN 1991).

Miró, el mas d'en

Mas rònc al Vilar.

V. t. *Jolí, el mas d'en.*

Moixer, el ras del [ráz dəl muʃé]

Separa Maçanet de Cabrenys i Ceret. A més de 1.400 m d'altitud es descobreix un panorama admirable sobre el Vallespir, el Rosselló i l'Empordà. Pere Roura (2003a) cita un document de 1671: «fins al serrat del Moxé de mes alt en lo qual confina el terme de Massanet».

«Ras-Mouchez» (SIBOUNE, 1879); «El Moixer» (Mapa IGN 1991).

Moladors, el còrrec dels

«Correch vocato dels Moladors» (*Capb.* 1, 1377); «Correch vocato dels Moladors» (*Capb.* 2, 1407).

Al Vilar. Desconegut.

Molí, el, o el molí d'en Patllari (o Pallari)

El darrer molí de farina de Reiners. Ha funcionat fins al 1957 i gràcies a Marcel Arnaudies, fill de l'últim moliner, conserva totes les seves peces i es pot visitar. És a la drete de la ribera de Ballera.

Va ser cedit en emfiteusi per Aleix Albert, senyor de Reiners, a Jaume Torralles, notari de Ceret, el 1602 (Not. Arnal). El 1695 ja havia passat a mans de Pere Casals (Not. Angl.). Va ser dels Casals fins que el 1825 va morir Pere Casals sense fills i va heretar el molí el seu nebot Vicenç Alday (APAR). Patllari Arnaudies l'hi va comprar el 1837.

S'ha anomenat també *molí d'en Torralles** i *molí d'en Casals*. No podem descartar la hipòtesi que aquest molí s'hagués edificat sobre un vell molí arruïnat de la ribera de Ballera, el *molí d'en Pujol**.

«Pessa de terra que es sobre dit casal y moli» de «Joseph De Thoralla» (*Capb.* 4, 1656); «Moulin a farine de Pierre Cazals» (St. Vi. *Etat*, 1755); «Moulin a farine sur la rivière de Reynes» de la viuda de Pere Casals (*Capb.* 9, 1772); «Moulin Casals» i «Chemin du Moulin» (*AR Cad.* 1823); «Mouli d'en Pallary» (SIBOUNE, 1896); «Le Moulin» (*AR Cad.* 1980).

Molí, la ribera del

Nom que rep la ribera de Ballera*, després del Molí fins que s'ajunta amb la ribera de Can Casals.

«Rivière du Moulin» (*AR Cad.* 1823).

Molí Serrador, el

A l'antic terme de Montalbà, al SO de coll Ric.

«Ou confronte avec le bois du dit Bizern ats Pedro de Montalba, des appartenances du dit Moulin Cerrador» (1667, paper separat dins *Capb.* 6); «Mouli Serradou» (Mapa IGN 1991).

Molinàs, el, i la font del Molinàs

El Molinàs era el que quedava del molí de la Sala*. Va ser demolit no fa gaires anys per a fer-ne una casa nova, que no s'ha acabat de construir. Ara només se'n veuen les moles escampades entre les romegueres. La font, més aviat una deu, és sota el molí. L'aigua surt directament arran de la ribera. Quan la ribera és calenta, a l'estiu, l'aigua de la font es pot tocar ben fresca.

Molins, el camp dels

Al Vilar, a tocar del Tec i a l'E del còrrec de la Colomina:

«Loco vocato al camp dels Molins» (*Capb.* 1, 1377); «Al camp dels Molins» (*Capb.* 2, 1407); «Lo camp dels Molins hodie lo camp del Tech*»

(*Capb.* 4, 1656); «Lo camp dels Molins de present lo camp del Tech» (*Capb.* 6, 1701); «Lo camp dels Molins a present camp del Tech» (*Capb.* 9, 1773).

I a les Quintanes:

«Lo camp dels Molins» (*Capb.* 6, 1701).

La toponímia ens revela l'existència d'antics molins medievals sobretot al Vilar, a la vora del Tec.

Mondí

«Joannes de Mondí agricola termini de Reineriis» (Not. O. Torr., 1598); «Joannes de Mondí agricola termini de Reyneriis» (Not. Estr., 1602); «Joan Mundi» (AC Parr., 1612); «Joan Mundi bracer del terme de Raïnes» (Not. Juanyes, 1644).

Els Mondí eren arrendadors de la Muntanyola a final del segle XVI i començament del segle XVII. Posteriorment, van tenir el mas d'en Belló.

Mondina

«Abdon Noguer dit la Mondina» (St. Vi. *Etat*, 1755); «Jean Noguer [...] dit Mundina [...] fils d'Abdon Noguer» (AR Parr., 1815).

Mondina, la, i la collada i la font de la Mondina

Mas en ruïnes, el més meridional del municipi, a ponent de Barrabam. Pensem que va ser construït poc abans del 1703 per Antoni Galí*, possiblement el fill d'Antoni Galí i Maria Mondina. La collada és entre Barrabam i la Mondina.

«Une maison au lieu dit lo Pineill [...] a la font de la Mondine» de Mariana Anglada viuda de Fèlix Camps (*Capb.* 9, 1772); «Fermier de la Mundi-ne» (*Co. Repar.* 2, 1788); «Mas d'en Trincherie» [es refereix a la seva propietària Maria Trinxeria de Prats de Molló] (*Mat. Cad.*) i la secció cadastral «La Mondine» (AR *Cad.* 1823); «La Moundine» (*Mat. Cad.*, 1852); «La Mondine» (Mapa IGN 1991).

Mondina, can, i la font i la palanca de Can Mondina

Nom de casa a coll de Baucells, més amunt de can Gana. La palanca, anomenada també *de les Quintanes*, passava per sobre la ribera del Molí*.

«Can Mondine» (AR *Cad.* 1980 i Mapa IGN 1991).

Mondony, el, i les gorges i la vall del Mondony

Ribera que neix al peu del roc de Fraussa a Montalbà; un fragment curt fa de partió amb Reiners, i desemboca al Tec per la dreta. També denominada *ribera dels Banys**. Oralment, hem sentit *ribera de Montalbà**. Recentment,

ha canviat la pronunciació del topònim *Mondony* i s'ha francesitzat en [mon doní].

«Valle de Montdon» (PONSICH, 1119); «Ab oriente in rivo qui discurrit de valle de Mondon ad Techum» (BP ALART, 1237); «In valle de Mondony» (BP ALART, 1312); «Cum ripparia de Mondony» (*Capb. Monta.* 1, 1608); «La vall del torrent Mondony» i «La conca del Mondony» (BOSCH, 1891); «Rivière de Mondony» (AR *Cad.* 1980); «El Mondony» (Mapa IGN 1991).

Monja, ca la

V. *Angelica, ca la*.

Monjoia

Parcel·la de terra a tocar del cortal de Pera Bassa. Amb sorpresa hem vist que Coromines ja va localitzar aquest topònim recòndit a l'OC, vol. v, p. 350.

Montada

«G. Montada de Bossacho» (*Capb.* 1, 1377); «Bartholomei Montada de Bossacho parrochie S. Martini Palaudano termini Rayners» (BP ALART, 1390); «Guillermus Montada de Bossacho» (*Capb.* 2, 1407).

Montada, el mas d'en

«Lo mas den Montada» de Guillem Montada (*Capb.* 1, 1377); «Lo mas den Montada» de Guillem Montada (*Capb.* 2, 1407); «Mas Montada» de Francisc Crastes (*Capb.* 4, 1656).

Posteriorment, anomenat *can Crastes**.

Montalbà

Poble al SO de Reiners que, des del 1962, pertany al municipi dels Banys*. En l'edició de 1997 del llibre *Montalba* de Carles Bosch de la Trinxeria (citada a la bibliografia), s'han volgut respectar les grafies de l'edició antiga fins al punt d'ometre l'accent al nom del poble que dona títol al llibre, la qual cosa fa que els lectors que desconeixen el topònim el pronunciiïn malament (*Montalba* en lloc de *Montalbà*).

«Castrum de Montedon et castrum de Montealvano» (PONSICH, 1241); «In castro de Monte Albano» (BP ALART, 1267); «Castro de Monte Albano» (BP ALART, 1312); «Monte Albano» (BP ALART, 1416); «Montalba» (BP ALART, 1557); «Montalba» (BOSCH, 1891).

Montalbà, el camí de

Per anar a Montalbà es passava per la Muntanyola, cap a Puignau, cal Roig (dins del terme veí), el Casot i Montalbà. Un altre camí va de la Muntanyola al mas Nou, can Fèlix i Montalbà.

V. t. *Caumells*.

«Itinere tendente a Montalba» (*Capb.* 4, 1656); «Camí qui va de dit castell de Raÿnes a Montalba» (*Capb.* 6, 1700); «Chemin qui rend du Chateau de Reÿnés a Montalba» i «Chemin qui va del coll de la Creu del Ginebre avant appellé lo coll del Auli a Montalba» (*Capb.* 9, 1772).

Montalbà, la ribera de

També dita *ribera dels Banys** i *el Mondony**.

«Rivière de Montalba» (AR *Cad.* 1823).

Montboló

Municipi al NO de Reiners; la partió va des de Rocagelera fins a la ribera Ampla, on comença el terme de Tellet.

«Monte Bodone» (PONSICH, 941); «Monte Baudone» (PONSICH, 967); «Monte Baulono» (BP ALART, 1301); «Monte Baulono» (BP ALART, 1407); «Montebaldono» (*Capb. Palal.* 1, 1486).

Montboló, la solana de

«A la solana de Montbolo» (*Capb.* 6, 1699).

A Buçac, a sobre de can Rigall.

Moranya, la

«Loco vocato Moranya 1656» (*Capb.* 1, 1377); «Loco vocato Moranya» (*Capb.* 2, 1407); «La Moranÿa» (*Capb.* 4, 1656); «La Moranja» (*Capb.* 7, 1712); «Lieu dit la Moranja» (*Capb.* 9, 1773).

Nom de lloc a Sant Pau. Desconegut.

Morer

«P^{us}. Morer de Fitor» (*Capb.* 1, 1377); «Petrus Moreri de Fitorio» (*Capb.* 2, 1407).

V. t. *Amorer*.

Mula, can

Nom de casa del Pont de Reiners.

Muntanyola

«Bernardus Montanyola» (*Capb.* 2, 1407); «Barth[olomeus] Montanyola mansi de la Montanyola» (Not. Morer, 1430); «Bernard Monthanyola» (*Capb. Palal.* 1, 1486).

Muntanyola, la¹

«Jean Vilaseca dit la Montanyola» (St. Vi. *Etat*, 1755).

Sobrenom relacionat amb el nom de la casa on vivia.

Muntanyola, la²

Mas habitat a la muntanya que porta el mateix nom.

«Borda den Montanyola» de Bernat Muntanyola (*Capb.* 2, 1407); «Mansi de la Montanyola» i «Mansi den Montanyola» (Not. Morer, 1430); «Manso meo de la Muntanyola» de Martí Ferrer (*Capb. St. Vi.* 1, 1516); «Carbonell agricola Sancti Pauli de Rayneris arrendo mansum meum vocatum de la Montanyola» (BP ALART, 1549); «La Muntanyola» (AC Parr., 1598); «La Montanyola» (*Estim.* 1, 1691); «Lo mas Montanyola» de «Gironim Farrer» de Ceret (*Capb.* 6, 1701); «Jaques Dejaula fermier de la metairie de la Montanyola appartenant au sieur Gerome Ferrer de Ceret» (*Estim.* 2, 1748); «Fermier de la Montagniole» (*Co. Repar.* 2, 1788); «Mas Alday» [és el cognom del seu propietari] (AR *Cad.* 1823); «Montagnole» (Cens 1906); «La Montagnole» (Mapa IGN 1991).

Muntanyola, l'alzina de la, i la castanyeda (o les castanyedes) i el còrrec de la Muntanyola

El còrrec passa a l'esquerra del mas, entra als Banyes i s'ajunta amb el còrrec de l'Aguda*.

«La castanyeda de la Montanyola» (*Capb.* 1, 1377); «Ravin de la Montagnole» (AR *Cad.* 1823).

Muntanyola, el puig de la

Puig al S de Canadell i de l'Aguda.

«Puig de la Montanyola» (*Capb.* 1, 1377); «Puig de la Montanyola» (*Capb.* 2, 1407); «Lo puig de la Montanyola» (*Capb.* 4, 1656); «Lloch dit al puig de la Montanyola» (*Capb.* 6, 1701); secció «Montagnole» que coincideix amb el puig del mateix nom (AR *Cad.* 1823).

Muntanyola a la Farga, el camí de la

«Cami qui va de la Farga a la Montanyola» (*Capb.* 6, 1700); «Chemin qui descend de la Montanyola et va al pla de las Amas» (*Estim.* 2, 1748).

Nanna, ca la

Casa del veïnat de Ballera. *Nanna* < *n'Anna*, per aglutinació de l'article personal *na* (FOUCHÉ).

Navera, la font

«De parte occidente inniciatur ad fonte de Vera» [límits de l'església de Sta. Maria del Vilar] (BP ALART, 1114); «Font Navera» (*Capb. St. Vi.* 1, 1516); «Fonte Navera» i «Loco vocato font Manera» (*Capb.* 3, 1597); «Alia tenentia mea vocata Font Nabera» de Francesc Crastes (*Capb.* 4, 1656); «Font Navera» i «Fontaine Navera» (*Capb.* 9, 1773).

Nom d'una font o d'una peça de terra de can Crastes, avui desconeguda.

Negre

El 1781 «Jacques Negre» de Palaldà es casa amb Maria Sales, de Buçac, filla d'Antoni Sales i Maria Baus (AB BI); «Jaques Negra» (AR Parr. 1782); «Joseph Negra» (*Co. Repar.* 2, 1788); «Joseph Negra brassier domicilié au terroir de Boussach» (Not. F. Comp., 1817); «Etienne Negre» (Cens 1841); «Jean Negre» (Cens 1886); «Negre» (COSTA 1931).

Nie

«Jean Dabouzy dit Nie» (*Mat. Cad.*, 1879).

Nie, can

Mas habitat al N de l'Avellà. L'AR *Cad.* 1980 l'anomena «Mas Dabouzy». L'origen i la grafia correcta d'aquest nom són avui dia un dels misteris de la toponímia de Reiners.

«Can Nie» (Mapa IGN 1991).

Ninos, cal

[nínus]

Un altre nom de *can Querol**.

Nivet, i can Nivet

Cognom freqüent al Vallespir (COSTA 1841), present a Reiners el 1931 (COSTA), i nom de casa del veïnat de Ballera.

Noell

«Joseph Noell» casat amb Isabel Alcufa (*Capb.* 6, 1703); «Joseph Nouell» (*Co. Mem.*, 1724); «Joseph Noell» (AR Parr., 1739); «Noell» (Cens 1841); «Etienne Noell» (Cens 1886).

Cognom abundant a Montboló el 1643 (Taxa); documentat el 1430 a Montalbà: «Guillemus Noelli de Monte Albano» (Not. Morer), i el 1651, a Ceret: «Pere Nohell» (AC Parr.).

Nofre

«Dabouzy Vincent dit Nofre» (AR Mat. Cad., 1887).

Nofre, can

Nom de casa a Canadell. En relació amb el sobrenom anterior.

Noguer

«Abdon Noguer dit la Mondina» (St. Vi. *Etat*, 1755); «François Noguer» (AR Parr., 1762); «Abdon Nugué» (*Co. Repar.* 2, 1788); «Damia Nogue munie [*sic*] a farine» (AR Parr., 1796); «Jean Noguer [...] dit Mundina [...] fils d'Abdon Noguer» (AR Parr., 1815); «Joseph Noguer propriétaire [...] à la maison del Suis» (AR Parr., 1823); «Nogue» i «Noguer» (COSTA 1841); «Noguer, Jn.» propietari de can Baus (*Mat. Cad.*, 1870); «Abdon Nogues» (Cens 1886); «Nogues» (Cens 1906); «Noguer» (COSTA 1931).

Llinatge també nombrós a Montboló el 1643 (Taxa). Els Noguer, al segle XVIII, eren masovers a la Mondina, i al segle XIX eren els amos de can Baus*.

Noguer, el mas

«Borda vocata mas Noguer» d'«Anthonius mas Noguer» (*Capb.* 1, 1377); «Anthonius mas Noguer de Bossacho» (*Capb.* 2, 1407); «Mas Noguer d'Antoni Camó (Not. O. Torr., 1594); «Lo mas Noguer de Pau Camó» (*Capb.* 4, 1656); «Mas Noguer» de Pere Camó (*Capb.* 6, 1699); «Borde Noguer» (*Capb. Arles* 2, 1749).

Mas rònec de Buçac.

V. t. *Camó, can.*

Noguerós, el mas, i la ruta del Noguerós

Segons el nostre informador, daltabaix del coll de l'Erola en diuen *el Noguerós*. A prop del mas Patau (antigament, *mas d'en Guillaumes*).

«Lo mas Nogaros afronta ab lo mas den Guillaumes» (*Capb.* 2, 1407, anotació de data posterior).

Noi

«Pierre Vilaseca alias Noy» (AR Parr., 1743); «Gauderich Vilaseca ats Noy» (AR Parr., 1747); «Gauderique Vilaseca dit Noi» (*Capb.* 9, 1772).

Nou, el mas, i el còrrec i el solà del Mas Nou

Mas en ruïnes, quasi al començament de la ribera de Reiners, a l'E del puig del Bosquet. El còrrec baixa de l'esmentat puig i aflueix a l'esquerra de la ribera. El solà és una peça de terra.

«Fermier du Mas Nou» (*Co. Repar.* 2, 1788); «Mas Alday» i la secció «Mas Nou» (*AR Cad.* 1823); «Ravin du Mas Naou» i «Ravin du Mas Nou» (*AR Cad.* 1980); «Mas Nou» (Mapa IGN 1991).

Nou Tirantes, el gorg de les

A la ribera de Reiners. A sota de ca l'Oliu.

Nuta, la font d'en

Al Pont de Reiners. Darrere de ca l'Elisa Nuta. Nom d'origen incert. A *AR Mat. Cad.*, 1955, trobem «Mme. Nauta André».

Ocell, ca l'

Nom de casa a coll de Baucells, per damunt de can Jaume.

Oliu, ca l'

Mas habitat, entre el serrat Cantaire i el castell. El 1823 era de «Guisset, Jacques, dit Ferré» (*Mat. Cad.*), i el 1890 de «Jean Olieu». Podria ser el *mas Falguer**.

«M. Ferré» [es refereix al nom dels antics posseïdors] (*AR Cad.* 1823); «Mas Olieu» (*AR Cad.* 1980 i Mapa IGN 1991).

Oliu, el camp de l'

Tenim coneixement de tres camps amb aquest mateix nom: al N de l'Avellà; a la dreta de Ballera, prop de les Quintanes, i a la Farga (APVB, 1828: «Lo camp del Oliu» a «lo pla dels Azemar»).

Oliu, el coll de l'

«Coll del Oliu» i «Loco vocato al coll del Auli a les Laques» (*Capb.* 2, 1407); «Les llaques del coll de [...] Oliu», «Creu del coll del Oliu» i «Cum camino qui va de dit colle del Oliu ad castrum de Reÿnerÿs» (*Capb. St. Vi.* 1, 1516); «Lo coll del Oliu [...] dicto collo del Auli» (*Capb.* 4, 1656).

V. t. *Creu, la; Llaques, el coll de les.*

Oliveda, l', i el pla de l'Oliveda

«Loco vocato a lauliveda [...] cum ripparia de la Palmera» i «Lo pla de lauliveda» (*Capb.* 1, 1377); «Loco vocato a lauliveda» i «Al pla de lauliveda»

(*Capb.* 2, 1407); «Loco vocato la Oliveda [...] ab oriente cum ripparia de la Palmera» (*Capb. St. Vi.* 1, 1516); «Loco vocato lauliveda» (*Capb.* 3, 1597); «La Oliveda [...] ab oriente cum ripparia de la Palmera [...] a meridie [...] fluminis Tech» (*Capb. St. Vi.* 5, 1663); «Lo pla de la Oliveda o la Vinÿassa» (*Capb.* 6, 1699); «La Oliveda de la bora del Tech y de present graner» (*Capb.* 6, 1701); «Lo pla de l'Oliveda» (*Capb.* 9, 1772); «L'Olivette du bord du Tech» (*Capb.* 9, 1773); «Olivette» (APMS, 1900).

Al Vilar, a la vora de la Palmera.

S'esmenta una altra oliveda a les rodalies del veïnat del Castell:

«A migdia ab la pessa de Sanct Vicens anomenada la Oliveda» (*Capb. Cer.* 4, 1637); «La Oliveda antigament dita la oliveda den Coll» (*Capb.* 6, 1700).

I a Ballera:

«La Oliveda» (*Capb.* 6, 1703).

Oliveda, el còrrec de l'

«Correch de la Oliveda» (*Capb.* 4, 1656); «Ravin de l'Olivette» (AR *Cad.* 1823).

El capbreu situa el còrrec al nord de n'Hialguer. El del cadastre és a la dreta de la ribera Ampla, prop de can Basses.

Oliver

«Bartholomeus Mas Oliver de Bossacho» (*Capb.* 1, 1377); «Bartholomeus Oliveri de Bossacho» (*Capb.* 2, 1407); «Franciscus Oliver alias Masdamont» (BP *ALART*, 1412); «Raymundo Oliver alias Tallada de Busacho» (*Capb.* 3, 1597); «Toni Oliver» (*Taxa*, 1643); «Anthoni Oliver» de Bussach (*Capb.* 6, 1699); «Antoine Oliver de Bussach» (*Estim.* 2, 1746); «Silvestre Oliver dit d'en Guix» (*St. Vi. Etat*, 1755).

Llinatge resident a can Talleda* des d'abans del segle xv fins a final del segle xviii, quan Tadeu Camps, fill dels esposos Maria Oliver i Sebastià Camps, va heretar el mas.

Oliver, el bosc d'en

V. *Quintà*.

Oliver, el camp de l'

«Lo camp del Oliver» (*Capb.* 4, 1656); «Lo camp del Oliver» (*Capb.* 6, 1700); «Lo camp del Oliver» (*Capb.* 6, 1702); «Camp del Oliver» (*Capb.* 9, 1772).

Peça de terra de la família Aldai, a tocar de la ribera de Reiners.

Oliver, el pla de l'

Al Vilar.

V. t. *Timoner*.

Oliver, puig

«Puig den Oliver o Romani» (*Capb.* 4, 1656); «Romani o puig Oliver» (*Capb.* 6, 1699); «Lieu dit puig Oliver» (*Capb.* 8, 1721); «Vigne a puig Oliver ou al Romani» (*Capb. Cer.* 3, 1724); «Puig Olivé» (*Capb.* 9, 1772).

Podria ser el que s'anomena *serrat d'en Querol**. S'ha de relacionar amb el mas de n'Oliver de la Ribera de Reiners.

V. t. *Forques, Ventós*.

Oliver de Buçac, el mas de n'

«Mas Oliver» (*Capb.* 1, 1377); «Mas den Oliver» (*Capb.* 2, 1407); «Una masada dita den Oliver» (*Capb.* 6, 1699); «Mettairie appellée de l'Oliver de Thedée Camps dit Talleda, nét d'Antoni Oliver» (*Capb.* 9, 1772).

Denominació pretèrita de *can Talleda**.

V. t. el cognom *Oliver*.

Oliver de la Ribera de Reiners, el mas de n'

«Mansi den Oliver» i «Mas del Oliver» de Joan Quintanes» (*Capb.* 1, 1377); «Mansi den Oliver» de Joan Quintanes (*Capb.* 2, 1407); «Possideo lo mas den Oliver [esmenat *Auliver*] de la Ribera de Reynes» i «Mansi Auliver» d'Anna Llombarda (*Capb.* 4, 1656); «Un mas dirruhít dit lo mas Oliver de la ribera de Raynes» de «Garau Roÿros» de Ceret (*Capb.* 6, 1701); «Mettairie demolie appellée borda de Oliver de la riviere de Reynes» dels pares del Carme de Ceret (*Capb.* 9, 1772); «Mas Oliver den Llombarda de la riviere de Reynes» (*Capb.* 9, 1773).

Mas rònc emplaçat cap al Ventós*.

Oliver Gros, la plana de l'

«La plana del Oliver Gros» (*Capb.* 4, 1656); «La plana del Oliver Gros» (*Capb.* 9, 1773).

Peça de terra de can Crastes.

Oliveres

«March Oliveras» (AR Parr., 1742); «Joseph Oliveras» (AR Parr., 1796); «Thomas Oliveras» (Cens 1841); «Joseph Oliveres» (Cens 1886); «Joseph Oliveres» nascut a Ceret (Cens 1906); «Oliveres» (COSTA 1931); «Oliveras» (*Annuaire* 1995).

Oliverons, els

«Fexiam vocatam los Oliverons antiquitus vero lo pla de la Oliveda» (*Capb.* 4, 1656); «Los Oliverons» (*Capb.* 6, 1701).

Peça de terra del Vilar.

Oló, el puig d'

Entre Reiners i els Banys, a ponent de la Muntanyola.

«Puig d'Alou» (AR *Cad.* 1823); «Puig d'Oulou» (480 m) (Mapa IGN 1991).

També tenim referències del *mas Puig d'Oló* de Palaldà, que era a tocar de Puignau i la Muntanyola:

«Avec les terres de la borde Puigdeulo» (*Capb.* 7, 1712).

Cazes, en el núm. 169 de la revista *Conflent*, parla de la infeudació del «mas de Puig d'Oluch» de Palaldà el 1526.

Oms

Municipi al NE de Reiners, entre Ceret i Tellet.

«Ulmis» (D'ABADAL, 899); «In parrochia Sancti Iohannis de Ulmos» (MARCA, CLXI, i BP ALART, 1010); «En los castells e lochs d Olms e de Tallet» (BP ALART, 1357); «Loch d'Olms» (BP ALART, 1401); «Ulmis» (*Capb.* 2, 1407).

Oms, el camí d'

«Chemin d'Oms» (*Estim.* 2, 1748); «Chemin vicinal ordinaire n° 9 dit d'Oms» (AR *Cad.* 1980).

Oms a Ceret, el camí d'

Baixa d'Oms a l'esquerra de la ribera de la Palmera.

«Cum via publica tendente a presenti villa [de Ceret] ad locum de Ulmis» (*St. Pau*, 1649); «Chemin départemental du CD 13 [Oms] au CD 15 [Cerret]» (AR *Cad.* 1980).

Oms a Sant Pau, el camí d'

«Chemin d'Oms a Saint Paul» (*Capb.* 9, 1772).

Oms al Vilar, el camí d'

Puja a l'E del mas del Bac i entra al Vilar per la Creu del Bac.

«Chemin du Vilar a Oms» (*Capb.* 9, 1772); «Chemin rural du Vila à Oms» (AR *Cad.* 1980).

Oriol

«Petrus Oriol» (Not. Tor, 1521).

Oriol, el camp de l'

A sota l'Avellà, abans d'arribar-hi. La carretera fa un revolt al mig. És l'únic record del mas del mateix nom.

Oriol, el còrrec de l', i el mas de l'Oriol

«Lo mas den Auriol» (*Capb. St. Vi.* 3, 1695); «Corrach dit del Malpas o del Oriol» i «Mas Auriol» (*Capb.* 6, 1701); «Borde de L'Auriol» i «Lo mas Oriol» de François Cantenys (*Capb.* 8, 1721); «Borde Oriol» (*Capb.* 9, 1772).

Al N de l'Avellà. Documentat també amb el nom de *mas d'en Masó*^{*}. A pocs quilòmetres al nord de Reiners, existeix un mas homònim en el terme de Prunet i Bellpuig.

Padern, el coll de

A la serra, entre el puig del Bosquet i Pera Bassa. Hi passa el camí que va del mas Nou a can Fèlix, al territori de Montalbà.

Padrina, el pla de la

Prop de la Palmera, sobre el camp d'en Duran.

Pagès

«Constansia uxor G. Pagesi de Bossacho» (*Capb.* 1, 1377); «Guillermus Pagesi» (*Capb.* 2, 1407); «Petrus Pages monerius loci de Bossacho [...] vendisti unam molam de pera de Montjuhich» (BP ALART, 1422); «Petrus Pages» (Not. Morer, 1427); «Laurent Pages» (Cens 1841); «Pages» (COSTA 1931).

Pagès, el bac d'en

Entre Reiners i Palaldà.

V. t. *Cren d'en P.*

«Lo bach den Pages» (*Commun.*, 1761).

Pagès, el mas d'en, i el molí d'en Pagès

«Mas den Pages de Bossacho [...] cum molendino mio bladerio» (*Capb.* 1, 1377); «Lo mas den Pages de la ribera de Bossach» i «Lo moli den Pages» (*Capb.* 2, 1407); «Mansi del Pages de Bossacho» (Not. Morer, 1427); «Lo mas Pages» de Pere Camo (*Capb.* 6, 1700).

Mas rònc de Buçac que va anar a mans dels Camó.

Tenim constància d'un altre *mas* o *borda d'en Pagès* al SE de Reiners.
V. t. *Fontana d'en Fitor; Guix, can.*

Palaldà o Palaudà

Poblet aturonat molt pintoresc, a l'oest de Reiners. El 1942 va quedar integrat al municipi dels Banys*.

«Paladdanum» (D'ABADAL, 814); «Villam vocatam Paladdanum» (MARCA, VIII, i BP ALART, 834); «In Valle Asperi vel in Palaldano» (BP ALART, 1017); «In castro de Palaudano» (BP ALART, 1267); «De Palaudano» (*Capb.* 1, 1377); «Palaudano» (*Capb.* 2, 1407); «Palaudano» (Not. J. Mas, 1557).

Palaldà, el camí de Buçac a

«Chemin de Palauda a Boussac» (AR *Cad.* 1823); «Chemin rural de Bous-sac a Palalda» (AR *Cad.* 1980).

Puja de la ribera Ampla per la dreta del còrrec de la Roqueta, fins a trobar la carretera que va a Palaldà a la Creu d'en Pagès.

Palaldà, el camí de Reiners a, i el camí de Reiners a Palaldà passant pel Collet

El primer passa pel Vilar, la ribera Ampla, i puja a Palaldà per sobre de can Camó coincidint amb la carretera del Vilar a Palaldà. El segon passava pel Collet i baixava a la Farga per les Boixedes, però la carretera va fer desaparèixer fragments d'aquest vell camí.

«Que ỹ ha al peu del camí qui va ỹ ve de Palalda a Raÿnes» (*Capb.* 4, 1656); «Camí qui va de dit Castell al lloch ja dit de Palauda» i «Camí de dit Castell al dit lloch de Palauda passant per lo Collet» (*Capb.* 6, 1700); «Chemin de Saint Vincens a Palauda» (*Capb.* 8, 1721); «Chemin qui va du Chateau de Reÿnés au lieu de Palauda» i «Chemin de Saint Vincens a Palauda» (*Capb.* 9, 1772); «Chemin de Reynés à Palalda» (AR *Cad.* 1823); «Chemin départemental n° 15 de Reynés à la RN 618 de Palalda» i «Chemin rural n° 1 de la RN115 à la fontaine de Reynés par le Couillet» (AR *Cad.* 1980).

Palaldà, el camí del Vilar a

«Quamy quy ba a Pelalda» (Not. Mir, 1543); «Camí qui va de dit veïnat del Vilar al lloc de Palauda» (*Capb.* 6, 1700); «Chemin de Palauda au Vila» (AR *Cad.* 1823); «Chemin rural du Vila à Palalda» (AR *Cad.* 1980).

Palanca, el camí de la

«Camí de la palanca en lo mig» (*Capb.* 4, 1656); «Camí par lo qual se vaixa a la palanca del Vilar» (*Capb.* 6, 1699); «Camí qui va a la palanca» (*Capb.* 6, 1703); «Chemin de la palanca» del Vilar (*Capb.* 9, 1772).

Palanca és un geosinònim septentrional de ‘passarella’. La palanca del Vilar, per a travessar el Tec, degué desaparèixer amb la construcció del pont de ferro del tren, que va permetre, per dins, el pas de vianants i, actualment, de cotxes.

Hi havia una altra palanca a Sant Pau. L’important aiguat de 1940 se la va emportar.

Unes altres palanques més petites eren a can Mondina, a la ribera de Can Casals, sota de can Benet... A la ribera Ampla cada casa en tenia una, i quan venia una riberada se les enduia.

Pallarès, can

Mas important encara habitat i convertit en *gîte rural* (residència, casa de pagès), a l’esquerra de la carretera que va a can Santol i a coll de Baucells. Correspon a l’antic *mas Renarda**. El 1825 era de «Louis Pares» de Reiners i el 1835, de «Xavier Paillarès» d’Arles (*Mat. Cad.*).

V. t. *Parés, el mas*.

«Mas Silvestron» (*AR Cad.* 1823); «Mas Pallarès» (*AR Cad.* 1980 i Mapa IGN 1991).

Paller, el camp del

Al S dels Andreuics, en terres del desaparegut mas de la Sala.

«Une pièce de terre champ dit del Paillé situé au terrain de Reynès au lieu dit de la Salle» (*APAR*, 1825).

Palmera

«Bernardus Palmera» del Vilar (*Capb.* 2, 1407); «Bernardus Guix alias Palmera» (*BP ALART*, 1412).

No sabem si era cognom o renom.

Palmera, la

«La Palmera» (*Capb. St. Vi.* 1, 1516); «In loco dicto la Palmera» (*Not. O. Torr.*, 1605); «Loco dicto a la Palmera antiquitus lo vinyer de St. Pau» (*Capb. St. Vi.* 6, 1695); «Lieu dit la Palmera» (*Capb.* 7, 1711); «Lieu dit la Palmera» (*Capb. St. Vi.* 2, 1752); «À la partie appelée la Palmera» (*APVG*, 1780); «La Palmère», secció del cadastre, a la dreta de la ribera del mateix nom (*AR Cad.* 1823).

Palmera, la garrigueta de la

«Garriguette de la Palmère», secció a l’esquerra de la ribera (*AR Cad.* 1823). És el que en altres temps s’anomenà *la Batallola**.

Palmera, el mas de la

«Mansata mia vocata de la Palmera» de Bernat Palmera o Bernat Guix alias Palmera (*Capb.* 2, 1407); «Mansum vocatum de la Palmera» (Not. Roure, 1429); «Mas de la Palmera» (*Capb.* 3, 1597); «Montserrat Llombarda [...] possidens mansi de la Palmera» (Not. O. Torr., 1605); «Mansatam meam vocatam de la Palmera» de Pau Llombarda de Sant Pau (*Capb. St. Vi.* 5, 1663); «Lo mas Palmera» (*Capb. St. Vi.* 6, 1695); «Des dependances du mas Palmera» (*Capb. St. Vi.* 2, 1752).

Mas rònec, no lluny de la ribera de la Palmera. A Oms, prop d'aquesta ribera, existeix un altre mas anomenat *la Palmera* (Mapa IGN 1991).

V. t. *Batallola, el mas de la.*

Palmera, la ribera de la

Ve de Tellet i Oms i afluïx al Tec per la dreta. L'amic Martí Batlle suggereix una relació amb el parònim *Palomera* (recordem la presència del *coll de Palomera* a uns 10 km al NO, entre la Bastida i Vallmanya, i l'absència de palmeres autòctones). La documentació de què disposem de moment no permet, però, d'establir lligams en aquest sentit.

«Ripparia de la Palmera» (*Capb.* 1, 1377); «Ripparia de la Palmera» (*Capb. St. Vi.* 1, 1516); «Ripparia de la Palmera» (*Capb. St. Vi.* 5, 1663); «Lo corrach de la Palmera» (*Estim.* 1, 1691); «Ribera de la Palmera» (*Capb.* 6, 1699); «Rivière de la Palmera» (*Capb. St. Vi.* 2, 1764); «Chemin de la rivière de la Palmera» (*Capb.* 9, 1773); «Rivière de la Palmère» (APMS, 1821); «Rivière de Palmère» (AR *Cad.* 1823).

Palmera a Ceret, el camí de la

Segueix l'esquerra de la ribera i és paral·lel al camí d'Oms. Travessa aquest camí i s'ajunta amb el camí de Sant Pau a Ceret.

«Chemin de la Palmère à Ceret» (AR *Cad.* 1823); «Chemin rural de la Palmère à Ceret» (AR *Cad.* 1980).

Parcé

«Jacques Parcé» (AR Parr., 1739); «Pierre Parcé mounier natif de Ceret» (AR Parr., 1747); «Pera Percé» (AR Parr., 1753); «Pierre Percé dit del Rey» (St. Vi. *Etat*, 1755); «Pierre Parce» (*Co. Repar.* 2, 1788); «Parce» (Cens 1841).

Parés, el mas

«Mas Parés», secció del cadastre que és dins les propietats de can Pallarès (AR *Cad.* 1823); «Mas Pares» (*Mat. Cad.*, 1825).

És el nom anterior de *can Pallarès**.

Parrallada, la

Vinya situada a dalt de la garrigueta de la Palmera, a l'E. Els informadors pronuncien [pəɾəʎáðə]; sembla que es tracta d'una confusió entre *parra* i *parrellada*.

Pastera, el gorg de la

A la ribera de Ballera.

Pastoret

«Michel Pastoret faiseur de cercles [...] de Serrallongue domicilié depuis neuf ans à la commune de Reynès» (AR Parr., 1822); «Pastoret» (Cens 1841); «Joseph Pastoret» (Cens 1886); «Joseph Pastoret» («Les maires de Reynès...», revista *Reynès en Vallespir*, 1890-1901); «Pastoret» (Cens 1906).

Pastoret, can

Masia completament derruïda de Tellet. Era prop de la Palmera, al NO del Bac.

Patau

«Veuve Patau dit d'en Guillaumes» (St. Vi. *Etat*, 1755); «Pierre Patau de Ceret» propietari a Reiners (*Commun.*, 1761); «Pierre Potau Carbonell» de Ceret (*Capb.* 9, 1772); «Fermier du sr. Patau» (*Co. Repar.* 2, 1788).

Patau, el mas, i la font del Mas Patau

Mas medieval al S del coll de l'Erola. Successivament, *mas d'en Llevanyà**, *mas d'en Grimau*, *mas d'en Guillaumes** i *mas d'en Carbonell**. Al segle XVII era de la família Carbonell; el 1772, de Pere Potau Carbonell de Ceret i, el 1868, de Pierre Potau també de Ceret, que el van tenir sempre arrendat.

«Mas Potau» (AR *Cad.* 1823); «Mas Potau» (*Mat. Cad.*, 1868); «Mas Potau» (Cens 1906); «Mas Patau» (AR *Cad.* 1980); «Mas Patau» (Mapa IGN 1991).

Patau, la ribera del Mas

Dita també *ribera de Can Taquí*. A la documentació històrica l'anomenen *Coma llobra**.

Patllari (o Pallari), can

A tocar del Molí*, a l'altre costat de la ribera de Ballera. Al segle XX, hi vivien els moliners. En l'acta d'infeudació del Molí, el 1602 (Not. Arnal), hem llegit un fragment que podria referir-se als orígens d'aquesta casa: «[...] que

pugan fer y edifficar un colomer a la punta del roch que es a la altre part del riu envers sol ponent y dona sobre lo salt de la aigua de dita ribera que cau sobre lo gorch de dit Bertran» (Bartomeu Bertran^z de Ballera).

«La maison de Pallari Arnaudiés» (AC Deman., 1755); «Case d'en Pallari» i «Can Pallari» (AR Parr., 1823); «Maison Pallari» de «Pallade Arnaudies», que posseïa també el Molí (AR *Cad.* 1823).

Pau, el coll del

Dalt de la serra, anant cap a Barrabam.

Pau Escolà (o Escolar), can [pawskulá]

A la dreta de la ribera de Reiners, entre aquesta i la carretera que puja a Reiners. El nom no pot ser gaire antic, ja que un informant conserva, per tradició oral, la memòria d'aquest Pau.

«Mas Paou Ascola» (*Mat. Cad.*, 1899); «Can Paou Scoula» (AR *Cad.* 1980); «Mas Pau Scoula» (Mapa IGN 1991).

Peçol

«Jacques Xambo surnommé Passol» (*Capb.* 9, 1772).

En un llibre de notes d'un pagès de Palaldà del segle XIX (VERGÈS), apareix el mot *passols* i aquesta explicació posterior, en francès: «Lisières, bordures. Ces lisières étaient très recherchées. On s'en servait pour attacher les extrémités des saucisses, saucissons, boudins. Les tisserands les conservaient habituellement et les vendaient».

Pedres Blanques, el serrat de les

«Serrat de las Pedres Blanques» (AR *Cad.* 1823).

Entre el roc de Fraussa i el puig de la Porrassa.

Pei

«Joseph Pey de Raynes» (*Estim.* 2, 1748); «Joseph Salas dit Pei» (AR Parr., 1757); «Antoine Peÿ» i «Antoine Salas surnommé Peÿ» (*Capb.* 9, 1772); «Sales, Jean, Pey, à Boussac» (*Mat. Cad.*, 1882).

Renom dels Sales, amos de can Pei.

Pei, can

A Buçac, a l'E de can Talleda. Encara és habitat.

«Mas d'en Pey» (AR *Cad.* 1823).

Peia, can

Nom d'una casa pujant al camí de l'Azemar.

Peiriguella, i can Peiriguella

Sobrenom i nom de casa al veïnat del Castell. S'anomena també *can Pere de la Xica*.

«Pera Alcufa ats Peiriguella» (*Capb.* 6, 1703); «Pierre Alcuffa dit Piriguella» (St. Vi. *Etat*, 1755); «Pierre Alcuffa surnommé Peyrigueilla» (*Capb.* 9, 1772); «Alcouffe dit Periguelle», propietari de can Peiriguella (*Mat. Cad.*, 1839); «Sur la partie de la route qui se dirige vers Ceret, l'auberge Alcouffe-Payregeille» (SIBOUNE, 1896).

Peiró o Pairó

«Paÿró» (AR Parr., 1762); «Jerome Payro» (Not. J. Comp. 2, 1792); «Joseph Payro» (Cens 1841).

Llinatge anotat a Tellet el 1643: «Peyro» (Taxa).

Peirolat o Pairolat

«Pairolat» (AR Parr., 1739); «Joseph Païrolat» (*Capb.* 9, 1772).

Peitavi

Cognom corrent al nord-est de Catalunya, escrit amb diferents grafies. Ja anotem un «Garcia Paitavi» o «Peytavi» el 1271 a Perpinyà (BP ALART). L'exemple del segle XIX no té relació directa amb els següents, que són avi, fill i nét.

«Gabriel Peytavi» (Cens 1841); «Jacques Peytavi» de Prats de Molló (Cens 1906); «Peytavi» (COSTA 1931); «Peytavi» (*Annuaire* 1995).

Pelegrí, can

Nom de casa del veïnat de Can Borrell. Al segle XIX era de «Pallegrý, Joseph» (*Mat. Cad.*).

Penya, la font de la

Entre la ribera de Ballera i la de Can Casals.

Penya Blanca, el retorn de la

Revolt del camí que puja cap al Ventós des de la Cabanassa.

Penyateres

«Marie Marti ats Panyateras» (AR Parr., 1748); «Pierre Forn dit les Penyateres» (St. Vi. *Etat*, 1755).

El renom del segon procedeix d'una llista de caps de casa i s'explica per *la ribera de les Penyateres**, al costat de la qual vivia.

Penyateres, la ribera de les

«Rivière de las Pignateres» (AR *Cad.* 1823); «Ribera de les Pinyateres» (Mapa ICC, 1992).

Anomenada també *ribera del Mas Patau* i, antigament, *Coma llobra**.

Pera Bassa, i el cortal de Pera Bassa

Dalt de la serra, a la frontera amb Montalbà, entre coll de Padern i el coll del Faig. Del cortal només s'aguanten les parets i algunes teules.

«A Pera Vassa» (*Capb.* 1, 1377); «Peyre Basse» (AR *Cad.* 1823); «Peyre Basse» (1.030 m) (Mapa IGN 1991); «Peira Baixa» (Mapa ICC, 1992).

Pera Bassa, el còrrec de

Baixa de Pera Bassa cap a la ribera del Mas Patau, on aflueix per l'esquerra. Passa a la vora de Pla de Corts.

«Ravin de Peyre Basse» (AR *Cad.* 1823).

Perdiu, la font de la

A uns 200 m de la partió amb Tellet, sota la carretera.

Pere Andreu, can

Nom d'una casa a Montboló, a tocar de la ribera Ampla.
V. t. l'antropònim *Garau*.

Pere Andreu, el molí d'en

«Moulin dit den Pere Andreu [...] de Jean Vilar de Tellet habitant de Montbolo» (*Capb. Campr.* 5, 1772).

A la ribera de Buçac, al N de can Rigall.

Pere Curt, can

Casa del veïnat de Ballera.

Pere de la Xica, can

Nom recent de casa del veïnat del Castell, que també s'ha dit *can Peiriguella*.

Pere Fèlix, can [pérafélis]

Nom de casa a la dreta de la ribera Ampla, al costat de can Bertran.

Pere Patllari, can

Nom d'una vinya a coll de Baucells.

Pere Pei, can

«Mas Pere Pey» (Mapa IGN 1991).

És de Tellet, al N de can Crastes de Dalt.

Perelloner, el

«Perelloner» (*Capb.* 1, 1377); «del Perelloner» (*Capb.* 2, 1407).

Perer, el camp del

«Lo camp del Parer o la Roureda» (*Capb.* 4, 1656); «Lo camp del Parer o la Roreda» (*Capb.* 6, 1701); «Camp del Paré ou Roureda» (*Capb.* 9, 1773).

Al Vilar.

Perer, la coma del, i la ribera del Perer

La part més meridional de la ribera de Ballera*, que és dins del territori de Ceret.

«Comba del Perer» i «Ripparia del Perer» (*Capb.* 1, 1377); «Comba del Perer» i «Ripparia del Perer» (*Capb.* 2, 1407); «Ripparia del mas Parer» (*Capb. Cer.* 1, 1656); «La ribera dita del Parer» (*Capb.* 6, 1703); «Rivière del Parer» (*Capb.* 9, 1772).

Perer, el mas, i la serra del Mas Perer

El mas és de Ceret, tocant a Reiners.

V. t. *Pinell*.

«G. des Perer de Cereto» (BP ALART, 1293); «Guillermus Serrat alias Perer mansi nominati den Perer dominacionis loci de Cereto» (BP ALART, 1404); «Cum terris del mas Parer» (Not. P. Mas, final segle XVI); «Lo mas Perer den [...] Costa» (AC Parr., 1602); «La cerra du mas Parer du sr. Jean Costa ditte del Pinell» (1667, paper separat dins *Capb.* 6); «Ribera qui vaixa del mas Parer» (*Capb.* 6, 1701); «Mas Parer» (*Capb.* 9, 1772).

Perill, el gorg del

«Gourg del Perill» (*Capb.* 9, 1772).

A Canadell.

Perilló¹

«Andre Lloret et Pierre Perillo mouniers habitants dit terroir de Rayners» (*Capb. St. Vi.* 6, 1705).

Perilló²

«Jener, Pierre, Perillou, au Vila» (*Mat. Cad.*, 1827).

És el propietari del cortical mencionat a baix.

Perilló, el camp d'en

Al Vilar, al N del camp del Veïnat*.

Perilló, el cortical d'en

A l'esquerra de la Palmera, abans que conflueixi amb el Tec. Al seu voltant s'han fet *bungalows* per a llogar als estiuejants.

«Cortal Perilloux» (*AR Cad.* 1823); «Maison dita al mas Prillos» (*AR Parr.*, 1839).

Peroixa, can

[pə'ɔʃə]

Renom i nom de casa del Pont de Reiners, al segle passat hi vivia Pierre Bergès fill d'un altre Pierre Bergès. D'origen incert, potser relacionat amb el prenom *Pere*. No és gaire creïble l'opinió de Joan Coromines (*OC*, vol. VI, p. 165), que el fa derivar de *parròquia*.

Picadora, el còrrec de la

«Correch de la Picadora» (*Capb. St. Vi.* 2, 1752).

A prop del camí de Sant Pau al Vilar.

Picamal

«Pierre Picamal dit Rataille né à St. Laurents de Cerdas» (*AR Parr.*, 1801); «Pierre Picamal [...] au Ventous» casat amb «Marie Erra» (*AR Parr.*, 1813); «Pierre Picamal» (*Not. F. Comp.*, 1818); «Jean Picamal» (*Cens* 1841); «Pierre Picamal» (*Cens* 1886); «Jean Piquemal» i «Raymond Picamal» (*Cens* 1906); «Piquemal» (1914); «Piquemal» (*COSTA* 1931).

Pinell, el mas del, i el puig, la serra i la solana del Pinell

«Una pesa al puig del Pinell» (*Capb.* 1, 1377); «Al puig del Pinell» (*Capb.* 2, 1407); «Loco dicto lo Pinell» (Not. P. Mas, final segle XVI); «Puig del Pinell» (1667, paper separat dins *Capb.* 6); «Borde dite del Pinell» (Not. Comp. I, 1702); «Una masada [...] lloch dit lo Pinell», «La casa del Pinell», «Serrat del Pinell» i «La solana del Pinell» (*Capb.* 6, 1703); «La serra del Pinell» i «Au puig del Pinell» (Not. Angl., 1714); «Maison lieu dit lo Pineill» [la Mondina], «Mettairie a Reynes apellée lo Pineill» [can Taquí] de «Barthelemy Lana», «Sommet du serrat del Pinell» i «La solana del Pinell» (*Capb.* 9, 1772).

Serra entre Barrabam i can Taquí, a la vora de la partió amb Ceret. Els masos citats poden ser *la Mondina**, *can Taquí** o *Barrabam**.

Pinyer, el camp del

«Lo camp del Pinyer» (*Capb.* 4, 1656); «Camp del Pigner» (*Capb.* 9, 1773).

Peça de terra que pertanyia a can Crastes.

Pisa, can

V. *Roc*.

Pissé

«Vincent Dabouzy Cantenys jeune, dit Pissé» (*Mat. Cad.*, 1883).

Pla, el camp del

A darrere l'escola del Pont de Reiners. Era de can Trilles. S'hi ha fet una urbanització.

Pla de Corts, i la font de Pla de Corts i el puig de Pla de Corts

Lloc i mas al S del mas Patau, a l'esquerra de la ribera del mateix nom. Era de la família Carbonell i després dels Potau, que el tenien arrendat. Actualment, és deshabitat. La font és al costat del mas, i s'hi pot llegir: «Font de n'Angela Patau».

«Puig del Pla de ses Corts» (*Capb.* 1, 1377); «Puig del Pla de ses Corts» (*Capb.* 2, 1407); «Loco vocato lo pla de las Corts quoddamm casale cum eius terris vocatus lo casal y terras del Pla de las Corts» (*Capb.* 4, 1656); «Ribera vaixant del Pla de les Cors y del bac de la Borrassa» i «Masadas den Llevanyes y Pla de les Corts» de Joan Pere Carbonell (*Capb.* 6, 1700); «Casal et terreny del Pla de las Corts appartenant a la dite dame Potau» (*Estim.* 2, 1746); «Une piece de terre a l'endroit appellé lo Pla de las Cors anciennement Falguera Rodona» i «Casal appellé del Pla de las Corts»

de Pere Potau Carbonell, fill de Maria Potau (*Capb.* 9, 1772); «Mas Potau» i la secció «Pla de Cours» (*AR Cad.* 1823); «Pla de Cours» (*Mat. Cad.*, 1868); «Pla de Corts» (*Cens* 1906).

Pla de Corts, el camí de

De l'Avellà i l'Escarrabill, passa pel mas Patau i arriba a Pla de Corts.

«Chemin de Pla de Cours» (*AR Cad.* 1823).

Pla de Corts, el cortal de

A coll Ric.

Pla de Corts, la ribera de

És un altre nom de la *ribera del Mas Patau**.

«Riviere del Pla de Cors» (*Capb.* 9, 1772).

Pla de Dalt, el

«Lo Pla de d'Alt» (*Capb.* 9, 1772).

Camp als voltants de l'Esquerrapic.

Homònim, per informació oral, al SO del Bac, entre Tellet i el Vilar.

Pla del Cos, el

«Pla del Cos» (*Capb.* 4, 1656); «Lloch dit lo Pla del Cos» (*Capb.* 6, 1701);

«Lieu dit al Pla del Cos» (*Capb.* 7, 1711); «Pla del Cos» (*Capb.* 9, 1773).

A Sant Pau.

Plana, el camp de la

«Loco vocato la Plana» (*Capb.* 1, 1377); «La Plana» (*Capb.* 2, 1407);

«Quamp de la Plane» (*Not. Mir.* 1543); «Lo camp de la Plana de Pierre Camo» (*Estim.* 2, 1747).

Peça de terra que havia estat del mas Pagès de Buçac i, posteriorment, de can Camó.

Planes

«Rafel Planes de la Sala» (*AC Parr.*, 1626); «Raphael Planas moliner de Raines» (*Not. Comp. CM.* 1626); «Raphael Planas» (*Not. F. Ribes T.* 1636); «Planes» (*COSTA* 1931).

Planes, les

«Loco vocato a les Planes» (*Capb.* 1, 1377); «Las Planas» (*Capb. St. Vi.* 5, 1663); «Loco dicto Las Planas [...] ab occidente cum ripparia de Ballera et a cirtio cum tenentia mansi de la Sala» (*Capb. St. Vi.* 6, 1695); «Loch dit les Planes» (*Capb.* 6, 1703); «Las Planas» (*Capb. St. Vi.* 2, 1751).

A Ballera.

Planes a Ceret, el camí de les

«Chemin de les Planes à Ceret» (*AR Cad.* 1823); «Chemin rural de las Planes à Ceret» (*AR Cad.* 1980).

A Sant Pau, només un trosset de camí entra dins el terme de Reiners.

Plas

«Margaretta uxor relictæ Joannis Plas» (*St. Vi.*, 1479).

Plas, el mas

«Lo mas den Plas» (*Capb.* 1, 1377); «Lo mas den Plas al puig de la Montanyola» (*Capb.* 2, 1407); «Manso meo voccato del Plas» de Martí Ferrer (*Capb. St. Vi.* 1, 1516); «Lo mas Plas [...] parrochie vero Beate Marie de Vilario» (*Capb. Cer.* 5, 1651); «Lo mas Plas que fuit Francisci Llombarda, postea Hÿpoliti Llombarda, postea Baldily Janer, postea Jacobi Janer, postea Joanis Janer» al Vilar, i «Terris den Plas» a la Muntanyola (*Capb.* 4, 1656); «Pessa de terra del mas Plas lloch dit al puig de la Montanyola» (*Capb.* 6, 1701).

La documentació apunta l'existència de dos masos diferents: un al Vilar i l'altre a la Muntanyola.

Pocafarina, el veïnat de la

V. Dalt, el veïnat de.

Poch

«Poch» (*AR Parr.*, 1764); «Joseph Poch» (*Co. Repar.* 2, 1788); «Jacques Poch» de Montferrer (*Cens* 1906); «Poch» (*COSTA* 1931).

Pol o Paul, can

V. Benot, can.

Pomareda

«Jaume Pomareda tixador de lli» (*Estim.* 1, 1691); «Jaume Pomareda tixador de lli [...] de Bussach» (*Capb.* 6, 1699); «Pomareda» (*AR Parr.*, 1752); «Françoise Pomareda» (*Co. Repar.* 1, 1778); «Pomareda» (*Cens* 1841).

Pomers, el camp dels

«Lo camp dels Pomers» (*Capb.* 6, 1702); «Camp des Pomiers» (*Capb.* 9, 1772).

Als Argelers.

Ponet, can

Casa del veïnat de Ballera.

Pont, el

V. *Reiners, el pont de*.

Pont, el camp del

«A la sima del camp del Pont que la meytat es de dit Camo y laltre meytat de dit Crastas» (*Capb.* 4, 1656); «Lo camp del Pont» (*Capb.* 6, 1700); «Camp del Pont» (*Capb.* 9, 1772).

Peça de terra de can Camó que també s'havia anomenat *camp del Pont de Buçac**.

Pont de Buçac, el

«Loco vocato al pont de Bossach» (*Capb.* 1, 1377); «Loco vocato al pont de Bossach» (*Capb.* 2, 1407); «Altre quamp al quamp del punt de Bussach» d'en Camó (Not. Mir, 1543); «Loco vocato lo pont de Bussach» (*Capb.* 4, 1656); «Endroit appellée lo pont de Boussach» (*Capb.* 9, 1773).

Peça de terra que, a l'edat mitjana, va ser del mas d'en Llauter i després va quedar repartida entre can Camó (*el camp del Pont**) i can Crastes (*el Pont de Buçac*).

Porcs, el gorg dels

A la ribera de Ballera, on el Molí pren l'aigua. Era el lloc on feien rentar els porcs. És actualment un indret molt agradable per a banyar-se a l'estiu.

Porrassa, el bac de la, i el bosc del Bac de la Porrassa i el puig de la Porrassa

Al sud del municipi, a la capçalera de la ribera del Mas Patau.

«Bach de la Borrassa» i «Ab lo bach de la Porrassa» (*Capb.* 4, 1656); «Ribera baixant del Pla de les Cors y del bac de la Borrassa» i «Lo bosch dit del bach de la Borrassa» (*Capb.* 6, 1700); «Bach de la Borrassa» (rectificat *Porrassa*, *Capb.* 6, 1701); «Bach de la Borrassa» (*Estim.* 2, 1746); «Bach de la Porrassa», «Bac de la Bourrassa» i «Bois del bac de la Borrassa» (*Capb.*

9, 1772); «Poux de la Pourrasse» (AR *Cad.* 1823); «Serrat de la Pourrasse» (AR *Cad.* 1980); «Puig de la Pourase» (1.272 m) (Mapa IGN 1991).

Pradet, el còrrec del

«Ravin del Pradet» (AR *Cad.* 1823).

A l'esquerra de la ribera Ampla, a l'E de can Bacó.

Prevere, el clot de

[pəɾβéɾə]

«Loco vocato lo clot de Prevere» (*Capb.* 1, 1377); «Clot de Prevere» (*Capb.* 2, 1407); «Clot de Prevera» (*Capb.* 4, 1656); «Clot de Prevera» (1662, paper separat dins *Estim.* 1); «Clot de Prebere» (*Capb.* 7, 1712); «Clot de Prebere» (*Capb.* 8, 1721); «Lo clot de Prebere» (*Capb.* 9, 1772); «A la partie dite Parvera» i l'anotació posterior «Vente vigne Pervaire» (APVB, 1829).

Localitzat a la serra de l'Esquerrapic, però dubtem del lloc exacte.

Profiter, cal

Magnífic mas del terme de Tellet, situat enmig de prats, que es manté a la manera tradicional. Al NE de can Bacó.

«Mas Profité» (*Cad. Tellet*, 1823); «Mas Profité» (Mapa IGN 1991).

Profiter, el còrrec de Cal

A l'esquerra de la ribera Ampla. Baixa de Tellet passant per cal Profiter.

«Ravin del Profité» (AR *Cad.* 1823).

Pubill, el

«Lo pubill [...] den [...] Lombarda» (ACA Focs 1515); «Michael Llombar-da ats lo Pubill» (*Capb.* 4, 1656).

Pubill, el mas del

«Lo mas del Pobill» (AC Parr., 1592); «Lo mas del Pobill» de Miquel Llombar-da (AC Parr., 1601); «Chemin qui va del Pont de Reynés al mas del Povill» (*Capb.* 9, 1772).

Una altra denominació del *mas d'en Rocafort**.

Puella, la

Castanyeda de can Casals, més amunt de la casa, a l'altre cantó de la ribera.

«Aliam petiam terre sitam vulgo vocatam la Conqueta o Puella» (*Capb.* 4, 1656); «La propietat dita la Conqueta o Poella» (*Capb.* 6, 1701); «La Conquette ou Pouella» (*Capb.* 9, 1772).

Puerto

«Puerto» (COSTA 1931).

Única atestació a Reiners d'aquest cognom castellà freqüent a les terres alacantines del Vinalopó mitjà.

Puig

«Joan Pere Cantenys alias Puig» (AC Parr., 1663).

És el sobrenom del primer Cantenys documentat a Reiners.

Puig de Llunes, i la font de Puig de Llunes

Nom d'un mas habitat a la dreta de la ribera Ampla, dalt de la muntanya, a prop de Palaldà. En el capbreu de 1377 era declarat per «Ypolitus Puig de Lunes de Palauda».

V. t. *Llunes, el puig de*.

«Mansi de Puig de Llunes» de Pere Guitart, batlle de Palaldà (*Capb.* 4, 1656); «Francisco Guitart [de Palaldà] com a tenint dit Guitart lo mas dit de Puig de Lunes», «Ab lo Puig de Lunes» i «La font de Puig de Lunes» (*Capb.* 6, 1707); «François Guitart de la metairie de Puig de Llunas» (*Capb.* 9, 1773); «Puig de Llunes de M. Guitard» i «Fontaine de Puig de Llunes» (AR *Cad.* 1823); «Mas Puig de Llune» i «Puig de Llune» (461 m) (Mapa IGN 1991).

Puig Pelat

«Loco vocato Puyg Pelat» (*Capb.* 1, 1377); «Loco vocato a Puig Pelat» (*Capb.* 2, 1407).

Els capbreus el situen cap a l'Estanyol, a tocar de Palaldà.

Puignau¹

«Bartholoma uxor Johannis de Puignau» (*Capb.* 1, 1377); «Bartholomea uxor Johannis de Puignau» (*Capb.* 2, 1407).

Puignau²

[pujnáw]

Mas en ruïnes, a ponent de la Muntanyola. El pic, segons el cadastre, és a la vora del puig del Bosquet.

«Mansi de Puignau» (*Capb.* 1, 1377); «Mansi vocati den Puignau» (*Capb.* 2, 1407); «Joan Antoni Lavall arrendador del mas Puignau de M. Francesch

Camps de Arles» (AC Comptes, 1626); «Informations rebudas en la vila de Arlas contra Domingo Erra pages del mas Puignau» (Proc. 1, 1670); «Mas Puignau d'Abdon Camps» i «Lloch dit Puignau del mas Puignau» (*Capb.* 6, 1701); «Del mas Gau y Puignaut» (AP Ros., 1714); «Fermier de Puix Naut» (*Co. Repar.* 2, 1788); «Mas Griffes», el pic «Poux Nou» i la secció «Pouy Nou» (AR *Cad.* 1823); «Puignau» (Cens 1906); «Mas Pouy Naou» i el pic «Puig Naou» (AR *Cad.* 1980); «Puig Nou» (Mapa IGN 1991).

Puignau, el còrrec de

Baixa de la serra, passa pel mas del mateix nom i s'ajunta amb d'altres per formar el còrrec de l'Aguda.

«Ravin de Pouy Nou» (AR *Cad.* 1823).

Puignau, la solana de

«Soulane de Puig Nou» (Mapa IGN 1991).

Entre el mas de Puignau i el Mondony.

Puignau a Riubanys, el camí de

V. *Riubanys*.

Puigsegur

«Philip Puigsagu» (*Estim.* 1, 1692); «Joan Pere Puigsegur» (Not. Comp. RT, 1696); «Joseph Pouigsegou» (*Co. Mem.*, 1724); «Jean Puixsagu» (St. Vi. *Etat*, 1755); «Vincens Puigsagui dit Barabam» (*Co. Repar.* 2, 1788); «Michel Puigsegur» (Cens 1841); «Pierre Puigsegur» (Cens 1886); «Puigsegur» (COSTA 1931).

Des de final del segle XVII fins a mitjan segle XIX van ser els propietaris de Barrabam*.

Pujol

«Guillermus Pujolli de ripparia de Rayneriis» (*Capb.* 1, 1377); «Guillermus Pujolli de ripparia de Rayners» i «Raimundi Pujolli» de l'Azemar (*Capb.* 2, 1407); «Ramon Puyol del terme de Rayners e de la parroquia del Vilar» (BP ALART, 1420); «Bernardus Pujoli mansi del Asemar, filius Raimundi Pujoli» (Not. Morer, 1430); «Franciscus Pugoll» de l'Azemar (*Capb. Palal.* 1, 1486); «Andreu Puyol» (Not. Prim, 1494); «Franciscus Puyol pagesi mansi del Puyol del Asamar» (Not. Prim, 1495); «Andreu Pujol» (ACA Focs 1496); «Andreu Pujol» (ACA Focs 1515); «Guillermus Pujol de Rayneriis» (*Capb. St. Vi.* 1, 1516); «Pujol» (COSTA 1931).

Pujol, el molí d'en

«Lo moli den Pujol» (*Capb.* 1, 1377); «Moli den Pujol» de Guillem Pujol (*Capb.* 2, 1407).

Molí medieval de Ballera. No en tenim cap més notícia. Va ser probablement abandonat a causa de les crisis del segle xv, i anys més tard, aprofitant-ne potser algun element, es va edificar un nou molí, *el Molí**.

Pujol de l'Azemar, el mas d'en

«Cum tenentia mansi den Pugoll» (*Capb. Palal.* 1, 1486); «Mansi del Puyol del Asamar» (Not. Prim, 1495).

Es tracta, aparentment, del mas *l'Azemar**.

Pujol de la Ribera de Reiners, el mas d'en

«Mas den Pujoll de la ribera de Rayners» (*Capb.* 1, 1377); «Lo mas den Pujol de la ribera de Rayners» de Guillem Pujol (*Capb.* 2, 1407); «Terris del mas Pujol» (Not. P. Ribes, 1592); «Lo mas Pujol» (AC Parr., 1612); «Alium mansum vocatum den Pujol» de Pere Casals (*Capb.* 4, 1656); «Lo mas den Pujol de la ribera de Raÿnes» de «Margarida Carrions y Ribas viuda [...] de Ceret» (*Capb.* 6, 1703); «Des dependances de la metairie den Pujol» (*Capb.* 9, 1772).

Mas rònec que, posteriorment, va pertànyer als Casals.

Pussoles, can

Un altre nom del *mas del Bac**.

Quer Blanc

«Quer Blanc» (*Capb.* 2, 1407).

Esmentat cap a la Muntanyola.

Quer Estret, el

«Loco vocato Quer Estret» (*Capb.* 2, 1407); «Lloch dit de present la ribera del Lloret y antigament al Quer Estret» (*Capb.* 6, 1703); «Terre bois a la riviere de Llauret anciennement al Quer Estret» (*Capb.* 9, 1772).

Queramís¹

Sobrenom vinculat al nom de la casa on s'estava.

«Fite, Jean, Calamith», propietari de Queramís (*Mat. Cad.*, 1881).

Queramis² o Queramix o Queramig, i la roca de Queramis

Roca al punt més occidental del terme, al límit amb Montboló. El mas, restaurat i utilitzat com a segona residència, és sota la roca. La pronunciació [kələmíʃ] i les grafies més recents del nom semblaven portar a l'explicació *Ca l' + antropònim*, però la documentació antiga ens inclina per un *Quer + nom propi* o adjectiu no determinat.

«Part dita a Caramitg» (*Capb.* 6, 1701); «Une petite maison de la metairie de la Clota lieu nommé a la roca de Caramix» (*Capb. Campr.* 3, 1722); «Roch dit de Caramix» (*Capb. Campr.* 5, 1772); «À Calamix» mor «Joseph Molins propriétaire, fils d'autre Josep Molins [...] François Fita, héritier du decédé» (AR Parr., 1812); «Roc de Calamiche» i «Mas Calamiche» (AR Cad. 1823); «Roc de Calamiche» i «Mas Calamiche» (AR Cad. 1980); «Roc de la Calamiche» (Mapa IGN 1991).

Queramis, el comal de, i el cortal i la font de Queramis

La font és al costat del mas. El cortal es troba a l'altra banda de la ribera, al cim de cal Foraster.

«Cum comali quod descendit de Caramis» (*Capb. Campr.* 2, 1722); «Comal de Canamix» (*Capb. Campr.* 5, 1772).

Queramis, els siures d'en

A l'E de la Palmera, pujant a Roirós.

Querol

«Cantenys, Jean, dit Carol» propietari de can Querol (*Mat. Cad.*, 1865).

Querol, can

Mas habitat al N de les Quintanes, al peu del camí que puja al puig del mateix nom. També anomenat *cal Ninos*. Hi ha un *mas Querol* en el terme de Ceret.

«Mas Carol» (AR Cad. 1823).

Querol, el puig d'en, o el serrat d'en Querol

A l'esquerra del còrrec del Romaní. Identificat amb *puig Oliver**.

«Poux d'en Carol» (AR Cad. 1823); «Serrat d'en Carol» (Mapa IGN 1991).

Querol, la ribera de Can

És la *ribera del Molí* després del mesclant de les aigües amb la de Can Calsals.

Qüestió, la collada de la, i el còrrec de la Qüestió

«La collada de la Questio» i «Corrach de la Questio» (*Capb.* 6, 1701); «La collada de la Questio» (*Capb.* 9, 1772).

A la muntanya, més amunt de la Marigona, tocant a Ceret.

Quintà, el

Recollim tres llocs amb aquest nom.

A l'E del còrrec de Llabó:

«Lo Quinta antigament lo bosch den Oliver» de Pere Vilaseca (*Capb.* 6, 1700); «Lo Quinta anciennement lo bois den Oliver» i «Lo Quinta du dit Vilaseca» (*Capb.* 9, 1772).

A la dreta de la Marigona, a sota.

A can Taquí:

«Lo Quinta [...] de la metairie d'en Taqui» (Not. F. Comp., 1817).

Quintanes

«A. Quintanes omnes de Rayners» (BP ALART, 1279); «Johannes Quintanes» (*Capb.* 1, 1377); «Johannes Quintanes de ripparia de Rayners» (*Capb.* 2, 1407); «Universal succesio dels bens e drets del dit Johan Quintanes [...] Ana Sibila filla del dit deffunt e muller del dit Anthoni Gros» (BP ALART, 1416); «Johannis Quintanes» (Not. Morer, 1428).

Quintanes, les, i el bosc i la garriga de les Quintanes

Lloc i mas habitat a la dreta de la ribera del Molí, al peu de la carretera que va a coll de Baucells.

«Lo mas den Quintanes de la ribera de Rayners» de Joan Quintanes (*Capb.* 1, 1377); «Lo mas den Quintanes de la ribera de Rayners» i «Garriga den Quintanes» (*Capb.* 2, 1407); «Lo mas de les Quintanes» (BP ALART, 1420); «La masada de les Quintanes» d'«Ypolit Sala» (Not. Prim, 1503); «Un mas en lo terma de Raÿnes [...] lloch dit la ribera del pont de Raÿnes, dit lo mas Quintanas [...] una casa o casal dirruhit lo qual antigament era capfoch de dita masada, affronta a ponent ab la dita ribera de Raÿnes» de Pau Ribas de Ceret, i «Lo bosch de dita masada dita de les Quintanes» (*Capb.* 6, 1701); «Lieu dit les Quintanes de pertinences de la borde Bertran» (*Capb.* 7, 1711); «Borde Quintanes» (*Capb.* 7, 1712); «Borde Quintanas» i «Terre champ au lieu dit las Quintanas» (*Capb.* 9, 1772); «Le bois de las Quintanas» (*Capb.* 9, 1773); «Mas Borreil» [fa referència al cognom del seu propietari] (*Mat. Cad.*) i la secció «Las Quintanes» (*AR Cad.* 1823); «Les Quintanes» (Mapa IGN 1991).

Quintanes, el camí de les

Surt de la carretera a l'esquerra del pont de Reiners i va seguint la ribera fins que puja a coll de Baucells, on troba la carretera que va a Ceret.

«Chemin rural n° 7 de la RN 115 à coll de Bousseils par las Quintanes» (AR *Cad.* 1980).

Quintanes, el còrrec de les

Passa al S del mas i va a parar a la ribera del Molí.

«Ravin de las Quintanes» (AR *Cad.* 1980).

Quintanes, el molí de les

És en ruïnes, a baix de la casa, a la dreta de la ribera del Molí; encara se'n pot veure alguna paret i la volta.

«Un altre moli de pertinentias del mas Quintanes [...] novament radificat» (*Capb.* 6, 1701).

Quiu, can

Nom de casa del veïnat de Can Borrell.

Rasa, la

És un hort al camí de les Quintanes.

Rasola

«G. Resola» (*St. Pau*, 1361).

Rasola (o Raola), la borda

«Borda Rasola ats borda Blanca» d'en Santpau (*Capb.* 2, 1407); «La Raola» (Not. O. Torr., 1605); «Bordam vocatam la Rasola o borda Blanca» i «Dic-ti mansi Rahola» d'Anna, viuda de Pau Santpau (*Capb.* 4, 1656); «Mas Res-sola o borda Blanca» de Pau Llombarda (*Capb.* 6, 1701); «Borda Rasola ou borda Blanca» d'Emanuel Pascot de Prats de Molló (*Capb.* 9, 1773).

Mas rònec a Sant Pau.

Rasola, el camp de la

«Lo camp de la Rahola» (*Capb.* 4, 1656).

Peça de terra que, igual que el mas, era dels Santpau.

Rector, el

«Joseph Puigsagu dit lo Rector» (*St. Vi. Etat*, 1755).

Rectoria, la

Nom de casa a tocar de l'església del Vilar. Actualment, dividida en dos. El 1823 era d'Agustí Gener i el 1882, de «François Brazés» (*Mat. Cad.*).

Rei

«Pierre Percé dit del Rey» (St. Vi. *Etat*, 1755); «Pierre Percé dit Rey» (*Capb.* 9, 1772).

Rei, la font del

Era entre coll de Baucells i can Jaume. Ara desapareguda.

Rei, el molí d'en

Molí abandonat a la dreta de la ribera de la Palmera, sota el mas del Bac. Degué ser edificat per Abdon Rei de Roirós* (Oms) a principi del segle XVIII. Els nostres informants diuen que se'l va emportar l'aiguat de 1875 «de Sant Bartomeu», i es va construir un casot al damunt.

«Abdon Rey pages du terroir d'Oms paroisse de Ceret [...] possède un moulin a farine avec une petite piece jardin au terroir de Reynes lieu dit la Palmera» (*Capb. St. Vi.* 7, 1725); «Moulin a farine du dit Abdon Rey» (*Capb. St. Vi.* 2, 1764); «Moulin à farine joint la rivière de la Palmera» de «Ferreal Rey» d'Oms, nét d'«Abdon Rey» (*Capb.* 9, 1772).

Rei o *Rey* és un llinatge mencionat en els documents a Roirós el 1593: «Domingo Rey» (AC Parr.), i el 1656: «Anthonÿ Reÿ de Roÿros» (*Capb.* 4).

Reiners

Albert Dauzat i Joan Coromines expliquen l'etimologia d'aquest topònim pel nom d'home germànic *Ragin-hari*. Anotarem també algunes atestacions més antigues citades per Ponsich; descartem, per raons fonètiques, qualsevol lligam amb la forma *Rivo nigro*: «locus Reinensis, 1027 (eccl. S. Vicentii); Reiner, 1108; Reinerio, 1157».

«Rayneriis» (BP ALART, 1278); «Guillermus Galcerandi de Cabrencio in feudu castrum de Rayners» (*Liber*, 1307); «De Rayneriis» (*Capb.* 1337); «Termini Rayners» (BP ALART, 1390); «De Rayneriis» (*Capb.* 2, 1407); «Terminis de Reyneriis» (St. Vi., 1479); «Termini de Reynerys» (*Capb.* 3, 1597); «Termino de Reineris» (Not. O. Torr., 1605); «Pages del terma de Raines» (Not. Comp. T, 1624); «En dit terme de Raynes hi ha trentatres cases» (Proc. 1, 1670); «Terma de Reines» (*Co. Rolle*, 1720); «Reynés» (*Capb.* 9, 1772).

Reiners, la cabana de

«Cabana de Rayneriis» (*Capb.* 1, 1377); «Cabana de Rayneriis» (Not. Quera, 1449).

V. t. *Tor, la cabana d'en.*

Reiners, el castell de

V. *castell.*

Reiners, el clot de

Nom d'una font al costat del còrrec de Llabó*.

Reiners, l'horta de

«La orta de Rayners» (*Capb.* 1, 1377); «Loco vocato a la orta de Rayners» (*Capb.* 2, 1407); «Orta de Reynes» (1554, paper separat dins *Capb.* 6); «Loco vocato a la horta de Reÿnes» (*Capb.* 4, 1656).

Es tracta, possiblement, d'un lloc anomenat també *hort del Castell**.

Reiners, el pont de, o el Pont i el veïnat del Pont de Reiners

El pont de Reiners permet a la carretera principal de passar sobre la ribera de Reiners just abans que acabi al Tec. El 1823 només hi havia tres cases a tocar del pont, al peu de la carretera (després quatre: *can Mir**, *can Vilarroja*, *can Verdaguier* i *can Guisset*). A mitjan segle XIX se'n construïren sis més a l'altre costat del pont (*can Fusta*, *ca la Xiqueta Fusta*, *can Madern*, *can Mula*, *ca la Fina Caleta*, *ca l'Elisa Nuta*), i pocs anys més tard, un parell més a l'altra banda de carretera, anant cap als Banys. Veiem la data de 1865 a la llinda d'una d'aquestes últimes. L'edificació d'una escola al segle XX (que ha acabat substituïnt l'escola del poble de Reiners), la presència de botigues i l'excel·lent comunicació del lloc, han convertit el Pont de Reiners en el veïnat central i més concorregut del municipi.

«Lo pont de Rayners» (*Capb.* 1, 1337); «Lo pont de Rayners» (*Capb.* 2, 1407); «Lo pont dirruhit de Raÿnes» (*Capb.* 6, 1699); «La petite plaine du pont de Raynes» (*Commun.*, 1753); «Sur le pont de Reÿnés» i «Sous le pont neuf pres la Cabanasse» (*Capb.* 9, 1772); «Pont de Reynés» (*AR Cad.* 1823); «Pont de Reynès» [ja es refereix al veïnat] (Cens 1886).

Reiners, la ribera de

Actualment, aquest nom designa tota la ribera que baixa de les muntanyes que separen Reiners de Montalbà. En direcció al nord, s'ajunta amb el còrrec de Llabó i la ribera de Can Querol, que li vénen per la dreta, i va a abocar al Tec. Està documentada amb el nom de *ribera d'Aigües Caldes**. Abans del segle XX, però, la ribera de Reiners designava el tram inferior de la ribera de Ballera.

«Ribera de Rayners» i «Ripparia del pont de Rayners» (*Capb.* 1, 1377); «Ribera de Rayners» (*Capb.* 2, 1407); «Ripparia de Rayneriis» (Not. Prim, 1494); «Ripparia de Reynerys» (*Capb. Cer.* 4, 1636); «Ab lo pont ara dit lo pont de Reÿnes y ab la ribera de dit pont nomenada la ribera de Reÿnes» (*Capb.* 6, 1700); «Ribera de Raÿnes» (*Capb.* 6, 1703); «Rivière qui descend de la metairie dite del Parer appellée la rivière de Reÿnés» (*Capb.* 9, 1772); «Rivière de Reynes» (AR *Cad.* 1823).

Reiners, el roc gran de

«Plus haut d'un grand roch nommé roch grand de Raynes» (Not. Angl., 1714).

Renarda, o el clot de la Renarda, i el puig Renard o l'illa del Puig Renard (o Renarda)

«Loco vocato la ila de puig Renart» (*Capb.* 1, 1377); «Loco vocato a la ila de puig Renart» (*Capb.* 2, 1407); «Terre vocata la Renardaria» (BP ALART, 1420); «Clot de Renarda» (*Capb.* 4, 1656); «Una propietat de Anna Canta dit clot de Renarda al penjant de la ribera de Aiguas Caldas» (1662, paper separat dins *Estim.* 1); «Lo puitg de Renarda» i «les Renardes» (*Capb.* 6, 1701); «Dita antigament la illa de puig de Renart» (*Capb.* 6, 1703); «Lo sola de la Sala anciennement la illa de puig Renarda» (*Capb.* 9, 1772); «Partie dite Arenarda» (APVB, 1836); «Vigne dite Renarde» (Not. Malzach, 1886); «Une pièce de terre vigne phylloxerée dite la Renarde» (APVB, 1886).

El capbreu de 1703 el localitza a l'E de la serra de Fossats, és a dir, a l'emplaçament de can Pallarès. En canvi, tant la descripció del 1662 com les tres últimes atestacions es refereixen més aviat a l'altre costat de la ribera de Reiners, cap a l'Esquerrapic.

Renarda, el mas

«Borda Renarda» d'Arnau Rocafort (*Capb.* 1, 1377); «Borda Renarda» (*Capb.* 2, 1407); «Media borda vocata de la Renarda» (BP ALART, 1416); «La masada de les Renardes ats Renarda» d'Ypolit Sala» (Not. Prim, 1503); «Mansata mea nomenclata borda Renarda etiam sita in dicta riparia de Reÿnes» d'Anna Llombarda (*Capb.* 4, 1656); «Dos masos contiguos lo un dit den Bonauesi de la ribera de Raÿnes antigament y vuy den Rocafort, lo altre dit lo mas Renarda» dels pares del Carme de Ceret (*Capb.* 6, 1703); «Borda Bernarda» [sembla un error per *Renarda*, també dels pares del Carme] (*Capb.* 9, 1772).

No sabem si hi té relació l'antropònim citat per BP ALART el 1407: «Guillemi Renart» de Ceret. Per les afrontacions, es tracta de *can Pallarès**.

Renoher, la borda

Mas rònc integrat al mas de la Copa*.

V. t. *Soler, la borda del*.

Paral·lelament, existí un *mas Ranoher* a Maçanet de Cabrenys al segle XIV (ROURA).

Repinxo, cal

Casa en ruïnes a Ballera, al camí de can Soler.

Resclosa, el bosc de la

«Bosch dit de la Resclosa» de «Franciscus de Theza» (Not. F. Ribes T, 1613).

La seva localització més plausible és a Sant Pau.

Resclosa, el camp de la

«Corrach qui vaixa a altra camp meu dit de la Resclosa» de Pera Camo (*Capb.* 6, 1700); «Champ de la Resclosa» (*Capb.* 9, 1772).

A Buçac. Segons la nostra informant, a la ribera Ampla cada propietari feia una resclosa.

El gorg més gros de Ballera també s'anomena *la Resclosa* o *la Tallada**.

Ribera

«Emmanuel Ribera» (*Capb.* 9, 1772); «Vicens Rivere consul» (*Commun.*, 1789); «Vincens Ribera veuf maitre tonnelier originaire du lieu de St. Marsal [...] fils d'Emmanuel Ribera» (AR Parr., 1792); «Ribere, Augustin, dit Fuster, à la Cabanasse» (*Mat. Cad.*, 1833); «Vincent Ribere» (Cens 1841).

Els *Ribera* ja no són en els censos del 1886 i del 1906, però va quedar el nom de la casa: «Chez Ribère à la Cabanasse» (SIBOUNE, 1896).

riberal, el

Més que un topònim és un nom comú. Designa les terres cultivades situades prop del Tec, a l'oest de can Trilles, o bé els camps del voltant de can Basses, a la ribera Ampla.

Ribes¹

«Frances Ribes balle del terme de Raynes» (BP ALART, 1571); «Bernard Ribes» (*Co. Mem.*, 1724); «Ribes» (COSTA 1931); «Ribes» (*Annuaire* 1995).

Ribes²

«Joseph Bru dit d'en Ribes» (St. Vi. *Etat*, 1755).

Ribes, el mas d'en, i el còrrec del Mas d'en Ribes

Així s'anomenen unes ruïnes al peu del camí que va al mas Santol.

V. t. *Bertran, el mas d'en*.

El còrrec, al seu costat, baixa de puig Sec per anar a Ballera.

«Mansi Ribes qui fuit Coderch antea den Bertran e antiquitus den Sitger» (*Capb. St. Vi.* 5, 1663).

Ribesaltes, i el còrrec i la serra de Ribesaltes

Entre Sant Pau i Ceret, a ponent del Riucerdà i a sobre el Tec.

«Loco vocato Ribauta» (*Capb.* 2, 1407); «Terminorum de Riusardan sive de Riuserda et de Ribauta sive Ribasaltas» (*St. Pau*, 1645); «Lieu dit Ribasaltas» (*Capb.* 7, 1711); «La serra de Ribes Altes» (Not. Angl., 1714); «Ravin de Rivesaltes» (*AR Cad.* 1823); «Grimpent le long des flancs de Rives-Altes» (SIBOUNE, 1896); «Rivesaltes», la part més alta té 243 m (Mapa IGN 1991).

Ric, coll

[kə'ɾík]

Entre el coll del Faig i el puig de la Porrassa. Hi passa el camí que puja de Pla de Corts, el que ve de Pera Bassa seguint la cresta de la serra i el que va als Banys.

«A coll Dolrich» (*Capb.* 1, 1377); «Al coll del Rich» (*Estim.* 2, 1746); «Coll del Ric» (*AR Cad.* 1823); «Coll del Ric» (961 m) (Mapa IGN 1991).

Ric, el còrrec de Coll

«Ravin del coll del Ric» (*AR Cad.* 1823).

Sota el coll, direcció S-N, aflueix a la ribera de Can Taquí*.

Ric, la font de Coll, i el camí de la Font de Coll Ric

Segons una informació oral, la font es troba a la banda de Montalbà.

«Cami qui va a la font del coll del Rich» (*Capb.* 4, 1656); «Cami qui va a la font del coll del Rich» (*Capb.* 6, 1700); «Chemin qui va a la fontaine du coll del Rich» (*Estim.* 2, 1746); «Chemin qui va a la font del coll Ric» (*Capb.* 9, 1772).

Rigall (posteriorment, Rigaiell)

«Joannis Rigall» (*Capb.* 6, 1700); «Agustinus Rigall» de Buçac (*Capb. Campr.* 2, 1722); «Joseph Rigall» (*Estim.* 2, 1748); «Andre Rigall dit lo Mas

Nou» (St. Vi. *Etat*, 1755); «Jean Rigall» (*Co. Repar.* 1, 1778); «François Rigall» (Cens 1841).

El 1624 localitzem «Antoni Rigall pages de Fontanills», a Arles (Not. Comes), i a finals del segle XVII, Jaume Rigall, als Banys (CAILLIS); Pere Rigall, a Palaldà (AB BI, 1695), i Àngel Rigall, a Maçanet de Cabrenys (ROURA 1999).

Rigall, can, i la font de Can Rigall

Mas habitat a la dreta de la ribera Ampla, al fons de la vall, prop del terme de Montboló. El 1722 era d'Agustí Rigall i, anteriorment, de Joan Casterà. Es diu que les seves terres cobreixen les restes de l'església altmedieval de Sant Julià de Buçac*.

«Mas d'en Rigall» (AR *Cad.* 1823); «Bacou, Jean, Rigall, à Boussac» (*Mat. Cad.*, 1839); «Foun d'en Rigall» (AR *Cad.* 1980).

Riubany

[riwbáns]

Mas de Montalbà. També recollim «Pere Riubanys de Montalba» (AC Comptes, 1626).

«Chemin qui vient de Puignau a Riubanys» (*Capb. Monta.*, 2, 1701); «Riubany» (Mapa IGN 1991).

Riucerdà

La ribera és dins el terme de Ceret, prop de Sant Pau; ve d'Oms i aflueix al Tec per l'esquerra.

«Rivo de ipsos cerdanios» [un dels límits de Roirós] (Fossa, 930); «Riuserdan» (St. Pau, 1361); «A Ryuserda» i «Cumba de Ryuserda» (Not. Prim, 1502); «Loco dicto Riuserda» i «Ripparia dicta de Riuserda» (Not. F. Ribes, 1601); «Ab la rivera de Riusarda» (St. Pau, 1650); «Corrach de Riusarda» (*Estim.* 1, 1693); «Riviere de Riuserda» (Vendes, 1758); «Traversent le Riu-sarda, torrent presque toujours desséché» (SIBOUNE, 1896); «Le Riucerdà» (Mapa IGN 1991).

Roc, el

Mas al S de la Creu. Són dues cases (una es diu *can Pisa*).

«Pierre Borrell dit del Roch» i «Paul Cantenys del Roch» (St. Vi. *Etat* 1755); «Al Roc» (AR Parr., 1823); «Le Roc» (AR *Cad.* 1823); «Al Roc» (Cens 1886); «Al Roc» (Mapa IGN 1991).

Roc, la penya del

«Penya de Roch» (*Capb.* 6, 1700); «Penya del Roch» (*Capb.* 9, 1772).

A Canadell.

Roca (posteriorment, **Roque**)

«Pierre Roca» (*Co. Repar.* 1, 1778); «Jacques Roque» d'Arles (Cens 1886 i 1906); «Roque» (1914); «Roca» i «Roque» (COSTA 1931).

Roca Blanca

«Rocha alba» (*Capb.* 4, 1656); «Rocha blanca» (*Capb. St. Vi.* 5, 1663); «Allant sortir a la pierre blanche qui est a la vinÿa de Jacques Fabre dit Bigordá, menousier de Ceret» (1667, paper separat dins *Capb.* 6); «Un grand roc blanc nommé Rocablanca» (*Capb. St. Vi.* 2, 1750).

No lluny de Ballera i can Guix.

Roca Forcada

Un altre nom de *Rocagelera**.

Roca Formiguera

«Y ab Rocha Formiguera» (Not. P. Mas, final segle XVI); «Fins a un roch dita Rocha Formiguera sen va per lo cami de la Tira que es al fil de la serra ÿ monta a puig dit del Pinell» (*Capb.* 6, 1701); «Un roc appellé Roque Formiguera» (*Capb.* 9, 1772).

Roca Llisa, la

«ÿ en altra part la Rocha Llisa» (*Capb.* 6, 1700); «Et Rocallisa» (*Capb.* 9, 1772).

A l'E de les Boixedes.

Roca Plana, el còrrec de, i la feixa, la garriga i el mas de Roca Plana

«Et pergít ad Rocaplana» [límits de l'església de Sta. Maria del Vilar] (BP ALART, 1114); «Borda de Rocha Plana» de Guillem Montada (*Capb.* 1, 1377); «La fexa de Rocha Plana» i «Mansi de Rocha Plana» de Guillem Montada de Buçac (*Capb.* 2, 1407); «Ab aquilone cum tenentia mea de Rocha Plana» (*Capb. St. Vi.* 1, 1516); «Correco de Roca Plana», «Garriga de Roca Plana» i «Mansi de la Roca Plana» de Joan Crastes (*Capb.* 3, 1597); «De pertinentias mansi de Roca Plana» (*Capb. St. Vi.* 2, 1628); «Corracho de Rochaplana», «Garriga de Rochaplana», «La Garriga del sola de Rocha Plana», «Goger de Rochaplana» i «Lo casal de Rocha Plana» de Francesc Crastes (*Capb.* 4, 1656); «Correch de Roca Plana», «Garrigue de Roca Plana», «La Garrigue del sola de Roca Plana», «Le casal demoli nommé casal de Roca Plana» i «Lo gojar de Roca Plana» (*Capb.* 9, 1773).

Ningú recorda aquests topònims documentats entre Buçac i el Vilar, a sobre can Crastes. El còrrec podria ser el que també s'anomena *còrrec de les Guillateres**.

Rocafort¹

«Arnaldus Rochafort de ribera de Rayners» (*Capb.* 1, 1377); «Arnaldus Rochafort de ripparia de Rayners» (*Capb.* 2, 1407); «Arnaldo Rochafort» (BP ALART, 1416).

Rocafort², i el mas d'en Rocafort

«Lo mas de la Pubilla antes dit lo mas Rocafort a Raynes» (*Capb. Cer.* 2, segle XVII); «Lloch dit Rocafort» i «Mas dit lo mas Rocafort y antigament den Bonauesi» (*Capb.* 6, 1701); «Lieu appelée Rocafort» i «Borde [...] anciennement appelée den Bonavesi de la rivièrre de Reÿnés, a present dite den Rocafort» dels pares del Carme de Ceret (*Capb.* 9, 1772).

Una altra denominació del *mas d'en Bonauesi** o *mas del Pubill**, aproximadament al veïnat de Can Borrell*.

Rocagelera, i el còrrec de Rocagelera i el camí de Rocagelera

La roca fa de partió entre Montboló, Palaldà i Reiners. El còrrec ve de Montboló, s'ajunta amb el còrrec de les Carboneres i desemboca a la ribera Ampla per la dreta. Sota la roca, al peu de la carretera que va a Teulís, un mas abandonat, que pertany a Montboló, té el mateix nom.

Al sud de Sornia existeixen una roca (1.104 m) i un coll, «coll de Roque-Jalère», anomenats *Rocagelera*. Una altra roca homònima es troba a l'E del Canigó, dins el municipi de Vallmanya.

«Et cum Roqua Jalera» (Not. O. Torr., 1611); «Rocha Gelera» (*Capb.* 6, 1700); «Lo cami dit de Rocajalera» (*Capb.* 6, 1701); «Rocha Gelera» (*Capb. Campr.* 1, 1716); «Rocha appelée Rochejalera» (*Capb. Campr.* 5, 1772); «Roque Jalair» i «Ravin de Roque Jalair» (AR *Cad.* 1823); «Roque Jalair» (589 m) i «Mas de Roque Jalair» (Mapa IGN 1991).

Rocamala

«Pera Mala» (*Capb.* 1, 1377); «Pera Mala» (*Capb.* 2, 1407); «La serra dita de Rocamala» (*Capb.* 6, 1703); «Montant à Rocha Mala» (*Capb.* 9, 1772).

A tocar del terme de Ceret, a la muntanya.

Rodor, la jaça d'en

«Arrivant a la costa del Faix jusques a la jassa den Rodor» (*Capb.* 9, 1772).

Peça de terra de la Marigona.

Roí o Rohir

«Bernardus Rohir de Bossacho» (*Capb.* 1, 1377); «Bernardus Ruhir» (BP ALART, 1412); «Bernardo Royr» (BP ALART, 1416); «Barth[olomeus] Royr de Bossacho» (Not. Morer, 1427).

Possessors del mas d'en Martí* de Buçac.

Roig

«Marc Roig» (*Co. Repar.* 1, 1778); «Roig, J.» (*Mat. Cad.*, 1830); «Roigt» (COSTA 1931).

Roig, del

«Montserrat Descosia alias del Roig» (*Capb.* 3, 1597).

Roig, can [rótj]

Nom de casa prop de can Mondina.

També és el nom d'unes ruïnes prop de la font de les Dones. A pocs metres, dins el terme de Montalbà, al costat del camí que va de Puignau a can Fèlix, hi ha el casot de cal Roig.

Roirós

Veïnat d'Oms, al NE del Vilar.

«In villares que dicunt Rovorosos» (Fossa, 930); «Roveroso» (D'ABADAL, 982); «In locum que nuncupant Roveroso» (Fossa, 988); «Royros» (*Capb.* 1, 1377); «Mas den Royros de Johannes Royros de Cereto» (*Capb.* 2, 1407); «Royros» (Not. Prim, 1502); «Royros» (AC Parr., 1592); «Den Carabassa de Royros» (AC Comptes, 1625); «Riueros» (Mapa IGN 1991).

Roirós, el còrrec de

«Torrent de Royros» (*Capb.* 2, 1407); «Ravin de Reyroux» (AR *Cad.* 1823).

Un fragment del seu traçat marca la divisòria amb el poble d'Oms. Desemboca a la dreta del Riucerdà.

Rojals, els

Camp al Vilar, al N del veïnat de Dalt. Havia estat una vinya; darrerament, s'hi fan cases.

Romaní

«Pierre Xarlo surnommé Romani» (*Capb.* 9, 1772).

Romaní, can

Mas a l'esquerra del còrrec del Romaní. Els seus ocupants van baixar a viure al Pont de Reiners, a mitjan segle XIX, i es van endur les pedres de la casa vella per a fer-se la nova.

«Mas Roumany» (AR *Cad.* 1823).

Romaní, la coma del, i el còrrec o clot del Romaní

Baixa del Ventós i aboca al Tec.

«Comba del Romani» (*Capb.* 1, 1377); «Comba del Romani» (*Capb.* 2, 1407); «Corrach del Romani» (*Capb.* 6, 1699); «Corrach del Romani» (*Capb.* 7, 1712); «Lo correch del Romani» (*Capb.* 9, 1772); «Ruisseau del Roumany» (AR *Cad.* 1823).

Romaní, la serra del

V. t. *Forques; Oliver, puig; Ventós.*

«Loco dicto lo Romani» (*Capb. Cer.* 4, 1636); «Lo puig Romani» (*Capb.* 6, 1699); «La serra del Romani» (*Capb.* 7, 1711); «Lo Romani o puy Oliver» (*Capb. Cer.* 7, 1732); «Lo serrat del Romanÿ ou de las Forques» i «Lo Ventos ou Romanÿ» (*Capb.* 9, 1772).

Roques, el pla de les

«Lo pla de las Rocas» (*Estim.* 2, 1748).

Entre el Collet i l'Aguda. Dit també *serra de Can Blai*.

Roqueta, la, i el còrrec (o clot), el pla i el solà de la Roqueta

El còrrec baixa de Puig de Llunes i conflueix amb la ribera Ampla per la dreta.

«Pla de la Roqueta» (*Capb.* 1, 1377); «Loco vocato a la Roqueta» i «pla de la Roqueta» (*Capb.* 2, 1407); «Lo sola de la Roqueta» (Not. Ferrer, 1635); «Corracho de la Roqueta» (*Capb.* 4, 1656); «Lo corrach dit de la Roqueta» (*Capb.* 6, 1707); «Correch de la Roqueta» (*Capb.* 9, 1773); «Ravin de la Rouquette» (AR *Cad.* 1980).

Ros (posteriorment, Rus i Rous)

«Silvestra Ros ats Cascat» (AC Parr., 1658); «Silvestre Ros pages de Raines» (AC Parr., 1666); «Joan Pera Ros» (*Capb.* 6, 1703); «Pierre Ros» (AR Parr., 1743); «Joseph Rus», nét de «Jean Pierre Rus» (*Capb.* 9, 1772); «Joseph Ros» (*Co. Repar.* 2, 1788); «Rous» (Cens 1841).

Propietaris de cal Cascat*. Paral·lelament, trobem «Pere Ros traginer de la vila de Arles» (Not. Comes, 1622).

Rossinyol¹

«Joseph Rossignol» (Cens 1886); «Abdon Rossignol», nascut a Arles (Cens 1906); «Rossignol» (COSTA 1931).

Rossinyol²

«Cantenys, Louis, dit Rossignol» (*Mat. Cad.*, 1888).

Rossinyol, can

Un altre nom de *can Cautrés**.

Rossinyol, el pla

Al S de Puignau, al límit amb Montalbà.

«Rocher du pla del Rossignol» (*AR Cad.* 1823); «Pic du Rossignol» (*AR Cad.* 1980); «Pla du Rossignol» (Mapa IGN 1991).

Rost, el

Nom d'un camp al Vilar.

Rostanya, l'avellanosa de la

Peça de terra al Vilar.

Rostanya, ca la

Nom de casa del Vilar, al veïnat de Dalt. En el Cens 1906 consta «Therèse Rostany». *Rostany* (també escrit *Roustany*) és un antropònim que abundava, el 1841, a Sant Marçal i Vallestàvia, i el 1931, a Montoriol i Sant Llorenç de Cerdans (COSTA).

Roure, el pont d'en

Al veïnat de la Farga, sobre el Tec, un xic més amunt de la font de l'Espinàs. Només en resten els pilars.

Roure Llarg, el

«Lo Roure Llarch» (*Capb.* 6, 1700); «Lo Roure Llarg» (*Capb.* 9, 1772).

Peça de terra a l'O de la serra de Fossats.

Roureda, la

«La Royreda» (*Capb. Cer.* 1, 1555); «Una altra pessa de terra anomenada lo Solanell [...] y antigament se dehia la Roureda, situada devant la casa del dit Vilasecha, la ribera al mitg, affronta a sol ixent ab lo Gras y ab lo correch de Fossats [...]» (*Capb. Cer.* 4, 1637).

Entre el Vilar i Buçac apareix documentat un tros de terra amb el mateix nom.

V. t. *Perer, el camp del.*

«La Roÿreda» (*Capb.* 4, 1656); «La Roureda» (*Capb.* 9, 1773).

I un altre a Sant Pau:

«Petiam terre vocatam la Roureda» (*Capb.* 4, 1656); «La Roureda» (*Estim.* 2, 1750).

Roureda, el còrrec de la

«Correch de la Roureda qui descend de la dite collada [de la Qüestió] a la rivière de Comallobra» (*Capb.* 9, 1772).

No té cap relació amb les terres esmentades abans.

Roures, el pla dels

«Lo pla dels Rouras» (*Capb.* 6, 1701); «Lo pla dels Roures» (*Capb.* 8, 1721); «Lo pla dels Roures» (*Capb.* 9, 1772).

Peça de terra del mas de l'Oriol.

Rovillosa, la font

A Buçac, enmig del bosc, entre n'Hialguer i can Basses.

Rovira

«Joseph Rovira» (AR Parr., 1744); «Joseph Rovira» (St. Vi. *Etat*, 1755).

Rufaca, i can Rufaca

Sobrenom i nom de casa del veïnat de Can Borrell. Can Jaume, a coll de Baucells, s'havia anomenat també *can Rufaca*.

«Pierre [...] alias Rufaca» (AR Parr., 1740).

Rufí, el mas d'en

«Mansum vocatum den Ruffi» (*Capb.* 1, 1377); «Mas den Roffi» (*Capb.* 2, 1407); «In termino de Talleto [...] mas Rufi» (Not. O. Torr., 1598); «Lo

mas Rafi [...] in terminis de Talleto» (Not. Reador, 1624); «Mansi Roffí [...] in dicto termino de Reÿnes & in loco vocato la Palmera & partim in termino de Tallet» d'Anna Santpau (*Capb.* 4, 1656); «La borde Ruffi» (*Capb.* 7, 1713); «Sebastien Salas du mas Ruffi» (*Capb.* 9, 1772).

Per la seva situació, podria correspondre a *can Pastoret**.
Pel que fa a l'antropònim, hem trobat anotat, de Tellet:

«G. Roffini» (BP ALART, 1398); «Joan Rofi» (*St. Pau*, 1399); «Xanxo Rofi de Talleto» (Not. Morer, 1428); «Rufi» (Taxa, Tellet, 1643).

Ruira, la

«La Ruira» (*Capb.* 1, 1377); «Loco vocato la Ruira» (*Capb.* 2, 1407).

Desconegut, descrit cap al mas Patau.

Saborelles, el pla de les

«Al pla de las Saborellas o be al collet de Raÿnes» (*Capb.* 6, 1702); «Pla de Saurellas ou al collet de Reÿnés» (*Capb.* 9, 1772).

Sacristà, el mas del

«Borda del Sagrista» (*Capb.* 1, 1377); «Lo mas del Sachrista» de Pere Vilaseca (*Capb. Cer.* 1, 1555); «Aquella masada sua anomenada lo mas Sagrista situada en los termens de Reÿnes lloch dit lo Grau o cerco del Grau» de Pau Vilaseca (*Capb. Cer.* 4, 1637); «Lo mas Sacrista» de Pau Vilaseca (*Capb.* 4, 1656).

No en queda cap record. Esmentat entre el coll de l'Erola, l'Eixalà i l'Escarrabill.

Sacristia, la

Nom d'una casa habitada a tocar de l'església de Sant Vicenç. En el Cens 1886 consta com «Presbitère».

Sagí, el camp de

«Sanomene quamp de Ssagy» (Not. Mir, 1543); «Camp de Sagi» (*Capb.* 6, 1700); «Champ de Sagi» (*Capb.* 9, 1772).

Peça de terra de can Camó, entre Palaldà i Reiners.

Sagrera, la

«Loco vocato Sagrera» (*Capb.* 1, 1377); «Loco vocato a la Segrera», peça de terra de Joan Coll (*Capb.* 2, 1407); «Tenentia mea vocata la Agrera» de Joan Antoni Alday (*Capb.* 4, 1656).

Topònim que revela l'existència d'una antiga *sagrera* o *cellera** als voltants del castell.

Sala

«Raymundi Sala» (*Capb.* 1, 1377); «Raymundus Sala de ripparia de Rayners» (*Capb.* 2, 1407); «Raymundus Sala de mansi den Sala» (Not. Morer, 1430); «Polit Sala» (ACA Focs 1496); «Ypolit Sala» (Not. Prim, 1503).

Sala, l'era de la

«Sur un morceau de terrain dit hera de la Salle» (APAR, 1825); «Aire de la Sala» (AR *Cad.* 1980).

No lluny de can Benet, a l'E de la ribera de Can Casals. És l'únic topònim que ha perdurat procedent de l'antic mas de la Sala.

Sala, el mas de la, i el camí del Pont de Reiners al Mas de la Sala

«Mansi de la Sala» (*Capb.* 1, 1377); «Lo mas den Sala de la ribera de Raynes» de «Raymundus Sala» (*Capb.* 2, 1407); «Lo dit mas de la Sala» (Not. Prim, 1503); «Mansum de la Sala» (BP ALART, 1568); «Mas de la Sala» (AC Parr., 1598); «Arrendador de la Sala» (Taxa, 1643); «Mansi de la Sala» (*Capb. St. Vi.* 5, 1663); «Pau Ribas pages de Ceret pecessor del mas Sala y del mas Quintanes» (*Capb.* 6, 1701); «Borda de la Sala de François Ribes de Ceret» i «Chemin du Pont de Reÿnés a la metairie de la Sala» (*Capb.* 9, 1772).

Important mas, ara desconegut. Tenia el mateix nom que els seus propietaris als segles XIV i XV. Posteriorment, va estar sempre arrendat fins que en perdem la pista després del capbreu de 1772.

Sala, el molí de la, i la resclosa d'en Sala, i el camí del Pont de Reiners i el camí de la Cabanassa al Molí de la Sala

«Lo moli den Sala» i «La resclosa den Sala» (*Capb.* 1, 1377); «Lo moli den Sala» de «Raymundus Sala» i «La resclosa den Sala» (*Capb.* 2, 1407); «Lo moli ab sa mola» d'«Ypolit Sala» (Not. Prim, 1503); «Recho molendini de la Sala mediante» (*Capb.* 4, 1656); «Cami qui va del Pont de Reÿnes al moli de la Sala» (*Capb.* 6, 1699); «Un moli blader ab dos molas vulgarment dit lo moli den Sala» de Pau Ribas de Ceret, i «La resclosa dita antigament den Sala» (*Capb.* 6, 1701); «Ruisseau du moulin de la Sala», «Chemin au moulin de la Sala» i «Chemin qui va de la Cabanassa au moulin de la Sala» (*Capb.* 9, 1772).

Era aigües avall del Molí, a l'esquerra de la ribera. Només se n'han conservat algunes moles abandonades a terra. De les parets que quedaven, en deien *el Molinàs*³.

Sala, la solana de la

«La solana de la Sala» (*Capb.* 6, 1702); «La solana de la Sala» (*Capb.* 9, 1772).

V. t. *Renard, el puig*.

saleres, les

Indica el lloc on es col·loca la sal per al bestiar. Més aviat nom comú, és a tocar de can Guix i sota el mas de la Muntanyola.

Sales

Jaume «Salas» i Paula de Buçac bategen un fill el 1713 a la parròquia de Palladà (AB BI); «Jaume Salas» (*Co. Rolle*, 1720); «Joseph Sales dit Peÿ» (AR Parr., 1739); «Joseph Salas et Fabre» del Vilar (*Capb.* 9, 1772); «Antoine Salas surnommé Peÿ» de Buçac (*Capb.* 9, 1773); «Jean Salas» (*Commun.*, 1789); «Jean Sales» (Cens 1841); «Joseph Sales» (Cens 1886); «Joseph Sales» (Cens 1906); «Sales» (COSTA 1931).

Un llinatge es relaciona amb el renom *Pei* de can Pei de Buçac, i l'altre, amb *el Bac*.

Salt [de la Regina], el cingle del

A tocar de les gorges del Mondony, entre Reiners i els Banys.

«Ab lo salt de la Regina» (*Capb. Ba.* 1, 1632); «Single dels Rochs del salt de la Regina» (*Capb. Ba.* 2, 1671); «Single del Salt» (AR *Cad.* 1823).

Sani

«Las nuptias de Antoni Sani trabalador [*sic*] del regna de França ab Gixa viuda del mas d'en Gix terma de Raynes» (AC Parr., 1583); «Antonius Sani» (Not. O. Torr., 1598); «Antony Sani» (Not. J. Torr. CM, 1601).

Aquest personatge, probablement occità, es va casar amb Rafela Guix, heretera de can Guix. Van tenir tres filles: Joana, Elisabet i Anna. El cognom *Sani* va restar a Reiners tan sols dues generacions.

Sant

«Archer, Dominiq, dit Sant» (*Mat. Cad.*, 1839).

Sant, cal

Mas al NO de l'Amorer, a tocar de la ribera, al peu del camí que va de la Creu a la mina de talc.

«Maison dite del Sant» (AR Parr., 1813); «Mas Calsan» (Mapa IGN 1991).

Sant, les gorges de Cal, i la ribera de Cal Sant

El Mapa IGN 1991 dona aquest nom a tota la ribera que el cadastre del 1823 anomena «rivière de las Pignateres».

V. t. *Penyateres, la ribera de les*.

S'accedeix a les gorges per un camí que ve de la Creu i passa per can Cristòfol.

Sant Julià de Buçac, l'església de

Esglesiola desapareguda de Buçac*. La llegenda situa les seves restes en una vinya abandonada a tocar de can Rigall, l'últim mas de la vall. S'explica que un pagès va trobar, sota les ruïnes de l'església, l'estàtua del sant i la va posar en un oratori a dalt de la vall. Els antics habitants de can Talleda i els de can Camó guarden una imatge de Sant Julià. Fins a la primera meitat del segle XX s'ha celebrat la festa de Sant Julià, el 7 de gener, amb una missa a l'església de Palaldà. Un refrany local diu: «Si vols tenir un bon allar, planta-lo per Sant Julià».

«Ecclesiam Sancti Iulinani super Buciacum rivolum» (MARCA, III, i BP ALART, 820).

Sant Marçal, el camí de

«Camino regio tendente ad villa Cereti ad locum Scti. Martialis» (Not. O. Torr., 1593); «Cami qui va de St Pau a Sant Marsal» (*Capb.* 6, 1703); «Chemin de Ceret a Saint Marsal» i «Chemin de Saint Marsal» (*Capb.* 9, 1773); «Chemin de Saint Marsal à Ceret» (AR *Cad.* 1823); «Chemin rural de St. Marsal à Ceret» (AR *Cad.* 1980).

Sant Marçal és un municipi a l'O de Tellet i al N de Montboló. Només coneixem un trosset del camí que, venint de Ceret, passava per Sant Pau, el Vilar i seguia ribera Ampla amunt.

Sant Pau [al Vilar], el camí de

«Via publica de Sant Paul» (*St. Pau*, 1488); «Itinere tendente de Sto. Paulo ad ecclesiam Beate Marie de Vilaro» (*Capb.* 4, 1656); «Cami qui va de St Pau al Vila» (*Estim.* 1, 1693); «Cami qui va a la iglesia de St Pau» (*Capb.* 6, 1699); «Cami qui va de St Pau a la iglesia del Vilar» (*Capb.* 6, 1701); «Chemin de la chapelle de Saint Paul à la paroisse du Vilar» i «Chemin qui va de

Saint Paul a la maison de Baselice Janer» (*Capb.* 9, 1772); «Chemin vicinal ordinaire n° 3 dit de Saint Paul» (AR *Cad.* 1980).

Sant Pau, la capella de

A la revista *Reynès en Vallespir*, Georges Marill explica que «la Chapelle de St Paul est mentionnée en 1146 dans un acte situant trois bordes (métairies) au lieu-dit Saint Paul [...] Petit à petit la vieille chapelle orientée Ouest-Est tomba en ruines et à la fin du 17ème siècle elle subit de profondes transformations. Il ne reste du vieil édifice que l'abside englobée dans le logement de l'ermitte. La chapelle actuelle (orientée Nord-Sud) commencée en 1686 fut terminée en 1689 [...]».

Una làpida trobada en una de les parets diu: «Comensada la 1686, acabada lay 1689, raparada lay 1747, [...] bre, Agusti Jane del Vila». Al segle XIX la capella era del mas d'en Santpau. Actualment, és propietat municipal.

L'aplec de Sant Pau, que reuneix gent de tot el Vallespir, es fa l'últim diumenge del mes de gener. També s'anomena *Sant Pau dels Envistadors*, pels prometatges que s'hi feien, o *Sant Pau de les Botifarres*, per les graellades del dinar. Siboune (p. 154) fa una detallada descripció de la festa al segle XIX.

«Capella St. Pauli» (*Capb.* 1, 1377); «Capella de Sant Pau» (*St. Pau*, 1399); «Capella Sti. Pauli» (Not. Morer, 1430); «Al bassi de la obra de la yglesia de Sant Pau» (Not. J. Mas, 1577); «In ecclesia Sancti Pauli termini de Reynerys parrochia Sancti Petri villae Cereti» (*St. Pau*, 1594); «Capella de St Pau» (Not. F. Ribes T, 1637); «Devant la capella de Sant Pau» (*Estim.* 1, 1693); «Eglise de Saint Paul» (AR *Cad.* 1823); «Et arrivent enfin à la chapelle de Saint-Paul» (SIBOUNE, 1896).

Sant Pau, el collet de, i el camí del Collet a Sant Pau

Al N del mas d'en Santpau, limita amb Ceret. De 208 m, segons el Mapa IGN 1991. El camí encara existeix. La visita de la capella de Sant Pau, entre les oliveres i la seva font, és una bonica excursió. Del Collet es pot baixar a l'altre costat de carena fins al mas Tauriac, un dels més tradicionals de Ceret.

«Loco vocato al colell de St. Paul» (*Capb.* 1, 1377); «Loco vulgo nuncupato lo collet de St. Pau eo Riuserda» (*St. Pau*, 1645); «Au collet de Snt. Pau» (Vendes, 1741); «Chemin de la couillade à Saint Paul» (AR *Cad.* 1980).

Sant Pau, el còrrec de, i el còrrec del Bosc de Sant Pau

«Ravin de Saint Paul» i «Ravin du bois de Saint Paul» (AR *Cad.* 1823).

Tots dos, molt propers, desemboquen a l'esquerra del Tec.

Sant Pau, el cortal de

Són dues cases a l'E de la capella. N'ignorem l'antiguitat.

«Cortal Saint Paul» (AR *Cad.* 1823).

Sant Pau, la font de

Encara raja. És a sota la capella.

Sant Pau, el molí de

«Molendinum bladerium prop lo Tech» de Perpinyà Bonauesi de Sant Pau (*Capb.* 2, 1407); «Petrus Bonauesi filius et heres universalis Perpiniani Bonauesi [...] vendo vobis Petro Piquerii paratori et Guillermo Pla seniori [...] de Cereto [...] molendinorum meorum bladeriorum [...] de Sto Paulo» (BP ALART, 1420); «Franses de Tesa moliner de Sanct Pau» (AC Parr., 1579); «Mathias De Tesa [...] de Ceret [...] possideo subdirecto & alodiali dominio quendam molendinum farinerium situm in dictis termino in vicinatu de Sto. Paulo» (*Capb.* 4, 1656); «Lo molí de St. Pau» (*Capb.* 6, 1701); «Un molí fariner [...] al veïnât de Sant Pau ab sa resclosa y rodas» de Francisco Puig de Ceret (*Capb.* 6, 1703); «La resclose du moulin à farine du Sr. Joseph Puig dit lo molí de Sant Pau» (Not. Angl., 1714); «Moulin à farine du [...] Albafulla» (St. Vi. *Etat*, 1755); «Paul Pateilla munier à farine habitant au moulin de St. Paul» (*Commun.*, 1766); «Un moulin à farine au voisinage de St Paul» de «Therese Albafulla» filla d'«Anne Albafulla et Puig» (*Capb.* 9, 1772); «Marie Authet veuve domiciliée au moulin à farine de Saint Paul» (AR Parr., 1775); «Moulin en ruine» (AR *Cad.* 1823); «La comtessa de Dos Aguas» posseix el «Moulin abandonné» de Sant Pau (*Mat. Cad.*, 1836).

Tot i estar indicat en el cadastre de 1823, no n'hem pogut trobar les restes.

El capbreu de 1703 ens ensenya que el molí va ser infeudat a Guillem De-teza el 18 de gener de 1538, davant del notari Pere Fabre de Perpinyà.

Sant Pau, el pla de

«Lo pla de Santpau» (*Estim.* 1, 1691).

Sant Pau, la teuleria de

V. *Teuleria, el còrrec de la.*

Sant Pau, el veïnât de

En el capbreu de 1407 s'esmenten tres masos habitats: el *mas d'en Bonauesi**, el *mas d'en Llaurigó** i el *mas d'en Santpau**, i tres masos rònecs: la *borda Rasola*, el *mas d'en Capdevila* i el *mas For[sor?]*. En el fogatge de finals del mateix segle, declaren tres caps de casa: en *Bonauesi*, en *Llombarda* i en *Santpau*. Igualment, el 1602 (AC Parr.) i el 1643 (Taxa) el veïnât constava de

tres cases: la *d'en Carbonell*, la *d'en Llombarda* i la *d'en Santpau*, a part del molí, que també era ocupat. Posteriorment, va pertànyer tot al mas d'en Santpau. Actualment, és l'únic mas antic que es conserva, amb dos cortals que al segle XIX eren les granges del mas. La resta de terres de Sant Pau són ocupades per dues urbanitzacions.

«Sanct Pau» (ACA Focs 1496); «Oriundo loci de Scto Paulo termini de Rayneriis» (Not. J. Mas, 1553); «In termino de Raynes & in vicinatu de Sant Pau» (Not. Juanyes, 1644); «Lloch dit Sant Pau» (*Estim.* 1, 1692); «Al veýnat de Sant Pau» (*Capb.* 5, 1703); «St. Paul» (Cens 1906).

Sant Pau, el vinyer de

V. *Palmera, la.*

Sant Pau a Buçac, el camí de

«Via tendente de Sto. Paulo ad rippariam de Bussach» (*Capb.* 4, 1656); «Chemin qui va de la chapelle de Saint Paul a la rivière de Boussach» (*Capb.* 9, 1773).

Sant Pau a Ceret, el camí de

«Cami publich qui va de Ceret a la capella de St. Pau al mitg passant per lo pont major de la present vila» (*Capb.* 6, 1701); «Chemin de Saint Paul à Ceret» (AR *Cad.* 1823).

Ve de Sant Marçal i entra a Ceret després de travessar el Tec.

Sant Vicenç, el bac de, i el bosc, la colomina, les feixes, la femada i la font de Sant Vicenç

«Femada de Sant Vicens» (*Capb. Cer.* 1, 1564); «Lo bach de St Vicens», «Los Argeles o bosch de St Vicens», «La colomina de Sant Vicens» i «Les feixas de St Vicens» (*Capb.* 6, 1700); «Lo bac de San Vicens», «Arjalers o bosch de San Vicens», «La colomina de Saint Vicens», «Las feixas de San Vicens» i «Jusques la dite fontaine de St Vincens» (*Capb.* 9, 1772).

Topònims pretèrits de localització incerta, als voltants del castell de Reiners.

Sant Vicenç, el còrrec de [la Font de]

«Correch de St. Vicens» (*Capb.* 4, 1656); «Corrach dit de la font de St Vicens» i «Corrach de St Vicens o corrach de la font del veinat de St Vicens» (*Capb.* 6, 1700); «Correch de la font de Saint Vincens» i «Correch de Saint Vincens» (*Capb.* 9, 1772).

V. t. *Llabó, el còrrec de.*

Sant Vicenç, l'església de, i el camí de la capella de Sant Vicenç

L'església vella era darrere el castell. Corresponia a la parròquia de Sant Pere de Ceret. A mitjan segle XVIII es va construir l'església actual al sud del castell, al puig de la Barraca, passat el coll de la Creueta.

La festa de Sant Vicenç se celebra el 22 de gener. Després de la missa es reparteixen uns panets beneïts, «les berenes». El 5 d'agost es commemora l'ajut de la Mare de Déu de les Neus a la gent de Reiners que van aconseguir salvar-se d'una epidèmia.

«Et in valle Asperi quae dicunt in locum Remensis sic donamus sicut suprascriptum est. Et ipsa Ecclesia quam dicunt Sancti Vincentii cum suis alodes vel alia omnia quae ad ipsam ecclesiam pertinent» (MARCA, CC, 1027); «Sancti Vinsenti edificate in dicto castro» (*Capb.* 3, 1597); «Capella Sancti Vicentÿ termini de Reineriis» (Not. O. Torr., 1605); «Cami qui va de la capella de St. Vicens a la font» (*Capb.* 4, 1656); «Prop la capella de St Vicens» (*Capb.* 6, 1699); «Cami qui va a la capella de St Vicens construïda en dit castell» i «ÿ ab la muralla del castell ÿ ab dita capella de St Vicens ÿ ab dita penÿa tallada de dit castell» (*Capb.* 6, 1700); «Chemin qui va de la chapelle ancienne de Saint Vincens a la fontaine» (*Capb.* 9, 1772).

Sant Vicenç, el veïnat de

«Veÿnat de St Vicens» (*Capb.* 6, 1702); «Au voisinage de St Vincens» (*Capb.* 9, 1772).

Santacana

Camp planer al NE del Vilar, avall de la ribera de la Palmera. Era una vinya, però últimament són matolls visitats per les cabres i els senglars.

Santol, i can Santol

Mas habitat entre Ballera i la ribera de Can Casals.

«Pour ce qu'il fait valoir de Santol de Ceret» (*Co. Repar.* 2, 1788); «Mas Sentol», propietat de Pierre Santol de Ceret (AR *Cad.* 1823); «Métairie Santol» (SIBOUNE, 1896); «Mas Santol» (Mapa IGN 1991).

L'antropònim només apareix a Reiners en el Cens 1886, «Jean Santol». És a Ceret, en canvi, des del segle XV.

«Anthonio Santoll brasserio dicte ville Cereti» (Tapes llibre Not. Reador, 1617-1620 [document, probablement, d'un segle i mig abans]); «Johannes Santol brasserio ville Cereti» (Not. Prim, 1491); «Joannes Santol» (Not. Tor, 1521); «Petrus Santol agricola de Ceret» (Not. Estr., 1607); «Santol» (Taxa, Ceret, 1643); «Santol, Pierre» de Ceret (*Mat. Cad.*, 1882).

La documentació més antiga d'aquest cognom és la següent:

«Martino Santol oriundo Biscanya arrendatam fargam sive molinam in terminis Balneorum Arularum vulgariter dictam la farga de la Sala dels Banyes» (BP ALART, 1460).

Santol, el camí de Can

Ve de la carretera de Reiners, passa per can Pallarès, travessa la ribera del Lloret per un pontet just abans de can Casals i va a trobar el camí de Ceret a Reiners, no gaire lluny de can Santol. Avui hi ha una carretera que fa, aproximadament, aquest recorregut.

«Chemin rural n° 6 dit du mas Santol» (AR *Cad.* 1980).

Santpau¹

«Joannis Sant Paul de Sant Pau» (*St. Pau*, 1383); «Johana uxor Raymundi Sant Paul de Sto. Paulo» (*Capb.* 2, 1407); «Petrus Sant Paul de Sancto Paulo» (Not. Quera, 1449); «Franciscus Sempaul pagesi mansi de Sempaul» (Not. Prim, 1494); «Pe. Sanct Pau» (ACA Focs 1496); «Petrus Sanct Paul de Sancto Paulo» (*Capb. St. Vi.* 1, 1516); «Francisco Sebastianus Sanpol de Sancto Paulo» (*Capb.* 3, 1597); «Sebastia St Pau» i el seu nebot «Montserrat St Pau» (Not. Comp. T, 1620); «Monserrat Sanpau» (Taxa, 1643); «Anna Sampau» viuda de Pau Santpau (*Capb.* 4, 1656).

Família posseïdora del mas d'en Santpau des d'abans del quatre-cents fins a mitjan segle XVII. Maria, la filla de Pau Santpau i Anna, es casà amb Pau Llombarda, del mas d'en Llombarda, i els dos masos van acabar unint-se.

Santpau²

«Raymundus Bell loch alias Sant Paul» (BP ALART, 1412); «Raymundus Belloch ats Sanct Paul mansi de Sanct Paul de Sancto Paulo» (Not. Morer, 1428).

Santpau, el mas d'en, i la femada d'en Santpau

Important mas habitat a la dreta del camí que va a l'església de Sant Pau, entre aquell i el Tec.

«Mas Sant Paul» (*Capb.* 1, 1377); «Borda o masada den Sent Paul de Sent Paul» i «Femada den Sent Paul» (*Capb.* 2, 1407); «La famada» de «Petrus Sanct Paul» (*Capb. St. Vi.* 1, 1516); «Mansata vocata den St. Pau de Sto. Paulo» d'Anna Santpau (*Capb.* 4, 1656); «Mas dit ara de present de Pau Llombarda antes den Santpau» (*Capb.* 6, 1701); «Mas Sanpau» d'Esteve Llombarda nét de Pau Llombarda (*Capb. Cer.* 6, 1724); «Mas de Saint Paul» d'Emanuel Pascot de Prats de Molló (*Capb.* 9, 1773); «Mas Saint Paul» (AR *Cad.* 1823).

Sarench o Sarenys

«Pere Serench de Oms y Margarida T. do[n]sella del lloch de Reynes celebraren nupties en la capella de St. Vice[n]s de Raÿnes» (AC Parr., 1641); «Joannis Petri Cerench braseris loci de Ulmis nunc habitatoris in termino de Reines et Margareta uxoris eius» (AC Parr., 1642); «Joseph Sarench» (*Estim.* 1, 1692); «Joseph Sarench» (*Capb.* 6, 1701); «Sarenys» (Cens 1841); «Sarenys, Thomas» (*Mat. Cad.*, 1848).

Sarís, el camp d'en, i el còrrec del Pla d'en Sarís (o Serís)

Al N del terme, al límit entre Tellet i Reiners, a sobre de can Crastes. En aquest indret es poden veure les restes d'un dolmen anomenat *d'en Sarís*. El còrrec marca la divisòria entre els dos municipis i s'uneix amb el còrrec d'en Toron.

«Corracho descendente del Breto al pla de Saris in medio, lo qual pla de Saris vuÿ es de Joseph Font» i «Correch nomenat de pla de Saris» (*Capb.* 4, 1656); «Du mas Breto lieu dit al camp de Saris» (*Capb. Cer.* 3, 1724); «Camp de Seris» (*Capb. Cer.* 6, 1724); «Correch qui descend du pla de Saris» (*Capb.* 9, 1773); «Camp de Seris» i «Ravin de la coste del mas Seris» (*AR Cad.* 1823); «Camp de Seris» (Mapa IGN 1991).

Sarís és un cognom existent a Ceret almenys des del segle XVI.

«Jauma Saris» (AC Parr., 1564); «Bernat Seris fill de Frances Seris» [de Ceret] (APB, Not. J. Mas, 1593); «Pau Seris» (*Capb.* 6, 1703); «Pierre Saris dit Magra» (Vendes, 1758).

A les Illes (ara terme de Maurellàs), a l'E de Ceret, «Pere Seris» és citat en el fogatge de 1497 (IGLÉSIES). Roura (2003*b*) documenta «Bernat de Çeris», propietari del Sarís, un mas de Maçanet de Cabrenys, el 1352.

Savoia, el planer de la

Nom d'un camp de cirerers al Vilar.

Topònim potser lligat a l'antropònim que anotem a Ceret el 1556:

«Margarida Savoya filla de [...] Savoya y de Margarida» (AC Parr.).

Sec, puig

Turó entre Ballera i la ribera de Can Casals, al S del Molí. S'hi pot accedir pel camí que va de can Santol a l'Amorer. A la part superior fa un planer amb alzines i siures ('suross') escampats, encarat als cingles de la ribera de Ballera, i des del qual es veu fins al mar.

«Poux Sec» (*AR Cad.* 1823); «Puig Sec» (336 m) (Mapa IGN 1991).

Sererols o Serasols, i can Sererols

Al Vilar, una de les cases del veïnat de Dalt. En el Cens 1906 era de «François Sarazols», nouvingut de Mieres (Garrotxa), que es casà amb «Marie Bergés» filla del Vilar. «François Serasols» va morir als seixanta-cinc anys d'edat i va ser enterrat el 1923 al cementiri del Vilar. En el cens de 1931 també consta «Serazols» (COSTA).

Serp, el gorg de la

A la ribera de Ballera, aigües amunt del Molí.

Serra

«Anna Serra» (Taxa, 1643); «Anna Serra», filla de Joan Angel de Tesà, casada a Ceret (Not. Juanyes, 1644).

Serra, el camp de la

«Lo camp de la Serra» de Vicenç Aldai (*Capb.* 4, 1656); «Lo camp de la Serra» d'Antoni Aldai (*Capb.* 6, 1702); «Lo camp de la Serra» de Vicenç Aldai (*Capb.* 9, 1772).

No lluny del castell.

Serra, la femada d'en

«La femada den Serra» de Jaume Gener (1554, paper separat dins *Capb.* 6); «La famada den Serra» de Pau Gener (*Capb.* 6, 1701); «La famada den Serra» de Joan Antoni Aldai (*Capb.* 9, 1772).

Peça de terra del mas d'en Castellet, als Argelers. Tal vegada relacionada amb la mateixa, trobem:

«Alia tenentia mea que fuit den Serra» de Pere Casals (*Capb.* 4, 1656).

Serrabona

«Jean Marti alias Serrabona» (AR Parr., 1741).

Serraplana

Daltabaix a llevant de l'Eixalà. Al peu del camí que anava a la mina de talc passant pel Roc.

Serrat, el

Grup de tres cases a l'E de Ballera, a tocar de la carretera que puja a coll de Baucells: can Jan de Mal Embarrar, can Betra i can Xiquetó.

«Al Sarat» (AR *Cad.* 1980).

Serreta, la

És una parcel·la del mas de l'Escarrabill, a la vora del cortal de Pera Bassa.

«La Serrette» (AR *Cad.* 1823); «La Serrette» (Mapa IGN 1991).

Seti, el roc del

«Roc del Seti» (AR *Cad.* 1823).

A Buçac, a la partió amb Tellet, a la dreta del còrrec de Cal Profiter. *Seti* és nom comú en català septentrional que significa 'seient'.

Sever, can

«La casa den Sabé» (*Capb. Campr.* 2, 1722); «Fermier du dit sieur Saver» (*Estim.* 2, 1751); «Mas Sabé» (Mapa IGN 1991).

Mas de Montboló, al costat de can Basses i can Rigall.

En el *Capb.* 6, 1699, apareix «Saber Vilar de Montbolo». A Reiners trobem, el 1720, «Seve Vila» (*Co. Rolle*), i «Sever Vilar», en el *Capb. Campr.* 3, 1722.

Sibona, el camp de, i la font de Sibona

«Camp de Sabona» (*Capb.* 1, 1377); «Lo camp de Sibona» (*Capb.* 4, 1656); «Commence au champ de Sibona» (1667, paper separat, que es refereix a «la division et partage des terroirs de Ceret et Raÿnes», dins *Capb.* 6); «Dit lo camp de Sibona» (*Capb.* 6, 1700); «La fontaine de Cibona» (Not. Angl., 1714); «Lo camp de Cibona» o «Sibona» (*Capb.* 9, 1772).

A la Cabanassa.

Sibona, el molí de

«Moulin de Cibona» (*Capb.* 9, 1772).

També conegut per *molí d'en Lloret**.

Sitger

«Bartholomeus Sitger» (*Capb.* 1, 1377); «Bartholomeus Sitgeri de ripparia de Rayners» (*Capb.* 2, 1407); «Bartholomeus Sitger baiulus dicti Castri (de Rayneriis)» (BP ALART, 1412); «Bartholomeus Sitger» (Not. Prim, 1494); «En Siger» (ACA Focs 1496); «Pe Sitger» (ACA Focs 1515); «Petrus Sitger» (Not. Tor, 1521).

Van ser els amos del mas d'en Sitger*.

Sitger, el cortal d'en

El nom no té cap relació amb el *Sitger* de l'entrada anterior, sinó que s'explica pel seu posseïdor el 1836, «Sitger» de Ceret (*Mat. Cad.*). És a la dreta de la ribera de la Palmera, més avall del Bac.

«Cortal Sitger» (*AR Cad.* 1823).

Sitger, el mas d'en

«Lo mas den Sitger» de Bartomeu Sitger (*Capb.* 1, 1377); «Borda den Sitger de la ribera de Rayners» de Bartomeu Sitger (*Capb.* 2, 1407); «Mas Sitger» (*Capb.* 6, 1701).

V. t. *Bertran, el mas d'en.*

Sobrequés, can, i el camp de Sobrequés

És a Tellet, al N de can Talleda. El camp és de can Talleda, situat arran dels dominis de can Sobrequés.

«Mas Soubraquès» (Mapa IGN 1991).

Hem anotat l'antropònim següent:

«André Sobraqués», propietari a Tellet (*Mat. Cad.*, 1904).

Solà (actualment escrit Sola)

«Solá» (*AR Parr.*, 1813); «Soula» (*Cens* 1841); «François Sola» (*Cens* 1886); «François Sola» (*Cens* 1906); «Sola» (*COSTA* 1931); «Sola» (*Annuaire* 1995).

Solà, el

«Lo Sola» (*Capb.* 9, 1772).

Peça de terra prop del clot de Prevere.

Solà, el còrrec del

«Ravin du Soula» (*AR Cad.* 1823).

Entra a Ceret, i afluïx a la dreta del Riucerdà.

Solanell, el

V. *Roureda, la.*

Solaneta, la

«Lloch dit la Solaneta» (*Estim.* 1, 1693); «La Solaneta du mas Camonet» (*Estim.* 2, 1747); «Vigne à la partie dite la Solanet», descrita cap al clot de Prevere (APVB, 1829).

Soler

«Pierre Soler» (AR Parr., 1742); «Ou reste Jean Soler» (St. Vi. *Etat*, 1755); «Jean Soler» (*Capb.* 9, 1772); «Jean Solé» (*Co. Repar.* 1, 1778); «Veuve Soler» (Cens 1841); «Joseph Soler» (Cens 1886); «Michel Soler» (Cens 1906); «Soler» i «Soule» (COSTA 1931); «Solé», «Soler» i «Soulé» (*Annuaire* 1995).

Soler, la borda del, i la serra del Soler

Bartomeu Copa té tres bordes: «Borda del Soler», «borda den Tolran» i «et alia vocatur Renoher»* (*Capb.* 2, 1407); «Ab lo mas de la Copa eo borda del Soler» (Not. Calvo, 1554); «La borda del Soler que vuy poseeix Fco Carbonell» (*Capb. Cer.* 1, segle XVI); «Lo casal del Sole» (*Estim.* 1, 1693).

V. t. *Copa*¹; *Copa, la serra de la*.

Soler, el camp

«Camp Soler» (*Capb.* 1, 1377); «Loco vocato a camp Soler» (*Capb.* 2, 1407); «Lo camp Soler» (*Capb. Cer.* 5, 1651); «Loco vocato Camp Soler» (*Capb.* 4, 1656); «Camp Soler» (*Capb.* 9, 1772).

Segons els capbreus, era al S del Tec, a les Embauçades.

Soler, can, i el pas d'en Soler

A Ballera, a mitja muntanya, a tocar del terme de Ceret, a l'E de puig Sec. S'hi arriba per la carretera de Ceret a Fontfreda o per un corriol que puja de la ribera de Ballera. El pas és un gorg aigües avall del gorg de les Anelles, on el camí travessa la ribera.

«Mas de Michel Soulé» (AR *Cad.* 1823); «Mas Soulé» (Mapa IGN 1991).

Soler, el mas d'en, i el molí d'en Soler

«Mansi mei vocati den Soler» i «Moli den Soler» de Guillem Bretó (*Capb.* 1, 1377); «Mas den Soler» i «Moli den Soler» de Guillem Bretó (*Capb.* 2, 1407); «Mas nuncupato Soler ats Brato» (Not. O. Torr., 1593).

A Buçac.

V. t. *Bretó, el mas*.

Solera, i can Solera

Nom de casa del veïnat de la Farga.

«Jean Solera né à la commune de Valmagne» casat amb «Louise Camo» (AR Parr., 1813); «Solere» (COSTA 1931).

Sors

«Jean Sors» (*Co. Mem.*, 1724); «Jean Sors mineur» i «Jean Sors majeur» (St. Vi. *Etat*, 1755); «Fermier Jean Sors de Ballere» (*Co. Repar.* 2, 1788); «Paul Sors» (AR Parr., 1796); «Jean Sors» (Cens 1841).

Sors, el pont d'en

Al costat de la carretera que va a la font Calda, abans d'arribar-hi, al trencant del camí de can Madern.

Sorts, el camp de les

«Terre du mas Pujol dit lo camp de las Sorts appartenant au Sr François Ribes de Ceret» (*Estim.* 2, 1747).

La informació oral ens dóna la forma «El camp de la Sort». A l'O de can Santol.

Suís

«Jean Theza dit lo Suís» (St. Vi. *Etat*, 1755); «Taza, Jean, Souis» propietari de can Baus* (*Mat. Cad.*, 1823); «Costa, Jean, dit Souis» (*Mat. Cad.*, 1864).

Suís, cal

«À la maison del Suis» (AR Parr., 1823).

Els Tesà, sobrenomenats *Suís*, vivien al segle XVIII a can Baus*, al camí de les Quintanes. La casa devia dir-se també *cal Suís*, però ara aquest nom designa només un camp situat a l'E de can Baus.

Tallada, la

Nom del gorg més gros de Ballera, aigües amunt de can Figueres. Anomenat també *la Resclosa*.

Tallat, el camp del

[təlát]

A l'esquerra de la ribera de Reiners, més amunt de Can Borrell.

Tallats, el còrrec dels

«Lo corrach dels Tallats» (*Capb.* 6, 1700); «Lo correch dels Taillats» (*Capb.* 9, 1772).

A l'E del còrrec de Llabó.

Talleda o Telleda

Renom que portà el mateix llinatge durant quasi dos segles i que ha donat nom al mas.

V. t. l'antropònim *Camps*.

«Raymundo Oliver alias Tallada de Busacho» (*Capb.* 3, 1597); «Ramon Oliver ats Talleda» (Not. Llautart, 1619); «Vicens Talleda de Busach» (AC Comptes, 1626); «Joan Oliver ats Talleda» (1662, paper separat dins *Estim.* 1); «Ramon Oliver ats Talleda» (*Capb.* 6, 1707).

Talleda (o Telleda), can

Maseria a l'esquerra de la ribera Ampla, davant de n'Hialguer. A l'edat mitjana s'anomenava *mas de n'Oliver**. Al segle XIX era dels Llença. A Cortsaví, anant cap a Canigó, existeix un mas medieval designat amb el nom de «la Talleda».

«Metairie dite Talleda» (AR Parr., 1813); «Mas Llense» (AR *Cad.* 1823); «Can Taillède» (Mapa IGN 1991).

Tamesa

«Joan Pere Tamesa brasser habitant vuy en lo mas Pujol del terme de Raynes» (AC Parr., 1630); «Pere Tamesa del lloch de Montbolo» (AC Parr. 1632); «Pere Tamesa» (Not. F. Ribes T, 1636); «Antoine Tamesa» (*Capb.* 9, 1772); «Jacques Tamesa» (*Co. Repar.* 1, 1778); «Anthoine Thameza» (*Co. Repar.* 2, 1788); «Jean Tamese» de Vivés (Cens 1906); «Tameze» (COSTA 1931).

Tantarell (o Tentarell), el còrrec [del Bac] d'en

«Ravin den Tantareil» (AR *Cad.* 1823); «Ravin du bac d'en Tantareil» (AR *Cad.* 1980).

Baixa a l'O de can Blai i entra als Banyes.

Taquí

«Barthelemi Lana ats Taqui» (AR Parr., 1748); «Lanes, Jean, dit Taqui» (*Mat. Cad.*, 1828).

Taquí, can

Mas abandonat. A l'E de Pla de Corts, a l'altra banda de la ribera, a mitja muntanya.

V. t. *Pinell*.

«Jean Lane [...] à la metairie ditte mas d'en Taqui» (Not. F. Comp., 1817); «Mas Taqui» (AR *Cad.* 1823); «Can Taqui» (Cens 1906).

Taquí, el cortal de Can

A llevant de can Taquí, dalt de la serra.

Taquí, la ribera de Can

És un altre nom de la *ribera del Mas Patau* o *Coma llobra*.

Tarrauba

«Abdon Tarrauba fils des deffunts Joseph et Margueritte Tarrauba de la paroisse de Montbolo» (AR Parr., 1744); «Bonaventure Tarrauba» (AR Parr., 1747); «Abdon Tarrauba» (St. Vi. *Etat*, 1755); «Antoine Tarrauba» (*Co. Repar.* 1, 1778).

Als Banys constava aquest llinatge a finals del segle XVII (CAILLIS).

Tauriac, el mas d'en [turiák]

Mas de Ceret, a l'esquerra del Riucerdà. S'hi viu de manera tradicional amb el ramat d'ovelles, les cabres i l'aviram. Hi ha un caminet que l'uneix amb Sant Pau passant pel collet de Sant Pau.

«Mas Tauriac» (Mapa IGN 1991).

Antropònim de Ceret que recorda el topònim occità *Tauriac* (DAUZAT).

«Joseph Tauriach» de Ceret (*St. Pau*, 1704); «Jean Tauriach» de Ceret (*Capb.* 9, 1773); «Tauriac, Sebastien, à Ceret» (*Mat. Cad.*, 1851).

Tec, el

És el riu principal del Vallespir, que travessa el terme d'O a E. Les fonts del Tec són a sota el Costabona, es dirigeix a orient i desemboca al Mediterrani en el terme d'Argelers, al lloc anomenat *bocal del Tec*.

«Aqua Tecus vertit» (MARCA, XXXVI, i BP ALART, 878); «In flumine Thec» (BP ALART, 1114); «Flumine Tech» (*Capb.* 1, 1337); «In flumine Tech» (*Capb.* 2, 1407); «Ab lo Tech» (Not. Prim, 1503); «Flumine Tec» (Not. J. Mas, 1557); «Ab lo riu Tech» (*Capb.* 6, 1699).

Tec, el camp del

«Lo quamp del Tech» (Not. Mir, 1543); «Dit lo camp del Tech» (*Capb.* 6, 1704).

Peça de terra de can Camó. Lloc homònim al Vilar.
V. t. *Molins, el camp dels*.

Tec, el còrrec [del Cim] del Camp del

«Corracho del camp del Tech» (*Capb.* 4, 1656); «Corrach del sim del camp del Tech» (*Capb.* 6, 1700); «Correch nomme du bout du champ del Tech» (*Capb.* 9, 1772).

A Buçac. Podria estar relacionat amb la parcel·la de can Camó a dalt esmentada.

Tec, el graner del

«Lo graner del Tech» (*Capb.* 4, 1656, i *Capb.* 6, 1700).

Teixoneres, les

«Les Teixoneras» (*Capb.* 6, 1700); «Las Taixoneras» (*Capb.* 9, 1772).

Peça de terra a l'E de les Boixedes.

Tellet

Municipi al N de Reiners. La carretera que hi va, des del Vilar, deixa veure unes vistes magnífiques de la plana del Rosselló i del mar. Els masos tradicionals estan escampats per tot el terme. Alguns dels més interessants són *cal Profiter*, *el mas d'en Vilar*, *can Roca*, *can Sales* i *can Fonts*.

En ser un indret poc conegut i gens turístic, se n'ha conservat la pronúncia genuïna [təlét] (o [tajét] entre la població francòfona, però sense emmudiment de la -t final) i no ha caigut en francesitzacions dràstiques, com *Canet* [kané] o *Ceret* [sɛɾé]. En canvi, la seva grafia ha sofert canvis: oficialment és *Taillet*.

«Rivo qui discurrit de Telledo» (Fossa, 930); «Castrì de Codaletto et de Tayleto» (BP ALART, 1267); «Tellet» (*Capb.* 1, 1377); «Teylet» (*Capb.* 2, 1407); «Castrì de Talleto» (Not. Prim, 1495); «Terminy de Talleto» (Not. P. Mas, 1593); «Locì de Talleto» (Not. Estr., 1604).

Tellet, la solana de

«A la solana de Tallet» (*Capb.* 4, 1656); «La solana de Tallet» (*Estim.* 1, 1692); «Terres qui sont a la solana de Tallet» (*Capb.* 9, 1772).

Al nord de la ribera Ampla, on s'alça can Bacó.

Tellet a Ceret, el camí de

«Chemin de Taillet à Ceret» (AR *Cad.* 1823); «Chemin rural de Taillet à Ceret» (AR *Cad.* 1980).

Dos trossos d'aquest camí passen per Reiners a la frontera amb Tellet, al N del Vilar i al S del camí de les Planes a Ceret.

Tellet al Vilar, el camí de

Deixa el camí de Tellet a Ceret a la Creu del Bac i baixa al Vilar a l'oest del veïnat de Dalt.

«Chemin du Vilar à Taillet» (AR *Cad.* 1823); «Chemin rural du Vila à Taillet» (AR *Cad.* 1980).

Teresina, ca la

Nom de casa a Canadell. Anomenada també *can Debusi**.

Terranegre, el

Castanyeda a l'esquerra de Ballera. És un rost que baixa fins a la ribera, on hi ha un gorg amb el mateix nom. S'hi troben trossos de ferro fos. A l'E de puig Sec i a l'esquerra de Ballera.

Terrés

«Rafel Terrés» (AR Parr., 1743); «Raphael Tarres» (St. Vi. *Etat*, 1755); «Jean Tarrés» (AR Parr., 1761).

Tesà o de Tesà

«Joan Angel fill de Franses de Tesa moliner de St Pau y de honorada sa muller» (AC Parr., 1571); «Franciscus de Theza» (Not. F. Ribes T, 1613); «Mathias de Tesa» descendent dels anteriors i resident a Ceret (*Capb.* 4, 1656); «Joan Tasse» sastre, casat amb Paula Alcufa (*Capb.* 6, 1703); «Joan Tesa» (*Co. Rolle*, 1720); «Joan Taza» (*Co. Mem.*, 1724); «Jean Tasa» (AR Parr., 1742); «Jean Tasa» fill de «Jean Tasa» i de «Catherine Sitger» i nét de Paula Alcufa (*Capb.* 9, 1772); «Jean Taza» (*Co. Repar.* 2, 1788); «Jean Thazá» casat amb «Catherine Sitger» (AR Parr., 1816).

Deduïm que es tracta de dues famílies diferents: la primera, propietària del molí de Sant Pau als segles XVI i XVII; la segona, de can Baus* al camí de les Quintanes, amb el sobrenom de Suís*.

Teuleria, la

«Briquetterie» (*Mat. Cad.*, 1825); «La Tuilerie» (Mapa IGN 1991).

Nom d'una casa que havia estat a l'E del Camp Roig.

En el seu llibre sobre la història dels Banys, Caillis explica que, el 1851, els republicans es reunien a Reiners a la teuleria que hi havia a prop del mas Trilles. Pensem que es tracta de la teuleria que posseïen els Trilles al segle XIX.

Teuleria, el còrrec de la

«Ravin de la Teularie» (AR *Cad.* 1823).

A Sant Pau, correguet a l'E de l'antiga teuleria, entre aquesta i el mas d'en Santpau.

«La taularia de Sant Pau» (*Estim.* 1, 1693); «Briqueterie» (AR *Cad.* 1823).

Teuleria, la font de la

«La font de la Taularia» (*Capb.* 6, 1703); «La fontaine de la Tauleria» (*Capb.* 9, 1772).

Desconeguda, cap a l'Avellà.

Teuleria, el serrat de la

Entre Palaldà i Reiners, davant de la Farga, entre la ribera Ampla i el Tec.

«Serrat de la Teuleria» (Mapa IGN 1991).

Trobem referències d'una teuleria en aquest indret.

«Ab une teulera» (Not. Mir, 1543); en Pere Camó declara «Puja al meu forn tauler» [...] «baix la teularia» (*Capb.* 6, 1700); «[...] de Palauda et monte au four taulier et serra amont jusqu'a la confrontation de Jean Pages de Palauda» i «La tauleria du dit mas Breto» (*Capb.* 9, 1772); «Briqueterie» (AR *Cad.* 1823).

Teulís a Palaldà, el camí de

«Chemin de Taulis à Palauda» (AR *Cad.* 1823); «Chemin rural de Taulis à Palalda» (AR *Cad.* 1980).

Teulís és un municipi al N de Montboló. Un bocí d'aquest camí entra a Reiners i passa al S de la Gaubera.

Tibola, can

Nom d'un mas abandonat de Buçac, prop del terme de Reiners però pertanyent a Montboló. Sota la carretera que va a Teulís, se'n veuen unes quantes parets.

Timoner, el

«Lo pla del Oliver hodie vocato lo Timoner» (*Capb.* 4, 1656); «Lo pla del Oliver de present dit lo Timoner» (*Capb.* 6, 1701); «Lo Timoné avant lo pla del Oliver», «Timoné ou Oliverons» i «Lo camp del Timoner» (*Capb.* 9, 1773).

Peça de terra del mas d'en Fitor del Vilar. A can Crastes (Buçac) també hem vist documentat:

«Lo camp del Timoner» (*Capb.* 4, 1656).

Al Vallespir, com a l'Alt Empordà, el timó és el nom comú de la *lavandula stoechas*.

Tira, el camí de la

«Cum camino de la Tira» (*Capb. St. Vi.* 1, 1516); «Cami de la Tira» (*Capb.* 4, 1656); «Cami de la Tira» (*Capb.* 6, 1700); «Fins a un roch dita Rocha Formiguera sen va per lo camí de la Tira que es al fil de la serra y monta a puig dit del Pinell» (*Capb.* 6, 1701); «Chemin de la Tira» (*Capb.* 8, 1721); «Le chemin de la Tira» (*Capb. Arles* 1, 1741); «Chemin de la Tira» (*Capb.* 9, 1772).

Desconegut avui, començava a la serra de Fossats i puig d'Espana, i continuava dalt de la serra que toca a Ceret.

Tixador

«Christophol Tixador» (AC Parr., 1647); «Cristophori Texidor agla termini de la Selva» (AC Parr., 1650); «Christofol Tixador» (Not. Comp. RT, 1669); «Joan Pera Tixador ats Chistofol» (*Capb.* 6, 1703); «Joan Tixado» (*Co. Rolle*, 1720).

Llinatge que tenia com a sobrenom *Cristòfol**, segurament per haver estat el prenom del primer *Tixador* referenciat a Reiners, procedent de la Selva (veïnat del municipi de Maurellàs).

Ton, can

Nom d'una casa habitada del Vilar, al costat del pont de ferro. Segons el Cens 1906, hi vivia «Antoine Brazes».

Topina, el còrrec de la, i el gorg i l'hort de la Topina

«Loco vocato lort de la Topina» (*Capb.* 2, 1407); «Lo gorch de la Topina» (*Capb.* 4, 1656); «Corrach de la Topina o ribera de Aigues Caldas» (*Capb.* 6, 1699); «Lo gorch dit de la Topina» (*Capb.* 6, 1700); «Correch de la Topina ou rivière d'Aigues Caldas» i «Le chemin entre la penya del Roc et le

gorch de la Topina et jusques dit gorch et rivière amont de Aiguas Caldas» (*Capb.* 9, 1772).

Tor, la cabana d'en

«Cabana vocata den Tort [...] vocata la cabana de Rayneriis» (*Capb.* 1, 1377); «Nos P. Barberani cabanarius cabane nominate den Tor et Gracia uxor eius» (BP ALART, 1401); «Bremont Castell Maura cabanarii cabane vocate den Tor situate infra terminus de Rayneriis» (BP ALART, 1416).

Es refereix a *la Cabanassa**.
V. t. *Reiners, la cabana de*.

Tor, el mas

«Lo mas Tor» de Pere Camó (*Capb.* 6, 1700).

Mas rònec de Buçac.
V. t. *Camó, can*.

Toral, el

«Hodie vocato lo Toral» (*Capb.* 4); «Lo Toral» (*Capb.* 9, 1772).

Peça de terra de can Crastes.

Torner¹

«Barthelemi Torné» (AR Parr., 1740).

Torner²

«Josep Costa dit d'en Torné» (St. Vi. *Etat*, 1755); «Dabouzy, Jn. dit Tourné», propietari de la meitat de can Baus* al camí de les Quintanes (*Mat. Cad.*, 1828).

Torner, can

«Can Tourné» (*Mat. Cad.*, 1878).

Torner, el mas d'en

«Mettairie den Torner a Ceret» (*Capb. Cer.* 3 [escrit en data posterior, però es refereix a l'any 1678]); «Mas Tourné» (Mapa IGN 1991).

A Ceret, a orient de coll de Baucells.

Torner, la vinya d'en

«[...] den Torner» (*Capb.* 1, 1377); «La vinya den Torner» peça de terra de Joan Antoni Alday (*Capb.* 4, 1656).

Toron, el còrrec d'en

Ve de Tellet, fa de límit entre Reiners i Tellet i s'uneix amb d'altres per formar el còrrec de Can Benot.

«Ravin den Touroun» (*Cad. Tellet*, 1823); «Ravin den Touroun» (Mapa IGN 1991).

L'antropònim apareix en documents del segle xv i posteriors, als pobles veïns.

«Pallery Toron» de Palaldà i «Petrus Toron» de Montboló (*Capb. Palal.* 1, 1486); «Palladius Toron» de Palaldà, i «Petrus Toron» de Montboló (*Capb. Palal.* 2, 1499); «Pe. Thoron» (ACA Focs 1515, Tellet); «Toron» (Taxa, Montboló, 1643).

El mas, la font i la serra d'en Toron són de Tellet:

«Chemin qui va de Palauda au mas Toron» (*Capb. Campr.* 1, 1716); «Font del Touroun» i «Serre du Touroun» (Mapa IGN 1991).

Toronells, el camp dels

«Camp dels Toronells» (*Capb.* 1, 1377); «Camp dels Toronells» (*Capb.* 2, 1407).

Als voltants del coll de l'Erola.

D'altra banda, als límits de l'església de Santa Maria del Vilar (BP ALART, 1114) podem llegir «Ad ipso Toronel sive in ipso Thec».

Torralles, el molí d'en

«En la resclosa y rech del moli fariner dit den Torallas situat en dit terma de Raines» (*Estim.* 1, 1692); «Un moulin a farine [...] apellé den Thorralles» (Not. Angl., 1707); «Rivière de Turalles» (AC Deman., 1755); «Moulin de Torrallas» i «Une pièce de terre champs et garrigue site au lieu dit lo gorch del moy den Torrallès» (*Capb.* 9, 1772).

Nom pretèrit del *Molí*^{*}.

Els Torralles, notaris de Ceret, tenien el domini útil del Molí al segle xvii.

«Jacobo Toralles» (Not. Arnal, 1602); «Josephus Dethoralla [...] directo & alodiali dominio dicti nobilis dni. quoddam molendinum farinerius & casalia contigua cum dicto molendino sit. in rivo vocato de Raynes» i «[...] que lo dit Thoralles y los seus [...]» (*Capb.* 4, 1656).

Trauc de la Guilla, la roca del

La nostra informadora explica que a Canadell «[...] fa un collet entre aquelles dues penyes, en diuen [əl tráw ðə lə ɣíʎə]».

«Rocha dita del Trauch de la Guilla» i «Rocha de la Guilla» (*Capb.* 6, 1700);
«Le roch del Trauc de la Guilla» (*Capb.* 9, 1772).

Tremolera, la

Entre la Gaubera i la ribera Ampla. (És un lloc sense trèmols.)

«Bac de la Tramoulère» (Mapa IGN 1991).

Trenta Sous

«Pierre Xarlo surnommé Trente Sous» (*Capb.* 9, 1772).

Tres Batlles, el roc dels

«Tot camí avall passat al roc dels Tres Balles» (*Capb.* 4, 1656).

Per la descripció del capbreu, és a prop de can Crastes, entre Buçac, el Vilar i Tellet.

Trilles

«Francisco Trillas» (*Co. Estat*, 1720); «François Trilles bourgeois, pages et baille» (AR Parr., 1748); «François Trilles Janer pages baille de Reynés» pare de «François Trilles Costa» (*Capb.* 9, 1772); «Augustin Trilles» casat amb Elisabet Companyó i fill de François Trilles (APVB, 1830); «Augustin Trilles» (Cens 1841); «François Trilles» (Cens 1886); «François Trilles» («Les maires de Reynès...», revista *Reynès en Vallespir*, 1890).

Tenim documentat a Ceret «Felip Trillas» el 1602 (Not. J. Torr. R).

Trilles, el bosc d'en

Bosc d'alzines al S del mas, a l'altre costat de la carretera principal.

«Mas den Trilles» (AR *Cad.* 1823).

Trilles, can

Mas medieval que pertanyia al Vilar, però de l'altra banda del Tec, entre aquest i la carretera dels Banys. Avui, restaurat, és un hotel molt agradable.

V. t. *Gener de la Llombarda, el mas; Llombarda, el mas d'en.*

«Mas Trilles» (AR *Cad.* 1823); «Mas Trillas» (APVB, 1828); «Au mas Trilles» (SIBOUNE, 1896).

Trilles, el molí d'en

Sota el mas, a la vora del Tec. Sembla que es va construir en aquella data.

«Moulin, mas den Trilles» (*Mat. Cad.*, 1873).

Trilles, el puig d'en, i el serrat d'en Trilles

El puig se situa entre els termes dels Banys i Reiners, a ponent del còrrec de les Boixedes. El serrat és a l'O del Camp Roig.

Aquests topònims ens donen una idea de l'extensió de les propietats de can Trilles al segle XIX.

«Poux d'en Trilles» i «Serrat d'en Trilles» (*AR Cad.* 1823).

Truja, el salt de la

És una esclavissada gran a la ribera de Can Casals.

Truquets, can

Nom de casa del Vilar, al veïnat de Dalt.

Valls (posteriorment, Bails i Bails)

Llinatge posseïdor del mas d'en Cantaire. Als Banys consta *Valls* des de finals del segle XVII (CAILLIS), i a Prats de Molló, el 1586 (COLOMER).

«Jean Bails» (*Co. Mem.*, 1724); «Jean Vails du Vilar» (*Capb. Arles* 1, 1741); «Joseph et Marie Valls de la paroisse du Vilar» (*AR Parr.*, 1765); «Joseph Balls cultivateur demeurant au Camp Routg» (*APVB*, 1829); «Joseph Bails» (*Cens* 1841); «Joseph Bails» (*Cens* 1886); «Joseph Bails propriétaire domicilié à la metairie dite cal Cantaire» (*APVB*, 1892); «Joseph Bails» (*Cens* 1906); «Bails» (*COSTA* 1931); «Bails» (*Annuaire* 1995).

Veïnat, el camp del

A ponent del veïnat de Dalt. L'ocupa una urbanització de nom francès, *Claire Fontaine*.

Ventós, el

Serrat entre Ceret i Reiners, al N del coll de Baucells.

«Loco vocato al Ventos» (*Capb.* 2, 1407); «La serra del Ventos» (*Capb.* 4, 1656); «In loco dicto lo Ventos o lo Romani» (*Capb.* 5, 1699); «Lieu dit lo Ventos» (*Capb.* 7, 1712); «Lo Ventos o Puig Oliver», «La serra del Ventos» i «Lieu dit lo serrat del Ventos» (*Capb.* 9, 1772); «Sarrat del Ventous» (*AR Cad.* 1823); «Le Ventous» (314 m) (Mapa IGN 1991).

Ventós al Puig d'en Querol, el camí del

«Chemin del Ventous au Poux Carol» (AR *Cad.* 1823).

Ventosa, la garriga de la

«La garriga de la Ventosa» (*Capb.* 4, 1656); «La garrigue de la Ventosa» (*Capb.* 9, 1773).

Peça de terra de can Crastes.

Ventura

«Guisset, Joseph, dit Bentoure, à Vaillere» (*Mat. Cad.*, 1873).

Possiblement emparentat amb Bonaventura Guisset*.

Verdaguer

«Paul Bardagué» (AR Parr., 1740); «Simon Bardaguer» (AR Parr., 1794); «Jean Berdaguer» a can Borrell (Cens 1886); «Berdaguer» també a can Borrell (Cens 1906); «Berdaguer» (COSTA 1931); «Verdaguer» i «Berdaguer» (*Annuaire* 1995).

Verdaguer, can

Nom de casa del Pont de Reiners.

Verger, el camp del, i el còrrec i la plana del Verger

«La plana del Verger» (*Capb.* 4, 1656); «Lo corrach del Verger» baixa de Puig Llober a la ribera de Buçac (*Capb.* 6, 1700); «Camp del Verger» i «La plana del Verger» (*Capb.* 9, 1773).

Els documents els situen a tocar de can Crastes.

Vergés

«Jaques Bergés» (AR Parr., 1822); «Jacques Bergés» (Cens 1841); «Bonaventure Berges» al Vilar (Cens 1886); «Jean Berges» (Cens 1906); «Berges» (COSTA 1931); «Vergés» (*Annuaire* 1995).

Verneda, el còrrec de la

«Ravin de la Bernede» (AR *Cad.* 1823).

A l'esquerra de la ribera Ampla, davant mateix de n'Hialguer.

Vernedes, el camp de les

«Loco vocato camp de les Bernedes» a la Muntanyola (*Capb.* 2, 1407); «Lo camp de les Vernedas» (*Capb.* 6, 1701).

Vi, el gorg del

A la ribera de Reiners, després de la font Calda.

Vial

«Gabriel Vial» (Cens 1841); «Michel Vial» (Cens 1886); «Paul Vial» (Cens 1906); «Bial» (COSTA 1931).

Cognom abundant a Ceret i al Tec el 1841 (COSTA). Al Tec ja consta al segle XVI.

Vicenç, can

També es diu *can Guisset**. El 1828 era de Vicenç Alday, i l'any 1861, de Pierre Guisset (*Mat. Cad.*).

«Can Vicens» (AR *Cad.* 1980).

Vicençó

«Pierre Alcufa et Bastiola surnommé Vicensu» nèt de Vicenç Alcufa, té una «terre au voisinage de Vilargell de la borda de l'Oriol dans laquelle est construite une maison où il fait son habitation a lo correch de Llabu» (*Capb.* 9, 1772); «Alcouffe, Vissensou» (*Mat. Cad.*, 1841).

Vicençó, can

[bisènsú]

Nom de casa dels descendents de Vicenç Alcufa, a l'E del còrrec de Llabó, sota la carretera que duu a l'Avellà i a la Muntanyola.

«M. Vissensou» (AR *Cad.* 1823).

Vidal, l'era d'en

«Aire d'en Vidal» (AR *Cad.* 1823).

A la partió amb Ceret. Entre el gorg de les Anelles i la Marigona.

Vilanova

«Joan Antoni Vilanova» (*Co. Rolle*, 1720); «Thomas Vilanova fermier de la Forge» (*Commun.*, 1763).

Vilar

«Marçal Vilar», moliner de Teulís, però habitant a Buçac, es casa el 1693 (AB BI); «Joseph Vilar fill de Saver Vilar pages de Reÿnes» a Buçac (*Capb.* 6, 1701); «Seve Vila» (*Co. Rolle*, 1720); «Severius Vilar» de Buçac (*Capb. Campr.* 2, 1722); «Pierre Vila» de Buçac (*Capb.* 9, 1772); «Pierre Bilar» (*Co. Repar.* 2, 1788); «Vilar» (Cens 1841).

Vilar, el

[əl bilá]

Poblet al N del terme de Reiners amb parròquia pròpia, que inclou el nucli de cases del veïnat de Baix, amb la font del Vilar; el veïnat de Dalt, i, des d'un punt de vista històric, a l'altre costat del Tec, can Trilles. El Bac, a la Palmera, i l'Azemar, a la Farga, depenien igualment del Vilar. Ponsich cita també «Eccl. Stae Mariae de Villare, 1163; Sta Maria de Villario, 1228».

«In villare et de Asenario» (Fossa, 930); «In valle asperi in villare quem dicunt Sanctae Mariae» (MARCA, CXCI, i BP ALART, 1021); «De Sce Marie de Villari» (BP ALART, 1301); «In terminis de Reyneriis et in adjacentia de Vilario» (St. Vi., 1479); «Vilar de Rayners» (ACA Focs 1496); «Dicti vicinatus del Vilar» (Not. Juanyes, 1644); «Al veÿnat del Vilar» (*Capb.* 6, 1699); «Proche le voisinage du Vilar» (*Capb.* 7, 1713); «Vers le terroir del Vilar» (AC Deman., 1755); «Maison au voisinage du Vilar» (*Capb.* 9, 1772).

Vilar, el camí del

«Chemin qui va a l'église du Vilar» (*Capb.* 9, 1772); «Chemin rural du Vila» (AR *Cad.* 1980).

Vilar, el camp del, i el clausal, les envistes i l'horta del Vilar

«Loco vocato a la orta del Vilar» (*Capb.* 1, 1377); «La orta del Vilar» (*Capb.* 2, 1407); «Loco vocato lo clausal del Vilar» (St. Vi., 1479); «A l'endroit appellé las envistas del Vilar» (*Capb.* 9, 1773); «Une partie de terre apelée lo camp del Vilar» (APMS, 1823).

Vilar, el cementiri del, i l'església del Vilar

El cementiri és al N de l'església; actualment s'ha fet més gran. A l'església, una escala exterior puja al campanar, des d'on es veu una magnífica panoràmica. El dia de Santa Maria, al mes d'agost, se celebra la festa del Vilar.

«In comitatu Ressonionense in suburbio Elenense in villa que vocant Vilar Gennoni ad consecrandam ecclesiam in honore Scam Mariam matris Dni [...] et cum ipso cimitario [...] Ego predictus Petrus episcopus sic dono ista

omnia superius scripta ad domum Sce Marie que est sita vel fundata in villa que vocant Scam Mariam de Vilar» (BP ALART, 1114); «Parrochia Sta Ma de Vilario» (BP ALART, 1293); «Sepeliu in ciminterio Ste Marie de Villari» (BP ALART, 1401); «Tenentia ec. beatae M. de Vilario» (St. Vi., 1479); «Sepultura en lo cementiri de la iglesia parrochial de Nostra Sra. del Vilar» (Not. Comp. T, 1624); «La iglesia del Vilar [...] ab lo sementiri» (*Capb.* 6, 1699); «Le cemetiere du Vilar» i «Chemin qui va a l'eglise du Vilar» (*Capb.* 9, 1772).

Vilar, la colomina del, o les Colomines

Entre el còrrec de la Vinya Rodona i la Palmera, al N del Tec.

«La colomina del Vilar» (*Capb.* 1, 1377); «La colomina del Vilar» de «Bartholomeus Lombarda» i també «Loco vocato a les Colomines» (*Capb.* 2, 1407); «La Colomina» (*Capb.* 9, 1772); «Les Colomines» (AR *Cad.* 1823).

Vilar, el còrrec del

Baixa a l'esquerra de l'església i va a parar al Tec.

«Ravin du Vila» (AR *Cad.* 1823).

Vilar, la font del

Va ser un element important en l'origen del poblet del Vilar. La seva aigua és excel·lent.

«La fontaine du Vilar» (*Capb.* 9, 1773).

Vilar, el mas d'en

Mas i antropònim de Tellet, prop de la ribera Ampla.

«Mansi del Vilar de Tellet» (*Capb.* 1, 1377); «Mansi del Vilar de Teylet» (*Capb.* 2, 1407); «Vilara» de «Tallet» (IGLÉSIES, *Fogatge 1497*); «[...] Vilar pages de Tallet» (Not. P. Ribes, 1598); «Vilar» (Taxa, Tellet, 1643); «Mas Vila» (Mapa IGN 1991).

Vilar, el molí d'en

A l'esquerra de la ribera Ampla, l'última casa del riberal, on s'ajunten els territoris de Montboló, Tellet i Reiners. Tothom el coneix per *molí d'en Vilar*, però en el cadastre del 1823 apareix com podem llegir en el document següent.

«Paillere d'en Vila» (AR *Cad.* 1823).

Vilar, la serra del

Ha de ser *la Batallola*, i la creu esmentada en el document, *la Creu del Bac** (els Sales n'eren propietaris a final del segle XVIII i a començament del segle XIX).

«À l'endroit appellé la serra del Vila o la creu den Sales» (Not. J. Comp. 1, 1775).

Villarroja, can

Nom de casa del Pont de Reiners. Com a antropònim tenim *Villaroge* (COSTA 1931).

Vilarzell, el veïnat de

«Borda den Meso de Vilarzell» i «In loco de Vilarzello» (*Capb.* 2, 1407); «En lo veïnat de Vilarzell» (*Capb. Cer.* 1, segle XVI); «In vicinatu de Vilarzell» (*Capb.* 4, 1656); «Veïnat de Vilarzell» (*Capb.* 6, 1701); «Au vecinage de Vilarzell de la borda Oriol» (*Capb.* 8, 1721); «Terre au voisinage de Vilarzell de la borda de l'Oriol» (*Capb.* 9, 1772).

Topònim pretèrit d'un llogaret situat aproximadament al N de l'Avellà, cap al Roc, que hauria existit segles enrere, quan es constituïren petits nuclis de tres o quatre masos.

Vilaseca¹ (posteriorment, Vilacèque)

«Anthony Vilacequa de Raynerys» (Not. Prim, 1494); «Pe. Vilaseca» (ACA Focs 1496); «En Vilaseca» (ACA Focs 1515); «Anthonius Vilaseca agricola de Reyneris» (BP ALART, 1544); «Petrum Vilaseca» (*Capb. Cer.* 1, 1564); «Julia Villassequa» (Not. P. Ribes, 1600); «Pau Vilaseca» (Taxa, 1643); «Joachim Villeseque» (*Co. Mem.*, 1724); «Gauderique Vilaseca» (St. Vi. *Etat*, 1755); «Jean Pierre Bilaceque» (*Co. Repar.* 2, 1788); «Michel Vilaceque» (Cens 1841); «Jean Vilacèque» (Cens 1886); «Vilacèque» (Cens 1906); «Vilaceque» (COSTA 1931).

Un dels cognoms que ha perdurat més segles al poble. El primer *Vilaseca* degué arribar després de la gran davallada de població al segle XV. El llinatge s'ha mantingut fins al segle XX i ha originat diversos topònims.

Vilaseca²

«Antoni Aldai ats Vilasecha» (AC Comptes, 1625).

Vila-seca, can

Mas a l'esquerra de la ribera de Reiners, al peu de l'Esquerrapic. També s'anomena *can Cosme* [kójmə]. Sembla que s'hagi de relacionar amb el *mas Camonet**, que va ser dels Vilaseca als segles XVI, XVII i XVIII.

V. t. *Vilaseca*¹.

«Mas Llanes» i la secció «Mas d'en Villasseque» (AR *Cad.* 1823); «Mas Villaceque» (Cens 1886); «Mas Villeseque» (AR *Cad.* 1980); «Mas Villaseque» (Mapa IGN 1991).

Vilaseca, el cortal d'en

«Cortal Villeseque» (AR *Cad.* 1823).

A l'O de can Blai.

Vilaseca del Castell, el mas d'en

«Lo mas den Vilaseca del castell» on viu Antoni Vilaseca, la seva muller i les seves filles casades amb Antoni i Damià Aldai (AC Parr., 1598).

Abans *el mas Coll** i després *el mas de n'Aldai**. Desconegut. Podrien ser unes parets en ruïnes al S del castell.

Vinya, el còrrec de la

«Ravin de la Vigne» (AR *Cad.* 1823).

Passa al costat de can Pallarès i desemboca a la ribera de Can Querol, per l'esquerra.

Vinya Rodona, la, i el còrrec de la Vinya Rodona

Al Vilar; el còrrec passa a l'E del veïnat de Dalt i aflueix al Tec per l'esquerra.

«Loco vocato Vinya Redona» (*Capb.* 1, 1377); «Vinya Redona» (*Capb.* 2, 1407); «Tenentia dicti lo camp de la Vinya Rodona» (Not. J. Mas, 1557); «Vinÿa rodona corracho vocato de la vinÿa rodona in medio» (*Capb.* 4, 1656); «Pessa de terra dita Vinÿa Radona» i «Corrach dit de la Vinÿa Rodona» (*Capb.* 6, 1701); «Vigne Rodona» i «Correch de la Vinya Rodona» (*Capb.* 9, 1773); «Ravin de la Vigne Redoune» (AR *Cad.* 1823).

Vinyassa, la, i les Vinyasses

«La Vinyassa» al Vilar (*Capb.* 1, 1377); «Loco vocato la Vinyassa» al Vilar (*Capb.* 2, 1407); «La Vinyassa» al Vilar (*Capb. St. Vi.* 5, 1663); «La Vinÿassa» prop del Castell (*Capb.* 6, 1700); «La Vinyassa» a Buçac (*Capb.* 6, 1707); «La Vinÿasse, a present Garrigue» peça de terra de n'Hialguer (*Capb.* 9, 1773).

A l'AR *Cad.* 1823 apareixen tres peces amb el nom «Las Vignasses»: una al Vilar; una altra a l'E de la serra de Cal Cascat, i una altra a Buçac, a occident de can Basses.

«Les Vignasses» al Vilar (APMS, 1846).

Pel que fa a la Vinyassa del Vilar, v. t. *Costa, el camp del Pla d'en; Oliveda.*

Vinyassa, el clot de la, i el Còrrec de la Vinyassa

«Clot de la Vinÿassa» i «Correch de la Vinÿassa» (*Capb.* 9, 1773).

El segon és el nom d'una terra de can Crastes, a ponent del clot, al S del mas.

Vinyassa, el serrat de la

«Serrat de la Vignasse» (AR *Cad.* 1823).

A Buçac, sobre les Vinyasses de can Basses. Limita amb Montboló.

Vinyes Planes

A Ceret, prop de la Cabanassa.

«Vinyes Planas» (Not. Prim, 1498); «Una oliveda al terme de Ceret a Vinyes Planas» (Not. Prim, 1503); «Loco dicto Vinyes Planes» (*Capb.* 3, 1597); «Vinyes Planes» (*Capb. St. Vi.* 5, 1670); «Oliveda de Vinÿas Planas» (*Capb. St. Vi.* 6, 1703); «Vinyes Planes» (*Capb. St. Vi.* 7, 1724).

Vinyeta, la

«La Vinyeta» (St. Vi., 1479); «Pessa de terra [...] a Ribasaltas antigament dita la Vinÿeta» (*Capb.* 6, 1701).

La primera referència se situa al Vilar, la segona és a Sant Pau. A can Calsals n'hi havia una tercera de nom idèntic, que posteriorment va dir-se *camp de la Bogatera**.

Voltes, el camp de les

Davant de l'Avellà. És un tros plantat de cirerers que abans era bosc.

Xambó

«Jacques Xambo surnommé Passol» (*Capb.* 9, 1773).

Cognom freqüent a Ceret (COSTA 1841 i 1931).

Xarló¹

«François Xarlo» (*Capb.* 8, 1721); «Pierre Xarlo» (AR Parr., 1740); «Pierre Xarlo surnommé Romani» i «Pierre Xarlo surnommé Trentesous» (*Capb.* 9, 1772); «Pierre Xarlu» (*Co. Repar.* 2, 1788).

Xarló²

«Danÿac ats Xarlu» (AC Parr., 1659); «Paul Danÿach dit Charlo» (Not. J. Comp. 2, 1792); «Daniac, Jn, Charlauc» (*Mat. Cad.*, 1832).

Xarló, can

És un camp darrere can Benet, prop dels Andreuics.

Xarló, el mas

«Joseph Danyach» casat amb «Therese Ribera [...] au mas Charlo sis a la Cabanassa» (AR Parr., 1817); «Au mas Xarlo a la Cabanassa» (AR Parr., 1818).

Xaubet (posteriorment, Chaubet)

«Guillermi Xaubet braserii regni Gallie habitantis in Reines et Elisabeta uxiris eius» (AC Parr., 1641); «Raymond Xaubet» (Cens 1841); «Chaubet» procedent de Tellet (*Annuaire* 1995).

Xec, can

Cortal en ruïnes al S de la Gaubera, a l'altre costat de la carretera de Sant Marçal.

Sobrenom i nom de família presents a Palaldà als segles XVIII i XIX.

«Marti Pages Xech» (AP Ros., 1755); «Xech» (COSTA 1841).

Xela, can

Mas habitat entre el turó del Castell i el serrat Cantaire, a l'O de la ribera de Reiners. Sugerirem que és el nom actual del *mas de les Alzines**. Pere Roura (2003*b*) cita un nom de casa semblant a Maçanet de Cabrenys, *can Xel*, allà hipocorístic de *Marcel*.

«Mas Villesseque» de Galderic Vilaseca (AR *Cad.* 1823); «Can Chèle» (AR *Cad.* 1980); «Can Chelle» (Mapa IGN 1991).

Xicona, la feixa d'en [ʃikónə]

A ponent de la ribera de Reiners i al S del pont de la carretera nacional. És la tercera feixa des de baix. A Maçanet de Cabrenys existeix *can Xacó* (ROURA 1999).

Xiquet, can

Casa del Vilar, davant de la font.

Xiqueta Fusta, ca la

Casa del Pont de Reiners. El nom es deu a una descendent probable de can Fusta*.

Xiquetó, can

Al Serrat. La primera casa que es troba entrant a la carretera de Ballera, també anomenada *can Jan de Mal Embarrar*.

6. APÈNDIX TEMÀTIC

(en itàlica, topònims i renoms en desús)

Colls

coll de Baucells
coll de la Bena
la Closa
el Collet
el Collet Fondo
la Creu
la Creu d'en Pagès

la Creu del Bac
la Creueta
coll de l'Erola
coll del Faig
coll de les Falgueres
coll de les Llaques
collada de la Mondina

coll de l'Olin
coll de Padern
coll del Pau
collada de la Qüestió
coll Ric
collet de Sant Pau

Cognoms

Alcufa o Alcouffe
Aldai
Andreu
Anglada
Arnaudies
Artigues
Astorc
Avellà
Bacó
Baixés o Bachès
Barberà
Barboteu
Barceló
Bardetis
Baserba
Basses
Batlló
Baus

Bell-lloch
Belló
Bernic
Bertran
Bisern
Blai
Bonauesi
Borrell, Borreill o Borreil
Brasés o Brazés
Bretó
Bru o Barou
Brusí o Brouzy
Cadena o Cadène
Camó
Camps
Canta
Cantenys
Carabassa o Carbasse

Carbonell
Caritg o Krich
Casals
Castellet
Castellmaura
Casterà
Cautrés
Clota
Coderc
Coll
Colomines
Copa
Costa o Coste
Craustes
Danyach
Debusí o Dabouzy
Dejaula
Delclòs o Delcròs

Deutaner	Madern	Ribes
Domènec	Maler o Malé	Rigall o Rigail
Dunyach	Marill	Roca o Roque
Eixalà	Martí	Rocafort
Erra	Mas	Roí o Rohir
Escòssia	Masdemont	Roig
Fabre	Masó	Ros o Rus o Rous
Falguera o Falguère	Masonet	Rossinyol
Ferrer o Farré	Massina	Rovira
Figueres	Mateu	Sala
Fita o Fite	Mondí	Sales
Fitor	Montada	Sani
Fontana	Morer	Santol
Fonts o Fons o Font	Muntanyola	Santpau
Fort	Negre	Sarench o Sarenys
Franc	Noell	Sererols o Serasols
Galangau	Noguer	Serra
Galí o Galy	Oliver	Sitger
Gansola	Oliveres	Solà o Sola
Garau	Oriol	Soler
Gatones o Gatounes	Pagès	Solera
Gener o Janer	Palmera	Sors
Gibrat	Parcé	Tamesa
Gras	Pastoret	Tarrauba
Grimau	Patau	Terrés
Guillaumes	Peiró o Pairó	Tesà
Guillé	Peirolat o Pairolat	Tixador
Guisset	Peitaví	Torner
Guitart o Guitard	Perilló	Trilles
Guix	Picamal	Valls o Bails o Bailis
Hialguer	Planes	Verdaguer o Berdaguer
Just	Plas	Vergés o Bergés
Lana o Lanes	Poch	Vial
Llaurigó	Pomareda	Vilanova
Llauter	Puerto	Vilar
Llença o Llensa	Puignau	Vilaseca o Vilacèque
Llobera	Puigsegur	Xambó
Llombarda	Pujol	Xarló
Lloret o Llauret	Quintanes	Xaubet o Chaubet
Lluansí o Lluanci	Rasola	
Mach	Ribera	

Còrrecs, clots, comes i riberes

còrrec de l'Aguda
ribera i coma d'Aigües Caldes
 còrrec de l'Amorer
 ribera Ampla
còrrec de les Arbellines
còrrec de l'Avellà
 còrrec de Can Bacó
 ribera de Ballera
còrrec o clot del Balquer
 ribera dels Banys
còrrec del Baronés
 còrrec d'en Barrabam
còrrec de la Solana d'en Basses
còrrec de les Bassotes
ribera de la Batallola
còrrec de Baucells
còrrec de la Font de la Baceda
 còrrec de Can Benot
 còrrec o clot de les Boixedes
còrrec dels Bolcadors
 còrrec o correuet de les Brugueres
 ribera de Buçac
 còrrec de la Cabanassa
 còrrec del Camp Roig
 còrrec de Canadell
còrrec de les Carboneres
 ribera de Can Casals
 còrrec del Castanyer
còrrec del Castell
 les Catalanes
còrrec dels Caumells
còrrec de la Cvadera
 còrrec o comal de la Clota
còrrec de la Collada
 còrrec del Collet
 còrrec de la Colomina
 Coma llobra
 Coma Truitera

ribera de la Copa
 còrrec de Can Crastes
 còrrec de Can Cristòfol
ribera del Gorg de la Destral
còrrec de la Dona Morta
 còrrec de l'Eixalà
 còrrec de les Embauçades
còrrec del Roc dels Ermaris
 còrrec de l'Estanyol
còrrec d'en Fabre
còrrec del Coll del Faig
còrrec d'en Fitor
 còrrec de la Font
còrrec de la Font Roja
còrrec de les Fontanilles
còrrec del Forn
 còrrec de Fossats
 còrrec de Can Gana
 còrrec de la Gaubera
còrrec de la Ginesta
coma dels Gorgs
còrrec dels Gratollers
còrrec del Grau
còrrec de la Grevoleda
 còrrec o clot de les Guilla-
 teres
 còrrec o clot de Can Guix
ribera d'en Guix
còrrec de l'Hort
clot del Còrrec dels Horts
ribera i clot del Gorg de Joan
 còrrec de Llabó
clots de la Coma de Llabó
còrrec de la Llenya
còrrec d'en Llevanya
còrrec de les Llonganyes
ribera o clot del Lloret o Llauret
còrrec del Mal Pas
 còrrec de la Marigona

còrrec del Marroner
còrrec de Mirapeix
 còrrec de Cal Mirlo
còrrec dels Moladors
 ribera del Molí
 font de la Mondina
 el Mondony
 ribera de Montalbà
 còrrec de la Muntanyola
 còrrec del Mas Nou
còrrec de l'Oliveda
còrrec de l'Oriol
 ribera de la Palmera
 ribera del Mas Patau
ribera de les Penyateres
 còrrec de Pera Bassa
còrrec de la Picadora
 ribera de Pla de Corts
còrrec del Pradet
 còrrec de Cal Profiter
 còrrec de Puignau
comal de Queramís
 ribera de Can Querol
còrrec de la Qüestió
 còrrec de les Quintanes
 ribera de Reiners
clot de la Renarda
 còrrec del Mas d'en Ribes
 còrrec de Ribesaltes
còrrec de Coll Ric
còrrec de Roca Plana
còrrec de Rocagelera
còrrec de Roirós
 còrrec o clot del Romani
 còrrec o clot de la Roqueta
còrrec de la Roureda
 ribera de Cal Sant
còrrec de Sant Pau
còrrec del Bosc de Sant Pau
còrrec de Sant Vicenç
còrrec del Pla d'en Sarís
còrrec del Solà

còrrec dels Tallats
còrrec d'en Tantarell
 ribera de Can Taquí
 el Tec
còrrec del Camp del Tec

còrrec de la Teuleria
còrrec de la Topina
 còrrec d'en Toron
còrrec del Verger
còrrec de la Verneda

còrrec del Vilar
còrrec de la Vinya
 còrrec de la Vinya Rodona
còrrec o clot de la Vinyassa

Cortals

cortal de n'Aldai
 cortal d'en Barboteu
 cortal d'en Barrabam
cortal d'en Baus
 casot d'en Borrell
 cortal de Can Camó
 can Claret

cortal d'en Coll
 cortal d'en Fonts
 ca l'Honorat
 cortal d'en Julià
 el Molinàs
 cortal de Pera Bassa
 cortal d'en Perilló

cortal de Pla de Corts
 cortal de Queramís
 cortal de Sant Pau
 cortal d'en Sitger
 cortal de Can Taquí
cortal d'en Vilaseca
 can Xec

Fonts

de l'Avellà
 de l'Avellaner
 de Can Bacó
 de Ballera
de la Beceda
dels Bolcadors
de Bosquerós
 del Cagaferro
 Calda
 de Canadell
 les Canals
 del Canari
 de Cal Cantaire
 de la Casa Grossa
 del Castanyer
 de Coloma
 de Can Crastes
 la Deu Calda

de les Deus
 de les Dones
 de l'Eixalà
 de l'Escarrabill
 de l'Espinàs
de n'Esteve
 de la Figuerola
del Gatillepa
 de la Gaubera
 dels Gratollers
 del Grau
 d'en Guix
 de Can Guix
 de n'Hialguer
del Just
 del Marroner
 del Molinàs
 de la Mondina

Navera
 d'en Nuta
 del Mas Patau
 de la Penya
 de la Perdiu
 de Pla de Corts
 de Puig de Llunes
 de Queramís
 del Rei
 clot de Reiners
 de Coll Ric
 de Can Rigall
 Rovillosa
 de Sant Pau
de Sant Vicenç
de Sibona
de la Teuleria
 del Vilar

Gorgs

d'Aigiües Caldes
 de les Anelles
de l'Areny
 de la Canal

del Cirerer
 del Cossi
de la Destrall
 del Dimoni

d'en Figueres
 de l'Hedra
de Joan
 gorges del Mondony

de les Nou Tirantes
de la Pastera
del Perill
dels Porcs

la Resclosa
gorges de Cal Sant
de la Serp
la Tallada

de la Topina
del Vi

Masos, bordes i cases

ca l'Agustí
mas de n'Aldai
mas de les Alzines
l'Amorer
els Andreuics
ca l'Angelica
mas de l'Arnau
mas Arnés
mas de l'Aulinell
l'Avellà
borda de l'Avinent
l'Azemar
mas del Bac
can Bacó
Barrabam
can Bartomeu
can Bartra
can Basses
mas de la Batallola
can Baus
mas d'en Belló
can Beneset
can Benet
can Benot
can Bertran
mas d'en Bertran
can Betra
can Bieló
can Blai
borda Blanca
mas d'en Bonauesi
mas Bretó
mas de les Cabotes
mas d'en Cadena
mas Caminells
can Camó
mas Camonet

el Camp Roig
cal Cantaire Vell
mas d'en Capdevila
mas d'en Carbonell
can Carrasquet
la Casa Grossa
la Casa Nova
can Casals
cal Cascat
mas de les Cases
mas d'en Castellet
ca la Caterinó
can Cautrés
mas de la Cigala
ca la Cinteta
la Clota
mas Coll
el Collet
la Copa
can Cosme [kójmə]
mas d'en Costa
can Crastes
can Crastes de Dalt o Vell
can Crastotes
can Cristòfol
cal Cucut
can Debusí
can Degust
can Degust Vell
can Dela
l'Eixalà
ca l'Elisa Nuta
mas Ermedà
l'Escarrabill
borda de n'Esteve
mas d'en Fabre
mas Falguer

cal Ferrer
mas d'en Ferrer
can Figueres
can Fillols
ca la Fina Caleta
mas d'en Fitor
mas d'en Fitor del Vilar
can Foguera o Falgueres
mas del Folletó
la Fontana d'en Fitor
cal Foraster
cal Frare
can Fusta
mas d'en Galangau
can Gana
mas d'en Gansola
la Gaubera
can Gelera
mas Gener de la
Llombarda
can Gil
mas dels Gorgs
mas d'en Gras
mas Grau
mas de la Grevoleda
mas d'en Grimau
mas d'en Guillaumes
cal Guillé
mas d'en Guimerà
can Guisset
can Guix
mas d'en Guix de la
Ribera
n'Hialguer
mas de l'Hospital
ca l'Isidret
can Jan de Mal Embarrar

ca la Jauma
 can Jaume
mas d'en Joan
mas d'en Joli
mas d'en Julià
 can Lanes
mas d'en Llaurigó
 de Sant Pau
mas d'en Llaurigó
 del Vilar
mas d'en Llauter
mas d'en Llevanya
 can Llobera
mas d'en Llombarda
 can Madern
 can Marc
 can Margall
 la Marigona
 ca la Marta
mas d'en Martí
mas d'en Masó
mas d'en Mateu
mas d'en Maurí
 can Miquel
 can Mir
 cal Mirlo
mas d'en Miró
 la Mondina
 can Mondina
 ca la Monja
mas d'en Montada
 can Mula
 la Muntanyola
 ca la Nanna
 can Nie
 cal Ninos
 can Nivet
 can Nofre
mas Noguer
mas Noguerós
 mas Nou
 ca l'Ocell
 ca l'Oliu

mas de n'Oliver de Buçac
mas de n'Oliver de la
 Ribera de Reiners
mas de l'Oriol
borda d'en Pagès
mas d'en Pagès
 can Pallarès
mas de la Palmera
mas Parés
 mas Patau
 can Patllari
 can Pau Escolà
 can Pei
 can Peia
 can Peiriguella
 can Pelegrí
 can Pere Curt
 can Pere de la Xica
 can Pere Fèlix
 can Pere Patllari
 can Peroixa
mas del Pinell
 can Pisa
 Pla de Corts
mas Plas
 can Pol
 can Ponet
mas del Pubill
 Puig de Llunes
 Puignau
mas d'en Pujol
 de l'Azemar
mas d'en Pujol de la
 Ribera de Reiners
 can Pussoles
 Queramís
 can Querol
 les Quintanes
 can Quiu
borda Rasola
 la Rectoria
mas Renarda
borda Renoher
 cal Repinxo

mas d'en Ribes
 can Rigall
 el Roc
mas de Roca Plana
mas d'en Rocafort
 can Roig
 can Romaní
 can Rossinyol
 ca la Rostanya
 can Rufaca
mas d'en Rufí
mas del Sacristà
 la Sacristia
mas de la Sala
 cal Sant
 can Santol
 mas d'en Santpau
 can Sererols
mas d'en Sitger
borda del Soler
 can Soler
mas d'en Soler
 can Solera
 can Talleda
 can Taquí
 ca la Teresina
 can Ton
cabana d'en Tor
mas Tor
can Torner
 can Trilles
 can Truquets
 can Verdagner
 can Vicenç
 can Vicençó
 can Vila-seca
 can Vilarroja
mas d'en Vilaseca
 del Castell
mas Xarló
 can Xela
 can Xiquet
 ca la Xiqueta Fusta
 can Xiquetó

Molins

<i>d'en Biscaia</i>	el Molinàs	<i>d'en Soler</i>
de la Cabanassa	<i>d'en Pagès</i>	<i>d'en Torralles</i>
d'en Camó	<i>d'en Pere Andreu</i>	d'en Trilles
de Can Casals	<i>d'en Pujol</i>	d'en Vilar
<i>del Mas de la Clota</i>	de les Quintanes	
<i>d'en Fonts</i>	d'en Rei	
<i>d'en Lloret o Llauret</i>	<i>de la Sala</i>	
el Molí o molí d'en Patlla-	<i>de Sant Pau</i>	
ri o molí d'en Casals	<i>de Sibona</i>	

Muntanyes, puigs, rocs i serres

roc de l'Àguila	puig d'Espana	<i>roc gran de Reiners</i>
cingles de l'Albanyana	serrat de l'Espinàs	<i>puig Renard o Renarda</i>
els Argelers	<i>puig Fadal</i>	Ribesaltes
<i>serrat del Niu de l'Astor</i>	<i>les Forques</i>	<i>penya del Roc</i>
<i>serra de l'Azemar</i>	serra de Fossats	<i>Roca Blanca</i>
puig de la Barraca	roc de Fraussa	Roca Forcada
<i>serra de la Batalla</i>	<i>pedra de l'Hedra</i>	<i>Roca Formiguera</i>
la Batallola	<i>quer de l'Hedra</i>	<i>la Roca Llisa</i>
<i>serrat dels Beços</i>	puig Llober	<i>Roca Plana</i>
<i>serra de Can Blai</i>	<i>roc de les Llonganyes</i>	Rocagelera
puig del Bosquet	puig de Llunes	<i>Rocamala</i>
<i>roc del Camp del Puig</i>	<i>roc de la Marellenga</i>	serra del Romaní
roc de la Campana	puig de la Muntanyola	<i>puig Sec</i>
serrat Cantaire	<i>puig Oliver</i>	la Serreta
serra de Cal Cascat	puig d'Oló	<i>roc del Seti</i>
<i>roc del Castell</i>	<i>serrat de les Pedres</i>	<i>serra del Soler</i>
roc del Castellàs	<i>Blanques</i>	serrat de la Teuleria
<i>serra dels Caumells</i>	Pera Bassa	roca del Trauc de la
roc d'en Colom	<i>puig del Pinell</i>	Guilla
roc del Comptador	<i>puig de Pla de Corts</i>	<i>roc dels Tres Batlles</i>
<i>serra de la Copa</i>	puig de la Porrassa	puig d'en Trilles
<i>quer dels Dolls</i>	<i>Puig Pelat</i>	serrat d'en Trilles
puig de l'Eixalà	<i>Quer Blanc</i>	el Ventós
roc dels Ermaris	<i>el Quer Estret</i>	serra del Vilar
serra de l'Escarrapic	Queramis	<i>serrat de la Vinyassa</i>
<i>roc de l'Escofet</i>	serrat d'en Querol	

Renoms històrics

<i>Andrena</i>	<i>Gansola</i>	<i>Perilló</i>
<i>l'Avellà</i>	<i>Gascó</i>	<i>Pissé</i>
<i>Azemar</i>	<i>Gelera</i>	<i>el Pubill</i>
<i>Barrabam</i>	<i>Guillaumes</i>	<i>Puig</i>
<i>Benot</i>	<i>Guillé</i>	<i>Queramís</i>
<i>Bertran</i>	<i>Guix</i>	<i>Querol</i>
<i>Bonauesi</i>	<i>Janot</i>	<i>el Rector</i>
<i>Borrell</i>	<i>Jean d'Arles</i>	<i>Rei</i>
<i>Braqueta</i>	<i>Jotgim</i>	<i>Ribes</i>
<i>Canadell</i>	<i>Julia</i>	<i>del Roig</i>
<i>Cantaire</i>	<i>Manaut</i>	<i>Romaní</i>
<i>Carrasquet</i>	<i>Marc</i>	<i>Rossinyol</i>
<i>Casals</i>	<i>Marigó</i>	<i>Rufaca</i>
<i>Cascat</i>	<i>el Mas Nou</i>	<i>Sant</i>
<i>Collet</i>	<i>Masdemont</i>	<i>Santpau</i>
<i>la Copa</i>	<i>Miquel</i>	<i>Serrabona</i>
<i>Cristòfol</i>	<i>Mirlo</i>	<i>Suis</i>
<i>Degust</i>	<i>Mondina</i>	<i>Talleda</i>
<i>Escarrabill</i>	<i>la Muntanyola</i>	<i>Taquí</i>
<i>Estudiant o Étudiant</i>	<i>Nie</i>	<i>Torner</i>
<i>Ferrer</i>	<i>Nofre</i>	<i>Trenta Sous</i>
<i>Fitor</i>	<i>Noi</i>	<i>Ventura</i>
<i>el Folletó</i>	<i>Palmera</i>	<i>Vicençó</i>
<i>Frare</i>	<i>Peçol</i>	<i>Vilaseca</i>
<i>Fusta</i>	<i>Pei</i>	<i>Xarló</i>
<i>Fuster</i>	<i>Peiriguella</i>	<i>Xec</i>
<i>Gana</i>	<i>Penyateres</i>	

Veïnats

<i>Ballera</i>	<i>veïnat del Castell</i>	<i>el Pont de Reiners</i>
<i>Buçac o la Ribera Ampla</i>	<i>veïnat de Dalt</i>	<i>veïnat de Sant Pau</i>
<i>la Cabanassa</i>	<i>la Farga</i>	<i>veïnat de Sant Vicenç</i>
<i>Can Borrell</i>	<i>Fitor</i>	<i>el Vilar</i>
<i>Canadell</i>	<i>veïnat de la Pocafarina</i>	<i>veïnat de Vilarzell</i>

ISBN 84-7283-805-6

9 788472 838055